

**Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának  
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke**

**Filozofická fakulta Univerzity Komenského  
Katedra maďarského jazyka a literatúry**



**Lanstyák István**

# **Nyelvi váltakozások az igekötős igék körében**

**Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések**

Szenci Molnár Albert Egyesület  
Pozsony  
2022

## **Nyelvi váltakozások az igekötős igék körében**

Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések

## **Jazyková variabilita prefixovaných slovies v maďarčine**

z hľadiska jazykovej správnosti a jazykovej adekvátnosti

### *Lektorálta:*

Benő Attila (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár)

Horváth Péter Iván (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest)

Nádor Orsolya (Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest)

### *Recenzenti:*

Prof. Attila Benő, PhD. (Univerzita Babeş–Bolyai, Koložvár, Rumunsko)

Mgr., Péter Iván Horváth, PhD. (Katolícka univerzita Petra Pazmáňa, Budapešť)

Doc. Orsolya Nádor, PhD. (Reformovaná univerzita Gáspára Károliho, Budapešť)

Tieto skriptá sú určené študentom Katedry maďarského jazyka a literatúry FiF UK v Bratislave. Obsahujú učebný materiál pre predmet Jazykový manažment.

Kiadja a Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2022.

Vydalo Združenie Alberta Szenci Molnára, Bratislava, 2022.

ISBN 978-80-974359-2-9

EAN 9788097435929

© Lanstyák István

# Tartalom

ELŐSZÓ .....	4
AZ IGEKÖTŐS IGEK ÉS AZ IGEKÖTŐK .....	6
AZ IGEKÖTŐK HASZNÁLATA .....	10
1. Igekötősödés („fölsleges” igekötők keletkezése) .....	10
2. Igekötőtlenedés („hiányzó” igekötők) .....	17
3. Igekötőcsere („eltévedt” igekötők) .....	23
AZ IGEKÖTŐ SZÓRENDJE .....	37
1. Az egyenes vagy a fordított szórend váltakozása .....	42
2. A fordított szórend egyéb kérdései .....	44
3. Az igekötők elválasztásának és el nem választásának rendhagyó esetei .....	45
4. Az igekötő sorrendi helye az igekötős igenevekben .....	49
AZ IGEKÖTŐK EGYEZTETÉSE .....	58
EGYES IGEKÖTŐK ÉS IGEKÖTŐS IGEK .....	59
1. Az <i>agyon</i> és a <i>halálra</i> igekötők .....	59
2. Az <i>át</i> igekötő .....	60
3. A <i>be</i> igekötő .....	63
4. A <i>bele</i> igekötő .....	74
5. Az <i>el</i> igekötő .....	76
6. Az <i>ellen</i> igekötő .....	86
7. Az <i>elő</i> igekötő .....	96
8. A <i>fel/föl</i> igekötő .....	97
9. A <i>felül/fölül</i> igekötő .....	109
10. A <i>fenn/fönn</i> igekötő .....	111
11. A <i>ki</i> igekötő .....	116
12. A <i>le</i> igekötő .....	143
13. A <i>meg</i> igekötő .....	156
14. Az <i>össze</i> igekötő .....	158
15. A <i>vissza</i> igekötő .....	161
A JEGYZETBEN EMLÍTETT NYELVI IDEOLÓGIÁK .....	163
NYELVMŰVELŐ IRODALOM ÉS SZAKIRODALOM .....	167
VIZSGATÉTELEK .....	176
JELMAGYARÁZAT .....	179

## ELŐSZÓ

Ez a kiadvány az igékkel kapcsolatos nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdéseket tárgyalja monografikus részletességgel. Azokkal az igék ragozásával és képzésével, továbbá az igeidők használatával kapcsolatos jelenségekkel foglalkozik, amelyek váltakozást mutatnak, vagyis ún. nyelvi változókat alkotnak. A vizsgálat arra irányul, hogy az adott változó egyes azonos denotatív jelentésű, ill. funkciójú változatai miben különböznek stílusérték és általában használati érték tekintetében, milyen stílusú, ill. milyen minőségű szövegekben szokás, ill. célszerű őket használni.

A kötet elsősorban a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének kiadványszerkesztő szakos hallgatóinak van szánva, és a Nyelvalakítás (FiF.KMJL/A-boED-119/15 – Jazykový manažment) c. tantárgy anyagának az igékre vonatkozó elméleti tudnivalóit tartalmazza. Az itt tárgyalt nyelvi váltakozások ismeretére a másik két oktatási program keretében tanuló hallgatóinknak, a tanár és a fordító–tolmács szakosoknak is szükségük van, csak éppen az ő tanrendjükben nincs olyan kurzus, melynek keretében ezek a kérdések megfelelő részletességgel tárgyalhatók volnának.

A kötet érdemi része öt fejezetből áll. Az első fejezet nem más, mint egy nagyon rövid bevezetés a tárgyalt kérdéskörbe. A második fejezet az igekötők használatáról, a harmadik az igekötők szórendjéről, a negyedik az igekötők egyeztetéséről szól, az ötödik fejezet pedig egyes igekötőket és igekötős igéket, a velük kapcsolatos váltakozásokat mutatja be.

A második fejezet három fő változási tendencia köré csoportosítja az ismeretanyagot. Az első az, amikor korábban igekötő nélkül használt igék igekötőre tesznek szert; a második ennek ellentettje, amikor igekötős igék igekötő nélkül is használatossá válnak, a harmadik pedig az az eset, amikor egy igekötős igenek egy másik igekötővel ellátott szinonimája jön létre. Mindhárom változás számos váltakozást hoz létre, melyek között olyanok is vannak, amelyek a beszélőknek ténylegesen is gondot okozhatnak, de olyanok is, melyeknek a használata nem vetne fel problémákat, ha a nyelvművelők nem bélyegeznék meg az új változatokat.

A harmadik, az igekötők szórendjéről szóló fejezet négy szerkezeti egységre tagolódik. Az elsőből kiderül, hogy a szórendi változatok nem mindig hordoznak eltérő jelentést, így váltakozás jöhet létre az egyenes és a fordított szórendű igekötős igék közt. A következő fejezet azzal foglalkozik, milyen szavak ékelődhetnek az ige és az igekötő közé. Itt is lehet árnyalati jelentésbeli különbség aközött, amikor az igekötőt elválasztja az igtől valamilyen – rendszerint rövidebb – szó és a között, amikor ez a mondatrész máshol, az igekötő után helyezkedik el. Ennek ellenére sok esetben inkább váltakozásról beszélhetünk. A harmadik fejezet harmadik szerkezeti egysége az igekötők elválasztásának és el nem választásának rendhagyó eseteit veszi sorra. A negyedik fejezet az igekötős igevek körében létrejövő váltakozásokról szól.

A jegyzet érdemi részének utolsó fejezete a következő igekötőket, ill. igekötős igéket tárgyalja: *agyon, halálra, át (átbeszél, átél), be (beazonosít, bebeszél, befolyásol, behatás, beigazolódik, beindít, beindul, bepótol, bevételez), bele (bebefolyik vmibe, belemegy), el (elér, elért, elfárad, ellát, elszeparál), ellen (ellenjegyez, ellenőriz, ellensúlyoz), elő (előáll, előállít), fel/föl*



*(felhagy, fellebbez, felolt, feltalálja magát, feltételez, felvételez), felül/fölül (felülír), fenn/fönn (fennforog), ki (kibeszél, kifogásol, kiértékel, kiértésít, kifogásol, kigyakorol, kihat, kirándul, kitakar, kitárgyal, kivisz, kivitelez, kivonatol), le (lebüntet, ledegradál, leellenőriz, leközl, lemerül, leterhel, leeredukál), meg (megkifogásol), össze (összejön), vissza (visszahív).*

A kötet szövege a jobb áttekinthetőség és könnyebb tanulhatóság érdekében nem tartalmaz hivatkozásokat (a hosszabb szó szerinti idézetek kivételével). Ezt némiképp pótlendő, a legfontosabb felhasznált, ill. a kérdés további tanulmányozásához felhasználható nyelvművelő irodalom és nyelvészeti szakirodalom témakörök szerint van rendezve.

A jegyzet legvégén ellenőrző kérdéseket találunk, melyek a hallgatók figyelmét ráirányítják a legfontosabb tudnivalókra, s így megkönnyítik a zárthelyi dolgozatokra, valamint a félév végi vizsgára való felkészülésüket. Ezek egyben vizsgatételek is.

Ez a kötet egy jegyzetsorozat egyik darabja. A sorozat többi része másfajta váltakozásokkal foglalkozik. Azoknak az általános kérdéseknek a tárgyalását, melyekre a sorozat mindegyik darabjának használatához szükségük van a hallgatóknak (és más olvasóknak), egy külön kötetben szándékozom hamarosan közreadni. Ebben lesz szó a váltakozások tárgyalási módjának elméleti keretétől kezdve egészen az olyan gyakorlatibb kérdésekig, mint amilyen pl. a források felhasználásának módja.

Köszönettel tartozom azoknak, akik a jegyzet megjelentetését lehetővé tették: lektoraimnak, Horváth Péter Ivánnak, Nádor Orsolyának és Benő Attilának, továbbá a Magyar Tudományos Akadémiának, amely Domus ösztöndíjprogramja keretében támogatta a témával kapcsolatos kutatásaimat, részben közvetlenül, részben a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézetben működő Gramma Nyelvi Iroda közvetítésével. A nyelvalakítás némely általánosabb vonatkozásával a Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén foglalkoztam a Szlovák Kutatás- és Fejlesztéstámogató Ügynökség APVV-17-0254 számú projektjének keretében.

Köszönet illeti a munkahelyemet is, a Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának mindenkori vezetését, valamint a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék mindenkori tanszékvezetőjét, akik évtizedekig nyugodt körülményeket biztosítottak nekem a kutatási (és persze az oktatási) munkámhoz. Nem ők tehetnek róla, hogy a minisztérium abnormális követelményeket támasztó minősítési rendszere az elmúlt években egyre inkább lehetetlenné tette az elmélyült kutatást és azt, hogy igazán kiérlelt munkákat adjak ki a kezemből.

## & AZ IGEKÖTŐS IGEK ÉS AZ IGEKÖTŐK

1. Az **IGEKÖTŐK** az **igékhez** vagy **más igei természetű szavakhoz** (igenevekhez, deverbális főnevekhez) kapcsolódó, a **határozószókkal rokon** elemek, amelyek az **igék jelentésének módosítására** vagy **megváltoztatására** szolgálnak.

Az igekötők egyfelől a **képzőkkel**, másfelől a **határozószókkal** töltenek be rokon szerepet.

ír –átír, beír, beleír, elír, felír, felülír, kiír, leír, megír, összeír, ráír, szétír, visszaír

Az igekötők jelentésváltoztató szerepe **befolyásolhatja a mondat szerkezetét** is.

dönt vmiről, de: bedönt vmit, beledönt vmibe vmit, eldönt vmit, előredönt vmit, feldönt vmit, hátradönt vmit, kidönt vmit, ledönt vmit, megdönt vmit, rádönt vkire vmit, szédönt vmit, visszadönt vmit

Látjuk tehát, hogy igekötő nélkül határozói vonzatot kap az ige, de igekötővel tárgyi vonzatot, ill. olykor tárgyi vonzatot és amellet még határozói vonzatot is:

<i>igekötő nélkül (határozói vonzat)</i>	<i>igekötővel (tárgyi vonzat vagy tárgyi + határozói vonzat)</i>
A bizottság <u>döntött</u> a felvételi <u>ről</u> .	A sikertelen felvételi <u>eldöntötte</u> a sorsá <u>t</u> . Marcsi <u>feldöntötte</u> a lábával egy széke <u>t</u> . A sportoló <u>megdöntötte</u> a csúcs <u>ot</u> .
	A házmester <u>beledöntötte</u> a sok szemetet <u> a kukába</u> . A szél <u>rádöntötte</u> a korhadt fá <u>t az ágyásra</u> .

2. A mai magyar nyelvre az igekötők **gyors változása** jellemző: **(a)** számos igekötős ige **új jelentései** jönnek létre, **(b)** számos ige kap **új igekötőt**, **(c)** korábban igekötős igék **igekötő nélkül** is használatossá válnak, gazdagítva azzal az alapige jelentését stb.



Példák a **nyelvművelők által is elfogadott** új igekötős igékre:

megvezet	'elirányít, tévútra vezet, becsap'
kiédesül	'sós tengervíz elzáródó öbölben'; szakszó
átfejlődik	'fejlődéssel átalakul'; szakszó
bekorol	'meghatározza a korát'; régészeti szakszó

Csúnyán megvezették a döntéshozókat az egészségügy átalakítása során vázolt adatokkal

© 2015-2016 Magyar Nyelvtudományi Intézet

Az új igekötős igék – mint más neologizmusok – **gondot is okozhatnak** a nyelvhasználóknak bizonyos helyzetekben, de **korántsem olyanokat, amilyenekre a nyelvűvelők gondolni szoktak**.

Az új igekötők megítélésének a nyelvművelőknél az az alapja, hogy **„gazdagítják-e a nyelvet”, új jelentés vagy jelentésárnyalat** jön-e létre a nyelvben. Ha úgy látják, hogy igen, az új igekötős igét elfogadják, ha úgy látják, hogy nem, az új igekötős igét elutasítják, hibásnak bélyegzik.



Ez a szemlélet elfogadhatatlan. Valójában **minden új elem gazdagítja a nyelvet** valamilyen szempontból. Azt a meggyőződést, hogy a nyelvben vannak szükségtelen és emiatt eredendően helytelen nyelvi formák, **nyelvi necesszizmusnak** nevezzük. Ennek a nyelvi ideológiának nincs tudományos alapja.



A nyelv művelők nagyon gyakran azért **nem ismerik fel** az új nyelvi formák különféle **funkcióit**, mert szemléletüket meghatározza a **nyelvi kommunikacionizmus** ideológiája, amely a nyelvi közlés funkcióját valamely tartalom átadására szűkíti le, s nem vesz tudomást a nyelv egyéb fontos funkcióiról, mint amilyen az identitásjelző, az expresszív vagy az esztétikai funkció.

A szociolingvisztikából tudjuk, hogy még az alakváltozatok is hasznosak, mert például segítségével az egyes társadalmi rétegek ki tudják fejezni saját **társas identitásukat** (egyik alakváltozat az egyik, a másik egy másik társadalmi réteg nyelvhasználatára válik jellemzővé). Ráadásul az új igekötős ige gyakorlatilag **sohasem teljesen azonos jelentésű** azzal, amely korábban azonos vagy hasonló denotatív jelentéssel volt használatos, mert a **stílusértéke, hangulata** rendszerint más – hisz épp ez indította a beszélőket arra, hogy létrehozzák.



Nagyon sokszor azonban az új igekötős igének a **denotatív jelentése is csak látszólag azonos**, valójában **nem az**, csak az új jelentésárnyalatot a nyelv művelők **hajlamosak nem észrevenni**. Például a nyelv művelők szerint a *bepótol* és a *pótol* ugyanazt jelenti, ezért szükségtelen az igekötő. Valójában ez egyáltalán nem így van, az igekötős forma sokkal nyomatékosabban jelzi a cselekvés befejezettségét. Ezenkívül még ha hajszálpontosan ugyanazt jelentenék is, akkor is csak a **nyelvi necesszizmusban** hívők szerint volna a *bepótol* is helytelen: nincs semmi okunk rá, hogy az azonos denotatív jelentésű szinonimákat vagy alakváltozatokat elvessük.



Példák a nyelv művelők által elterjedtségük miatt **kényszerűségből elfogadott, de nem kedvelt** igekötőkre:

<i>újabb igekötős ige</i>	<i>hagyományos megfelelőjének megszokott használata</i>
<u>betartja</u> a szabályt	<u>megtartja</u> a szavát
<u>bevádol</u> vkit vhol vkinél	<u>megvádol</u> vkit vmivel
<u>beszerez</u> vmit	<u>megszerez</u> vmit
<u>bevallja</u> bűnösségét (hatóságnak vagy szeszak tusakodás, vallatás után)	<u>megvallja</u> (őszintén megmondja)
<u>bemondja</u> adatait (hivatalos személynek, feljegyzés végett)	<u>megmondja</u> (közli)
év végén <u>leosztályozzuk</u> a tanulókat	a feleleteket <u>megosztályozzuk</u>
<u>lenyomoz</u>	<u>kinyomoz</u>
egy előadást, lapot, filmet <u>betilthatnak</u>	az orvos <u>megtiltja</u> vkinek a dohányzást
<u>elgyengít</u> , <u>legyengít</u>	<u>meggyengít</u>
a rossz tanuló vagy valamely vállalkozás <u>megbukhat</u>	a forradalom vagy szabadságharc <u>elbukhat</u> a túlerő ellenében
<u>lemarad</u> a vonatról, buszról, autóról, kocsiról	<u>elmarad</u> a többi embertől munkában, teljesítményben

A második oszlopban lévők közül kakuktkojásnak tűnik a *megosztályoz*: erről aligha állítható, hogy megszokott volna a használata. Az MNSZ2 egyetlen találatot sem ad rá, s az interneten is releváns példákat csak régebbieket sikerült találnunk:

Testileg-lekileg fáradtan jöttem ide. Elcsüggesztett a sok eredménytelenség. Úgy éreztem, hogy Isten minden alkalmon számonkéri tőlem az évi munkát és megosztályoz: szolgálatból elégtelen, türelemből elégtelen, szeretetből elégtelen, hitből elégtelen. Egészen összetörtem. De Ő felemelt és azt mondta: Elég néked az én kegyelmem. (Élő Víz, az evangélikus evangelizáció lapja, 1943)

Azoknak a tanulóknak a mulasztását, akiket szülei saját megnyugtató végett az iskolából kivesznek, igazolatlan mulasztásnak tekinteni nem lehet. Ezek a tanulók kimaradottaknak sem vehető, hacsak a szülők határozott kívánságára nem történik, hanem az osztályozásnál úgy kell elbírálni őket — ha megosztályozhatók nem volnának — mintha az év végi összefoglalásról igazoltan maradtak volna el. Kétes esetekben ilyen tanulókat pótló vizsgálatra vagy díjmentes magánvizsgálatra kell utasítani (1944)

A magyar nyelv művelést átható **nyelvi konzervativizmusra** keresve sem lehetne jobb példát találni, mint azt, hogy egy elterjedt, érthető, nyelvileg kifogástalan forma, a *leosztályoz* helyett olyat ajánlanak, amely régebben is marginális lehetett, a mai használatban pedig valószínűleg ismeretlen. (A nyelvjárásokban előfordul, de más jelentésekben.)



Példák a nyelv művelők által **egyértelműen elfogadott** újabb igekötős igékre:

<i>új igekötős ige</i>	<i>jelentése</i>
<u>kikísérletez</u> vmit	hosszas kísérletekkel, próbákkal rájön vminek a megoldására, helyes használata
<u>kitérdeli</u> a nadrágját	hosszas vagy gyakori térdeléstől, guggolástól a nadrág szára elöl kipúposodik
<u>lepontoz</u> , <u>leszavaz</u> vkit	bíráló, értékelő pontozással vkinek a teljesítményét leértékeli, ill. ellene szavaz
<u>felesküszik</u> vmire	esküvel fogadja valamely eszme hűségese szolgálatát
<u>kinéz</u> magának vmit	alapos, figyelmes vagy többszöri megtekintéssel, megszemléléssel kiválasztja magának, elhatározza megszerzését
<u>kiértékeli</u> a jelentést	tartalmából, adataiból alapos, egybevető elemzéssel levonja az eredményt, a tanulságokat, következtetéseket
<u>kivágja magát</u> a bajból	ügyességgel, ravaszsággal, mentegetőzéssel vagy hazudozással

Ezeket az újabbnak mondott igekötős igéket a nyelv művelők azért tartják helyesnek, mert „egészen bonyolult tudattartalmakat tömörítenek” magukba, amelyeket „egyébként csak körülírással fejezhetnénk ki”.



Ezzel természetesen **egyértérthetünk**, a nyelv művelők által elfogadott igekötős igék valóban kifogástalanok.

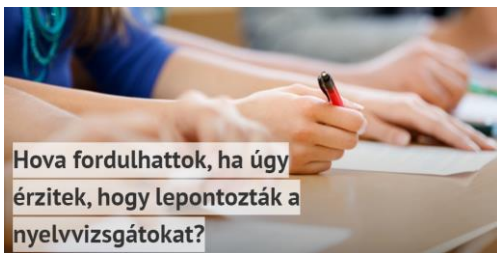


Ugyanakkor az a kitétel, hogy egyébként csak körülírással tudnánk az adott tartalmat kifejezni, arra utal, hogy **a szerzők alapmagatartása az, hogy egy új nyelvi elem nem helyes, vagy legalábbis gyanús, és ahhoz, hogy elfogadjuk, „mentséget” kell számára találni.** Ez az alapmagatartás **elfogadhatatlan.** Többek között a **nyelvi deficitizmus, a nyelvi konzervativizmus, a nyelvi invariabilizmus és a nyelvi standardizmus** nyilvánul meg benne.



### A török bajnok kinézte magának a Loki fiatal tehetségét?

Sajtóhírek szerint Baráth Pétert szívesen látná a Besiktasban Valérien Ismaël vezetőedző.



## & AZ IGEKÖTŐK HASZNÁLATA

Ebben a fejezetben három nagy alfejezet tárgyalja három nagyhatású nyelvi változás nyelvi következményeit: az egyik az **igekötősödés**, vagyis az a jelenség, amikor a korábban igekötő nélkül használt igék igekötőt vesznek fel; a másik az **igekötőtlenedés**, vagyis az a jelenség, amikor a korábban igekötővel használt igék igekötő nélkül is használatossá válnak; a harmadik az **igekötőcsere**, amikor egy igekötős igének kialakul egy más igekötővel ellátott szinonimája.

### # 1. Igekötősödés („fölösleges” igekötők keletkezése)

A nyelvújítók körében általános az a **tudománytalan meggyőződés**, hogy előfordulhat, hogy egy ige tartalmaz egy igekötőt, amely „fölösleges”. Ez a meggyőződés, amint jeleztük, a **nyelvi necesszizmus** ideológiáján alapul.



Kovalovszky Miklós (1977: 170) például így fogalmaz: „Vannak igék, amelyek mellett divatból vagy analógiásan, illetőleg az idegen eredetű szó kevésbé világos jelentésének határozottabbá vagy befejezetté tételére fölöslegesen használunk igekötőt.”



Sajátos ellentmondás, hogy a szerző az egyik esetben még **el is magyarázza az igekötő funkcióját** (a jelentés határozottabbá vagy befejezetté tétele), **mégis fölöslegesnek bélyegzi**. De egyébként a többen is utal arra, hogy van funkciójuk, értelmük: hiszen a **divat** sem eredendően rossz dolog (aki így gondolja, az hisz a **nyelvi hiperfrekventizmus** ideológiájában).



Ezenkívül az **analógia** is hasznos alakító erő a nyelvi változásokban, szabályosabbá, egyszerűbbé teszi a nyelvi rendszert. A nyelvújítók azért kezelik gyanakvóan az analógiát, mert nemegyszer megváltoztatja a hagyományos nyelvtani rendszert, vagyis **nyelvi konzervativizmusuk** nyilvánul meg az analógiás változásoktól való idegenkedésükben. Azt a meggyőződést pedig, hogy a meglévő minták alapján, analogikusan létrehozott nyelvi formák eredendően rosszabbak, mint a nyelvben hagyományosan meglévő, rendhagyóbb formák, **nyelvi imitacionizmusnak** nevezzük. Ez a nyelvi ideológia is negatív szerepet játszik a nyelvújításban, mert akadályozza a rendhagyóságoknak a nyelvi rendszerből való kiküszöbölődését.



A fentiek alapján könnyen belátjuk, hogy a „**fölösleges igekötők**” nyelvújító személetű megnevezés, valójában a nyelvújítók által fölöslegesnek vélt igekötők egyáltalán nem fölöslegesek, hanem **határozott funkciójuk** van.

**Fölöslegesnek** akkor tartják az igekötőt a nyelvújítók, ha **nélküle is világos, érthető a közlés**. Bár létezik árnyaltabb megközelítés is (később kitérünk rá), valójában ez, nem az árnyaltabb szolgál a nyelvhelyességi ítéletek alapjául.



Ez a meggyőződés **a nyelv természetének félreértéséből** fakad. Valójában értelmetlen dolog bizonyos elemekre, melyek szigorúan strukturalista szempontból funkciótlannak látszanak, azt mondani, hogy „fölöslegesek”.



A régi magyar nyelvben egyáltalán nem volt sem névelő, sem igekötő, ezek nélkül is világos volt a közlés. Amikor elkezdett létrejönni a névelő és az igekötő kategóriája, ilyen szemlélettel ezeket fölöslegesnek bélyegezhatték volna a nyelvművelők (ha lettek volna).

<i>ómagyar (kissé modernizálva)</i>	<i>mai magyar</i>
adá vala neki paradicsomot házzá	odaadta neki a paradicsomot házként

Az árnyaltabb megközelítés szerint fölösleges az igekötő, ha nélküle is világos, érthető a közlés, és **nincs jelentés-** vagy **stílusbeli különbség** az igekötős és az igekötő nélküli forma között.



Ha a nyelvművelők csakugyan ennek megfelelően ítélnék meg az új igekötős igéket, valószínűleg **az összeset el kellene fogadniuk**, mert **legalább stílusbeli különbség mindig van a régi és az új között**. Ha netán nem volna, idővel kialakul, vagy pedig az egyik igekötős ige (az új vagy a régebbi) kipusztul, ami ismét csak teljesen természetes nyelvi változás („természetes kiválasztódás”).



### # A) „Igekötőre „nincs szükség”

A nyelvművelők gyakran **kárhoztatják** számos ige újabban kialakult igekötőjét, azt gondolva, hogy annak **nincs semmiféle szerepe**. Néhány példa:



<i>hibázthatott</i>	<i>helyeselt</i>	<i>hibázthatott</i>	<i>helyeselt</i>
bebiztosít	biztosít	lekezel	kezel
becsatol	csatol	leközl (cikket)	közl
beidéz	idéz	lelátta	látta
beigazolódik	igazolódik	lemérsékel	mérsékel
beígér	ígér	lerendez	rendez, elrendez
bepótol	pótol	lepontosít	pontosít
elkirándul	kirándul	leszabályoz	szabályoz
kiértésít	értésít	leszerződik	szerződik, elszerződik
kikézbesít	kézbesít	leutánoz	utánoz
kihangsúlyoz	hangsúlyoz	megkifogásol	kifogásol
leellenőriz	ellenőriz	megmodernizál	modernizál
lefedez	fedez	megrevideál	revideál
lefogad vkivel	fogad vkivel	atommeghajtású	atomhajtású
lejelentkezik (vhol)	jelentkezik		

Ezek **teljesen kifogástalan** igekötős igék, noha lehet, hogy a nyelvművelői hibáztatás miatt az iskolázott emberek egy része némelyiküket kerüli. Sajnos mivel nem hoznak rájuk mondatokban példákat, azokról, amelyeket nem ismerünk, nem tudjuk megállapítani, mi az igekötő funkciója, bizonyára a legtöbb esetben a **nyomatékosítás**, ill. a **perfektiválás**, a cselekvés **befejezettségének** hangsúlyozása.



Azt, hogy melyik igekötős forma milyen stílusértékű, s milyen típusú szövegekbe illik vele, empirikusan kellene megvizsgálni.



Addig is az a legjobb, ha a **nyelvérzékünkre** támaszkodunk, ha pedig a nyelvérzékünk bizonytalan az adott forma megítélésében, nézzünk utána a **szövegkorpuszokban**.



### **Lejelentkezik, leközl, leszerződik és társai**

A *be-* igekötőn kívül a *le-* igekötőnek is **perfektiváló** szerepe van, s ennek következtében néhány ige az újabb korban ilyen igekötőt kapott. A nyelvújítók **fölöslegesnek** tartják az igekötőt az alábbi szavak esetében, mert szerintük ez „semmi többletet sem ad hozzá az ige jelentéséhez”:



<i>igekötővel</i>	<i>igekötő nélkül</i>
lejelentkezik	jelentkezik
leközl	közl
lerendez	rendez

<i>igekötővel</i>	<i>igekötő nélkül</i>
lepontosít	pontosít
leszabályoz	szabályoz
leszerződik	szerződik

Valójában **nem felesleges** az igekötő, igenis **hozzáad a jelentéséhez (befejezté teszi vagy hangsúlyozza a befejezettséget)**.



De ha nem adna is hozzá semmit, akkor sem volnának eredendően helytelenek a *le-* igekötős formák, ahogy a *tokaji bor* sem helytelen attól, hogy mondhatjuk rövidebben is, *tokajinak*. A helytelenítés közvetlen alapja itt is a **nyelvi neccessizmus** és a **nyelvi szintetizmus** ideológiája.



A *lejelentkezik* igét nyilván ‘valahol jelentkezik’ jelentésben kifogásolják nyelvőrünk. Ezt abból gondoljuk, hogy a ‘jelentkezését megszünteti’ (azaz *valahonnan lejelentkezik*) jelentésre sehol sem hoznak példát. Az értelmező szótár csak a ‘valahol jelentkezik’ jelentését ismeri (és helyteleníti). Az értelmező kéziszótár a szó használatát a *lejelentkezett a rendőrségen* példával érzékelteti, s egyszersmind jelzi, hogy helyesebb a *jelentkezett a rendőrségen* változat. A Nyelvújító kézikönyv példája ugyan nem tartalmaz vonzatot (a katonanyelvben: *lejelentkezik*), mégis szinte biztos, hogy a ‘vhol jelentkezik’ jelentésre kell gondolni. A Nyelvújító kézikönyv viszont két példát is hoz a ‘vhol jelentkezik’ jelentésre (*vki lejelentkezik a rendőrségen; a beidézett tanú lejelentkezett a bíróságon*). A *lejelentkezik* ige ‘jelentkezését megszünteti’ jelentése nyilvánvalóan radikálisan „új árnyalat” a szó alapjelentéséhez képest, úgyhogy az e jelentésben való használat ellen a nyelvőröknek remélhetőleg nincs kifogásuk.

Egy példa a táblázatban található egyik igepárra: a *Blick* egyik elektronikus számának címlapján ezt látjuk és olvassuk:

Leszerződött



Eldől: ezzel a klubbal szerződött Lionel Messi



Egymás alatt, egy fényképpel elválasztva található a helyesnek tartott *szereződött* és a helytelenített *leszerződött* forma. Ez aligha zavarja a normális olvasókat.

Nemegyszer előfordul, hogy az igekötős igének olyan metaforikus jelentése is kialakul, melylyel igekötő nélkül az ige nem rendelkezik. Az alábbi újságcímekben például aligha lehetne a *lerendez* igét a *rendez*szel helyettesíteni:

Egy félidő alatt lerendezte ellenfelét a Bayern, de az elcsúszó kapusnak fájhatott legjobban a vereség

Rangadó | 2022. 09. 30. 22:33



Országvilág | m4sport.hu | 2022. 06. 14.

A korábbi brit nehézsúlyú bajnok Julius Francis – aki jelenleg a Boxpark Wembley biztonsági szolgálatának vezetője – alaposan helybenhagyott egy a randalírozó férfit.

A jobboldali képen látjuk, hogy az alcím a *lerendez* szinonimáját hozza: a *helybenhagy* igét, amely a *lerendez*hez hasonlóan metaforikus és kissé ironikus.

Az új, perfektiváló jelentésű igekötős igéket **bátran használhatjuk**, valószínűleg az **értelmi-ségi**ek beszédében is megszokottak, még **formálisabb** stílusban is. Ha bizonytalanok vagyunk, nézzünk utána a használatnak a **szövegkorpuszokban**.



Érdeemes megjegyezni, hogy a *lepontosít* igére csak néhány találatot adott az MNSZ2, ezeket:

Még nem tudják pontosan, hogy hol lesz megtartva a diákbál. Két helyszín van kijelölve: az iskolájuk aulája, illetve a Fekete Sas díszterme. Orbán Erzsébet szervező szerint eddig minden rendben zajlik, még a helyszínt kell majd <u>lepontosítani</u> . (sajtó)
Úgy gondolom, helyes, hogy ezt ebben a módosító javaslatban <u>lepontosítottuk</u> , mert így nem lehet vita azon, hogy itt esetleg visszaélésre, spekulációra vagy bármire is sor kerülhet. (hivatalos)
És ez nem megélhetési lopás, és nem azért lopnak, hogy megfagynak a gyerekek, hanem ez egyértelműen orgazdahálózaton keresztül megy, háromezer forintért veszik meg az orgazdák a fát, amit mi, ugye, 9.000 forint környéki áron tudunk a vállalkozóknak úgy adni, hogy szerződésileg <u>pontosítjuk le</u> a dolgot. (besznye)
Varga Tünde riporter: – <u>Pontosítsuk le</u> egy kicsit, hogy mivel foglalkozik ma egy kovács? (besznye)

Gyér előfordulása ellenére nyilvánvalóan **ugyanolyan elbírálás alá esik** ez is, mint a többi, hiszen itt **típusról** van szó. Vagyis ezt is bátran használhatjuk, ha úgy érezzük, az igekötővel nyomatékosabban tudjuk kifejezni a cselekvés befejezettségét.



### „Különnemű igekötők”

A Magyar nyelvhasználati szótár szerint **kifogásolható** alakulatok azok, amelyek „két különemű igekötőt” tartalmaznak; véleményük szerint az egyik igekötő fölösleges:



<i>két igekötő</i>	<i>egy igekötő</i>
elkirándul	kirándul
leellenőriz	ellenőriz
megkifogásol	kifogásol

A kézikönyv szerzői úgy vélik, hogy a második igekötőt a **kettős igekötőt tartalmazó igék analógiájára** jött létre; hagyományosan ugyanis az igekötőt meg lehet kettőzni (*el-elbóbiskol, meg-megáll, vissza-visszanéz*), s ellentétes igekötőket is egymás mellé lehet helyezni (*le-föl sétál, ide-oda szaladgál*).



**Teljesen valószínűtlen**, hogy a kifogásolt alakulatok az ilyen hagyományos kettőzések mintájára keletkeztek volna. A helytelenített igékben a második igekötő valójában nem igekötő, pontosabban nem az érintett igének („*rándul*”, „*őriz*”, „*fogásol*”) az igekötője, ezért hagyományosan nem is válnak el az érintett szavakban: *kirándul* – *nem kirándul* („*nem rándul ki*”), *ellenőriz* – *nem ellenőriz* („*nem őriz ellen*”), *kifogásol* – *nem kifogásol* („*nem fogásol ki*”).



Mivel tehát a beszélők ezt az **előtagot nem érzik igekötőnek**, minden további nélkül **ellátják egy „igazi” igekötővel**.



Tehát nem a „*rándul*” igének van két igekötője (*el- + -ki*), nem az „*őriz*” igének van két igekötője (*le- + ellen-*), nem a „*fogásol*” igének van két igekötője (*meg- + ki*), hanem a *kirándul* igének van egyetlen *el-* igekötője, az *ellenőriz* igének egyetlen *le-* igekötője, a *kifogásol* igének egyetlen *meg-* igekötője.

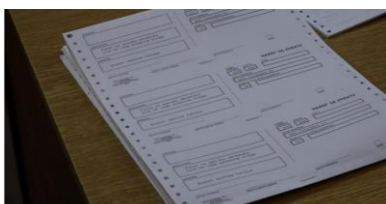
Éppen ezért **semmi nyelvi okunk** nincs az *elkirándul, leellenőriz, megkifogásol* kerülésére, nyugodtan használhatjuk őket, csak persze figyelembe kell venni a szöveg stílusát. Empirikus vizsgálat híján egyelőre nem tudjuk pontosan, milyen szövegtípusokra jellemzőek a kifogásolt formák, csak annyit tudunk, hogy a *megkifogásol* inkább szaknyelvi jellegű.



#### A Népligetben is leellenőriztük az odúkat

2015-05-13 15:52

Keddén tartottuk utolsó budapesti odúellenőrzési napunkat. A Népligetben kihelyezett 10 odút néztük meg.



Már Horgoson is leellenőrizhető az adótartozás

#### Tej-e a tej? Leellenőriztük



### # B) „Már van” igekötő az igén (idegen szavakban)

Külön csoportot alkotnak azok az **idegen eredetű igék**, melyek a magyar nyelvbe való beilleszkedésük során **igekötőt vettek fel**.

Ez részben **belső keletkezésű megfelelőjük analógiájára** történik. Ezt a nyelvművelők olykor **szerkezetvegyülésként** értékelik, pl. *transzformál x átalakít = áttranszformál*, s az ilyen új igekötős igéket **helytelenítik**.



Tudni kell, hogy a nyelvművelők szemében a **szerkezetvegyülés ok** az így keletkezett nyelvi forma **helytelenítésére**.

Valójában **nem feltétlenül kell szerkezetvegyülésre gondolni**, egyszerűen az idegen eredetű igék **igekötővel illeszkednek be** a régebben meglévő magyar igék közé, mivel a hasonló jelentésű, belső keletkezésű igék igekötősek.



De ha szerkezetvegyüléssel is keletkeztek volna az ilyen igék, az sem vonna le semmit az értékükből; aki így gondolja, azt a **nyelvi kontaminizmus**, ill. tágabban a **nyelvi lapszizmus** ideológiája tévesztette meg.



Az idegen eredetű szót az anyanyelvi beszélők nem tudják elemezni, morfémákra tagolni, elkülöníteni bennük az igekötőt, de ez természetes is, és **épp ez teszi szükségessé az igekötővel való ellátást**. Annak, hogy magyarul tudjunk beszélni, nem lehet feltétele, hogy tisztában vagyunk-e azzal, hogy az átadó nyelvben, mondjuk a latinban, mi volt a szó jelentése, ill. milyen elemekre tagolódt.



Példák **kifogásolt**, igekötővel ellátott idegen eredetű igékre:

<i>igekötős idegen eredetű ige</i>	<i>igekötő nélküli idegen eredetű ige</i>	<i>belső keletkezésű ige</i>
áttranszformál	transzformál	átalakít
beinstallál	installál	beiktat
beintegrál	integrál	betagozódik, csatlakozik
beinvestál	investál	beruház, befektet
eldisszidál	disszidál	engedély nélkül külföldre távozik
elinternál	internál	elkülönít, elzár
elszeparál	szeparál	elválaszt, elkülönít
kiexportál	exportál	kivisz, kiszállít
kidisszidál	disszidál	engedély nélkül külföldre távozik
ledegradál	degradál	lefokoz, lebecsül, leértékel
ledesztillál	desztillál	lepárol
leinternál	internál	letartóztat*
leredukál	redukál	lecsökkent, csökkent
összekombinál	kombinál	vegyít, összekever; összekapcsol
összekonfundál	konfundál	összekever, összevegyít

\* A *letartóztat* egyáltalán nem tekinthető a *leinternál* szinonimájának, valószínűleg semmilyen kontextusban nem helyettesíthető vele a félreértés veszélye nélkül. A purista hajlamú fogalmazó legfeljebb a tágabb jelentésű *őrizetbe vesz* szókapcsolatot használhatná, ha a szövegösszefüggés nyilvánvalóvá tenné, hogy milyen jellegű őrizetbe vételről van szó.

A nyelvművelők az **első oszlopban** található igéket **helytelennek** tekintik, mert véleményük szerint az igekötő „fölösleges”, ugyanis úgymond az ige igekötő nélkül is ugyanazt jelenti; további indok a helytelenítésre feltételezett vegyülék jellegük.



Ezzel a véleménnyel **nem érthetünk egyet**. Ezek az igék **nyelvileg kifogástalanok**, minden további nélkül használhatók. Empirikus kutatások híján azonban egyelőre nem ismerjük mindegyikük stílusértékét, így nem tudunk tanácsot megfogalmazni használatukra nézve. Legjobb, ha a **nyelvérzékünkre** támaszkodunk, amikor pedig bizonytalanok vagyunk, utánanézzünk a használatnak az **interneten**.



## Mindent összekombinált mindennel az Asus

HORVÁTH BALÁZS | 2014.06.03. | KONZUMER TECH

A Transformer Book V a hibrid gépek összes lehetséges variációt megmutatja.



**Staff on demand: a vállalati agilitás egyik kulcseleme lehet a rugalmas foglalkoztatás**

## Rögzített videók kombinálása az összefüggő rögzítéssel

Azokat a videókat, amelyek két független médián vannak tárolva egy önálló videóvá lehet összekombinálni, ha a(z) „AKADÁLYM. RÖGZ.” engedélyezve van a videorögzítés menüben.

A legutóbbi példában a cím az igeikötő nélküli, a szöveg az igeikötős formát tartalmazza. (Az igeikötő nélküli alak nem ige, hanem igéből képzett főnév: *kombinálása*).

A fentebbi táblázatban közölt nyelvművelői példák közt is akadnak olyanok, amelyek az MNSZ2 adatai alapján ritkának tűnnek. Ezek közül kettőre idézzük most az MNSZ2-ből példákat.

### *Elinternál*

„Egybeköltöztetik a zsidókat” – pötytyentik a jövő-menők a felvilágosításokat és kérdéseket. A cölöpverők háttal fordulnak az érdeklődők felé, úgy verik be az oszlopokat. Még később, a tojásosoktól jövet, egy kis csődületet lát. Mintha ostorral vágta volna végig a piacon, a lézengő emberekből a Szarvastól a Városházáig két hosszú sáv támad, el is simul hamarosan. Eszter nem lát semmit, csak egy szuronyhegyet s egy pillanatra egy kakastollat. – Elinternálják őket – mondja egy, aki előbb még néző lehetett. (Németh László)

– Az öreg Szirmai doktor? – tűnődött az asszony. – Látja, azzal nem is tudom, mi lett. A nyáron megvolt, mert előbbre lementem minden kéthétben tejföldről, mi másért. De most nem hallottam róluk. Az ipát, azt tudom, elinternálták. Mert még él ám, a fene az egyenes derekát. Most nem tudom, hogy fogatja be a fatolvajokat. (Németh László)

KARÁDINÉ Betegen érkezéte haza, így csak néhány sorban tudsz nyilatkozni. Mondj annyit, hogy szívesen láttak. S Moszkvában tisztaság van. Ezt Francsik is mondta. KARÁDI Hát ez igaz.

Nem látni jegyet meg csikket a hulladékgyűjtő körül. KARÁDINÉ Mert spiclik járnak, s elinternálják, aki mellé ejti... (Németh László)

Látjuk, hogy mindhárom példa Németh Lászlótól származik, de egyik sem szerzői szövegből, hanem szereplők szájából, ami a szó **bizalmas** stílusértékét jelezheti. (Több példa nincs az MNSZ2-ben, olyan sem, ahol az igekötő elválna az igétől.)



### *Leinternál*

A szép idők, amelynek megszépítő közelségéből Recsk volt a legvidámabb, hiszen ahogy a barakknak vége volt, őr és őrizetes összelelkezett, és punktum: ki-ki elvette a másik eladó lányát, a többi a családban maradt! Ha leinternáltak, együtt internáltak le, s nem volt egymás szemére háyni valónk! (Határ Győző)

Valamelyik pályaudvaron rakodott a fiú, persze hogy akadt a füle mögött egy csomó zűr, mikor átírtunk, simán kirúgták őt a pályaudvarról fegyelmivel – s mehetett vidékre, vagy megvárhatta, amíg leinternálják közveszélyes munkakerülésért. (Moldova György)

Már 1928-ban tagja volt a pártnak. 1929-30-ban 16 hónapi börtön alatt, mint 22 éves fiatal lány magánzárkában vett részt a 15 napos országos nagy éhségsztrájkban. (Ez alatt az idő alatt 11 kg-ot lefogyott.) 1932-ben, 34-ben újra bebörtönözték. Majdnem minden évben prevencióra bevitték. 1940-41-ben a Szovjetunió dicséretéért 9 hónapra leinternálták. A rendőrségen egyik veséjét leverték. A csendőrségen kezét-lábát feketére verték. (sajtó)

1951 és 1953 között a rendőrség 850 ezer esetben szabott ki büntetést, ebből 19 ezer elzárásra szolt, a bíróságok pedig 387 ezer személy ügyében hoztak elmarasztaló ítéletet. A fekete humor a lakosságot két táborra osztotta: aki már le volt internálva és aki ezután kerül börtönbe. (tudományos)

Az első pillanattól kezdve ahogy hazaértem a hadifogságból rögtön lefogott még akkor a katonapolitika. Négy hónap után azonban kiengedtek. Végig fagyos volt körülöttem a levegő, amíg aztán 48 őszén leinternáltak. De négyszázötven körül volt a létszámunk, ez általában stabil maradt, csak meghalni lehetett. Ebből tehát nem volt szabadulás onnan. (besznye)

„Akkor valóban jöttem hozzám, erre-arra kértek, én adtam felvilágosítást, még pedig olyat, hogy fél év múlva leinternáltak Kistarcsára.” – Bárándy György ügyvéd emlékezett így vissza megkeresésünkre az Állambiztonsági Szolgálatokkal való kapcsolatára. (besznye)

A *leinternál* igére nem idézünk minden példát: volt még 6 további példa Határ Győzötől, 5 további példa Moldova Györgytől és 2 további beszélt nyelvi példa. A példák száma nyilván erősen függ attól, hogy mennyi alkalom van a szó használatára. (A közelmúltban internálásnak lehetett volna tekinteni a covid első évében, 2020-ban, a külföldről hazaérkezőknek az ún. karanténközpontokban való kényszerelhelyezését, de ezt eufemisztikusan „elszállásolásnak” nevezték.)

## # 2. Igekötőtlenedés („hiányzó” igekötők)

Vannak esetek, amikor egy korábban igekötővel használt igének **az alapigéje is felveszi azt a jelentést, amivel az igekötős forma rendelkezik**, s így a beszélők bizonyos kontextusban **igekötő nélkül** is használni kezdik az igekötős formával azonos jelentésben.



Ebben a **nyelvi gazdaságosság** megnyilvánulását láthatjuk. Ilyenkor a **nyelvi kontextus** és a **világismeret** alapján tudja a befogadó az igét, ill. a közlést értelmezni.

A nyelvújítók ilyen esetben „**az igekötő hiányáról**” beszélnek, s ezt a hiányt **zavarónak**, olykor **logikátlannak** tartják.



Az igekötő azonban ilyenkor rendszerint **csak a nyelvújítóknak hiányzik**, a befogadónak nem. Ezért szó sincs arról, hogy az adott ige az adott kontextusban igekötő nélküli hiányos volna.

Az igekötő hiányolása valószínűleg az olyan nyelvi ideológiákra vezethető vissza, mint amilyen a **nyelvi konzervativizmus, nyelvi platonizmus, nyelvi originalizmus, nyelvi izomorfizmus, nyelvi szisztemizmus, nyelvi racionalizmus, nyelvi logicizmus**.



Példák a **kifogásolt** igekötőtlen igékre:

<i>igekötőtlen ige és származékai</i>	<i>igekötős ige és származékai</i>
1. Az ügyet Kovácsné <u>bonyolítja</u> .	Az ügyet Kovácsné <u>bonyolítja le</u> .
2. <u>Útiköltséget térítünk</u> .	Az <u>útiköltséget/Útiköltségét megtérítjük</u> .
3. Özveggy Kalmár Péterné mást <u>nevezhet</u> örökössé.	Özveggy Kalmár Péterné mást <u>nevezhet meg</u> örökössé.
4. Bocsárdi Nimród ügyében <u>marasztaló</u> ítélet született.	Bocsárdi Nimród ügyében <u>elmarasztaló</u> ítélet született.
5. <u>Iratkozni</u> lehet az iskolai könyvtárban.	<u>Beiratkozni</u> lehet az iskolai könyvtárban.
6. Most van az <u>iratkozási időszak</u> .	Most van a <u>beiratkozási időszak</u> .
7. Megkötötték a <u>tartási szerződést</u> .	Megkötötték az <u>eltartási szerződést</u> .
8. <u>Vesztegetés</u> miatt szabadságvesztésre ítélték.	<u>Megvesztegetés</u> miatt szabadságvesztésre ítélték.

A 3. sz. példában a nyelvőrök által javasolt (*mást*) nevezhet meg örökössé szokatlanak tűnik: a (*mást*) nevez ki örökössé és a (*mást*) nevez meg/ki örökösének vegyüléséből keletkezhetett.

A jelenség megítélésében a nyelvújítóknak legalábbis egy része **különbséget tesz** két eset között: egyfelől amikor úgymond **nincs jelentésbeli különbség** az igekötős és igekötőtlen változat között (ezen azt értik, hogy igekötőtlen formában az adott ige nem használatos más denotatív jelentésben); másfelől amikor **van különbség** (ezen azt értik, hogy az igekötő nélküli igenek van más, hagyományosabb jelentése is).

1. Az első esetben „**nem tekintik súlyos hibának**” az igekötő „elhagyását”, és csak a **választékos** nyelvhasználatban követelik meg az igekötős változat használatát. A következő igék tartoznak ebbe a csoportba:



<i>igekötőtlen ige</i>	<i>igekötős ige</i>
Pénzét holnap <u>utaljuk</u> .	Pénzét holnap <u>utaljuk át</u> .
Szeptember 8-án lesz az <u>iratkozás</u> .	Szeptember 8-án lesz a <u>beiratkozás</u> .
A tárgyalást <u>napolják</u> .	A tárgyalást <u>elnapolják</u> .
Az építkezést anyagi okokból <u>halasztják</u> .	Az építkezést anyagi okokból <u>elhalasztják</u> .
Határidő <u>tűzése</u> .	Határidő <u>kitűzése</u> .

Nem tudunk azzal egyetérteni, hogy az igekötőtlen forma használata ilyenkor „nem súlyos hiba”, vagyis mégiscsak hiba, enyhe hiba. Nem igaz, hogy hiba volna: abban a **szövegtípusban**, ahol ezek használatosak (mindenekelőtt a **szaknyelvben**) ezek használata **teljesen helyénvaló**.



Azt, hogy a **formális** vagy a **választékos** nyelvhasználatba melyik illik jobban, **egyedileg** kell eldönteni, pl. a *Pénzét holnap utaljuk* valószínűleg beleillik a formális és a **választékos** stílusú szövegekbe is. Közelebbi fogódzók híján ilyenkor a **nyelvértékünk**re kell hagyatkoznunk.

Empirikus kutatások kellene annak megállapítására, hogy melyik igének milyen a stílusértéke. Valószínű, hogy a legtöbb **formális** stílusértékű, talán az *iratkozik* és a belőle képzett *iratkozás* kivételével. Az e két szóra vonatkozó MNSZ2-találatok közt egyébként feltűnően sok az erdélyi és a vajdasági. Különösen igaz ez az *iratkozás* főnévre. Néhány példa:



### *Iratkozik*

Csak szomorúságot okozol nekem, nincs benned semmi örömöm, iskolába adtalak, nem végeztél el, szakmára <u>iratkoztál</u> , rendben van, nincs ellene kifogásom, kell a szakember. De most mit dolgozol? Mire jutsz így az életben?! Mások bezzeg ki tudják használni az óriási tanulási lehetőségeket. Nézd, a híres Ali barátod érettségizik, és hány és hány ilyen gyereket tudok. (Tar Károly, Erdély)
Akkor jutott eszembe, hogy az az esztendő az én számomra is igen jelentőségteljes volt, mint-hogy én meg pont az évben <u>iratkoztam</u> a gimnáziumba. Igen jól eszemben maradt még a megnyitó ünnepség eseménye is – magam is ott voltam, sötétkék, sujtásos, magyaros, úgynevezett „Bocskai” viseletben. (Kertész Imre)
Apja úgy látta jónak, ha tanárnak megy. Katalin semmi iránt nem érdeklődött valami feltűnő módon, és semmihez se volt különös tehetsége, nem ellenkezett, bár szívesebben lett volna ápolónő vagy gépiró, nem az egészségügyi vagy a hivatalnok szakma iránt érzett vonzódásból, egyszerűen csak azért, hogy hamarabb a maga lábára állhasson. Ám amikor apja kijelentette, azt szeretné, ha valami igazán nemes foglalkozást választana, belenyugodott, hogy egyetemre kell <u>iratkoznia</u> . (Szabó Magda)
A Múzeum-körúti épület folyosóin sokrovatú bölcsész-indexek indultak tanártól tanárig; akadt olyan, aki húsz kollégiumot is fölvetett, annyiféle emlőn akart tudóssá lenni. Zoltán magyar-francia szakra <u>iratkozott</u> , de összevissza hallgatott mindenféle órát. Embert keresett ebben az irdatlan városban, aki egy szót vessen az ő szorongásaiba. (Németh László)
A romániai magyar társadalomnak tudni kell, hogy igenis van például egy Magyarléta nevű színmagyar településünk, ahonnan egyetlen magyar gyerek sem akart ötödiktől a szomszédos Tordaszentlászlón magyarul tanulni, még akkor sem, ha mikrobusz vitte-hozta őket! Minden olyan településről tudnia kell a közvéleménynek, ahol a magyar gyerekek román tagozatra <u>iratkoznak</u> , hiszen nem Magyarléta az egyetlen ilyen! Ezeknek az adatoknak az ismeretében talán sikerül egy reális szórványmentő programot kidolgozni. (sajtó)
Az egyetemi felvételi vizsga eltörlését javasolta a Köznevelési Minisztérium felsőoktatási kérdésekkel foglalkozó főosztálya. A javaslat alapján a felsőoktatási intézményekbe <u>iratkozó</u> az érettségi vizsga átlageredményei alapján válnak a kiszemelt intézmények hallgatóivá, mégpedig két vizsgaszesszióban: július 18-27, illetve szeptember 1-10 között. Ugyancsak újtásként szerepel az a lehetőség, hogy a párhuzamosan két szakra (karra, egyetemre) beiratkozó hallgató az egy szakra számított tanulmányi időintervallumra mentesüljön a tandíjkötelezettség alól. (sajtó)
Temesvár: Universitatea de Vest Timișoara – Facultatea de Fizică – Fizică – B-dul. Vasile

Pârvan sgt. 4 056-194068 „ 4 éves, nappali. A végzősök tanári oklevelet kapnak. Ezután lehet mesteri fokozatra <u>iratkozni</u> , ez biztosítja a fizikusi képesítést. (hivatalos; Erdély)
Az iskola még mindig két váltásban működött. Megnőtt az első osztályba <u>iratkozók</u> száma, mert sok nem magyar anyanyelvű tanulót is be kívántak íratni iskolánkba, hogy elsajátítsák a magyar nyelvet. Sok utánajárás után néhány osztály helyet kapott a Petőfi utcai – volt 8. sz. középiskola épületében. Ez könnyített a dolgon, de nem oldotta meg a nehézségeket. A 90-es évek elején magyarországi támogatással és a KMKSz (Kárpátaljai Magyarok Kulturális Szövetsége) segítségével, vendégtanárunk, Pipás László kezdeményezésére berendezték a számítástechnikai szaktantermet. (hivatalos; Kárpátalja)
Szerintem az iskola sikerességének a mutatója a felvételit letett diákok százaléka, az összes, nyolcadikat abban az évben végzett tanulókhoz képest. Így a felvételire ki nem ment tanulók nem „javíthatnak” az iskola eredményességén, ha a gyengébbek is kimennek, rontani nem ronthatnak, esetleg valamelyiknek sikerül is, (az irtózatosan alacsony küszöbnek köszönhetően) ez enyhén javítaná az eredményt! Szerintem fontos lenne, hogy minél több tanuló a négyéves középiskolába <u>iratkozzon</u> . Van -e erről véleményetek? Ha van, ne rejtsetek véka alá! (fórum; Vajdaság)
A kolozsvári Ref. Kollégiumban érettségizett, az egyetem orvosi karára <u>iratkozott</u> , majd a Református Teológiát végezte el. Egy évig püspöki titkár. Az Egyesült Államokban kiegészíti teológiai tanulmányait, keleti nyelvészetet tanul. (tudományos; Erdély)
A zarándokok száma és a püspökségek bevétele összehasonlítása azt mutatja, hogy a három egyházmegye, amelyből senki sem mutatható ki 1500-ban Rómában, valóban a legszegényebbek voltak. A pécsi, egri, nagyvárad, győri, és váci egyházmegyéből aránylag annyian <u>iratkoztak</u> a jubileum évében, mint amely arányú volt püspöke jövedelme valamelyik jövedelemjegyzékben. (tudományos)
Most változások vannak, nyilván az anyaországi támogatási rendszerben is. Itt is átalakulás van. Nyilvánvaló a Nemzeti Tanács, egyértelmű, hogy elkezdett, hatékonyan, és elég látványosan is, dolgozni. Én azt hiszem, hogy nekünk, egyeztetni kell. Közös célunk van, hogy minél több kisgyerek <u>iratkozzon</u> , magyar óvodába, magyar iskolába. És minél tovább, és minél többen maradjunk meg a szülőföldünkön. Nemcsak megmaradjunk, hanem magyarként maradjunk meg. (besznye)
A gyerekek azért <u>iratkoztak</u> oda, mert nem látták a továbbtanulás lehetőségét nagyon sokszor és valóban problémát jelent a három éves iskola befejezése, mert kevés olyan egyetem, főiskola van, ahova elfogadják őket a fölvetelin. (besznye)

## *Iratkozás*

Felvétel a Barcsay művészeti iskolába / Három korcsoportban, heti két-két délutánon tart egész iskolaéven át személyiségfejlesztő foglalkozást II-VII. osztályos diákoknak a Barcsay Képzőművészeti Iskola (Budapest VII., Bethlen Gábor u. 41., telefon: 322-7473). Előzetesen a 226-9161-es telefonon lehet jelentkezni, <u>iratkozás</u> augusztus 30-ától szeptember 10-ig. (sajtó)
A 2000-ben tartandó képességi vizsga (kisérettségi) eredménye 75 százalékban képezi a középiskolák felső tagozatára (liceumokba) való bejutás feltételét. A maradék 25 százalékot a négy gimnáziumi év (V-VIII osztály) tanulmányi eredményeinek átlaga jelenti majd – jelentette be az egyetem előtti oktatási hálózat felügyeletével és irányításával megbízott minisztériumi főosztály vezetője, Liliana Preoteasa. A három szakaszban zajló iratkozás lehetőséget biztosít arra, hogy az első <u>iratkozás</u> (július 15–18) alkalmával be nem jutott tanuló átiratkozhasson egy második (július 20–22) vagy akár harmadik (július 24–26) oktatási intézménybe, a még szabadon maradt helyekre. (sajtó)
A Radosno detinjstvo Iskoláskor Előtti Intézményben befejeződtek a következő iskolaévre szóló pályázati jelentkezések. Az óvoda hirdetőtábláira kifüggesztették az eredményeket, az



iratkozás szeptember 1-jén kezdődik. Egyben felhívják a szülők figyelmét, hogy jelentkezzenek abban az óvodában, melybe gyermekük felvételt nyert. Az iskolaév befejezésének közeledtével a Petőfi Sándor fiókkönyvtárba ingyenesen beiratkozhatnak a jelenleg első osztályt végző kisiskolások. (sajtó)

A National Regions honlapon lehet elérni nemzeti régiók védelmében meghozandó uniós jogszabály támogatására a toborzás lehetőségét. Az iratkozás lehetőségét. Igyekszünk, hogy minél több emberhez eljusson ennek a híre. Eddig a pillanatig 350-en iratkoztak fel. És vállalták azt, hogy önkéntes munkatársaink legyenek – Magyarországról, Erdélyből is, Felvidékről és az Európai Unió több tagállamából vannak már önkénteseink és partnereink. (besznye)

Külön az idén Szabadkára, és egy nagyobb háztól házig járás kampányt terveztünk, ahol öthar aktivista járta körbe azokat a családokat, akikről tudomásunk volt, hogy szerb óvodába jártak, és előkészítőre a gyerekeik és valaki a szülők közül magyar, vagy akár mind a ketten. Május 31-ével a hivatalos iratkozás határideje lejárt, de szeptember elsejéig fogadnak még iratkozásokat az iskolák. (besznye)

Nem kis nehézségekkel találkoztak szembe osztályfőnökök, iskolák, szülők, diákok az idei iratkozás során. Számos, számukra nagyon fontos és lényeges iskolák esetében nem jelent meg időben a szakok besorolásában egy-egy szak, egy-egy iskola, később a minisztériumi kiegészítések mentén érkeztek meg a tájékoztatók az iskolákhoz, a szülőkhöz. Ezt vagy időben észrevették, figyelembe vették, vagy sem, ennek következtében némi zavart támadt az iratkozások körül, illetve hát átirányulások is történtek különböző szakok irányába. Szeretném említeni, hogy négy szak vonatkozásában is csak később jelent meg a besorolás a minisztériumi pályázatban, ilyen volt a Zentai Gimnáziumnak a kétnyelvű természettudományi szakja, a Bolyai Gimnáziumnak a sporttagozata, a Szabadkai Svetozar Gimnáziumban az általános szakra vonatkozó besorolás, illetve a politechnikai iskolában az építészeti, belsőszereplési, kivitelezési szak.. (besznye)



Felvételi 2015: rajtolnak az iratkozások!

2. A nyelvőrök által említett második esetben, amikor az igekötőtlen igének hagyományos jelentése is van, a nyelvművelők „**egyértelmű hibának**” minősítik az igekötőtlen változat használatát. Ilyen esetekre kell gondolni:



<u>igekötőtlen változat</u>	<u>igekötős változat</u>
1. A hangnem magyarázható az ügyintézők <u>terheltségével</u> .	A hangnem magyarázható az ügyintézők <u>túlterhelésével</u> .
2. A tanút délután két órára <u>idézték</u> .	A tanút délután két órára <u>idézték be</u> .
3. Régóta ez a hivatalnok <u>bonyolítja</u> az ügyet.	Régóta ez a hivatalnok <u>bonyolítja le</u> az ügyet.

Nem világos, hogy az 1. sz. példában a szerzők helytelenítik-e a túlterheltség szót az adott kontextusban, mert azt – magyarázat nélkül – a túlterhelés szóval helyettesítik. A kontextus-

ba jobban illik a *túlterheltség*, mivel az ügyintézők állapota a lényeg, nem az, hogy a főnökeik mit csinálnak velük (hogyan ti. túlterhelik őket).

Nyilván e csoportba tartozik a *marasztal* ige is 'elmarasztal' jelentésben, mivel a *marasztal* ige hagyományos jelentése 'kéri, hogy maradjon', bár az értelmező kéziszótár helytelenítés nélkül tartalmazza a *marasztal* szó jogi szaknyelvi jelentését: 'valakit valaminek a teljesítésére kötelez'. Ugyanez a helyzet a *veszteget* igével 'megveszteget' jelentésben: a *veszteget* első jelentése 'haszontalanul, eredménytelenül használ fel', az értelmező kéziszótár „ritka” jelöléssel, helytelenítés nélkül tartja számon a 'megveszteget(ni igyekszik)' jelentést.

Sajnos a szerzők nem tartják szükségesnek megmagyarázni, **miért baj** az, ha egy szónak kialakul egy **újabb jelentése**, hiszen ez teljesen **hétköznapi jelenség a nyelvek történetében**. A **szöveggörnyezet** vagy a **beszédhelyzet**, ill. a **világismeret** alapján mindenki tudja, hogy a szónak melyik jelentésére kell gondolni. Akár poliszémnek, akár homonimnek gondoljuk az új igekötőtlen igét, mindenképpen olyan jelenséggel állunk szembe, amely teljesen megszo-



csak a **nyelvi izomorfizmus** ideológiája akadályozza a szerzőket ennek felismerésében.



Ha valamelyik forma egy-egy mondatban mégis félreértő volna, akkor az **alkalmi fogalmazásbeli botlásnak** tekinthető.

A hibázott formák **kifogástalanok abban a körben, ahol használják őket**, akár van az igekötőtlen igenek más jelentése is, akár nincs. A **köznyelvben** ezek egy része meglehetősen **szokatlan**, de egy-egy szaknyelvi forma helyességét **az adott szakmának a művelői vannak hivatva megítélni** (esetleg nyelvészekkel együttműködve), nem pedig a nyelvészek a szakmai szempontok mérlegelése (valamint empirikus adatok gyűjtése és elemzése) nélkül.



Ha egy szaknyelvi szó **átmegy a köznyelvbe** is, mint pl. a *bonyolít*, akkor az is jó megoldás, ha a **szaknyelvi** formában használjuk, de az is, ha **köznyelvi** nyelvezékünkre hallgatva esetleg kiegészítjük az igekötővel.

**Bonyolító Állás Budapest**  
2 állásajánlat

Új munkákat kaphat e-mailben

**Külkereskedelmi ügyintéző**  
...tapasztalat ~ középfokú angol nyelvtudás ~ MS Office ismerete  
Előnyt jelent: export-import bonyolítás/külkereskedelem területen...

**Beruházás bonyolítás**

Egy építkezés lebonyolítása egy építési projekt megvalósításával összefüggő teljes körű feladatok: előkészítés, tervezési program, tervezés, szervezés, összehangolás, valamint az építőipari generál kivitelezés szakmai felügyelete, illetve műszaki (szakmai) és gazdasági (pénzügyi) ellenőrzése.

A következő újságcím első olvasásra kétértelmű:

EGYEB - GÁZ

**Az FGSZ bonyolítja a magyar-szlovák vezetéképítést**

szász HLAIVAY RICHARD • február 24 • 2007 MEGTEKINTÉS

Ha az olvasó nem tudja, az FGSZ milyen szervezet, akár arra is gondolhat, hogy szándékosan hátráltatja a vezetéképítést, pl. bürokratikus akadályok felállításával. Ám a cikk leadje egyértelművé teszi, mire kell gondolni. Így szól:

A Népszabadság információi szerint az állami Magyar Villamos Művek (MVM-csoport) megbízásából a Mol-tulajdonú FGSZ Földgázszállító (FGSZ) Zrt. [bonyolítja le](#) a tervezett magyar–szlovák gázvezeték honi szakaszának pályázatát.

Bizonyára nem véletlen, hogy a cikknek a címében szerepel a tömörebb változat, hiszen a címek tömörségre törekszenek. Ugyanakkor a másik változat használata jól mutatja, hogy itt valóban váltakozásról van szó.

### Úgy tűnik

Úgy tűnik ☺, hogy az igekötőtlenedés **nem teljesen új** jelenség. A **20. század elejétől** elkezdt **visszaszorulni** a *feltűnik* igekötős forma 'látszik' jelentésben. A nyelvújítók nagyon sokáig erősen helytelenítették, de ma már a Nyelvújító kézikönyvtár úgy fogalmaz, hogy az „*úgy tűnik...* szerkezetben **már nem tekinthető hibának a fel** igekötő hiánya”. Kár, hogy erre évtizedeket kellett várni; jobb lett volna, ha mindjárt az elején elfogadják a nyelvújítók a nyelvi változást.



Ám a nyelvújítók sajnos nem tanultak ebből a példából, s továbbra is helytelenítik az újabb, a köznyelvben még annyira el nem terjedt igekötőtlen alakulatokat.



### # 3. Igekötőcsere („eltévedt” igekötők)

A magyar nyelvben folyamatosan jönnek létre korábban nem használt igék másfajta igekötővel, melyeknek többé-kevésbé **hasonló a denotatív jelentésük, s eltérő a stílusértékük**. Ezek tehát **(a)** az esetek egy részében **eltérő jelentésárnyalatot** fejeznek ki, **(b)** az esetek más részében „csupán” a **hangulatuk, stílusértékük más**. A nyelvi gazdaságosság okán nemegyszer a régi és az új igekötős alak között **később** kialakul **jelentésárnyalatbeli különbség**.

A nyelvművelők az ilyen új igekötős igéknek az esetében metaforikusan „**eltévedt igekötők-ről**” beszélnek. Ennek szemléleti alapja a **nyelvi konzervativista**, **nyelvi invariabilista** és **nyelvi necesszista** ideológia, mely szerint a korábbi forma a helyes, az új pedig „fölösleges”, tehát helytelen, mert egy hagyományos nyelvi elemet szorít háttérbe.



Valójában **szó sincs eltévedésről**, az adott igekötők nagyon is jó helyen vannak: épp ott, ahol lenniük kell, ahol a beszélők helyénvalónak érzik őket. Az **új szinonimák** mindig **gazdagítják** a nyelvet; a beszélők **szükségtelenül nem hoznak létre** nyelvi elemeket. Természetesen a beszélők az új nyelvi elemek létrehozásával **nem a nyelvművelők szükségéit** kívánják kielégíteni, hanem **saját szükségüket**.



Az, hogy egy nyelvi elem „háttérbe szorul”, csak a **nyelvi konzervativista** ideológia fényében baj; a nyelvben **folyamatosan szorulnak vissza** elemek és **jönnek létre újak**. Például az ember legjobb barátjának eredetileg *eb* neve volt a magyarban: ezt bizony háttérbe szorította a *kutya* (*kutyus*, *kutyuli*), ma már az *ebet* jóformán csak a hivatali nyelv használja széleskörűen. Mégsem jutna eszébe egy nyelvművelőnek sem kárhozottatni emiatt a *kutyát*. A *kutya* és az új igekötős igék közt csak az a különbség, hogy ez utóbbiak újabban kerültek be a nyelvbe.



Példaként a **helytelenített** igekötőkre idézhetjük az *átbeszél* igét ‘alaposan megbeszél, meg-hány-vet’ jelentésben, valamint a *lemeszel* igét ‘kimeszel’ jelentésben:



<i>hagyományos</i>	<i>újszerű jelentés</i>	<i>régebbi vagy elfogadott jelentés</i>
<u>megbeszéli</u> a témát	<u>átbeszéli</u> a témát	<u>átbeszéli</u> az egész éjszakát
<u>kimeszeli</u> a házat	<u>lemeszeli</u> a házat	a rendőr <u>lemeszeli</u> (leinti) az autót

Az *átbeszél* ige **egyértelműen új jelentésárnyalat** kifejezését teszi lehetővé (a hagyományos *megbeszélés*hez képest az *átbeszélés* hangsúlyozza, hogy a megbeszélés **alapos, minden részletre kiterjedő** volt, míg a *megbeszélés* lehet **egészen rövid, felületes** is.



Leültek és átbeszéltek. Nagyon nehéz döntést hozott meg Cooky a gyerekekkel kapcsolatban



Folytatódnak az aszfaltozások – átbeszéltek a menetrendet a városházán

A városzerte zajló útépitésekről és járdafelújításokról tartottak informális megbeszélést a kivitelező Via Vomito Kft. és a város önkormányzatának képviselői a mai nap délelőttjén. A Május 1. utcai parkolók mart aszfalttal történő megújítása már a következő napokban elkezdődik- tudtuk meg többek között.



Az *átbeszél* igét a nyelvművelők mégis **helytelenítik**, mégpedig **nyelvi purista** okokból, ugyanis az *átbeszél* igét német eredetű **tükörfordításnak** tartják.



A *lemeszel* esetében más a helyzet. Azt is **helytelenítik**, de csak ‘kimeszel’ jelentésben, a metaforikus ‘rendőr leinti az autót’ jelentésben elfogadják, mivel ez **nem tükörfordítás**, és emellett **új jelentésárnyalatot** fejez ki.

A 'kimeszel' jelentésű *lemeszelnék* a „bűne” az, hogy „fölösleges”, hiszen a *kimeszel* úgy-mond „ugyanazt jelenti”; itt tehát a helytelenítés alapja a **nyelvi necessizmus** és a **nyelvi invariabilizmus**.



Természetesen **sem az egyik, sem a másik ige nem helytelen, s a stílusértékének megfelelően bátran használhatjuk**, mások szövegében pedig nincs okunk kijavítani. Mindkettő beleillik mind az **informális**, mind a **kiegyenlített** stílusú szövegekbe; annak megállapítása, hogy milyen mértékben használatos **formális** és **választékos** stílusú szövegekben, empirikus vizsgálatot igényel.



További, a nyelvvelők által kontextus megadása nélkül idézett **kifogásolt** új igekötős igék:

<i>újszerű igekötős ige</i>	<i>hagyományos igekötős ige</i>
beindít	megindít
besiel	végigsíel
kitárgyal	meztárgyal
lebüntet	mezbüntet, mezbírságot
lelátogat	mezlátogat, végiglátogat
leizzad	mezzizzad
leterhel	mezterhel

A nyelvvelők által rövid mondatokban idézett, **helytelenített** új igekötős igék:

Leüríti a medencét.	Kiüríti a medencét.
A kamionosok leállták az utat.	A kamionosok elállták az utat.

Kontextus nélkül vagy olyan minimális kontextussal, mint amelyet az utóbbi két példában látunk, lehetetlen megítélni, hogy az adott helyen melyik igekötő volna helyénvalóbb.



Pótoljuk az internetről a hiányzó kontextust!

Összefogtunk és legyőztük az évszázad árvizét, <u>beindítottuk</u> a gazdasági növekedést, és csökkentjük a rezsiköltségeket. Fejezzük be együtt, amit közösen kezdtünk el!
Taglétszámunk folyamatosan gyarapodik, köszönhetően ez annak, hogy rugalmas és változatos munkáink közül mindenki megtalálja a maga számára legkedvezőbbet. Több ügyfelünkkel <u>beindítottuk</u> a gyakornoki programokat, amelyek alapvető célja, hogy a fiatalok már tanulmányaik alatt szerezzenek munkahelyi tapasztalatokat.
A jól sikerült tavalyi síelésünk miatt idén január 16-21. között ismét a Lungau régiót céloztuk meg. Tavaly a négy elérhető terep (Lungo bérlet) közül csak Fanningbergen és Obertauernben jártunk. Idén <u>besieltük</u> a további kettőt is. Végig kemény mínuszok, néha szél-általában csak a tetőn-, néha havazás, de legtöbbször azért napsütéses hideg.
Ami magát Davos/Klosters-t illeti: több széttagolt, lécen nem <u>bejárható</u> terep együttesen. Ezek közül a Parsenn a legnagyobb, a 3 napból két és felet ott töltöttünk. Fél napot a Klostersből induló Madrisa terepen töltöttünk. Sok az olyan pálya, aminek az aljából nincs sílift, csak busz vagy vonat, ami elég nehezen <u>besiélhetővé</u> teszi a terepet.
De mit adtak nekünk a magyarok? – kérdezték egy kerek asztalnál ülve a világ vezető metallenészei, miután a rómaiakat már <u>kitárgyalták</u> . Az első válasz nyilván az lesz: Csihar Attilát.
A legnagyobb rosszindulattal sem lehet elmondani, hogy nem voltak bevonva a képviselők ebbe a munkába. Januárban a költségvetési tervezet első olvasatát írásban megkapták a képviselők. Az elmúlt 17 évben arra ösztönözött mindenkit, hogy jöjjön be és érdeklődjön.



<p>Február 2-ig kértek javaslatokat, volt informális testületi ülés, még a rendkívüli ülés témáit is feszegették, bizottsági ülésen pedig részletesen <u>kitárgyalták</u> a témát. Ezen kívül itt a mai ülés napja.</p>
<p>A nap fénypontja nyitotta a délutánt: a Parafónia zenekar koncertjén felléptek a József Attila Színház művészei és a színházvezetők is. Utána alaposan <u>kitárgyalták</u> a közösségi szolgálat feladatait, elvárásait és problémáit – ugyanis kerekasztal-beszélgetés volt a témakörben tanárok, intézményi szakemberek és diákok részvételével.</p>
<p>De az elegancia hamar odalett a június eleji párás hőségben: sokan inkább ingujjra vetkőztek, aki pedig magán tartotta a zakót, jól <u>leizzadt</u>. (origo.hu)</p>
<p>Étkezések után <u>leizzadtam</u>, még jobban szédültem. Ez a szédülés annyira elért, hogy kórházba kerültem. Ott megvizsgálták a szememet, fületem, ami negatív lett. Gyomortükrözésen is voltam, ami negatív lett. Megnézték az epémet is, kövem nincsen. Koponya MR-re is elküldtek, amely megállapította, hogy a syphonban van egy érszűkületem. Ezzel is voltam orvosnál, de ő azt mondta, hogy az a szűkület nem okozhat ilyen panaszokat.</p>
<p>Huh, lazítsunk picit, már engem is <u>leizzasztottak</u> a kérdések, hogy politikailag és mindenféle nézőpontból korrektek legyenek, bárki is olvassa – amit ezúton is köszönök, ha idáig eljutott és nem unt rá. Szóval, jöjjön pár könnyebb kérdés.</p>
<p>A múlt héten amikor Kanizsán voltunk, rögtön az első napi programként el kellett menni a Müllerbe, hogy majd ott kinézi mit is kér a játékok közül. Aztán a héten a mamával <u>lelátogattuk</u> az összes helyi játékboltot, meg hipermarketek játékosztályait, s majdnem mindenhol el lett dugva valami hátsó sorba.</p>
<p>2008-ban folytatódott a korábbi években kialakított kapcsolat a gyakorlóléhszolgálatokkal (terephelyekkel) a lelkipásztorok továbbképzési szak hallgatói számára, valamint új kapcsolatok születtek a tereptanári képzés indításával. Egyidejűleg megindult a szociális munka mesterképzési szak terephelyeinek kiépítése. A leendő tereptanárok számára előzetes megbeszélést tartottunk, a terephelyeket <u>lelátogattuk</u>.</p>
<p>Mint mondja, a koronavírus-járvány miatt <u>leterheltek</u> a mentőegységek, egyre több helyre riasztják őket, a magas fertőzésveszély miatt pedig más biztonsági rendszerben kell dolgozniuk.</p>
<p>„Bízom abban, hogy a környezetvédelmi minisztérium is tud segíteni, s így a város költségvetését nem kell majd <u>leterhelni</u>nk. Minden lehetőséget megkeresünk, mert ez Tornalja további fejlesztéséhez alapvetően szükséges beruházás” – mondta Dubovsky László polgármester.</p>
<p>Negyvennégy óriás mennyiségű, vagy két teherkocsira való könyvtárat hoztak, ki tudja honnan, <u>leürítették</u> a szomszéd udvarra... A versesköteteknek, emlékszem, jó széles margójuk volt, nekem az rettenetesen tetszett, mert jól lehetett rajzolni körülötte... Pár ilyen könyvet ma is őrzök, itt van az egyik...</p>
<p>Még egyszer nem sikerülhet! Nyári akciónk végén komoly támadás érte cégünket. <u>Leürítették</u> a raktárunkat.</p>
<p>Van egy 80 gigás vinyóm, végre <u>leürítettem</u> mindent róla.</p>
<p>Garanciás, de nem a szolgáltatónál vettem, független. Hazamentem és <u>leürítettem</u> a telefont, <u>lementettem</u> róla mindent, biztonsági mentettem stb. / Jelenleg felküldték a központba, remélem csere lesz egy az egyben...</p>
<p>Persze az elkerülte a figyelmem a használatában, hogy a „szűz” homokot át kell mosni. Ezért mostam még át kézzel is, sok öblítéssel. De egyszer már <u>leürítettem</u> a medence vizét ugyanez probléma miatt, és 1500 liter víz nem mosta át? Kicsit furcsa.</p>
<p>A víz esetleges leengedése után a fólia eltávolodhat a szerkezettől és egyenetlenségek (hullámok, stb.) keletkezhetnek, amelyekre a fagy kedvezőtlen hatással lehet. A <u>leürített</u> medencében a megfagyott fólia keménnyé, rideggé és törékennyé válik.</p>
<p>Kapros Jenő közölte, hogy <u>leállták</u> a rendőrség és nemzetőrség tagjai a város felé vezető utakat, megnézik a kocsikat, s akinél fát találnak, elveszik és beviszik a TÜZÉP-telepre.</p>

Itt tavalyl volt hogy kigyulladt egy ház, éppen angolóra volt, és csak a füstöt láttuk, a ház udvarában 2 méter magasan állt a szemét. A ház kapuja a Rákóczi útra nyílt és a Rákóczi a mel-lékutcák közül a legforgalmasabb, és az egészet lezárták, mert a tűzoltókocsik nem fértek el, és az egész utat leállták.

Egy jókora magányos kan volt. Aznap a határ menti kukoricaföldek maradvékát falták fel a kombájnok, ezért jó ideje futhatott már. A tábla közepén járt, amikor utána fordultunk. Azonnal észrevett minket, fokozta az iramát és hamarosan elérte az erdősávot. Rövid megbeszélés után ketten leállták az erdősáv végét, mi Lacival a két oldalán lassan haladva terel-tünk, és akinek kiugrik, az lövi.

Az idézett példák-ból is láthatjuk, hogy a kifogásolt és a javasolt formáknak vagy a **denotatív jelentése sem azonos**, vagy legalább **stílusértékükben, hangulatukban különböznek**; de még ha nem különböz-nének is, akkor sincs okunk kárhóztatni a szinonimákat.



### Bruce Springsteen teljesen leizzadt

Hihetetlen, hogy Bruce Springsteen még nem adott ki szabadtéren, fesztivál környezetben forgatott koncertfilmet. Most ennek is örülhetünk, hiszen elkészült a londoni Hyde Parkban rögzített háromórás anyag. A „nagy öreg” már a második számnál alaposan megizzadt, a végére már csavarni lehetett a ruhájából a vizet.



### Mikor meglátta, mit vett fel a Lamborghini kamerája, leizzadt! – VIDEÓ

Aaron Rylan nyugodtan tette le a 180 ezer dollárért (50 millió forint) vásárolt Lamborghini Gallardóját Szingapúrban, mikor azonban visszanézte az autó kamerája által rögzített felvételt, rendesen leizzadt. A videót megnézve hamar rá lehet jónni a problémájára. A sztori igazi csattanója azonban az, hogy miután a rendőrség segítségével megtalálta a videón látható fiatalembert, ahelyett, hogy feljelentette volna, csak elbeszélgetett a sráccal, aki elmondta, nagyon sajnálja a történeteket, így itt véget is ért a sztori.

A bal oldali képen szó szerinti leizzadásról van szó (a szövegben látjuk a szinonimáját is: *alaposan megizzadt*), a jobb oldalin átvitt értelemben, metaforikusan kell a leizzadást érteni.

Az új igekötős alakulatok **helytelenítésének** három fő szempontja van: helytelen az új alakulat a nyelv-művelők szerint, ha **kontaktushatás** következtében jött létre; ha az új igekötő „**logikátlan**”; ha pusztán „**dívatból**” jött létre. Az alábbiakban e szempontok alapján tekintjük át az új igekötős igéket.



## # A) Idegen hatásra létrejött igekötős igék

1. A nyelv-művelők ilyenkor „idegenszerű igekötő-használatról” beszélnek. Már az **nyelvi purizmus**, hogy a nyelv-művelők egy ilyen kategóriát elkülönítenek, hiszen a mai használt szempontjából nincs jelentősége az adott nyelvi elem eredetének. Kivéve, amikor az idegenszerűség a szó stílusértékéhez tartozik („látszik rajta”, hogy idegen), ám ezeknél az igekötős igék-nél nem ez a helyzet.



Idegenszerűnek (németesnek) tartják a nyelv-művelők az igekötőt például ezekben az igék-ben:



<i>németesnek mondott</i>	<i>hagyományos</i>
átbeszél	megbeszél, végigbeszél
beszüntet	megszüntet
kitárgyal	meztárgyal

kiigazít	megigazít, helyreigazít
kifárad	elfárad

Aki **nem purista**, az **nem látja okát, miért kellene ezeket az igéket kerülni**, akár különbözik a denotatív jelentésük a javasolt formáétól, akár nem. És persze ismét **hiányzik a kontextus**, ami jól mutatja, hogy ezeket a formákat bármilyen helyzetben helytelennek tartják (ennek megvan a maga logikája, hiszen ezek bármilyen helyzetben német eredetűek... ☺).

Néhány internetes példa:

A kötetben a szövegeket az érvényes akadémiai helyesírás szerint adjuk közre. Az egyébként pontosságra törekvő Szabó Lőrinc a nevek és műcímek írásában rendkívül pontatlan: a neveket kiigazítottuk, a műcímeket töredékesként meghagytuk; Szabó Lőrincné legtöbbször kiejtés szerint írta a neveket, ezt is kiigazítottuk.

Nem a német menekültpolitika felülvizsgálata zajlik, hanem annak csupán tavaly őszi óta tartó kiigazítása folytatódik Angela Merkel német kancellár szigorító javaslatával – mondta a Budapesti Corvinus Egyetem tanára, külpolitikai szakértője vasárnap az M1 aktuális csatornán.

[Hozzászólás a cikkhez:] Nem kiigazítani kell, hanem azonnal leállítani a betolakodók befogadását és kivétel nélkül mindegyikőjüket kiutasítani Németországból, Európából.

A francia elnök, Francois Hollande kedd reggelre tanácskozást hívott össze, hogy kitárgyalják a történeteket.

2014. március 16. napjától a MKB Bank csak olyan szerződéseket köthet, amelyek összhangban állnak az Új Polgári Törvénykönyv rendelkezéseivel. Ezért az MKB Bank és Ügyfelei között jelenleg még tárgyalási, előkészítési szakaszban lévő ügyek esetében – ideérve az el nem bírált hitelkérelmeket is, – amennyiben a szerződéskötésre 2014. március 14-ig nem kerül sor, kérjük számoljanak azzal, hogy a szerződés korábban már kitárgyalt egyes rendelkezéseit hozzá kell igazítani az új szabályokhoz, vagyis bizonyos feltételek újratárgyalása válhat szükségessé.

A 3. trimeszterben (28. héttől a megszületésig) a baba növekedése felgyorsul, így az anya pocakja is egyre nagyobb lesz. A növekvő méh nyomja a gyomrot, mely gyomorégést, és a rekeszizmot, légzési nehézséget is okozhat. Ahogy telik az idő, egyre jobban kifárad a kismama és nyugösebb lehet, főleg azok, akik megszokták az örök mozgást.

Amikor a bokszoló dühös, akkor elkezdi erőlködni, „akar”. A mozdulatai pontatlanok, túlzottan szélesek ahhoz, hogy hatékony legyen. Csapkod, kifárad, lemerevedik, és ha egy tiszta ütés éri, akkor az már hatással van rá, tovább rontva teljesítményét.

### Szaknyelvi jelentésben:

A kifáradás folyamata

A kifáradási folyamatban egyidőben két jelenség játszódik le. Egyrészt az anyag rugalmas alakváltozásának hatására bekövetkező rácsdeformáció, a kristályszerkezetben felkeményedést hoz létre, másrészt az irányát gyorsan változtató igénybevétel hatására az anyag belsejében mikrorepedések alakulnak ki.

Úgy tűnik, a **választékos, irodalmi stílustól** sem idegen a *kifárad*:

*Jelentés a letűnt századról s magamról*

Kifárad minden. Az ízek is kifáradnak, s az illatok is. Kifárad az időjárás, a harangzúgás, az ünnepek is kifáradnak, akár a nyikorgás vagy az unalom. Kifárad a mélység és a magasság, a büszkeség s az alázat. Kifáradnak a kicsi falvak, népek, nagyhatalmak, dallamok, lebegések és



szárnyalások. Kifáradnak a zongorák, a kürtök és dobok, kifáradnak a tornyok és gödrök, a bogyók, levelek, hasonlatok, színek, szokások, árnyak és arányok, kifáradnak a dühök és a veszedelmek, a jóság is kifárad, s a lázadás is. A botok és borotvák is kifáradnak, akár a kulcslyuk vagy a csatorna. Persze, az évszakok is kifáradnak, a vasárnapok, vagy az egérfogók, azok is kifáradnak, s a köszönések is. Van úgy, hogy én is kifáradok. Van úgy. Például most. (Elekes Ferenc)

Bár az eddigi példáinkban is azt látjuk, hogy az új formának a **denotatív jelentése is más** egy kicsit, ezeket a nyelv művelők ennek ellenére **hibáztatják**.



Amint tudjuk, az, hogy egy nyelvi elem **idegen eredetű**, nem lehet ok a helytelenítésre: nem valószínű, hogy ezeken az igéken a laikus beszélők bármi idegenszerűséget éreznének. Az idegen eredet miatti elmarasztalás a **nyelvi purizmus** ideológiáján alapul.



Az, hogy szaknyelvi eredetű, szintén nem probléma, a **szaknyelvi elemeknek a köznyelvbe való behatása normális, sőt hasznos folyamat**, mert növeli a szinonímiát, azaz bővíti a beszélő választási lehetőségeit, ezenkívül a szaknyelvi eredetű elemek a köznyelvben nemegyszer **metaforikusan** használatosak, az ilyenekkel pedig a beszélők **színesíteni, élénkíteni** tudják az adott megnyilatkozás stílusát.



Amint arra a példából is következtethetünk, a hibáztatott igekötős igék **teljesen kifogástalanok**, bátran használhatjuk őket **stílusértéküknek megfelelően; nagyobb részük közömbös stílusértékűnek** látszik.



Meg kell ugyanakkor jegyezni, hogy szükség volna empirikus vizsgálatokra a stílusérték megállapítására.

**2. Van azonban néhány kivétel:** a következő igéknél a „sajátos jelentésárnyalat” miatt a nyelv művelők **eltekintenek a hibáztatástól**:



kicserél, kikísérletez, kiteljesedik, kivizsgál

Bár ezekről az igekötős igékről is azt állítják nyelvőreink, hogy idegen hatásra jöttek létre, **nem helytelenítik** őket, amivel természetesen **egyetértünk**.



## # B) „Logikátlan” igekötős igék

A „**logikátlan igekötős igék**” nyelv művelő szempontú, **tudománytalan** megnevezés. A nyelv törvényei köztudomásúlag nem mindig vannak összhangban a logika törvényeivel.



Amikor a nyelvőrök az igekötős igék „**logikátlanságáról**” beszélnek, valójában arról van szó, hogy a **jelentés**, amiben újabban az igekötős igét használjuk, **nincs összhangban az igekötős ige korábbi, elemek szerinti jelentésével**, sőt azzal valamiképpen **ellentétes**. Ez azonban **teljesen normális dolog** a nyelvek történetében.

Ha bármilyen szempontból **logikátlan** tűnik is az ige, amennyiben ez a használat természetes módon kialakult, kell legyen olyan közösség, amelyet ez a „logikátlanság” nem zavar, s ezért az adott körben nincs okunk a „logikátlan” igekötőt kárhóztatni, de még arra sincs okunk, hogy akadályozzuk a terjedését, mert úgyszólván csak akkor tud elterjedni, ha „logikátlansága” a beszélők számára nem zavaró.

A logikai alapon való kárhóztatás mögött a **nyelvi logicizmus** és a **nyelvi racionalizmus** ideológiája rejlik.



Példák a nyelvújítók által „**logikátlan**” vélt igekötő-használatra:

<i>logikátlan</i> mondott igekötő	hagyományos igekötő
<u>feloltja</u> a villanyt	<u>felgyújtja</u> a villanyt <u>meggyújtja</u> a villanyt
<u>kicsukja</u> az ajtót	<u>kinyitja</u> az ajtót
<u>kizárja</u> az ajtót	<u>kinyitja</u> az ajtót
<u>szétragad</u> vmi	<u>szétválik</u> vmi

Nagyon érdekes, hogy a szerzők nem veszik észre: itt egyáltalán **nem az igekötő használata a „logikátlan”, hanem épp az igéé**: az igekötő minden esetben azt fejezi ki, amit szokott, csupán maga az **alapige**, amihez kapcsolódik, lehet olyanok számára, akik nem ismerik ezt a használatot, szokatlan vagy akár logikátlan.



Akár az igekötőt, akár a szótövet vádolnánk „logikátlansággal”, itt mindenképpen az előbb említett **nyelvi logicizmus** és a **nyelvi racionalizmus** ideológiája működik. Minden nyelvben számtalan „logikátlan” forma van, ezért a logika nem szolgálhat a nyelvhelyességi ítéletek kritériumául.



Magukat a hétköznapi beszélőket – vagy legalábbis azok egy részét – valószínűleg azért nem zavarja a „logikátlanság”, mert **az ige jelentése módosult**, az *olt* pl. nem jelent már eloltást, hanem egyszerűen a kapcsoló kezelését (bármelyik irányba); a *csuk* vagy a *zár* nem jelenti a zajtő becsukását vagy bezárását, hanem csak a kilincsel vagy a zárral való „manipulálást”; a *ragad* nem összeragadást jelent, hanem a két felület valamilyen kölcsönhatását.



A *felolt*, *kicsuk*, *kizár*, *szétragad* igék tehát nyelvileg nem helytelenek, viszont részben nyilván a kárhóztatás következtében sokak számára még valószínűleg **bizalmas** stílusértékűek. **Formális** vagy **választékos** stílusban – különösen ha gondozott szöveget hozunk létre – inkább valamelyik **közömbös** vagy **formális** stílusértékű szinonimájukat célszerű használni. Annál is inkább, mert sokak szemében a „logikátlan” formák használatát sokan **iskolázottsági kérdésnek** tekintik.



Ennek ellenére nemcsak bizalmas stílusú szövegekben találtunk példákat a *felolt* igére (a többit nem vizsgáltuk):

Kedves Doktor Úr! Tegnap éjszaka amikor leoltottam a lámpát lefekvés után, észrevettem, hogy félhomályban (valamennyi fény még szűrődött be kintről) a bal szemem előtt mintha valamilyen sötét fátyol lenne, és homályosan látok. Amikor feloltottam a lámpát, ez megszűnt, normalizálódott a látás, amikor lekapcsoltam a lámpát megint ez a homályos fátyol

jelent meg újra. Második alkalommal vettem észre ezt a jelenséget, ez mitől lehet? Előre is köszönöm a választ!
A Komáromi Jókai Színház portáján vártam a vasárnapi <i>Tóték</i> előadása után. Nagy siker Örkény István tragikomédiája, hosszan tapsolt a közönség azon a délutánon is. Már rég <u>feloltották</u> a nézőtéri fényeket, amikor még zúgott a taps. Azután az öltözőben ültünk le beszélgetni az <i>Őrnagyot</i> játszó Oszlák Péter színművésszel.
Nem túl nagy anyagi ráfordítással szert tehetünk időkapcsolós világításra, ami bizonyos időközönként <u>feloltja</u> a villanyt a helyiségekben. Ez nagyon jó szolgálatot tesz, mert azt a hatást kelti, mintha otthon lennénk.
Amikor <u>feloltotta</u> a villanyt, azt mondta a fiatal lánynak, hogy erről senkinek se beszéljen, mert mind a ketten rosszul járnának. A rendőrség kivizsgálta az ügyet.
A vizsgálat arra is rámutatott, hogy Ms. Lovell számos nőgyógyászati komplikációja volt már, amelyek miatt eleve nagyon kockázatos volt otthon szülnie. Ha Ms. Demanuele <u>feloltotta</u> volna a lámpákat a szülés után, láthatta volna, mennyire intenzíven vérzik Lovell, és még időben hívhatta volna a mentőket.
A házban a bejárati ajtó csak felül volt bezárva. A keresztpántban ott pihent Emese kulcs-csomója. Nem akarta felébreszteni a családot, ezért nem <u>oltotta fel</u> a villanyt, sötétben fordította el a kulcsokat a zárban. Lezuhanyozott, és lefeküdt békésen alvó felesége mellé. Bol-dogan szenderült álomba, az idejét sem tudta, mikor érezte utoljára ilyen jól magát.

Ezekből a példából arra következtethetünk, hogy a beszélők egy része számára a *felolt* ige már **közömbös** stílusértékű. (Nem valószínű, hogy mindenkinél csupán botlásról volna szó.)



### # C) „Divat” hatására létrejött új igekötős igék

A „divat” a nyelvművelésben **negatív fogalom**. Amit a nyelvművelők kárhozzatnak, amikor divatról beszélnek az új igekötős igék kapcsán, az valójában a beszélők **nyelvi kreativitása**, az **újszerű kifejezőmód igénye**, amely arra készíti az embereket, hogy új meg új szinonimákat hozzanak létre. Ez a tendencia a szlengben és általában a mindennapi beszélt nyelvben a legerőteljesebb. A **nyelv életképességének** a jele az újabb meg újabb nyelvi formák létrehozása, ennek **örülni kellene**, nem pedig helyteleníteni.



### # a) Helytelenített igekötős igék

Kovalovszky Miklós (1977: 177) az igekötők „divatjáról” így ír: „Némely igekötő a nyelvi divat következtében túlságosan elszaporodik más hagyományos, kifejező igekötők rovására, és kiszorítja őket helyükből. Napjainkban főként a *be-*, *ki-*, *le-* fordul elő gyakran, egyhangúvá téve a nyelvhasználatot és hígítva az igekötő jelentéstartalmát.”



Ez a felfogás a **nyelvi hiperfrekventizmusra** épül. Nincs abban semmi kivetnivaló, ha az igekötők egy része „elszaporodik”, és semmiféle bizonyíték nincs rá, hogy ezzel a hagyományos megfelelők közül akárcsak egy is kiszorult volna. Sokkal inkább az a valószínű, hogy megmaradnak a hagyományos megfelelők is, és denotatív jelentésbeli és/vagy stílusértékbeli különbség jön létre köztük.



Ha pedig mégis kiszorulna a használatból némely igekötős ige vagy akár ki is halna, az se lenne probléma: a nyelvi elemek elavulása folyamatos a világ nyelveiben. A nyelvi elemek kiszorulásától való félelem mögött a **nyelvi extrudizmus** és persze a **nyelvi konzervativizmus** munkál.

Példák a *be-* igekötő „divatozására”:

<i>új igekötős ige</i>	<i>hagyományos formák</i>
beindít, beindul	megindít, megindul
bejósol	megjósol
benáthásodik	megnáthásodik
betanul	megtanul (!)

Természetesen **nem helytelenek** a *be-* igekötős formák. Ráadásul egyértelmű **jelentésbeli különbség** van köztük, pl. a *betanul* és a *megtanul* közt elég nagy, ezért a Nyelvművelő kézikönyv már nyíltan nem is helyteleníti. De a többit is **bátran használhatjuk** a stílusértéküknek megfelelően.



**Stílusértékük megállapításában** egyelőre csak a **nyelvérzékünkre** támaszkodhatunk, mivel még nem állnak rendelkezésünkre empirikus adatok. Ha állnának is, ezeket állandóan frissíteni kellene, mivel egy **folyamatban lévő nyelvi változásról** van szó, s elképzelhető, hogy azok az igekötős igék, amelyek ma még **bizalmas** stílusértékűek, néhány év múlva már **közömbös** stílusértékűek lesznek.



Példák a *le-* igekötő „divatozására”:

<i>új igekötős ige</i>	<i>hagyományos formák</i>
lebénít	megebénít
lebetegszik	megetbetegszik
lebont (tervet)	felbont (tervet)
lebüntet	megebüntet
lemér	megmér
leszervez	megszervez
leterhel	megterhel
lerendez	elrendez, rendez



NÉHÁNY SZÁZALÉK ÉS  
LE VAN RENDEZVE A "TARTOZÁS" ?



Példák a *ki-* igekötő „divatozására”:

<i>új igekötős ige</i>	<i>hagyományos formák</i>
kigyakorol	begyakorol
kiolvas	elolvas

Természetesen ezek az igekötős formák **sem helytelenek**. A *kiolvas* és az *elolvas* közt használati különbség is van: amit *kiolvasunk*, az hosszú, mondjuk egy könyv, amit *elolvasunk*, az rövidebb, mondjuk egy levél vagy egy fejezet a könyvből.



**Tunyogi Henriett: „A lelked szabad tud lenni, mert a tested már kigyakorolta”**

Markó Róbert | 2011.03.18. 08:02 | AJÁNLOM

Tunyogi Henriett balettművész egyenesen Indiából érkezett a magyar fővárosba: férjével, Vásáry Tamás zongoraművésszel, karmesterrel közös Liszt-estje a Művészetek Palotája Fesztivál Színházában lesz látható a Budapesti Tavasz Fesztiválon.

PROGRAMKERESŐ

Kulcsszavas keresés

„MENJENEK A RÁKÓCZI TÉRI BUDI MÖGÉ KIGYAKOROLNI” – AZ ESZENYI-ÜGY MARGÓJÁRA

2020. március 13., péntek

Most, amikor szép lassan kiborul a bili, és sorra szólalnak meg az eddig Néma Leventék, azon gondolkodom, hogy mi tartott ennyi ideig?

## # b) Kevésbé helytelenített vagy elfogadott igekötős igék

A nyelvőrök megfigyelése szerint a **meg-** igekötős igéknek jön létre **leggyakrabban** más igekötővel ellátott szinonimája. Ennek az lehet az oka, hogy a **meg-** a **legelvontabb** igekötő, s a beszélők – **szemléletességre, újszerűségre, expresszivitásra törekedve** – egy vagy több olyan igekötővel hoznak létre szinonimát, melyen még **jobban érződik az irányjelentés**, emiatt pedig **képszerűbbek, elevebbek**.

Ezekben a nyelvművelők is nemegyszer fölfedezték már azt a **jelentéstöbbletet**, amely a szemükben nyelvhelyességi szempontból **elfogadhatóvá** teszi őket. Példák az ilyen, félig-meddig elfogadott igekötős igékre:



kitámad, letámad, lerúg, lesántul (a sportnyelvben)
bekönyvel (a konkrét könyvelési művelet jelölésére, az átvitt értelemben is használt <i>elkönyvvel</i> szemben)
besürget, kisürget vmely iratot
kiépíti a kapcsolatot
lemosdik, lefürdik, lefürösz (gyorsabb, kevésbé alapos művelet, mint a megmosdik, megfürdik, megfürösz)
leápol (gépet)

Szintén **elfogadóak** a nyelvújítók az újabb **közbe- igekötővel** szemben, pedig a legtöbb esetben **nem is látnak jelentésbeli különbséget** a hagyományos *bele-* és az újabb *közbe-* igekötős igék jelentése közt:



<i>régebbi</i>	<i>újabb</i>
belebeszél	közbebeszél
belevág	közbevág
belekiált	közbekiált
belekiabál	közbekiabál
beleszúr (a szövegbe valamit)	közbeszúr
beleavatkozik	közbeavatkozik
beleszól	közbeszól

Azt is észreveszik nyelvőrünk, hogy a *beleavatkozik* és a *közbeavatkozik*, valamint a *beleszól* és a *közbeszól* nem teljes szinonimák:

beleavatkozik	valamilyen ügybe
közbeavatkozik	több személy vitájába, konfliktusába, harcába

Természetesen mindezeknek az igekötős igéknek az elfogadásával teljes mértékben egyetérthetünk. Ezek javarészt **közömbös stílusértékűek**, így mindenfajta stílusváltozatban használhatók, de ha kétség ébredne föl bennünk valamelyiknek a stílusértékét illetően, nézzünk utána a szövegtörzsekben!



Hasznos volna empirikusan megvizsgálni a hagyományosabb és az újabb forma közötti esetleges denotatív jelentésbeli és stílusértékbeli különbségeket.

## # D) Új igekötős ige vonzatváltással

Az új igekötős igék még **szokatlanabbnak** érződhetnek a **konzervatívabb** beállítottságú beszélők számára, ha az **új igekötővel együtt vonzatot is váltanak**.

Már **korábban** is keletkeztek így új igék, ill. jelentések, ilyen voltak például ezek:

<i>hagyományos ige hagyományos vonzattal</i>	<i>újabb igekötős ige új vonzattal</i>
él vmivel	felél vmit
áll → áll vmit	kiáll vhova kiáll vmi mellett
nő	kinő vmit
koplal	megkoplal vmit

Példák **újabb** ilyen alakulatokra:

<i>hagyományos</i>	<i>újabb igekötős ige</i>
1. érdeklődik vmiről, vmi iránt v. vmi után	megérdeklődik vmit
2. válaszol vmire	megválaszol vmit



3. tanácskozik vmiről	megtanácskozik vmit
4. (vissza)vágyik vmire, vhova, vmi után	visszavágyik vmit

A nyelvőrök szerint ezek „idegenszerűek” és „sajtónyelvi ízük van”.



Valójában nem lehet őket egy kalap alá venni: a *megválaszol vmit* valószínűleg **közömbös** stílusértékű, s alighanem a *megérdeklődik vmit* is; a másik kettő lehet, hogy még nem annyira megszokott, de a hétköznapi beszélők aligha érzik őket idegenszerűnek, inkább csak **szokatlanoknak**.



Azt, hogy „sajtónyelvinek” lehetne őket tekinteni, empirikusan kellene megvizsgálni; a 4. sz. példáról ez egyáltalán nem nyilvánvaló, az 1. és a 2. sz. példa pedig szinte biztos, hogy rég túllépett a sajtónyelven, ha ugyan volt olyan időszak, amikor a használata a sajtónyelvre korlátozódott, vagy arra volt jellemző.

Nézzünk meg néhány internetes példát a fentiek közül legszokatlanabbnak tűnő alakra, a *visszavágyik* tárgyi vonzatára!

Fekete István életének első 11 évét töltötte Göllén, amelyről regényeiben, elbeszéléseiben gyakran megemlékezett. Itt mindig jól érezte ő magát, ebből táplálkozott, most pedig a szülőföld üzent neki, <u>visszavágyta</u> . Gyermekei pedig megéreztek a szándékot, s teljesítették.
Nemzeti csapatunk meztörténelmét Marosi Gergely foglalta össze nagyon jól, aki már 2012-ben <u>visszavágyta</u> a meggypiros színt. Csupán 6 évet kellett várnia.
A magyar történetírással kapcsolatban a legfontosabb globális vád szomszédaink részéről: egyfajta »birodalmi« koncepcióban gondolkodik. Ezt vállalnunk kell! Ez nem azért van, mert napjainkban <u>visszavágyjuk</u> a Trianon előtti Magyarországot, hanem egyszerűen azért, mert 1918-ig – de jure 1920. június 4-éig, a békeszerződés aláírásáig – egy nagy történelmi Magyarország létezett. Bennünket attól eltiltani, hogy a saját történelmünket kutassuk és tanítsuk, nem szabad.
Franz Müntefering, a német szociáldemokrata párt (SPD) elnöke a Bild bulvárlapnak adott interjújában keményen nekiment Angela Merkelnek (CDU) – majd kifejtette, <u>visszavágyja</u> Gerhard Schrödert kancellárnak.
Dorbézolni, pocsékolni, felélni, ehhez szoktatták errefelé a népet az elmúlt 20 (-4 és -2) évben. És ez óriási baj, mert egy Kádár-rendszer után egy teljes generációval elhitetni, hogy lehet munka nélkül élni... ezt két generáció lesz kiheverni, ha egyáltalán sikerül, mert az ingyenélő csürhe természetesen <u>visszavágyja</u> azokat, akik majd ócsó pénzt hoznak külföldről és majd osztogatnak a csürhének.
Kis gyerek kis gond, nagy gyerek nagy gond. <u>Visszavágyod</u> még a pelenkás korszakot.

A *visszavágyik* tárgyas igeként való használatára értelmező szótáraink is utalnak, a hétköznapi értelmező szótár „**irodalmi**” stílusértékűnek jelöli. S valóban: versekből is vannak példánk a tárgyas használatra. Kettőt idézünk közülük:



Es még sokáig sírtunk, / sírtunk egyre csak tovább, / kisebb lett mindennap a kenyér, / az élet mindig mostohább... / S hogy hullta szegénység / vészes árnya ránk, / <u>visszavágytuk</u> szegény, jó apánk. (Thurzó Lajos, Híd c. folyóirat, 1959)
Viharok téptek meg, megcibált az élet, / ma is <u>visszavágyom</u> a virágzó rétet. / Vervörös pipacsok, vágyak, lángok, álmok, / Mi lett ez az élet, fekete zsarátnok? (Nagy L. Éva netkötete, 2006)

Bár a nyelvőrök nyomán „újabbnak” tituláltuk ezeket az alakulatokat, a *visszavágyik* tárgyi vonzatára több mint százéves példát is találtunk az interneten:

Valahogy így volt ez a szatmári sajtóval is. Hiába csináltak a ránk nézve előkelő, de ránk nézve idegen urak sajtót a saját nagy képükre és nagy hasonlatosságukra, és hiába mondták ki, hogy az a kis időköz, míg a vicinális sajtó sebes tempóban nekik szaladt, és nem engedte meg, hogy útközben idillezenek és eprésszenek, – az az idő nem volt, és leíratik, az az idő mégis volt, és mindenki érzi, hogy az egész közönség *visszavágyta* az időt, mikor a sajtó neki és őérette lármázott. Bocsnat a bohém szóért, de a sajtónak ugatnia kell. (Új Szatmár, 1912)

Úgy tűnik tehát, hogy a szó tárgyas használata „**emelkedett**” stílusértékkel legalább a 19. századtól megvan nyelvünkben, esetleg a más regiszterekbe való elterjedése, stílusértékének (csaknem) közömbössé válása lehet újabb fejlemény.

### Gyurcsány visszavágyja a KISZ-vezérséget?

A néhány évvel ezelőtt Gyurcsány Ferenc által vezetett KISZ-t most egy újabb KISZ, a Központosított Ifjúsági Szervezet váltja fel.

2003. december 9. 13:37

Share





## & AZ IGEKÖTŐ SZÓRENDJE

Az ige és a hozzá tartozó igekötő szórendje **háromféle** lehet:

**1. egyenes szórend** esetén az igekötő közvetlenül az ige előtt áll:

meg+lát, vissza+esik

**2. megszakított szórend** esetén az igekötő az ige előtt áll, de valamilyen más szóval, szavakkal elválasztva:

meg sem lát; vissza fog még esni

**3. fordított szórend** esetén az igekötő az ige után áll:

a) **közvetlenül** az ige utáni helyzetben:

nem lát meg; esik vissza

b) az igétől más **szóval, szavakkal elválasztva**:

nem lát engem meg; nem esett azóta soha vissza

### Szórendi szabályok

Az igekötő szórendjének vannak bizonyos **szabályai**. Ha jól működik a nyelvérzékünk, ösztönösen megfelelő szórendet választunk, de előfordulhat, hogy elbizonytalanodunk. Erre az esetre gondolva néhány szórendi alapszabályt ismerni kell:

**1. Ha az igekötős ige egészében hangsúlyos** a mondatban, az igekötő rendszerint **egyenes szórendben** áll:

Tegnap a hallgatók leadták az indexüket. (Az a lényeg, hogy leadták.)

A mérnökök kimentek az olajkúthoz. (A lényeg, hogy kimentek)

A ládákat föltették az autóra. (A lényeg, hogy föltették)

Ugyanezt a szabályt mondják érvényesnek az **eldöntendő kérdésekre** nézve is:

Leadták tegnap a hallgatók az indexüket?

Kimentek a mérnökök az olajkúthoz?

Föltették a ládákat az autóra?

A lehetséges **kivételekre**, ill. **tévesztésekre** alább hozunk majd példákat.

2. Ha az igekötős **ige előtt hangsúlyos mondatrész áll** (tehát nem az igekötős ige a hangsúlyos), akkor az igekötő **fordított szórendben** áll:

Tegnap <u>adták le</u> a harmadévesek az indexüket. (Itt a <i>tegnap</i> szó a legfontosabb: nem múlt héten adták le, hanem tegnap.)
Az <u>indexüket</u> adták le tegnap a harmadévesek. (Itt az <i>indexüket</i> szó a legfontosabb: nem az államvizsgára való jelentkezést adták le, hanem az indexüket.)
A <u>harmadévesek</u> adták le az indexüket. (Itt a <i>harmadévesek</i> a hangsúlyos: ők adták le az indexüket, nem az ötödévesek.)

Ezt a szabályt az anyanyelvi beszélők nem nagyon szokták eltéveszteni, hacsak nem **túlhe-lyesbítésként** (hiperkorrektcióként) olyanok, akiknek a nyelvérzékét a magyartanárok vagy a nyelvművelők megzavarták.

3. Ha a mondatban **állító, nagyító, fokozó vagy összefoglaló** jelentésű kifejezés van (pl. *csakugyan, valóban, erősen, nagyon, teljesen, egészen*), az igekötő rendszerint **egyenes** szórendben marad:

sokszor <u>megállapította</u>	mindent <u>megettek</u>
alaposan <u>megtárgyalták</u>	sokan <u>eljöttek</u>
jól <u>megmondták</u> neki	nagyon <u>kimerültünk</u>

Ha viszont **erős ellentétet** akarunk kifejezni, **fordított** lesz a szórend. Ilyenkor a hangsúly a bővítményen van, nem magán az igén.

<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>
korán <u>fölkelt</u>	korán <u>kelt föl</u>
gyorsan <u>végrehajtotta</u>	gyorsan <u>hajtotta végre</u>
jól <u>elvégezte</u>	jól <u>végezte el</u>
ez már rég <u> megtörtént</u>	ez már rég <u>történt meg</u>

4. **Múlt idejű események elbeszélésekor** (múlt időben vagy jelen időben) határozott **jelentésbeli különbség van** az egyenes és a fordított szórend közt. Az **egyenes szórend** ilyenkor rendszerint a cselekmény **befejezettségére** utal, míg a **fordított szórend folyamatosságra**. Pl.:

<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>
Akkor már <u>visszajöttek</u> a kirándulásról. (= a hazaérkezés már megtörtént)	Akkor már <u>jöttek vissza</u> a kirándulásról (= még úton voltak hazafelé).
<u>Bemegyünk</u> a házba, s egyszer csak látjuk, hogy valaki kirabolta.	<u>Megyünk be</u> a házba, s egyszer csak látjuk, hogy valaki kirabolta.

5. **Jelen idejű cselekmény** esetében az **egyenes szórend jövőidejűséget** fejez ki, a **fordított szórend pedig folyamatosságot, egyidejűséget**. Pl.:

<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>
<u>Bemelegyek a házba</u> (= még a kertben vagyok).	<u>Megyek be a házba.</u> (Pl. egy telefonáló „Hol vagy?” kérdésére válaszolva.)

6. Az igekötős igére vonatkozó **tagadósónak** kétféle lehet a szórendje:

a) a **szokásos** szórend a **fordított**:

Nem felejttem el, milyen kínos volt az a helyzet.

b) lehet a szórend **megszakított** is: a tagadószó az igekötő és az ige közé került; az ilyen szórend **nyomatékosabbá**, ill. **érzelmi aláfestésűvé** teszi a mondatot:

El nem felejttem, milyen kínos volt az a helyzet.

Példák a nyelvművelő irodalomból a **megszakított** szórendre:

<i>fordított szórend</i>	<i>megszakított szórend</i>
Ha nem <u>kapja el</u> a kalapját, a szél elfújja.	Ha <u>el</u> nem <u>kapja</u> a kalapját, a szél elfújja.
Én oda aztán nem <u>megyek be</u> .	Én oda aztán <u>be</u> nem <u>megyek!</u>

Példák az internetről a **megszakított szórendre kijelentő** mondatban:

Elég szégyen ez a Fidesz részéről, ez is azt mutatja, hogy mennyire érzéketlen a devizahiteles problémái iránt, fel nem fogja azt, hogy mit jelent, ha valaki kénytelen kilakoltatás miatt elhagyni a lakását.

Dominique megkérdezte Somát, hogy ő, aki liberális szelleműnek tartja magát, mennyire az a gyerekevelésben. Az énekesnő elárulta, hogy az élete egyetlen területe, ahol nem hisz a szabadelvű gondolkodásban, az a gyerekevelés. Az ő 20 éves fia sem kap zsebpénzt addig, míg ki nem takarítja a lakrészét. Fontosnak tartja, hogy sokat beszélgessenek, de a gyerekek tudják, hogy ő és a férje a főnök.

Egy átvirrasztott éjszaka után tehát nem feltétlenül alszunk kétszer annyit, de az alvás során megnő az álomlátásos alvás részaránya, egészen addig, amíg a virrasztás miatti kiesést a szervezet be nem pótolja.

Amúgy a gyp most lesz 2 éves tavasszal, és tavaly áprilisban már kapott sima műtrágyát, amitől 3 hét alatt olyan dús és zöld lett rendszeres locsolás mellett, hogy rá nem lehetett ismerni.

Felhangzott az a reformáció korában is, ami nem volt más, mint az Igéhez való hatalmas visszatérés az egyház életében. Felhangzott a háború alatt és utáni nagy lelki elesettségben és nyomorúságban, és míg a diktatúra bele nem szólt, hatalmasan ébresztette egyházunkat és munkálta lelki megújulásunkat.

Késedelem esetén – szóbeli figyelmeztetés után – az olvasó mindaddig ki van zárva a kölcsönzésből, amíg a dokumentumot vissza nem hozza. Három hétnél hosszabb késés esetén az olvasó írásbeli felszólítást kap, s ellene osztályfőnöki vagy igazgatói fegyelmi figyelmeztetés ill. büntetés kezdeményezhető.

– El nem felejttem – mondja –, mikor 1953-ban meghalt Sztálin, ott az iskolában hallgattuk végig kötelezően a temetés közvetítését rádión. Onnan az épülettől szépen rá lehetett látni a kis zsinagógára, amit gyerekeként mindig meglestünk, főleg, mikor még odajártak imádkozni a zsidók. Később azt a kistemplomot is lebontották.

Eddig kb. 500 ezer forint értékű munkát végzett el, és folyamatosan azt szajkózza, hogy többet dolgozott már, mint a 2,3 millió, amit kifizettem, ezért azt kérte fizessem ki a fennmaradó összeget is, mert ő nem bízik már bennem. Mindenről részletes szerződésünk van, a kifizetésekről átvételi elismervény és egy nyilatkozat, hogy nem kér több pénzt, amíg be nem fejezi a munkát. Mégis ő nem bízik bennem. Ha ez a vállalkozó nem fejezi be a munkát, szinte biztos, hogy hiába perelném be, még ha lenne is rá pénzem, mert valószínűleg csődbe fog menni, mire megnyerném a pert. Vagyis felszívódik, és én bittal üthettem a pénzemnek a nyomát.

Az utolsó idézetben két egymás utáni mondatban látjuk a váltakozást, méghozzá ugyanabban a kontextusban.

**Tiltó mondatokban** hasonló a különbség a kétféle szórendi megoldás közt:

a) a **fordított** szórendű tiltás **semlegesebb**,

b) a **megszakított** szórendű **határozottabb, fenyegetőbb, nagyobb érzelmi nyomatékú**:

<i>fordított szórend</i>	<i>megszakított szórend</i>
<u>Ne menj ki!</u>	<u>Ki ne menj!</u>



**Ne mondd meg, hogy hogyan éljem az életem**



Példák az internetről a **megszakított** szórendre tiltó mondatban:

Egyszer a vágott libát kellett a vágóhídról hazaszállítania, és a sakter a lelkére kötötte: „Mondd meg, hogy tréfli lett!” Anyu átadta az üzenetet, mire váratlan reakció következett: „Be ne hozd! Vidd haza!” Hasznos ajándék volt. A liba zsírjával megtelt egy levesestál, de a húsát senki nem ette szívesen, mert, hogy tréfli lett...

A kertkapuban kellett volna azt mondanod, hogy „Be ne hozd!” Vidd innét! Most már bármit is csinálsz, rá fogsz fizetni, és te leszel a hibás.

Föl ne ébreszd a receptért a nejed, jó lesz az is, ha holnap leírod! A húsdarálón szoktam le-darálni, lehet túl pépesre, talán a nagyobb lyukú (ebben az esetben jó az – viccvót) tárcsát kéne használni.

Úgy tapasztalom, ma sem lehet róla úgy beszélni, gondolkodni, hogy föl ne borzolja mindazt, amit bizonyos szövegek és egy sok szempontból kínos időszak, a 70-es, 80-as évek összefüggésében önmagunkról tudni vélünk.

A hotelkuponok.hu összegyűjti Neked a legjobb kuponoldalak akcióit, kuponjait és kedvezményes ajánlatait, hogy ne Neked kelljen keresned! Naponta frissítjük az ajánlatokat, és hetente e-mailben értesítünk a legjobbokról, hogy le ne maradj!

Látom beindult megint a szolnoki értelmiség! És még nektek áll feljebb... Csak ki ne ess a székből nethuszár itt a nagy szájkarate közben!:-D

Nem, tényleg nem nagyon tudnánk mit hozzáfűzni az amerikai rapper legújabb instagramos

pózolásához. Nicki Minajtól persze már megszokhattuk az extrém szetteket éppúgy, ahogy a meglehetősen sokat láttató aligruhákat is; de a mostani öltözékére tényleg hiába keressük a magyarázatot. / Ha valaki tudja, hogy az alábbiakban látható cucc mégis mi akarna lenni, vissza ne fogja magát, és azonnal írja meg nekünk kommentben.

Neked is felugrik ilyen ablak, ha internetezel? Rá ne kattints, veszélyes lehet!

Öt éve egyedül élek. Nem vagyok se magányos, se elégedetlen vagy elhagyatott. Valójában nem hiányzik nekem semmi. Rengeteget kellett tanulnom, hogy a hideg zuhany után össze ne csapjanak fejem fölött a hullámok.

A nő a kávézóban nem hajt el, nem is néz csúnyán. Hálásak vagyunk a mosolyáért, amit azért kapunk, mert vietnámiul köszönjük meg a kihozott finomságot: „Cảm ơn”. Ennek is örülünk már a tegnapelőtti piacon történt incidensek óta, ahol torkaszakadtából üvöltött ránk a né-nike, hogy hozzá ne merjünk érni a zöldségeihez, gyümölcsseihez.

Vigyázzunk, hogy a gonosz közelében meg ne fertőzödjünk a gonosszággal, át ne vegyük gondolkodását és útjait. Mert a gonosz közelében gonosszá lehet az ember. De meg is állhat a hitben, mert már tudja, mi a bűn, mi a következmény.

Viccben:

- Mit főztél drágám?
- Semmit.
- Be ne hozd, mert rád borítom!



KÖRITKA

Soha szét ne tépd a Mikulásnak írt levelet!  
- Krampusz

© 2015. december 7. Argyó Éva 3 pers



Az új Shelby 760 lovas - csak szét ne szaladjon a ménes...

IN HÍR, IZOMAUTÓ







Manchesterben nagyon rápihentek a PSG-re, csak rá ne fázzanak!



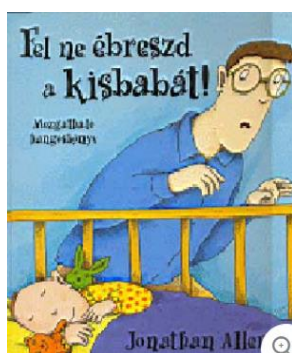
## Dmitrij Medvegyev: A nyugat vigyázzon, bele ne fulladjon a ruszofób rohama alatt a saját nyálába

2022. május 12. 11:20

A lényeg

## Gyurcsány Orbán debreceni beszédére: "Oda ne rohanjak"

17/06/2021 12:27 | Szerző: Klubrádió



### # 1. Az egyenes vagy a fordított szórend váltakozása

1. **Kijelentő mondatban** előfordul – mintegy **botlásképpen** – a **fordított szórend** olyankor is, amikor **nem az ige előtti mondatrész a hangsúlyos**. Pl.:

<i>fordított szórend</i>	<i>egyenes szórend</i>
Szükség volt egy óvoda létesítésére, mert az asszonyok <u>fokozatosan kapcsolódtak be</u> a munkába.	Szükség volt egy óvoda létesítésére, mert az asszonyok <u>fokozatosan bekapcsolódtak a</u> munkába.

A fordított szórend alkalmazása itt **megettévesztő**, mivel nem az a lényeg, hogy az asszonyok fokozatosan (és nem egyszerre) kapcsolódtak be a munkába, hanem az, hogy egyáltalán bekapcsolódtak.

Ezért itt **fogalmazási botlásról** beszélhetünk, s a mondatot **mindenképpen ki kell javítani**.

További példák a **nyelvművelő irodalomból**:

<i>fordított szórend</i>	<i>egyenes szórend</i>
Az elnök a kérvényt a tanácshoz <u>terjeszti fel</u> .	Az elnök a kérvényt <u>felterjeszti a tanácshoz</u> .
A vendégek tegnap különvonaton <u>hagyták el</u>	A vendégek tegnap különvonaton <u>elhagyták</u>





a fővárost.	a fővárost.
Kitűnően <u>oldották meg</u> szerepüket.	Kitűnően <u>megoldották</u> szerepüket.
Kovács elvtárs erre világosan és szabatosan mutatott rá.	Kovács elvtárs erre világosan és szabatosan <u>rámutatott</u> .
Engedje meg, hogy őszinte szerencsekívánataimat <u>fejezzem ki</u> .	Engedje meg, hogy őszinte szerencsekívánataimat <u>kifejezzem</u> .
Ahol a beszélgetést az érdeklődés váltja ki, ott mindenki őszintén <u>mondja el</u> saját problémáját.	Ahol a beszélgetést az érdeklődés váltja ki, ott mindenki őszintén <u>elmondja</u> saját problémáját.
74 nagyüzemi táblát alakítottak ki, s ezeket jó mélyen <u>szántották fel</u> .	74 nagyüzemi táblát alakítottak ki, s ezeket jó mélyen <u>felszántották</u> .
Dr. Hámori Jánosné a gép mágneses fém-memória részét <u>helyezi üzembe</u> .	Dr. Hámori Jánosné <u>üzembe helyezi</u> a gép mágneses fém-memória részét.

Sajnos tágabb kontextus nélkül nem mindig tudjuk megítélni, hogy a fordított szórend esetleg nem indokolt-e.

## 2. Előfordul, hogy a fordított szórend **nem tekinthető tévesztésnek**. Pl.:

<i>Fordított szórend</i>	<i>Egyenes szórend</i>
Mindjárt <u>megyek át</u> hozzátok.	Mindjárt <u>átmegyek</u> hozzátok.

A nyelvújítók szerint a fordított szórend akkor jó, ha a **fokozatos nekikészülődést** akarja kifejezni, azt, hogy 'már készülő vagyok is, rögtön elindulok'.



Ez lehet, hogy így van, de a kérdés végleges tisztázása empirikus vizsgálatot igényelne.

## 3. Amint fentebb említettük, a nyelvújítók **eldöntendő kérdésben** is az egyenes szórendet tartják szabályszerűnek, viszont ha a kérdés **kétkedést, bizonytalanságot, tanácsstalanságot** fejez ki, a nyelvújítók elfogadják a fordított szórendet is:



<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>
<u>Kiadjam?</u>	<u>Adjam ki?</u>
<u>Lemondjak?</u>	<u>Mondjak le?</u>
<u>Elmenjek?</u>	<u>Menjek el?</u>
<u>Átmenjek hozzátok?</u>	<u>Menjek át hozzátok?</u>
<u>Kimentek Főtra?</u> [ti – t.sz. 2. személy]	<u>Mentek ki Főtra?</u> [ti – t.sz. 2. személy]
<u>Megmondjam az igazat?</u>	<u>Mondjam meg az igazat?</u>
<u>Megtanítalak rá?</u>	<u>Tanítalak meg rá?</u>
<u>Mit csináljak? <u>Megtanuljak</u> hízelegni?</u>	<u>Mit csináljak? <u>Tanuljak</u> meg hízelegni?</u>

Empirikus vizsgálatok nélkül nem tudjuk megítélni, igaz-e, hogy ha nem kétkedést, bizonytalanságot, tanácsstalanságot fejez ki a kérdés, a fordított szórend nem használatos, ill. nem megfelelő.



Ezért nem marad más, mint hogy a **nyelvérzékünkre** támaszkodjunk, mások szövegeibe pedig ne javítsunk bele.

4. Ha a kérdés kemény **parancs értékű**, állhat **egyenes** szórendben is és **fordított** szórendben is:



<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>
<u>Eldobod</u> rögtön azt a cigit?!	<u>Dobod el</u> rögtön azt a cigit?!
<u>Elmész</u> innen!	<u>Mész el</u> innen?!



A nyelvújítók szerint az **egyenes** szórend **nyomatékosabbá** teszi a parancsot. Ezt az elképzelést empirikusan kellene tesztelni.

Az ilyen mondatoknál támaszkodjunk a **nyelvérzékünkre**, mások szövegébe pedig ne javítsunk bele.

## # 2. A fordított szórend egyéb kérdései

A fordított szórendnél gondot okozhat az, hogy **milyen szavak ékelődhetnek** az ige és az igekötő közé.

1. Általában inkább **rövidebb, kevésbé tartalmas** szavak szokták megszakítani az igét és az igekötőt:

<i>közbeékelődéssel</i>	<i>közbeékelődés nélkül</i>
Nem <u>ment</u> még <u>el</u> .	Még nem <u>ment el</u> .
Ne <u>menj</u> még <u>el</u> !	Még ne <u>menj el</u> !
Nem <u>ment</u> innen <u>el</u> .	Nem <u>ment el</u> innen.
Ne <u>menj</u> innen <u>el</u> !	Ne <u>menj el</u> innen!

A nyelvújítók véleménye szerint **tartalmasabb, hosszabb** szavak csak az igei állítmány vagy mondathangsúlyos szó **nagyobb nyomatéka esetén** kerülnek ilyen helyzetbe:

Csukd az ajtót be!

Ennek az állításnak a helytállóságát egyelőre nem tudjuk sem megerősíteni, sem cáfolni: empirikus vizsgálatra volna szükség.

2. A nyelvművelők egy része **helyteleníti** az ige és az igekötő megszakítását akár **rövid, kevéssé tartalmas**, akár **hosszabb, tartalmas szavak** ékelődnek közbe. Két indokuk van a helytelenítésre:



a) Az igekötő ilyenkor „teljesen szükségtelenül és megokolatlanul” kiemelő hangsúlyt kap, ami ritmikai és értelmi zökkenőt okoz.

b) Ez a szórend idegenszerű, magyartalan.

<i>közbeékeléssel</i>	<i>közbeékelés nélkül</i>
Ezt <u>fogadta</u> csak el.	Csak ezt <u>fogadta</u> el.
Ezért <u>hasonlította</u> őket össze.	Ezért <u>hasonlította</u> össze őket.
Nem <u>készítették</u> őket fel.	Nem <u>készítették</u> fel őket.
Nem <u>írta</u> a megállapodást alá.	Nem <u>írta</u> alá a megállapodást.
Sok epés megjegyzést <u>rejt</u> soraiban ügyesen el.	Soraiban sok epés megjegyzést <u>rejt</u> el.

Úgy tűnik, hogy az igekötő ilyen helyzetben **valóban kap bizonyos kiemelő hangsúlyt**, ám kérdés, hogy **baj-e ez**. És végképp nem biztos, hogy „magyartalan”, és hogy egyáltalán igaz lenne az idegenszerűség vádja.



Akár igaz, akár nem, a megoldás idegenszerűsége nem szabadna, hogy a nyelvhelyességi ítélet alapjául szolgáljon; ez merő **nyelvi purizmus**.



Annyit a nyelvművelők is elismernek, hogy **indulatos beszédben** helyénvaló ez a szórend, amivel természetesen egyet is értünk. Az biztos, hogy ez a szórend **stilisztikailag kissé jelölt**, legalábbis ha **tartalmas szó** vagy **több szó** ékelődik az ige és az igekötő közé.



Ám nem tudni, hogy mindig csak indulatot fejezhet ki ez a szórend; ezt a kérdést is empirikusan kellene vizsgálni.



### # 3. Az igekötők elválasztásának és el nem választásának rendhagyó esetei

Kétfajta rendhagyó esetről beszélünk ebben a fejezetben: az egyik az, amikor az áligekötő elválik az igétől, a másik az, amikor az „igazi” igekötő nem válik el, holott az alapszabály szerint el „kellene” válnia. E két esetnek egy-egy alfejezetet szentelünk.

## # A) Az áligekötők elválasztása

Az igekötős igéből képezett főneveket olykor tovább képezzük újabb igévé, pl. (*ki + visz >*) *kivisz > kivitel > kivitelez*. A továbbképzett formák igekötőjét nevezzük **ÁLIGEKÖTŐNEK**; ez az igazi igekötőtől eltérően a hagyományos szabályok szerint **nem válik el** az igétől.

A hagyományos szabályokra hivatkozva az **igekötő elválasztását** az igétől a nyelvművelők általában **helytelenítik**. Pl.:



<i>fordított szórend</i>	<i>egyenes szórend</i>
Tegnap nem <u>vételeztünk fel</u> árut.	–
A múlt évben sok faanyagot <u>vételeztek be</u> .	A múlt évben sok faanyagot <u>bevételeztek</u> .
Nem <u>tételeztem fel</u> róla, hogy illet tesz.	Nem <u>feltételeztem</u> róla, hogy illet tesz.
A számlamásolatokat a műszaki ellenőrnek <u>ellen</u> kell <u>jegyeznie</u> .	A számlamásolatokat a műszaki ellenőrnek <u>ellenjegyeznie</u> kell.
Hogyan <u>vitelezzük</u> ezt ki?	Hogyan <u>kivitelezzük</u> ezt?
Fontos, hogy ne <u>folyásoljon be</u> senki.	Fontos, hogy ne <u>befolyásoljon</u> senki.
<u>Ki</u> kell <u>vonatolnom</u> ezt a cikket.	<u>Kivonatolnom</u> kell ezt a cikket.
Mióta nincs igazgatónk, senki se <u>őríz</u> <u>ellen</u> .	Mióta nincs igazgatónk, senki se <u>ellenőríz</u> .
A hátrányt semmi sem <u>súlyozza</u> <u>ellen</u> .	A hátrányt semmi sem <u>ellensúlyozza</u> .
Senki se <u>fogásolta</u> <u>ki</u> a döntést.	Senki se <u>kifogásolta</u> a döntést.
Azt mondták, <u>fel</u> fognak <u>lebbezni</u> .	Azt mondták, <u>fellebbezni</u> fognak.

Valójában **nincs szó általában vett helytelenségről. Szavanként változik**, hogy elválasztják-e az igét az áligekötőtől az iskolázott vagy az iskolázatlan beszélők, s ha igen, **milyen beszédhelyzetben** választják el. Ezért nem szabad a tizenegy igét egy kalap alá venni, hanem külön-külön kell őket minősíteni abból a szempontból, kik és milyen beszédhelyzetekben válhat külön az igétől az igekötő.



A tizenegy ige (*felvételez, bevételez, feltételez, ellenjegyez, kivitelez, befolyásol, kivonatol, ellenőríz, ellensúlyoz, kifogásol, fellebbez*) használatával kapcsolatos tudnivalók az Egyes igekötők és igekötős igék c. fejezetben találhatóak.

Az áligekötők lehetséges elválasztása olyan nyelvi kérdés, melyre **sokan figyelnek**. Ezt számos szójátékszerű megnyilvánulás bizonyítja. Már Kovalovszky Miklós is említi ilyeneket (1977: 181):

Igekötőként választják le néha – főként tréfás nyelvhasználatban, tudatos tévedéssel – a *fellebbez* ige *fel* alapszavát (*Lebbezzen fel!*) és az idegen eredetű *eliminál* (lat. *elimino*) és a *letargia* szó *el-*, illetve *le-* részét: *el van iminálva, el kell iminálni; le van targiázva*.



Egy szójátékokra „szakosodó” weboldalon, *Fárasztónak nedves partján* címen ilyeneket találunk:

Most beszéltem egy emberrel, aki fölé szokott nyeskedni.  
Szomjas volt a kutya, gyorsan bele is fetyelte a vizet.

Át fogom lagozni a napiamennyiségeket (csak nem akartam dadodogni)  
Szembe kellene sülni ezzel, de valószínűleg fel fogunk lebbezni. Ide akarsz engem gesíteni,  
hát kozzál már vissza! Össze szeretném gezni, de lehet, hogy át fogtok ezért kozni.

Egy másik helyen ezt olvashatjuk:

Iroda  
Miklóssal közölte kollégája a következőket:  
Szembe kell sülni azzal, hogy ellen kell őrízni mindazon tényezőket, amelyek be fogják  
folyásolni az eredményt, melyet tovább kívánunk ítani.

## # B) Igazi igekötők el nem választása

A *kirándul* szóban a *ki-* nem áligekötő, hanem **valódi igekötő**.

A *kirándul* eredeti jelentése 'kimegy, kifut' volt, a 'kirándulást tesz' jelentése 1771-től adatható, a *kirándulás* pedig 1823-tól. Látjuk, hogy a főnév későbbi, tehát nem a *kirándulás* szóból lett a *kirándul* elvonva. Ennek ellenére nagyon sokan (talán a beszélők többsége?) **áligekötőként kezeli** a *ki-*t és nem választja el.

Ennek az egyik oka az lehet, hogy az alapszó, **a *rándul* ma nem olyan jelentésű**, hogy „illene” a *kirándul* által kifejezett fogalomra, vagyis az igekötős forma jelentése megváltozhatott, eltávolodott az alapigétől, és így ma a *kirándul* jelentése már nem vezethető le a *ki-* és a *rándul* szavak jelentéséből, nem azok összege.



Ezenkívül az igekötő ilyen alakulásában az a törekvés is szerepet játszhatott, hogy **így elkülönüljön** a *kirándul* 'kirándulást tesz' ige a *kirándul* 'végtag úgy rándul meg, hogy az ízületben pillanatnyi ficam jön létre' igétől.

Az igekötő eltérő kezelése miatt már inkább homonímiáról beszélhetünk, mint poliszemiáról, bár az értelmező kéziszótár csak egy *kirándul* szót ismer két jelentéssel.

A nyelvújítók véleménye a *kirándul* 'kirándulást tesz' ige igekötőjének az elválásáról **megoszlik**.

A Magyar nyelvhelyességi lexikon ezt írja: „Nem tartozik ide [LI: az áligekötős igék közé] a *kirándul* szavunk, általában mégsem merik elválasztani, pedig: *Hova rándultatok ki hétvégén?*”



Ezzel szemben a Nyelvújító kézikönyv teljes mértékben elfogadja, hogy a *kirándul* 'kirándulást tesz' ige nem válik el az igekötője, amikor így ír: „A *kirándul* igében, ha jelentése 'kirándulást tesz', nem válik el az igekötő, ha '(végtag) kifocamodik' az értelme, elválik”.

A kézikönyv példája:

<i>nem válik el az igekötő</i>	<i>elválik az igekötő</i>
kirándulni fogunk a hegyekbe	ha nem vigyázol, ki fog rándulni a karod

Nagyon valószínű, hogy a Nyelvművelő kézikönyv véleménye áll összhangban a nyelvi valósággal, vagyis az igekötőt **el nem válnak** kellene tekintenünk saját fogalmazásunkban, a szöveg stílusától függetlenül.



Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a nyelvújítók véleménye megoszlik, s ezért mások kéziratában nem szükséges a *nem rándul ki*-féle formát *nem kirándul* formára kijavítani.

Az alábbi internetes példákban az igekötő **elválik**:

Az elmúlt három napban a Dunántúlra <u>rándultunk ki</u> és eközben átlátogattunk Horvátországba és Ausztriába is.
Mi fényképezőgéppel és kamerával <u>rándultunk ki</u> , és készítettünk egy kis hangulatkeltő összeállítást.
Négy évvel ezelőtt három egyetemista barátommal együtt <u>rándultunk ki</u> a Szent Anna-tóhoz. Előzetesként körbecic(s)ajoztuk a víztükröt, s már a vége felé tartottunk, amikor megpillantottuk Őt... a tengerszem tündérét!
A következő nap reggelén ismét autóba vágtuk magunkat és a csaknem 100 km-re levő Splitbe <u>rándultunk ki</u> .
A délelőtt elvileg még <u>nem rándulunk ki</u> , viszont otthon kell lenni, ez olyan kötelező dolog, meg hát nem mindig van ilyen.
Nem tudtok valakit, aki vasárnap indulna autóval Poprádra (lehetőleg minél korábban), s a kocsijában lenne még egy szabad hely? / Csak egy napra rándulnék ki, beleszippantanék a tátrai légbe, aztán uzsgyi, stoppal haza Pestre...
Az egyik barátomnál egy kis faluban vertünk tanyát, s onnan <u>rándultunk ki</u> , hogy gyönyörködjünk a tájban. A kapu előtt tehéncsorda vonult el, s meglepődve láttam, hogy a háziak nemes egyszerűséggel átugrották a frissen odapottyantott tehénlepényt. Naivul megkérdeztem, miért nem söprik el. Mert holnap úgyis erre jönnek – hangzott a velős felelet.

Valószínűleg összehasonlíthatatlanul több példát találnánk az igekötő el nem válására, s hasznos is volna a kérdést empirikusan vizsgálni.

## Ránduljunk ki Sopronba

SOPRON 2019. 02. 14. | GYŐR-MÉNFI-SOPRON MEGYE | NYUGATI DUNÁNTÚL | SOPRON | TERMÉSZETLÁRÁS  
BORÁSZAT | KIRÁNDULÁS | MŰEMLEK | UTAZÁS | VÁROSLÁTOGATÁS | WELLNESS

Sopron minden szempontból ideális helyszín: akár télen, akár nyáron keresünk magunknak utazási célpontot, akár néhány napos semmittevéésre vágyunk, akár aktívan akarunk eltölteni egy hetet, Sopronnal mindenképpen jól választunk.

## Ránduljon ki Kőröspatakra

2012. február 28., kedd, Nyílttér

Kőröspatakot járművel elméletileg három irányból lehet megközelíteni, gyakorlatilag egyből sem. Ha meg valaki gyalog ide kirándul, akkor lába is ki rándul(hat).

## Rándulj ki Rickkel!

kanadai ismeretterjesztő filmsorozat, 22 perc



A bal alsó képen az első mondat eljátszik a *kirándul* két jelentésével (vagy inkább azt mondhatnánk: a két *kirándul* szóval, mivel ezek ma már inkább homonimák).



Kirándulj szeptemberben a Comói-tó partján, hosszú hétvégén! Szállással és repjeggyel: 63.700 Ft-ért!



Kiránduljon Magyarország legszebb és leghíresebb forrásaihoz

2023.04.28. © 3 PÉRC ÖRÖKSÉG | © NINCI-HÖZZEJÖLÉS



#### # 4. Az igekötő sorrendi helye az igekötős igenevekben

Az alábbiakban kétféle igenévben fogjuk megvizsgálni az igekötő szórendi helyét: a főnévi és a melléknévi igenevekben; ennek alapján osztottuk a fejezetet két nagyobb alfejezetre.

##### # A) Főnévi igenevekben

Az igekötős igék főnévi igenevében az igekötő és az igető közé bizonyos esetekben **más igék** vagy **névszók** ékelődnek. Mivel a beékelődés nem minden esetben abszolút szabály, **váltakozások** jönnek létre, melyek nyelvhelyességi és helyénvalósági kérdéseket is felvetnek.

##### # a) A megszakított szórend a jellemzőbb

1. Néhány **gyakoribb rövid módosító ige** általában **az igekötő és az igető között** áll:

<u>Be akar menni</u> a városba.
<u>Meg szokta mondani</u> a véleményét.
Már <u>elő lehet szedni</u> az ennivalót.
<u>Meg szabad kóstolni</u> a sütit.

Ez a példákban található igék szokásos szórendi helye. Ám ha akár ezeknek, akár az igenévnek **erős kiemelő hangsúlya** van, az igekötő nem válik el:

<u>Akar bemenni</u> a városba (minden ellenkező híresztelés dacára is).
<u>Szokta megmondani</u> a véleményét (ha nem is mindig, de többnyire).
Már lehet <u>előszedni</u> az ennivalót (eddig nem lehetett, ezért hangsúlyozom, hogy már LEHET).
<u>Szabad megkóstolni</u> a sütit (pedig korábban azt gondoltam, hogy nem szabad).



Empirikus kutatások nélkül nem tudjuk megmondani, hogy nyomatékaltan mondatokban milyen arányban fordul elő az egyenes szórend, s ez nyelvbotlásnak tekinthető-e, vagy pedig a kétféle szórendi megoldás bizonyos feltételek mellett váltakozik, az egyes variánsok egymás szinonimái.

**Kifejezett szembeállításban** inkább az igenév van elöl, de a szórend ekkor is **egyenes**:

A két álláspontot megvitatni lehetett, de összeegyeztetni nem.  
 Az ilyen hibát nem megróni kell, hanem el kell kerülni.  
 A kérdést megtárgyalni akarjuk, nem elodázni.

2. Jegyezzük meg, hogy a **kell még kiemelő hangsúllyal** is rendszerint az igenév és igekötője **között** áll:

Meg kell nézned.  
Oda kell menni, akár tetszik, akár nem.



Empirikus kutatások híján nem tudjuk, hogy a szórend mikor marad mégis egyenes.

### # b) Az egyenes szórend a jellemzőbb

1. Különösen a **hosszabb igék** és **módosító szerepű névszók** inkább **egyenes** szórendű főnévi igenévvél használatosak:

<i>egyenes szórend</i>	<i>megszakított szórend</i>
igyekszik <u>elmondani</u>	<u>el</u> igyekszik <u>mondani</u>
a célt <u>elérni</u> szándékozik	a célt <u>el</u> szándékozik <u>érni</u>
iparkodik <u>megérteni</u>	<u>meg</u> iparkodik <u>érteni</u>
bátorkodom <u>megkérni</u>	<u>meg</u> bátorkodom <u>kérni</u>
képes <u>megtenni</u>	<u>meg</u> képes <u>tenni</u>
köteles <u>végrehajtani</u>	<u>végre</u> köteles <u>hajtani</u>
köteles <u>bemutatni</u>	<u>bé</u> köteles <u>mutatni</u>

A bemutatott példákban tehát az **egyenes szórend a gyakoribb**, megszokottabb, bár **szavanként is lehetnek különbségek** az egyes formák gyakoriságát, elfogadottságát illetően. Némi-lyik, úgy látszik, régebben gyakoribb volt, ezért fogadják el a nyelvművelők.

Alapvetően a **nyelvérzékünkre** érdemes támaszkodni, mert a kérdés empirikus vizsgálatot igényel.

Néhány példa a **ritkább megoldásra** az internetről:

#### *Képes*

„Lezserruhás” hősünk érdeklődését ugyanis egyetlen egy témára szűkíti: a nőkre. Bármit <u>meg képes tenni</u> azért, hogy akár csak egy órára is a karjaiban tarthasson egyet.
Oly sok mindenre képes már az ember, de arra nem akar gondolni, hogy amit <u>meg képes tenni</u> , azt meg is szabad-e tennie.
Sokkal több mindent <u>meg képes tenni</u> a túlélésért, és sokkal jobban képes kihasználni főlérendeltségét.
Aki ilyesmit <u>meg képes tenni</u> értem, annak én is segítek, a képzeletbeli számlától függetlenül.

#### *Bátorkodik*

Te tényleg ki vagy. Hogy milyen jogon írok? Hát tudod, mert itt minden más marha meg tehát is írhat. Én akkó mért nem? Még azt is <u>meg bátorkodom rebegni</u> neked, hogy várandósság az nem betegség, és nem is hősiesség. (gyakorikerdesek.hu.)
Amúgy figyelembe kell venni a hőmérők hőtehetetlenségét, mérési hiba százalékát a mérőszonda hosszának hővesztését nem ragozom, mert megint kapok mailt magánban, hogy gondolom hogy <u>le</u> bátorkodom olyan dolgokat <u>írni</u> melyek nem az építésről szólnak, vallom stabil alap nélkül csak zsenge kőműves épít házat (Index Fórum).
<u>El</u> bátorkodom <u>képzeln</u> i, hogy a dologból EU-probléma lesz, elvégre nem a melósokról, a gazdákról van szó, még csak nem is a romákról, ami aztán végképp abszurd, hanem az elitről, a kékülő vérűekről! (Demokrata)
És még azt is <u>fel</u> bátorkodom <u>emlegetni</u> , hogy szép fővárosunk forgalmasabb helyei tele vannak részegen fetregő csövesekkel.

#### *Végrehajt*

A másik, hogy szól a katona parancsa? <u>Végre köteles hajtani</u> a feljebbvalói parancsot a nép és civilek ellen is, vagy van valami genfi konvenció útmutatás létezik?
---

#### *Iparkodik*

Kedvező jelnek tekintjük, hogy a napi sajtó egy része is nagyobb figyelemmel kezdi kísérni a nyelvi mozgalmakat s helyel-közzel tudomást vesz egy és más jelenségről s ezzel olvasóinak figyelmét is s érdekeltségét <u>föl</u> iparkodik <u>ébreszteni</u> (Magyar Nyelvőr 1885).
Különben nem is úgy áll egészen a dolog, a mint a vád magával és másokkal is <u>el</u> iparkodik <u>hitetni</u> (Magyar Nyelvőr 1895).
Végül az összefoglalásban <u>meg</u> iparkodik <u>állapítani</u> a szerző Nyéki helyét a magyar irodalomban. (1918)
Maga Tasso az, Aeneisnek azt a helyét utánozta, ahol Turnus Latinusnál a harcot sürgeti

(Aen. XII: 11—17. és 48—53.), s Latinus a heves ifjút le iparkodik beszélni (Aen. XII: 19—45.). (ITK 1931).

Aligha véletlen, hogy az *iparkodik* igére csupa régi példa került elő az internetről; úgy látszik, az elmúlt száz évben szorult vissza a megszakított szórend.

**2. Tagadó alakban** a tagadószó vagy tiltószó a módosító igével **szorosabb egységet** alkot, ezért az igekötő a helyén maradva egyenes szórendű olyan igéknél is, amelyek állító mondatokban inkább megszakított szórenddel használatosak:

nem akar <u>bemenni</u>	pedig...	<u>be</u> akar <u>menni</u>
nem szokta <u>elmondani</u>		<u>el</u> szokta <u>mondani</u>
ne merje <u>tönkretenni!</u>		<u>tönkre</u> merje <u>tenni!</u>



Ritkábban a megszakított szórend is előfordul, főleg a leggyakoribb módosító igék mellett, **erős érzelmi nyomatékkal**:

<u>Be</u> nem akar <u>menni!</u> (azaz: semmiképpen sem akar bemenni)
<u>El</u> nem tudta <u>képzelni</u> , mi lehet odabent!
Azt, hogy még mindig nem dobta ki, <u>fel</u> nem tudom <u>fogni!</u>

### # c) Nagyjából egyformán jellemző mindkét sorrend

**1.** Más módosító igék vagy névszók mindkét szórenddel használatosak, s ezeket a nyelvművelők egyaránt elfogadják helyesnek:

<i>egyenes szórend</i>	<i>megszakított szórend</i>
szeretnék <u>kimenni</u>	<u>ki</u> szeretnék <u>menni</u>
engedte <u>kicsúszni</u>	<u>ki</u> engedte <u>csúszni</u>
kezdtek <u>észrevenni</u>	<u>észre</u> kezdtek <u>venni</u>
kezd <u>kialakulni</u>	<u>ki</u> kezd <u>alakulni</u>
a vendéget illetett volna <u>leültetni</u>	a vendéget <u>le</u> illetett volna <u>ültetni</u>

Ezek a változatok valószínűleg **nem egyenrangúak**, meg kellene empirikusan vizsgálni a köztük esetleg meglévő jelentésbeli és használati különbségeket. Addig is legjobb, ha a kétféle változat közül a nyelvérzékünk alapján döntünk.

## # B) Melléknévi igenevekben

Amint fentebb láttuk, az igekötős igékben az igekötő bizonyos esetekben (tagadás, nyomaték, folyamatosság kifejezése) **szabályszerűen elválík** az igétől:

<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>
Józi elment.	Józi nem ment el. Ki ment el? Épp ment el, mikor megszólalt a telefon.

Az ilyen igekötős igékből képzett melléknévi igenevekben a mai nyelvben az igekötő **nem feltétlenül válik el**, nyilván azért, mert az érintett igeneveket **inkább melléknévnek érzik** a beszélők, s ezért a melléknéveknél ismeretlen igekötő-elválást is mellőzik; különösen jellemző az elválás mellőzése a *-ható/-hető* képzős igenevek esetében.

Az ilyen igenevek állhatnak:

### a) állítmányi helyzetben:

<i>újabb</i>	<i>hagyományos</i>
Ez az állítás <u>nem megkérdőjelezhető</u> .	Ez az állítás <u>nem kérdőjelezhető meg</u> .

### b) jelzői helyzetben:

<i>újabb</i>	<i>hagyományos</i>
A németben vannak <u>nem elváló</u> igekötők.	A németben vannak <u>el nem váló</u> igekötők.

Az alábbiakban ezt a két esetet tekintjük át egy-egy alfejezetben.

## # a) Állítmányi helyzetben

Állítmányi helyzetben **széles körű váltakozás** van az egyenes és a fordított szórendű ható képzős melléknévi igenevek közt olyankor, amikor az igenév előtt **tagadószó** vagy **nyomatékos határozó** áll. Erről a két esetről lesz alább szó.

## # aa) Tagadáskor

Állítmányi helyzetben **mind a két lehetséges szórendi megoldás gyakori** a ható képzős folyamatos melléknévi igeneveknél: az egyenes szórend és a fordított szórend:

<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>
Ez a kérdés <u>nem megoldható</u> .	Ez a kérdés <u>nem oldható meg</u> .

Nem <u>eldönthető</u> , hogy kinek van igaza.	Nem <u>dönthető</u> el, hogy kinek van igaza.
A két adat nem összehasonlítható.	A két adat nem <u>hasonlítható</u> össze.
A munka nem <u>elvégezhető</u> .	A munka nem <u>végezhető</u> el.
Ez a megoldás elveinkkel nem <u>összeegyeztethető</u> .	Ez a megoldás elveinkkel nem <u>egyeztethető</u> össze.
Ez az információ nem <u>megadható</u> .	Ez az információ nem <u>adható</u> meg.
Ez ma még nem <u>elképzeltető</u> .	Ez ma még nem <u>képzeltető</u> el.

A nyelvművelők csak fordított szórendet tartják szabályosnak, de ebben természetesen nincs igazuk.



Mindkét megoldás szabályos, csak más-más a szabály. Az egyenes szórend inkább a formális stílusra jellemző, a fordított szórend pedig közömbös stílusértékénél fogva mindenfajta stílusváltozatban elfogadható.



Nyugodtan használhatjuk bármelyik szórendi megoldást tetszésünk, ill. a szöveg stílusa szerint. Az egyenes szórendű mondatokat mások kéziratában akkor sem javítjuk, ha mi inkább fordított szórendet alkalmaznánk.

Némelyek azzal érvelnek a hagyományos fordított szórend mellett, hogy a két forma közt jelentéskülönbség alakult ki: az el nem való (nem elváló) formák enyhébb, kevésbé határozott állítást fejeznek ki. Pl.:



<i>egyenes szórend</i> – enyhébb megállapítás – valamilyen körülmény miatt	<i>fordított szórend</i> – határozottabb, kizáróbb megállapítás – tiltás miatt
A lakás nem <u>eladható</u> .	A lakás nem <u>adható</u> el.
A CD nem <u>lemásolható</u> .	A CD nem <u>másolható</u> le.
A szerződés nem <u>megköthető</u> .	A szerződés nem <u>köthető</u> meg.

Attól függetlenül, van-e értelmi különbség a két forma között, mindkét forma helyes. Legjobb, ha a nyelvérzékünkre támaszkodunk.



Annak megállapítása, hogy mennyire érvényesül, milyen széles körben van meg ez a jelentéskülönbség, empirikus vizsgálatot igényel.



A kutya gazdát keres, csak épp nem elvihető

2016.11.13. 09:32 | Honiár 8004 | 67 komment

Lina			
Név	Lina	Bejegyzés dátuma	2016.11.13.
Leírás	szőke	Állapot	keresés
Állomány	szőke	Állomány	szőke
Fajta	szőke	Érték	2016.11.13.
Állomány	szőke		



A legfontosabb kérdések sorrendje:

NEM FELCSERÉLHETŐ

Miért írja azt hogy nem megrendelhető?

Figyelt kérdés

az szjg kalaúzt szeretném megrendelni de azt írja ki ,hogy nem rendelhető. elfogyott volna az összes ??????????



A nyelvőrök a probléma megoldására javaslatként felajánlják a **fosztóképzős** formák használatát:

<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>	<i>fosztóképzős melléknév</i>
A lakás nem <u>eladható</u> .	A lakás nem <u>adható el</u> .	A lakás <u>eladhatatlan</u> .
A CD nem <u>lemásolható</u> .	A CD nem <u>másolható le</u> .	A CD <u>lemásolhatatlan</u> .
A szerződés nem <u>megköthető</u> .	A szerződés nem <u>köthető meg</u> .	A szerződés <u>megköthetetlen</u> .
A következmény nem <u>belátható</u> .	A következmény nem <u>látható be</u> .	A következmény <u>beláthatatlan</u> .
Ez a termék nem <u>kivihető</u> .	Ez a termék nem <u>vihető ki</u> .	Ez a termék <u>kivihetetlen</u> .
A házhoz való joga nem <u>elvitatható</u> .	A házhoz való joga nem <u>vitatható el</u> .	A házhoz való joga <u>elvitathatatlan</u> .
A bozótos nem <u>áthatolható</u> .	A bozótos nem <u>hatolható át</u> .	A bozótos <u>áthatolhatatlan</u> .

**Nem minden esetben azonos a kettő jelentése:** például a *CD nem lemásolható* azt kívánja jelenteni a formális stílusban, hogy nem szabad másolni, míg a *lemásolhatatlan* azt jelenti, hogy pl. valamilyen technikai probléma miatt lehetetlenség lemásolni. Éppen ezért ezek valójában nem cserélhetők fel (vagy: *nem felcserélhetők*) egymással.



**Sajtónyelvi példák, nyelvművelői javításokkal:**

<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>	<i>fosztóképzős melléknév</i>
Amit a kormányfő és a miniszterek megnyilatkozásaiban hallunk gazdasági helyzetünkről, az <u>nem összeegyeztethető</u> azzal, amit naponta látunk magunk körül.	Amit a kormányfő és a miniszterek megnyilatkozásaiban hallunk gazdasági helyzetünkről, az <u>nem egyeztethető össze</u> azzal, amit naponta látunk magunk körül.	Amit a kormányfő és a miniszterek megnyilatkozásaiban hallunk gazdasági helyzetünkről, az <u>összeegyeztethetetlen</u> azzal, amit naponta látunk magunk körül.
Ez az anomália szerintem <u>nem elképzelhető</u> egy jól működő demokratikus rendszerben.	Ez az anomália szerintem <u>nem képzelhető el</u> egy jól működő demokratikus rendszerben.	Ez az anomália szerintem <u>elképzelhetetlen</u> egy jól működő demokratikus rendszerben.

A kétféle, „helyesnek” tartott forma **nem minden kontextusban helyettesíthető** egymással.



Egyenes szórend tagadósó után újságcímekben:

**IM: nem összeegyeztethető az uniós joggal az osztrák családtámogatás**

**Nem megoldható általánosan az iskolák gáztalanítása – mivel fognak télen fűteni a közoktatásban?**

### # ab) Nyomatékos határozók után

Nyomatékos határozók után ugyanolyan kettősséget tapasztalunk a ható képzős melléknévi igenevek igekötőjének sorrendjében, mint tagadósó után. Pl.:

<i>egyenes szórend</i>	<i>fordított szórend</i>
A felirat alig <u>elolvasható</u> .	A felirat alig <u>olvasható el</u> .
A levél nehezen <u>elolvasható</u> .	A levél nehezen <u>olvasható el</u> .

A nyelvőrök itt is a **fordított** szórendet tartják helyesnek, s **itt sem lehet velük egyetérteni**.

**Nyugodtan alkalmazhatjuk bármelyik megoldást:** az **egyenes** szórendet inkább **formális** szövegekben, a **fordított** szórendet **bármilyen stílusú szövegben**. Mások kéziratában nem javítjuk az egyenes szórendet fordítottra.



## # b) Jelzői helyzetben

A jelzői helyzetben lévő igekötős melléknévi igenevek esetében **hasonló kettősséget** találunk, mint amelyet az állítmányi helyzetben lévő melléknévi igenevek szórendjénél láttunk, azzal a különbséggel, hogy itt az **egyenes** szórenddel nem fordított, hanem **megszakított** szórend áll szemben:

<i>egyenes szórend</i>	<i>megszakított szórend</i>
a nem <u>elmondott</u> beszéd	az <u>el</u> nem <u>mondott</u> beszéd
a nem <u>megépített</u> körgyűrű	a <u>meg</u> nem <u>épített</u> körgyűrű
a nem <u>elolvasott</u> könyv	az <u>el</u> nem <u>olvasott</u> könyv
a nem <u>kiosztott</u> dolgozat	a <u>ki</u> nem <u>osztott</u> dolgozat
a nem <u>átgondolt</u> akciók	az <u>át</u> nem <u>gondolt</u> akciók
a nem <u>aláírt</u> szerződés	az <u>alá</u> nem <u>írt</u> szerződés
a nem <u>elváló</u> igekötők	az <u>el</u> nem <u>váló</u> igekötők
a nem <u>kifizetett</u> számlák	a <u>ki</u> nem <u>fizetett</u> számlák



A nyelvőrök itt is **kerülendőnek** tartják az **egyenes** szórendet.

Ezzel a véleményükkel sem lehet egyetérteni, **mindkét forma nyelvileg tökéletesen szabályos és megfelelő**.

Sajnos empirikus kutatások híján nem tudjuk, melyik megoldás milyen típusú szövegekre jellemző, ezért legjobb, ha a **nyelvérzékünkre** támaszkodunk, mások szövegébe pedig nem javítunk bele.

Olykor a **szövegkörnyezet** is szerepet játszhat abban, hogy melyik formát választjuk. Például az alábbi idézetben a **párhuzamosság is a hibázott forma mellett szól**:

A legújabban publikált online felmérésben a tízezer kitöltő 80 százaléka gondolta úgy, hogy a vasárnapi zárva tartása nem szimpatikus és nem átgondolt kormányzati intézkedés. A globalplaza.hu kérdőíves felmérése szerint a boltzár leginkább az otthon töltött időt növelte meg, a kereskedők viszont az átlagnál kevésbé borúlátóak.

Persze a legtöbb esetben **nem tudjuk a szövegkörnyezettel magyarázni** az el nem váló szórendet. Példák az internetről:



Nem példa nélküli, hogy a jelölt lefagy egy-egy trükkösebb interjúkérdés hallatán, vagy attól való félelmében, hogy a hallgatás negatív benyomást kelt, belekezd egy <u>nem átgondolt</u> , se-hová sem tartó válaszba.
Az emberközpontú kritikák a legveszélyesebbek. Eleve e típus nem jeleskedik a tényszerű, logikus megállapításokban, hiszen az érzelmei irányítják vagy épp egy uralkodó típusú embert követnek. Az üzleti életben ráadásul ez a típus előszeretettel húz uralkodó álarcot, amellyel a <u>nem átgondolt</u> , és az esetek többségében tényekkel egyáltalán <u>nem alátámasztott</u> kritikát ki is adja magából.
Csak a <u>nem megépített</u> atomerőmű a biztonságos atomerőmű. Földrengés, az ellen nem véd.
Amúgy meg ha követné a fórumozást a szeretgomon, a kerékpárút témát már többször és több helyen is kitérgyaltuk, és a kerékpárút állapotát, a <u>nem megépített</u> részek hiányát sokszor felróttuk a városvezetésnek.
Van azonban egy ennek ellentmondó információ is, amely szerint a fizetésekhez egyelőre nem nyúlnának, ugyanakkor a még <u>nem kifizetett</u> prémiumok és egyéb juttatások maradnának bent a kasszában. Kíváncsian várjuk a további fejleményeket.
Akinek nem jutott jegy, az abban bízhat még, hogy a lefoglalt, „kosárba került”, de esetleg <u>nem kifizetett</u> jegyek még felszabadulnak. Szabad jegy már csak a vendégben van (az ötszáz igényelt helyből 226 fogyott el), valamint a VIP Goldban, ahol összesen 480 szabad hely van még az 1240-ből, 43000Ft-os áron.

A nyelvművelők itt is felkínálják alternatívaként a **fosztóképzős** alakot:



<i>egyenes szórend</i>	<i>megszakított szórend</i>	<i>fosztóképzős melléknév</i>
nem <u>aláírt</u> szerződés	<u>alá</u> nem <u>írt</u> szerződés	<u>aláíratlan</u> szerződés
nem <u>átgondolt</u> akció	<u>át</u> nem <u>gondolt</u> akció	<u>átgondolatlan</u> akció
nem <u>kifizetett</u> számlák	<u>ki</u> nem <u>fizetett</u> számlák	<u>kifizetetlen</u> számlák
nem <u>behozható</u> előny	<u>be</u> nem <u>hozható</u> előny	<u>behozhatatlan</u> előny
másra <u>nem átruházható</u> engedély	másra <u>át</u> nem <u>ruházható</u> engedély	másra <u>átruházhatatlan</u> engedély
nem <u>elítélhető</u> cselekedet	<u>el</u> nem <u>ítélhető</u> cselekedet	<u>elítélhetetlen</u> cselekedet
szavakkal nem <u>kifejezhető</u> érzés	szavakkal <u>ki</u> nem <u>fejezhető</u> érzés	szavakkal <u>kifejezhetetlen</u> érzés

**Sajtónyelvi példák, nyelvművelői javításokkal:**

<i>egyenes szórend</i>	<i>megszakított szórend</i>	<i>fosztóképzős melléknév</i>
Nemzetközi megütközést keltett, hogy a rendőrség <u>nem megengedhető</u> módszereket alkalmaz a vállalatnál.	Nemzetközi megütközést keltett, hogy a rendőrség <u>meg</u> <u>nem engedhető</u> módszereket alkalmaz a vállalatnál.	Nemzetközi megütközést keltett, hogy a rendőrség <u>megengedhetetlen</u> módszereket alkalmaz a vállalatnál.

Néhány igenév egyfajta **állandósult szókapcsolatot** is alkot, s ebben **inkább csak hagyományos** formájában használatos:

eléggé <u>el</u> <u>nem ítéltető</u> módon
szóval <u>ki</u> <u>nem fejezhető</u> hála

## & AZ IGEKÖTŐK EGYEZTETÉSE

A **határozókat** olykor az **igekötővel** is egyeztetni kell. Ennek elmulasztása **fogalmazási botlás**, tehát **mindenképpen javítandó**, akár  saját  szövegünkről van szó, akár  máséról . Sebestyén Árpád példái:

<i>hibás</i>	<i>helyes</i>	<i>helyes</i>
Amikor <u>ehhez</u> a munkához <u>nekiláttunk</u> , azt hittük, sokkal kisebb lesz az érdeklődés.	Amikor <u>ehhez</u> a munkához <u>hozzáláttunk</u> , azt hittük, sokkal kisebb lesz az érdeklődés.	Amikor <u>ennek</u> a munkának <u>nekiláttunk</u> , azt hittük, sokkal kisebb lesz az érdeklődés.
<u>Nekikezdtünk</u> ezeknek a házaknak a <u>megépítéséhez</u> .	<u>Hozzákezdtünk</u> ezeknek a házaknak a <u>megépítéséhez</u> .	(a sok –nek elkerülése végett ez a megoldás mellőzendő)
Nem egy halálosan kimerült rabszolga <u>belezuhan</u> t a malom kerekei közé.	Nem egy halálosan kimerült rabszolga <u>bezuhan</u> t a malom kerekei <u>közé</u> .	Nem egy halálosan kimerült rabszolga a malom kerekei közé <u>zuhan</u> t.

## & EGYES IGEKÖTŐK ÉS IGEKÖTŐS IGÉK

Az alábbiakban áttekintjük azoknak a legfontosabb igekötőknek, ill. igekötős igéknek a nyelvhelyességi kérdéseit, betűrendben haladva, amelyek a nyelvhasználatban gondot okozhatnak. Minden igére nem tudunk kitérni, de azoknak a kezelése, amelyekre kitérünk, mintát adhat a hasonló igék nyelvhelyességének megítélésére.

### # 1. Az *agyon* és a *halálra* igekötők

Az *agyon* **ragos főnévből vált igekötővé**: 'halálra, halálosan; túlságosan, végkimerülésig; szüntelenül, untig' jelentésben:

agyontapos, agyonetet, agyonitat, agyonkényeztet
agyonbeszéli a témát
a termés agyonázott a földeken
agyonolgozza, agyontanulja magát



Az *agyon*- igekötő mellett **újabb szinonimaként** megjelent **halálra határozószó**, s ez is az **igekötővé válás** útjára lépett.

<i>terjedő</i>	<i>teljesen átvitt értelművé lett</i>
halálra gázol, halálra tapos, halálra hajszol, halálra gyötör, halálra kínoz, halálra éheztet, halálra dolgoztat, halálra bosszant, halálra sújt vkit	agyongázol, agyontapos, agyonhajszol, agyongyötör, agyonkínozt, agyonéheztet, agyondolgoztat, agyonbosszant, agyonsújt vkit
halálra fázik, halálra hűl	agyonfázik, agyonhűl
halálra búsulja, halálra kacagja, halálra neveti, halálra mérlegeli magát	agyonbúsulja, agyonkacagja, agyonneveti, agyonmérlegeli magát

Az új kifejezési eszköz megjelenésének legalábbis részben az lehet az oka, hogy **az agyon- átvitt értelművé vált**, s a beszélők szükségét kezdték érezni egy eredeti értelemben vett, erőteljesebb igekötőnek.

Látjuk, hogy a beszélők saját maguk is megoldják a nyelvi problémáikat: ha a nyelvi változások folytán valamilyen hiány, szükség, zavar áll be, elindulnak más nyelvi változások, amelyek orvosolják a problémát. Csak baj származik abból, ha ezekbe a spontán folyamatokba a nyelvműve-



lők be akarnak avatkozni különféle külsődleges szempontok és sokszor a nyelvtudomány mai állásával ellentétes nyelvi ideológiák alapján.



a) A fenti táblázatban található szinonimák többnyire felcserélhetők egymással; az esetleges kisebb stílusbeli különbségek feltárása empirikus vizsgálatot igényelne. Valószínűnek tűnik, hogy ma még informálisabbak a *halálra*- igekötős igék, mint az *agyon*- igekötősök, ez utóbbiak inkább közömbös stílusértékűek.

A lehetséges kisebb különbségek ellenére is mindazokban az esetekben, amikor egy ige azonos jelentésben mindkét igekötővel használatos, szabadon választhatunk közülük, tetszésünk szerint.

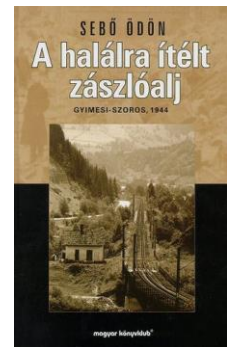


b) A nyelvművelők is elismerik, hogy néhány esetben a *halálra* határozószó használata „állandósult”, az a **természetesebb**:



halálra ijeszt, halálra rémít, halálra rémiszt, halálra ijed, halálra rémül

A *halálra ítél* helyett nem is lehet mondani azt, hogy *\*agyonítél* (viszont *agyonlő* helyett nem mondhatjuk azt, hogy *\*halálra lö*). A *halálra ítél* nem is ide tartozik: az alaki egybeesés a véletlen műve, hiszen itt a *halálra* bővítménynek nem ‘túlságosan, végkimerülésig; szüntelenül, untig’ a jelentése.



c) Ha az ige tárgyi vonzata **nem élőlényt** jelöl, csak az *agyon*- használatos:

agyonoszza az ételt, agyonhasználja a lemezjátszót

## # 2. Az át igekötő

+ **átbeszél**

1. **Konkrét** értelemben a nyelvművelők **kifogástalannak** tartják, bár ebben a jelentésben a szó viszonylag ritkán fordul elő:



átbeszél egyik helyről a másikra  
átbeszélnek vkinek a feje fölött



2. Másik, ‘alaposan, részletesen megbeszél’ jelentésben az *átbeszél vmit* a nyelvőrök szemében kerülendő, egyrészt mert „**divatszó**”, másrészt mert „**idegenszerűség**” (a német *durchsprechen* tükörfordítása). A nyelv művelők a *megbeszél* igével vagy a *részletesen megbeszél* szókapcsolattal ajánlják helyettesíteni:

<i>kifogásolt forma</i>	<i>ajánlott forma</i>
átbeszél vmit	(részletesen) megbeszél vmit

A nyelvőrök vélekedése a **nyelvi purizmus** iskolapéldája. Nem mondható el még az sem, hogy az *átbeszél vmit* „főlöleges” volna, hiszen részletesebb, alaposabb megbeszélést lehet az *átbeszél* igével kifejezni, mint a *megbeszél* igével, mégis helytelenítik, csak azért, mert tükörszó. Az *átbeszél* állítólagos divatszó mivoltára mint helytelenítési indokra való hivatkozás **nyelvi hiperfrekventizmus**.



Mivel sem a Nyelv művelő kézikönyv, sem a Nyelv művelő kéziszótár nem hoz kontextusban példát az *átbeszél* ilyen „idegenszerű” használatára, nézzünk meg néhány **internetes** példát a nagyon sokból!

Semmihez sem fogható élmény volt, mert a hazai vészhelyzet bejelentését megelőzően nem sokkal évértékelő – és a következő évet előkészítő – meetinget, egy 4-5 órás brainstormingot tartottunk. Átbeszéltük az elmúlt három évet, a logisztikában sok fejlesztést bevezettünk, maradt még néhány nyitott kérdés, és egyetértettünk abban, hogy a tudásmegosztáson, oktatáson, kutatáson és tervezésen alapuló stúdió fejlesztésének irányába mozdulunk el.

Ma délelőtt részletesen átbeszéltük Zag Gábor bizottsági elnök úrral a következő Jogi és Ügyrendi Bizottság ülésének napirendi pontjait, ugyanis elnök úr sajnos nem tud részt venni, így engem kért fel, hogy távollétében vezessem a bizottság ülését.

A fórum anyagának és a kérdőíves felmérés összefoglalójának egyéni feldolgozása után a munkacsoport ismét összeült és a tagok átbeszélték, hogy melyek azok a pontok, amelyeken ezek alapján mindenképpen érdemes lenne változtatni és hogyan. Az itt elhangzott javaslatokból a részvételi iroda vezetője összefoglalót készített, amit a munkacsoport tagjai írásban és szóban is véleményeztek. Az így kialakult szöveget mutattuk be a polgármesteri kabinetnek, majd küldtük el az illetékes ügyosztálynak véleményezésre és kodifikálásra.

A tereprendezés a kert csontváza, melyre a későbbiekben kerülnek a kert további dekorációs elemei. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mielőtt belekezdünk a munkába, alaposan átbeszéljük Önnel a rendelkezésre álló lehetőségeket.

Meghívjuk Önt egy egyórás díjmentes konzultációra és átbeszéljük, hogy Önnek mi az optimális megoldás. A személyes megbeszélés során elsősorban a következő témaköröket érintjük: [...]

Újabb mozaikkal készültem, bár már láthatóak a Fenntartható Fejlődés Szakkerekasztal csoportban, azért szerintem újra átbeszélhetnénk, a parkoló számokkal együtt!

Példa az *átbeszél* igéből képzett **főnév** használatára ilyen értelemben:

A vezetési törzsgyakorlatot a megyei igazgatóság szervezi egy adott létesítményre, amit korábban megelőzött egy helyismereti rész, majd a gyakorlat során már terepasztalon, kivetítőn, rajzban vagy egyéb módon szemléltetett formában kerül kidolgozásra és átbeszélésre elméletben az adott szituáció.

A közös munka előtt egy beszélgetés alkalmával tartunk egy állapotfelmérést, amely keretében megtörténik: / A Megállapodás pontjainak átbeszélése. / Beszélgetés a múltadról (spor-

tooltál-e vagy sem), a fizikai kondíciód "besorolása". / Célok, tervek átbeszélése. / Futóedzések körülményeinek átbeszélése. / Az állapotfelmérés díjtalan. Ha nem Budapesten vagy külföldön élsz, akkor az állapotfelmérést online oldjuk meg.

Példánkban az „idegenszerűség” ráadásul még „terpeszkedő kifejezésben” fordul elő, ami csak **tetézi a bajt** – legalábbis a nyelv művelők szerint. Valójában természetesen **semmi baj** nincs a mondattal.

**Átbeszélés**

a) Egy pletyka kering a suliban, hogy a barátnőd terhes, te tudod, hogy ez nem igaz.

- ❖ Mit tennél? Mit mondanád?
- ❖ Ha egy hír nem igaz, hogy lesz belőle pletyka?
- ❖ Hogyan lehetne leállítani a dolgot?

**Átbeszélés**

b) Valaki odamegy hozzád az iskolában és azt mondja, tényleg igaz, hogy elloptál tegnap a boltból egy mp3 lejátszót? Mindenki erről beszél. – a hír nem igaz

- ❖ Hogyan éreznéd magad?
- ❖ Mit tennél?



A transzgenerációs sérelmek átbeszélése az áldásos együttélés alapja

2021. szeptember 8. szerda Ervin Egyházmegyei hírek, Lelkésztróceket

Általában is elmondhatjuk, hogy az *átbeszél* vmit szót – mivel közömbös stílusértékű – **minden korlátozás nélkül használhatjuk** mind **informális**, mind **formális**, mind **bizalmas**, mind **választékos** stílusú szövegekben, sehol sincs szükség a szónak a kevésbé specifikus, azaz „pontatlanabb” *megbeszél* igével való helyettesítésére vagy a *részletesen megbeszél* körülírás alkalmazására.



### + átél

A Nyelv művelő kézikönyvtár (NymKsz.<sup>2</sup> 2005: 51) az *átél* ige használatáról ezt írja:

Akkor helyénvaló, ha valaki egy eseményt résztvevőként megtapasztal vagy végigszened (*sok megpróbáltatást élt át*), ill. valamivel belsőleg azonosul (*tökéletesen átéli szerepét*). Ellenben *túlél* vmit az, aki vmit átvészelve életben marad; *megél* valamely kort vagy eseményt vki; az életútját végigjáró ember pedig *leéli* az életét.

Egyetérthetünk, hogy a **gondozott és rendezett beszédben** célszerű a négy igtét – *átél*, *túlél*, *megél*, *leéli* – megkülönböztetni, s a kontextusba leginkább illőt választani.



Az *átél* és a *túlél* megkülönböztetésére különösen **szlovákiai magyar viszonylatban** érdemes odafigyelnünk, mert a szlovákban mindkét esetben a *prežiť* ige használatos, ennek hatására nagyobb a csábítás, hogy a magyarban is mindkét esetben az *átél* igtét használjuk.



Ugyanakkor fontos lenne empirikusan megvizsgálni az *átél* ige használatát 'túlél' jelentésben, anélkül ugyanis nem tudjuk, tévesztésről vagy valamilyen közösségben már végbement nyelvi változásról van-e szó.

Rémálom, amit a szülők átéltek: a bíróság kimondta, a két orvos és a két nővér felelős a kisfiú haláláért

2022. MÁRCIUS 24. - 09:55 | RÉGIÓ

Megosztás 11

Fél életét leélte a szovjet futballkapus, mire átvehette Eb-ezüstérmének másolatát

forrás: MTI 2021. 08. 14. - 13:31

Főoldal / Sport

PANORÁMA | 2022. december 17. 12:39

ELKÉPESZTŐ: Megevett a víziló egy kétéves kisfiút, a gyermek mégis túlélte az esetet



### # 3. A be igekötő

#### + beazonosít

A nyelvőrök **fölöslegesnek** tartják az igekötőt a *beazonosít* igében, mondván, hogy „az *azonosít* ige magában is befejezett értelmű, a *be* igekötőnek nincs igazi funkciója”. Pl.:



<i>igekötővel</i>	<i>igekötő nélkül</i>
<u>beazonosítja</u> a tettet	<u>azonosítja</u> a tettet
<u>beazonosítja</u> a rendszámot	<u>azonosítja</u> a rendszámot

Ez a vélekedés teljességgel **elfogadhatatlan**. Az igaz, hogy az *azonosít* is lehet bizonyos kontextusokban befejezett értelmű, ám a *be*- igekötő még ilyenkor sem **fölösleges**, mert **nyomatékos**, **hangsúlyossá** teszik a befejezettséget.



Ha a nyelvőrök logikáját követnénk, helytelennek kellene mondanunk a *főlemel* igekötős igét is, hiszen az *emel* szó jelentése ‘fölfelé mozgat’, a *föl* vagy *fel* igekötő tehát „fölösleges”. Szerencsére ezt az igét nem helytelenítik, nyilván azért, mert régóta használatos, és elterjedt a társadalom minden rétegében, beleértve az iskolázott beszélőket is. A **nyelvi uzualizmus**, továbbá a **nyelvi elitizmus** és a **nyelvi belletrizmus** felülírja a **nyelvi necesszizmust**, ill. **nyelvi logicizmust**.



Az igekötős forma **írásban, formális kontextusban** is használható, mások kéziratában nem kell javítani.



Számtalan példa van rá az interneten. Csak néhányat idézünk.

Második lépésben beazonosítottuk a megmaradó hatóanyagok közül azokat, amelyek megfelelő minőségű klinikai evidenciákkal rendelkeznek. Hiszünk abban, hogy a természetes alapanyagokon nyugvó termékek esetében is kötelező érvényű, hogy kizárólag klinikai bizonyítékok megléte mellett és azokra hivatkozva használhatók eredményesen és biztonságosan!

Az, hogy a brit hatóságok idővel beazonosítják az elkövetőket, nem volt kétséges, hiszen az Egyesült Királyságban kizárt, hogy észrevétlenül tudjon közlekedni bárki is. Nem mellékes az

sem, hogy Szkrípál gyilkosai vízzel utaztak be, ami azt jelentette, hogy a hatóságoknak rendelkezésre álltak a fotóik és a hamis személyes adataik is.

Az ultrahang megzavarja a rágcsálók hallását, amelynek hatására stresszes állapotba kerülnek. Mivel nem tudják beazonosítani a veszélyforrást, nem érzik magukat biztonságban, és elhagyják a járművet. / A kibocsátott ultrahang frekvenciája időnként változik, így az állat nem tud hozzászokni.

Értelemszerűen csak egy kakukktojás, azaz helyes választás van, amely (általában a kérdésben megadott, vagy a válaszadó által beazonosítandó szempont alapján) nem illik a felsorolásba, semmiképpen ne jelöljön a vizsgázó egynél többet!

Ha az adózó úgy teljesíti befizetését, hogy azt nem lehet beazonosítani, a határidő a beazonosításától kezdődik. Beazonosítható a befizetés, ha a pénzforgalmi-számla nyitásra kötelezett adózó a bejelentett számlájáról utal, vagy az adószámát feltünteti az utaláson, illetőleg, ha nem kötelezett pénzforgalmi-számla nyitásra, úgy ha feltünteti az adószámát, adóazonosító jelét.

Legyen szó a fajta beazonosításáról, a megfelelő eszközök kiválasztásáról, a nyírógéppel vagy ollóval való nyírásról, Bendersky a maga eltéveszthetetlenül játékos stílusában osztja meg velünk a szakma mesterfogásait – ennek köszönhetően pedig kedvencünknek sosem kell többé egy elrontott frizura miatt rosszul éreznie magát.

## Beazonosították több magyar uralkodó földi maradványait

Szerző: MTI 2022-08-10

Címkék ▾ Kategóriák

Antiókhiai Anna (1153-1184), III. Béla magyar király első feleségének csontjai után, Szent László király (1040-1095) földi maradványait, továbbá Halicsi Endrét (1210-1234) vagyis András magyar királyi herceget is sikerült azonosítani annak a projektnek az eredményeként, amelyet Dr. Neparáczki Endre, a Magyarországi Intézet Archeogenetikai Kutatóközpontjának igazgatója, a Szegedi Tudományegyetem Genetikai Tanszékének munkatársa vezet.

## LEEMELTE A VASKAPUT; BEAZONOSÍTOTTA A RENDŐRÖK

© 2022. 04. 22. cs - 08:18 Nőgrád Megyei Rendőr-főkapitányság

Magosztás

Elfogták a 47 éves férfit a bátonyterenyi rendőrök.



Mindkét idézetben szinonimaként váltakozik a két forma. A bal oldaliban a címben az újabb, a leadben (kopfban, perexben) a hagyományosabb változat olvasható. A jobb oldali cikk első mondatában olvashatjuk a hagyományos formát:

A rendőrségre 2022. április 18-án érkezett a bejelentés, miszerint egy mátraverebélyi ideiglenesen lakatlan családi házba ismeretlen tettes betört. A rendőrök a helyszínen adatgyűjtést végeztek, amelynek eredményeként rövid időn belül azonosították a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható 47 éves helyi lakost.

### + bebeszél

A nyelvőrök a *bebeszél* igét **kerülendőnek** tartják, mivel német hatásra terjedt el, s helyette „magyarosabb” és „választékos” szinonimáit ajánlják:



német hatásra elterjedt	magyaros és választékos
<u>bebeszél</u> vkinek vmit	elhiteti vele azt hiszi magáról, hogy... azt képzei magáról, hogy...

Annyi igaz ebből, hogy a *bebeszél* inkább **bizalmas** stílusértékű, ugyanakkor az *elhiteti vele* és a többi sem választékos, csak **közömbös** stílusértékű (informális közegben is használhatók).



Ezenkívül érdemes lenne empirikusan megvizsgálni az esetleges **jelentéskülönbséget**: mindenestre a *bebeszél* igében hangsúlyosabbnak látszik, hogy az elhitezés verbális eszközökkel történt, míg az *elhitet* ige ezt nem hangsúlyozza. Létezik szavak nélküli, pl. viselkedés általi elhitezés is. Ezért a két szó nem feltétlenül teljes szinonima (de ha az lenne, az sem jelenti, hogy a *bebeszél*-t hiba volna használni.)

Mindenesetre annyi már most is elmondható, hogy **informális, bizalmas** stílusú szövegekben **bátran használható** a *bebeszél*, a **választékos** és a **formális** stílusú szövegekbe viszont inkább a nyelvművelők által javasolt szinonimák illenek.



A *bebeszél* **tükörfordítás** mivolta **nem kell, hogy szerepet játsszon** a megítélésben, mivel megszokott, **nem érződik idegennek**. Bár a mai nyelvművelés jóval **kevésbé purista**, mint a második világháború előtti volt, teljesen még nem tudott a **purizmusról** lemondani.



Nézzünk meg néhány példát a *bebeszél* használatára az MNSZ2-ben:

<p>Az első fehér szabadelvű asszony. Hatalmat akar, a szerelmen keresztül – igen, hatalmat. Mindnyájan ezt akarják. A szívük mélyén így is érzik. <u>Bebeszélnek maguknak</u>, hogy a feketével tartanak, hogy érte harcolnak az elnyomói ellen, de valójában diktálni akarják, mit tegyen az a fekete. Udvariasan persze, édesen, szeretettel, sőt családivan, majdnemhogy tréfából. De folyton diktálnak neki. (Gergely Ágnes)</p>
<p>Ne érts félre – mondta Áron, mikor elnyúlt a könnyű takaró alatt -, ma nem örülhetünk ennek. Nyoma sincs itt az örömnak. Ha tudni akarod, teljesen ki vagyok készülve. Leszedtek a lábamról. Higgyük el? Judit eligazította a takarót, és az asztalkát egészen közel tolta az ágyhoz. – Azt kérdeztem – szolt ismét Áron -, higgyük ezt el, mit gondolsz? <u>Vagy beszéljük be magunknak, hogy csak bebeszéltek magunknak, hogy beteg vagyok?</u> (Bodor Ádám)</p>
<p>Gondoljunk csak arra: nem véletlen, hogy a költségvetés tárgyalását a helyhatósági választások utánra időzítette. Na már most ki fog derülni, hogy a fideszes politikusok csak agit-prop. munkájuk során hangoztatják, hogy a mostani választást is megnyerték, vagy maguknak is <i>bebeszélnek</i> ezt. S ha így tesznek, ez vajon arra sarkallja-e őket, hogy tovább haladjanak az eddigi, a konszenzust elutasító, szabadságérzetét kurtító úton. (sajtó)</p>
<p>És természetesen mindenki tudja a választások eredményét, még mielőtt a szavazás lezajlik. 99% a Népfontra szavaz, ami természetesen a Kommunista Pártot jelenti. De ha ez így van, akkor miért szükséges az Államvédelmi Hatóság, aminek a tagjai nagyobb számot képviselnek, mint az az 1%, amelyik állítólag nem szavazott a Népfontra? Hogyan merészelik így megsérteni magyar nép intelligenciáját, és <u>bebeszélnek</u>, hogy 99%-a a lakosságnak a kommunistákra szavazott? (tudományos)</p>
<p>Higgyük már el végre, hogy felelősséget éreznek a közös vagyon iránt is, illetve az üzletreszük iránt is. És ne akarjuk mindenáron <u>bebeszélnek</u> nekik, hogy nekik ki kell válni, nekik szét kell menni, hogy ez nem működőképes. Ez nagyon-nagyon téves és hamis állítás. Annál is inkább, mert a törvény elfogadása óta lett volna lehetőség bizonyítani, hogy ez a társadalomban tömeges igény. Nem így történt. Nincs befejezett ilyen módon való kiválás. (hivatalos)</p>



Ha most ehhez képest azt akarják nekünk bebeszélni, hogy csökken a magyar gazdaság, miközben nő, hogy nő a munkanélküliség, miközben az meg csökken, hogy csökken a bérek reálértéke, miközben azok több mint 20 százalékkal növekedtek, azok mesélik ezt nekünk, akik arról akartak minket meggyőzni az előző négy évben, hogy az ajtófélfá is évi 7 százalékkal fog növekedni, most arra akarnak rábeszélni, hogy ehhez képest mi meg most még zsu-gorodtunk. (hivatalos)

Vannak olyan gyerekek, akiket ki kell mozdítani a kishitőségükből, azt tapasztalták kiskoruk-ban, akár a saját családjukban, hogy a tehetség veszélyes, az egy olyan dolog, amivel én kü-lönbözök a többiektől, ami miatt a fejemre ütnek. Tehát bebeszélték maguknak, hogy ők nem tehetségesek, mindenki tehetséges éppen csak én nem. (besznye)

Volt ott szó ugyanis mindenféle csodadologról, amiről álmodni se tudtam volna, mert a vége kb. 200.000 Ft volt. Aztán kiderült, hogy egy fontos dolog van, ami viszont nem megvásárol-ható, és az a tej. Abból viszont volt nekem annyi, hogy akkor már mindenki engem irigyelt. Igaz, hogy hónapokig beszéltem be magamnak, hogy semmi más nem fontos... (fórum)

Én elbuktam a vizsgán, de csúfosan. Hiába beszéltem be magamnak, hogy meg tudom csi-nálni, nem voltam rá képes. Most pedig itt vagyok, egyedül és nyöghetem a futam... nem, tulajdonképpen az egész elcseszett hétvégém végeredményét. Mi történt velem? Hiszen Magyarországon még sziporkáztam az időmérőn és a versenyen is! Olyan jól vezettem, mint a szezonban még egyszer sem azelőtt, vagy talán csak Bahreinben... meg esetleg Kanadában. (közösségi)

Joshi felesége bebeszélte magának, hogy nem szereti az édességet

AKTÍV

**Berki Krisztián édesanyja bebeszéli magának, hogy még él a fia**

"Olyanokat mesélek be magamnak, hogy nem is halt meg, csak hazudnak" - így nyilatkozott a Tények Plusznak tíz nappal a tragédia után Berki Krisztián édesanyja.

**Bebeszelte a gyerekének, hogy halálos daganata van, és gyűjtött ezzel 25 ezer dollárt**

Hosszán Zoltán  
BUNUGY · 2014 november 27., 11:07 · 22

## + befolyásol

A *befolyásol* ige a *befolyás* főnévből keletkezett, ezért benne a *be-áligejtő*. Mint más ha-sonló keletkezésű igeikben itt is **váltakozás** jött létre az el nem váló és az elváló igejtő közt:

<i>nem válik el az igejtő</i>	<i>elválik az igejtő</i>
nem befolyásol	nem folyásol be

A *befolyásol* igében az igejtő elválása eddigi megfigyeléseink szerint inkább a **kevésbé isko-lázott** beszélők nyelvhasználatára jellemző, ezért használata **iskolázottsági kérdés** lehet.



Nézzünk meg néhány példát a *befolyásol* igére az internetről!

S így a pocskék közérzetem nem folyásolta volna be az olyan filmek osztályozását és véleményezését, amit még nem láttam. (fórum)



A SIM-ről használt, vagy másolt számok után megjelenhet néhány karakter. Ez természetes, ez egy jelölés, hogy az adott szám hol, milyen csoportban található. Ez a jelölés semmit nem módosít, <u>nem folyásol be</u> semmit. / A telefonról nagyon egyszerű a telefonszámokat oda-vissza másolgatni.
Másnap délelőtt bemehettem volna, de gondoltam, majd délután. Délben már őt sirattam. Nem tudom, ezt fel lehet-e valaha dolgozni. Most úgy gondolom, édesapám jelentősége életem végéig <u>be fog folyásolni</u> . A küzdelmet is azért kezdtem el, mert nem akarok úgy ösz-szemenni.
Az ilyen saját akarataikat a másokra ráerőszakoló családtagok tudat alatt is úgy nevelték a csemetéjüket, hogy az feltétel nélkül elfogadja az ő döntésüket, valszeg te is hallottál már hasonlókat tőlük, hogy „te még úgyse tudod ezt eldönteni, hagyd a nagyokra ezt a feladatot”. Ez a szituáció is kettőn áll: az irányítón és az irányítottan. Pl. nálunk apukám nagyon <u>be akarta folyásolni</u> a továbbtanulásomat, de mivel anyukám eléggé szabad szelleműnek nevelt, nem sok esélye volt apukámnak.
Azt tapasztaltam, hogy ez a jelenség – a várttal ellentétben – nem <u>folyásolta be</u> a végeredményeket. Feltehetően azért, mert a kötéshez szükséges vízmennyiség megmaradt. (tdk-dolgozat)
A szóban forgó javakból származó haszon egy része a királyi fiskust illeti, ezt a Szepesi Kamarának kell a tulajdonosoknak befizetniük. A kötelezvény végén ifjabb Felician kijelentette, hogy az iratban foglaltakat szabadon írta le, senki <u>be nem folyásolta</u> , és nem kényszerítette a leírtak elfogadására.
Egy kétségbeesett főiskolás lány vagyok, arra lennék kíváncsi, hogy mennyire <u>folyásolná be</u> a teljesítményemet, mert eléggé stresszes típus vagyok és az alkohol legalább ellazítana és több önbizalmam lenne kiállni egy csomó ember elé... Megérné megkockáztatni?
A fogyasztó nem állhat el a szerződéstől, amelynek tárgya: / Az olyan szolgáltatás nyújtása, amelyben a szolgáltatást a fogyasztó kifejezett hozzájárulásával kezdeményezték, és a fogyasztó úgy nyilatkozik, hogy szabályosan értesült arról, hogy az ilyen hozzájárulás megadása után a szolgáltatás teljes körű nyújtása után elveszíti a szerződéstől való elállás jogát, és ha a szolgáltatás nyújtása teljes mértékben megtörtént, / Olyan áruk értékesítése vagy szolgáltatás nyújtása, amelyek ára függ a pénzügyi piacon való ármozgástól, amelyet az eladó által <u>nem folyásolhat be</u> és amelyek a szerződés visszavonása idején keletkezhetnek; / a vásárló külön kérésére készült termékek eladása, a méretre készített termékek vagy személyesen egy fogyasztó számára készített termékek, / a gyorsan romló vagy romlandó áruk értékesítése.

Az utolsó idézet – meglepő módon – **jogi szakszöveg**; ilyenben nem váránk az áligezőtő elválasztását.

**Versben** (még ha **ironikusban** is):

Kvótalíra		
Egész ország tavasz óta Azon agyal, lesz-e kvóta, S a „Brüsszel” szó mit is jelent, S hogyan <u>folyásol be</u> jelent? Utcán lassan mást se látok, Rám merednek nagy plakátok: TUDTA? alá labla kerül, Mintha szólna ó-héberül!	Sok milliárd folyik így el, S fürkész népünk egymást figyel: Ki ikszel igent, ki nemet? Jövőt ki épít, s ki temet? Olyan is lesz tán – és nem egy – Ki még urnát látni se megý? Kinek voksa érvénytelen, Elnyeli bősý örvény talán?	Egyik azt mondja, hogy éljen Messze innen minden Alien! Másik: Befogadjuk, mi Grál Lovagok, ki ide migrál! Bonyolult ez, mint az atom, S amennyire felfoghatom, Arról szavaz, aki magyar, Élhet-e itt Akhim Adjar.

(A vers szerzője Frady Endre álnéven ír blogot, melyet így jellemez: „Frady Endre agymenései és elmeviharai többnyire kínrímes mélylírában...”)

A cukorbetegség mennyire folyásolja be a látást. Ez rá mehet a szemre is?

Kérdések · A cukorbetegség mennyire folyásolja be a látást. Ez rá mehet a szemre is?



Jucus kérdezte ennyi ideje: 11 év

Kérdés témakörök: cukorbetegség, cukorbetegség szövődményei, szemfenék vizsgálat, szemtűnet

Az elváló változatot valószínűleg **sokan nem érzik még megfelelőnek**, ez lehet az iskola hatása is, de nem feltétlenül:

A súly egyébként a futást nem nagyon befolyásolta (vagy ahogy egy mai magyar „sztár”, azaz egy senki mondta: nem folyásolta be).

A **formális** és a **választékos** nyelvben (így az írottban, de a formális besznyében is) jobb, ha a **hagyományos** szabályt követjük. Amint föntebb említettük, az igekötő elválasztása bizonyos esetekben **iskolázottsági kérdésnek** számít, ezért **bizalmas** stílusú szövegekben is jobb az el nem váló formát használni olyankor, amikor fennáll a veszélye, hogy megbélyegeznek a kevésbé iskolázottnak érződő forma használata miatt. Mások írott szövegében is ki kellene javítani.



Ugyanakkor ha ezek a formák még jobban elterjednek, könnyen lehet, hogy az iskolázott beszélők nyelvhasználatában is gyakoribbá vagy idővel általánossá válnak.

### + behatás

A nyelvőrök a *behatás* főnevet ellentmondásosan ítélik meg: egyrészt elmondják ugyan, hogy „a német *Einfluß* mintáját követi”, vagyis „**idegenszerűség**”, ugyanakkor véleményük szerint „a magyar szemlélet is támogatja (a kívülről befelé ható, hatoló mozgás képzete)”. Ennek ellenére használatát **szükségtelennek** tartják, s helyette az „egyszerű” *hatás* főnevet ajánlják.



<i>behatás</i>	<i>hatás</i>
jótekonu <u>behatások</u>	jótekonu <u>hatások</u>
káros <u>behatások</u>	káros <u>hatások</u>

A véleményben a **nyelvi necesszizmus** és a **nyelvi szimplicizmus** ideológiája nyilvánul meg. Nem igaz, hogy ha két hasonló nyelvi eszköz áll rendelkezésünkre, az egyiket helytelennek vagy rosszabbnak kellene tartani.



Három standard méretben elérhető, csúcsminőségű zselés talpbatét. Elnyeli a kellemetlen behatásokat és kimagasló kényelmet biztosít viselőjének.

Az idomítás olyan eljárás, mely kénérzetet keltő eszköz vagy behatások alkalmazásával bírja

rá a feladatok végrehajtására az állatot. Abban különbözik [a kontraszt módszer] a kevert módszertől, hogy a fájdalmat kiváltó behatásokat elhagyva jutalomfalat felajánlásán kívül mechanikai behatásokat is alkalmaz (az állat mozgását korigálva).

Helyi bizottságunk tagjai mind klinikai tanulmányaikat folytató 20–26 év közötti orvostanhallgatók, akik prevenciós előadások tartásával szeretnék tájékoztatni a korban hozzájuk közelebb álló középiskolásokat és az általános iskolásokat az őket érintő, egészségügyi szempontból kockázatot jelentő behatásokról (dohányzás, drog, táplálkozás), valamint bemutatni az aktív szexuális élettel járó felelősséget.

A fém toxikus hatását az alumíniumkohók dolgozói és más ipari mértékű alumíniumbehatásnak kitett személyek esetében lehet kimutatni. A dialízis során a normál értéknél magasabb alumíniumbehatásnak kitett vesebetegekben is kimutatható egy sor káros mellékhatás, köztük az agy és az idegrendszer károsodása. Az átlagemberek döntő többsége azonban soha nincs kitéve ilyen mértékű alumíniumbehatásnak.

Nem érte külső behatás a két nappal ezelőtt Egyiptomban lezuhant orosz utasszállítót, a pilóta nem adott le vészjelzést, mielőtt a repülőgép eltűnt a radarról – jelentette ki hétfőn Kairóban a gép fekete dobozainak előzetes vizsgálatát végző bizottság egyik tagja.

Mivel a hő, illetve a sugárzás viszonylag kis felületről érkezik, ezekben a kabinokban a sugárzás és a hő eloszlása igen egyenetlen. A fűtőtest közvetlen közelében a hőmérséklet nagyon magas, míg a sugárzóktól távolabbi helyeken lényegesen alacsonyabb (lásd: hő fénykép). Maximális sugárzási behatás eléréséhez kb. 10-12 perc fűtés szükséges.

A nyelvőrök által említett „kívülről befelé ható, hatoló mozgás képzete” nagyon egyértelműen jelen van az idézett példákban. Ha nyelvünk őrei mégis szükségtelennek tartják – nyilvánvalóan mélyen gyökerező **purizmusuk** miatt – a behatást, akkor csak arról tesznek tanúbizonyságot, hogy tevékenységük eredménye nem egy esetben a pontatlanabb kifejezőmód, ill. ennek nyelvi következménye, a nyelvszegényítés.



Nyugodtan támaszkodhatunk a **nyelvérzékünkre** annak eldöntésében, melyik formát használjuk, esetleg nézzük meg az interneten az egyes formák gyakoriságát. Mindkettő használható mind **informális**, mind **formális** stílusú szövegekben.



### KÖRNYEZETI BEHATÁS KIVÁLTOTTA BETEGSÉGEK

Az egészség fő meghatározói: amit levegőként belélegzünk, ételként elfogyasztunk, és mindaz, amivel kapcsolatba kerülünk



Tóth Gábor oh. Palesztín menekülttábor, Libanon

### Belső behatás

Belső behatás esetében a sugárzás forrása bekerül a testen belülré és kölcsönhatásba lép a sejtekkel. Néhány példa ennek eseteire:

1. A kálium 40-es izotópjának rendellenes felhalmozódása az emberi testben.
2. Szennyezett élelmiszer bevétele, például stronciummal szennyezett tehéntej
3. Bizonyos rákkezelő terápiák esetében a radioaktív anyagot közvetlenül bejuttatják a szervezetbe.

Velemény és vita



### Hatásos behatások

Kacsóh Dániel

Kár lenne csodálkozni azon, hogy a Nyugat tapsikol a vasárnapi eredménynek – persze az elsőprő Fidesz-főlénynek.

V91 SLIM ARC VÉDŐ, KÖNNYŰ MECHANIKAI BEHATÁSOK ÉS FRÖCCSENŐ FOLYADÉKOK ELLEN

rozsdamentes fogazott glettvas pvc markolattal, ellenáll a kémiai behatásoknak

## + beigazolódik

A nyelvújítók a *be-* igekötőt **fölöslegesnek** tartják, bár elismerik **nyomósító** szerepét:



igekötővel (nyomósító)	igekötő nélkül
a feltevés <u>beigazolódott</u>	a feltevés <u>igazolódott</u>
a gyanú <u>beigazolódott</u>	a gyanú <u>igazolódott</u>

Az, hogy egy elem elhagyható anélkül, hogy az adott szó vagy kifejezés jelentése megváltozna, még nem ok arra, hogy a hosszabb formát ne használjuk. Ebben a vélekedésben a **nyelvi necesszizmus, nyelvi brevizizmus, nyelvi szintetizmus** és persze a **nyelvi konzervativizmus, nyelvi standardizmus** és **nyelvi platonizmus** ideológiája nyilvánul meg.



Nyugodtan használhatjuk a helytelenített formát, akkor is, ha nem akarjuk a befejezettséget „nyomósítani”. A szó **közömbös** stílusértékű vagy **nagyon enyhén választékos**, úgyhogy szinte minden stílusváltozatban használható korlátozás nélkül. Természetesen mások szövegében javítani nem kell.



### Beigazolódott a mesés kincsekről szóló mese

Szerző: hirado.hu | 2022.08.04. 15:17

Főoldal / Tudomány+High-tech



A Bahama-szigeteknél egy 17. században elsüllyedt spanyol hajóról származó kincseket találtak.

### „A vendégcsapatról szóló „pletyka” beigazolódott”

A labdarúgó megyei II. osztály, Kelet csoport, 2. forduló eredményei.

## + beindít, beindul

**Szaknyelvi eredetű** kifejezések: *beindítja a motort, a gépet; beindul a motor, a gép*. A szaknyelvből – metaforikus használat révén – **elterjedtek a köznyelvben is**, ezáltal pedig számos hagyományos igének keletkezett újabb, **dinamikusabb, erőteljesebb szinonimája**. Példák a nyelvújító irodalomból:

<i>újabb</i>	<i>hagyományos</i>
<u>beindítja</u> az autót	<u>elindítja</u> az autót <u>megindítja</u> az autót
<u>beindítják</u> a tanfolyamot	<u>megindítják</u> a tanfolyamot <u>elkezdik</u> a tanfolyamot
<u>beindul</u> a tanév	<u>megindul</u> a tanév <u>elkezdődik</u> a tanév
<u>beindulnak</u> a javítási munkák	<u>megindulnak</u> a javítási munkák

A nyelvújítók ezeket a fejleményeket úgy értékelik, hogy a *be-* igekötős formák **elkezdik** „**háttérbe szorítani** más igekötőjű megfelelőiket”, s ezen az alapon is helytelenítik az új formákat.



Az új formákkal valójában nincs **semmi baj**, az se lenne probléma, ha a régieket kiszorítanák az újak, de ez valószínűleg nem fenyeget. Itt **nyelvi konzervativizmus**, a **nyelvi platonizmus** és a **nyelvi standardizmus** ideológiája nyilvánul meg.



A nyelvőrök szerint „a *beindít* és a *beindul* ige voltaképpen gépre, szerkezetre vonatkozólag is fölösleges, bár a használat kifejleszt bizonyos különbséget”:



<i>újabb</i>	<i>hagyományos</i>
beindítja a motort	megindítja a motort
beindul a motor	elindul az autó megindul az autó

A szerzők nem magyarázzák meg, mi az oka, hogy a nyelvőrök a saját szabályukhoz sem tartják magukat, azaz **miért helytelenek** az új igekötős formák, ha egyszer „kifejlesztettek bizonyos különbséget”. Hiszen a hivatalos nyelvművelői álláspont az, hogy az új igekötő csak akkor helytelen, ha nem jelent mást, mint a hagyományos.



Nyilván csak azért tekintik helytelennek, mert **új**, tehát **nyelvi konzervativizmusról** van szó.



**Különösképpen helytelenítik** a nyelvőrök az új formákat, ha azok „**folyamatra, tevékenységre, vállalkozásra**” vonatkoznak:



<i>új</i>	<i>hagyományos</i>
beindítja a tanfolyamot	elindítja a tanfolyamot
beindul az iskolaév	elindul az iskolaév

**Semmi okunk** sincs rá, hogy az *beindul*, *beindít* igéket bármelyik jelentésükben helytelenítsük. **Bátran használhatjuk az új formákat stílusértéküknek** megfelelően.

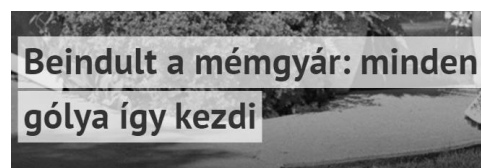


A stílusértékük pontosabb megállapításához még empirikus kutatásokra van szükség, de valószínűleg közel állnak a **közömbös** stílusértékhez, különösen **bizalmas** és **kevésbé formális**, ill. **kiegyenlített** stílusú szövegekben bátran használhatók.

### Beindult a japán gazdaság

A beruházások éves viszonylatban két százalékkal bővültek.

2022.09.08 | Szerző: Turos-Bense Levente



### + **bepótol**

Az **egyik legtöbbet kárhoztatott** ige a *bepótol*: a nyelvőrök szerint **szükségtelen** benne az igekötő, mert szerintük a *pótol* ige „magában is befejezett értelmű”:



<i>igekötővel</i>	<i>igekötő nélkül</i>
Bepótolta a mulasztását.	Pótolta a mulasztását.
Bepótolja a házi feladatát.	Pótolja a házi feladatát.



Ha a *pótol* önmagában is eléggé befejezett értelmű volna, azt a magyar anyanyelvű emberek éreznék, és nem használnának perfektiváló igekötőt. Az igekötő használata azért is előnyös, mert ezzel **gazdagodik** a szókincs: a *pótol* eltolódik a folyamatosság irányába, befejezett jelentésű alakká pedig a *bepótol* válik.



A szerzők érvelése a **nyelvi platonizmusra**, a **nyelvi originalizmusra**, a **nyelvi szintetizmusra** és a **nyelvi konzervativizmusra** épül, de szerepe lehet benne a **nyelvi standardizmusnak** is.



Nézzünk példákat a *bepótol* használatára az **internetről**:

A kamatemelés eddig jórészt elkerülte a személyi kölcsönöket, februárban azonban <u>bepótolták</u> a bankok az elmaradást. 8 banknál is drágábban lehet elérni a személyi hiteleket februártól, a kamatemelés mértéke átlagosan 2,35%, de akadt olyan bank is, amelynél 4,99 százalékkal emelkedtek a költségek egy hónap alatt.
Az utóbbi két évben ezek az események szinte mind elmaradtak, az idén itt az idő, hogy <u>bepótoljuk</u> őket! Azért olyan fontos, hogy térjünk vissza ezekhez az eseményekhez, hiszen a cég dolgozói itt megannyi közös élményt gyűjthet, feltöltődhet, amelyre még sok idővel az esemény után is szívesen emlékeznek vissza családi körben is.
Jócskán van mit <u>bepótolnia</u> annak, aki még nem volt Szapon. Különösen érvényes ez most, hogy közeleg a III. Szapi Halásznapi. Amiről azt kell tudni, hogy 2015-ben a falu vezetése gondolt egy merészet, az addig falunap néven megrendezett éves rendezvénysorozatot átnevezték Szapi Halásznappá.
Az alváshiányt nem lehet <u>bepótolni</u> / Bár sokan azt hiszik, a kialvatlanságot helyre lehet hozni egy hétfégi lustálkodással, a tartós alváshiány komoly egészségügyi problémákat okoz. (cikk címében; borsodonline.hu)
Hogyan <u>pótoljuk be</u> a lemaradást? / Ha Ön mint szülő felismerte, hogy gyermekének egy vagy akár több évre visszamenő hiányosságai vannak egy-egy tantárgyból, akkor több megoldást is választhat a lemaradás megszüntetéséhez és a hiányzó tudás <u>pótlásához</u> , azonban ügyelnie kell arra, hogy ez a módszer tanulóbarát legyen.

EGYIPTOM

### Emberi jogok Egyiptomban: van mit bepótolni KOMMENTEK

Írta: Euronews • A legfrissebb híreink. 01/06/2015



Az MNSZ2 2017. szeptember 15-én 1782 találatot adott a *bepótol* tőre (ebben nincsenek benne azok az esetek, amikor az igekötő elválik, pl. *pótold be*, *nem pótolja be*, *be se pótolta* stb.), minden alkorpuszból vannak találatok, a legtöbb a személyesből és a sajtónyelviből való. Az MNSZ1-ben 3,71 *bepótol* jut egymillió szövegszóra a „személyes” alkorpuszban, 1,22 a „sajtónyelviben”, 1,18 a „szépirodalmiban”, de csak 0,62 a „hivatalosban” és 0,39 a „tudományosban”.



Az adatok alapján megfogalmazhatjuk a következő tanácsot:



1. Nyugodtan használhatjuk a *bepótol* igét legtöbb kontextusban, főleg a **besznyében**, valamint a **nem túlságosan formális írott nyelvben**, beleértve a **sajtónyelv lazább műfajait** is. Csak a **nagyon formális** vagy nagyon **választékos** szövegben (szaknyelvi, hivatalos) érdemes megfontolni a *pótol* vagy más **szinonima** használatát.

2. Mások kéziratában csak akkor érdemes megfontolni a *bepótol* helyettesítését a *pótol* formával, ha a szöveg **gondozottságra** törekszik, emellett **nagyon formális** vagy **választékos**, **ünnepélyes**, és úgy érezzük, hogy a *bepótol* kirí belőle.

Sajnos úgy néz ki, hogy az anyanyelvi nevelés „eredményeként” a *bepótol* **helytelenségében sokan hisznek**, pl. a gyakorikerdesek.hu oldalon is felmerült a kérdés:

Hogy is van ez a „bepótolni” dolog?

Az osztályfőnök állandóan kijavít mindenkit, aki azt mondja hogy „bepótolni”. Szerinte olyan szó nincs, az csak simán „pótolni”. Igaza van?

Az egyik válaszadó szintén az iskolából „tudja”, hogy az igekötők lehetnek fölöslegesek:

Lehet, hogy igaza van mert sok ilyen szó van én idén (12-ben) tanultam ezeket. Pl. olyan sincs, hogy leellenőrizni csak ellenőrizni. Szerintem igaza van.

Egy másik válaszadó is egyetért:

Igen, igaza van. És a könyvet sem kiolvasod pl., hanem elolvasod.



Azt kell mondjuk, az osztályfőnöknek nincs igaza, a gyerekek ilyen javíthatása pedig felér a fiatakorúak ellen elkövetett bántalmazással, ami bűncselekmény.



The screenshot shows a news article from HáziPatika.com. The article title is "Kimaradtunk a tegnapi esésből - Ma bepótoljuk" (We survived the crash yesterday - We make up for it today). The article is dated 2012. április 10. 09:25. The text discusses the American market and the Hungarian market's reaction to a crash. It mentions that the Hungarian market is recovering and that the OTP bank's shares are rising. The article is categorized as "ÜZLET" (Business) and "Portfolio".

## + bevételez

A *bevételez* igét – talán a *felvételez* analógiájára is – a beszélők egy része szintén úgy kezeli, mintha a **vételez** **igének volna a be- igekötős származéka**. Mivel nincsenek adataink a kétféle megoldás gyakoriságára, nem tudjuk, hogy ez a használat mennyire jellemző. Néhány internetes példa:

A 2010-es év bevételi szempontból eddigi legeredményesebb hónapját zárta a barcsi vám-és pénzügyőri hivatal. Kovács László százados kérdésünkre elmondta, hogy a terv 227%-át, mintegy 283 millió Ft forgalmi adót és vámot szabtak ki és <u>vételeztek be</u> a múlt hónapban a vámosok.
A könyvtári állomány 2017. december 31-én: 24 186 db dokumentum. 2017-ben 988 kötet könyvet <u>vételeztünk be</u> . A költségvetésből 951 ezer forint értékben 258 db dokumentumot vásároltunk, közel 200 ezer forint értékben a Márai-program pályázati keretén belül 87 db könyvet válogathattunk. A lakosságtól folyamatosan kapunk könyveket, melyek közül 643 db könyvet <u>vételeztünk be</u> , a többi továbbadjuk különböző intézményeknek, a megmaradt könyveket további válogatás után nagyon kedvező áron kiárúsítjuk, s a befolyt összeget új könyvek vásárlására fordítjuk.
Nagyon ügyes a kormány ötlete! A kormány megígéri, hogy ad pénzt, viszont neki nincs, ezért a folyósítandó hiteleket a kereskedelmi bankok adnák, akiknek szintén nincs ennyi pénze, hiszen nem <u>vételeznek be</u> ennyi betétpénzt, vagyis nem a trezorban lévő pénzt kölcsönzik ki kamatra, amit majd az állam hozzátesz, hanem beírják a számítógépbe, hogy Kovácsék innentől 20 éven át havi 50.000-et fizetnek a banknak, ami viszont már valós pénz, tehát munkával elő kell teremteni!
Új programunk, az Aswo hosszú évek óta tartó fejlesztéseinek az eredménye. Anyacégünk, ugyanezzel a programmal dolgozik, naponta több mint 5000 különböző küldeményt adnak fel, és naponta több konténer árut <u>vételeznek be</u> raktárra, minden további nehézségek nélkül.
A beérkezett árut a megrendelés alapján a vényforgalmú gyógyszerár elkülönített raktárába haladéktalanul <u>be</u> kell <u>vételezni</u> . Az intézeti gyógyszerár és a vényforgalmú gyógyszerár raktáraiba bevételezett készlet nem keveredhet.
Ilyenkor, mivel a szállítmányt a célraktárba <u>be</u> kell <u>vételezni</u> , a Szállítmány bevételezése alkalmazás segítségével fogja rögzíteni a szállítmány bevételi bizonylatait.
Az eltérés rendezéséről jegyzőkönyvet kell felvenni, amit a pénztári ellenőrnek is alá kell írnia. A jegyzőkönyv szerinti többletet a pénztárba <u>be</u> kell <u>vételezni</u> , a hiányt pedig a pénztárosnak be kell fizetnie. A pénztári eltérés esetére rendszeresített jegyzőkönyv mintáját jelen szabályzat 6. számú melléklete rögzíti.
A vásárolt munkaruházati termékeket <u>be</u> kell <u>vételezni</u> . A dolgozóknak történő kiadásról személyenkénti nyilvántartást kell vezetni.
Az elsősök „tartós tankönyveit” például, amelyek az iskolák tulajdonában maradnak, az iskolakönyvtáraknak a tanév kezdetéig egyesével <u>be</u> kell <u>vételezniük</u> .

A példákban látjuk, hogy az igekötő formális szövegekben is elválhat, sőt maga a lexéma is inkább a **formális** szövegekbe való, így valószínűleg nem követünk el feltűnő hibát, ha az igekötőt elválasztjuk. A kérdés azonban további empirikus vizsgálatot igényel.



#### # 4. A bele igekötő

##### + befolyik vmibe

A Nyelvművelő kézikönyvtár közli, hogy a *befolyik vmibe* „beszélte nyelvi, enyhén bizalmas ige”, majd felsorolja választékos megfelelőit:



<i>beszélt nyelvi, enyhén bizalmas</i>	<i>választékos</i>
<u>belefolyik</u> (a munkába, a beszélgetésbe)	<u>bekapcsolódik</u> (a munkába, a beszélgetésbe)
<u>belefolyik</u> (a társalgásba)	<u>csatlakozik</u> (a társalgáshoz)
<u>belefolyik</u> (az irányításba)	<u>részt vesz</u> (az irányításban)
<u>belefolyik</u> (a vitába)	<u>hozzászól</u> (a vitához)
<u>belefolyik</u> (vmibe, vkinek a dolgába)	<u>beleszól</u> (vmibe, vkinek a dolgába)
<u>belefolyik</u> (vmibe)	<u>beleavatkozik</u> (vmibe) <u>közbelép</u>

A *belefolyik vmibe* igének ez a **metaforikus használata** valóban **enyhén bizalmas**, tehát a **választékos** és a **formális** stílusba jobban illenek a nyelvvelők által felsorolt szinonimák, még akkor is, ha kifejezőerő tekintetében a *belefolyik* messze túlszárnyalja őket. A kérdés azonban empirikus vizsgálatot igényelne.

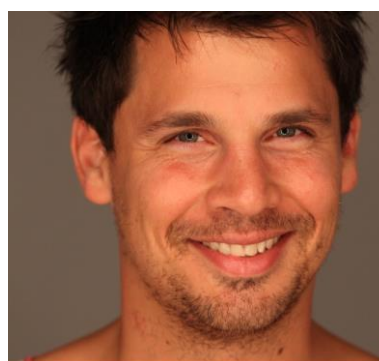


Orthon ↑

**Igor Matovič szerint, Richard Sulíkkal igyekeznek nem belefolyni a kettejük közötti ellentétekbe**

„Belefolytunk egymás életébe” – interjú Kiss Lászlóval

Tetszik 600 2021. július 20. - beatkorSzaki



Szeretek belefolyni a színészválogatásba

## + belemegy

A Nyelvvelő kéziszótár megállapítása szerint a *belemegy* „átvitt értelemben sokszor **bizalmas**, **beszélt nyelvi**”. A jobb oldali oszlopban felsorolt megfelelőit „árnyaltabbnak” tartja:



<i>belemegy</i>	<i>szinonimák</i>
<u>belemegy</u> az alkuba	<u>rááll</u> az alkura
<u>belemegy</u> a dologba	<u>rááll</u> a dologra
<u>belemegy</u> az üzletbe	<u>rááll</u> az üzletre <u>vállalja</u> az üzlet kockázatát
<u>belemegy</u> a kalandba	<u>vállalja</u> a kaland kockázatát kalandba <u>bocsátkozik</u>
<u>belemegy</u> a javaslatba	<u>beleegyezik</u> a javaslatba
<u>belemegy</u> a megoldásba	<u>beleegyezik</u> a megoldásba
<u>belemegy</u> a műtétbe	<u>beleegyezik</u> a műtétbe
<u>belemegy</u> a tervbe	<u>elfogadja</u> a tervet
<u>belemegy</u> a játékba	<u>hajlandó részt venni</u> a játékban
<u>belemegy</u> a tréfába	<u>hajlandó részt venni</u> a tréfában
mindenbe <u>belemegy</u>	mindenbe <u>beleegyezik</u> mindenhez <u>hozzájárul</u>

Mi van, ha nem megy bele a játszmába?

Mit tegyünk a kemény, pozícióvédő vitázóval?

1. Lényegre, érdekre koncentrálnunk továbbra is
2. Próbáljuk a másik figyelmét is a problémára irányítani (dzsiudzsicu tárgyalási módszer)
3. Mit tehetne egy harmadik fél?

Az igaz, hogy a *belemegy* sokszor **bizalmas, beszélt nyelvi**, de azzal a sugalmazással nem érhetünk egyet, hogy a *belemegy* ige azért volna rosszabb, mert univerzálisabb, többféle árnyalat kifejezésére alkalmas. A besznyében ez így kényelmes, viszont az írott nyelvben, ha valaki árnyaltabban szeretne fogalmazni, van lehetősége más szinonimát választani. A *belemegy* stílusértékét az ilyen használatban empirikusan kellene vizsgálni; valószínűleg csakugyan **bizalmas** vagy legalább **enyhén bizalmas**, ilyen stílusértékben bátran használható. Elképzelhető az is, hogy bizonyos típusú **választékos** stílusú szövegekben is megtalálja a helyét.



**A SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉSEK MIATT ELTILTOTT KORCSOLYAEDZŐ BELEMENT, HOGY SOHA TÖBBÉ NEM EDZ KISKORÚAKAT**

Belementünk ebbe a stílusba, az oda-vissza hokiba

Hblog 2020. dec. 18. péntek, 10:20

A két vezetőedző mellett Bartalis István is beszélt az 5-4-es hazai sikerrel véget ért Hydro Fehérvár AV19–Klagenfurt ICEHL-mérkőzéséről.



GAZDASÁG

**Belemennének a 76 ezres minimálbérbe a munkavállalók**



Váczai István

2022. augusztus 1. 12:51 · VILÁG

**Miért mentek bele az oroszok az ukrán gabona kiengedésébe?**

**Márki-Zay Péter szerint „a minimálbérnek, ha belemennék, rengeteg hátránya van”**

## # 5. Az el igekötő

+ elér

Az *elér* igét a nyelvőrök csak **konkrét értelemben**, 'meghatározott helyre vagy célhoz eljut' jelentésben tartják helyesnek:



Eléri a legmagasabb színvonalat.

Elérte célját.

Második helyezést ért el.

**Helytelenítik** azonban használatát **funkcióigés szerkezetekben**; ezeket a kifejezéseket „stílustalannak” és „mellőzhetőnek” tartják. Pl.:

<i>funkcióigés szerkezet</i>	<i>teljes értékű ige</i>
gyarapodást <u>ér el</u>	gyarapodik
növekedést <u>ér el</u>	növekedik
fejlődést <u>ér el</u>	fejlődik
Egymillió forint megtakarítást <u>ér el</u> .	Megtakarít egymillió forintot.



Egyelőre nem állnak rendelkezésünkre empirikus adatok, de a funkciógés szerkezetek általános használatából kiindulva azt mondhatjuk, hogy **formális** stílusú szövegekben teljesen helyénvaló az *elér* igével alkotott funkciógés szerkezetet, **választékos** és **bizalmas** szövegekben viszont érdemes más, az adott szöveggörnyezetbe, stílusba jobban illő formát használni. Nem derül ki, hogy mi a nyelvörök véleménye az olyan használatról, mint amelyet az alábbi internetes szövegrészletek képviselnek:

<p>Hősünk megdicsőül, és megnyílik előttünk a pénztárlak, valamint a Hollandiába vezető út, ahol kiderül Mihaela Mihainál sokkal szebb a nyolcszáz méteres rekordernő, pláne ha újra újabb országos <u>rekordot ér el</u>, amitől és a nem várt ajándéktól meghatódik a holland textilgyáros, a román lányokat tejbe-vajba fürdeti, aztán pénz is kerül, hogy bevásárláskor megfledkezzenek a bársonyon múltó percekéről.</p>
<p>Tanára unszolása ellenére nem a mérnöki pályát választotta, hanem kitartott katona tiszt elhatározása mellett. Belépett a magyar hadseregbe, ahol 1952-ben <u>altiszi fokozatot ért el</u>. Ezután a szolnoki pilóta képző iskolában tanult két évig. Katonai információkat akart kiszolgáltatni a NATO-nak a hidegháború kezdetén.</p>
<p>Kmety közlegényként a 19. gyalogezredben kezdte káprázatos pályafutását. Végigjárta a katonai ranglétrát, így szinte mindent tudott a hadseregről. 1847-ben Radetzky tábornagy itáliai hadseregében szolgált, ahol <u>főhadnagyi rangot ért el</u>.</p>
<p>Az elmúlt napok történései alapján az alábbi következtetések vonhatók le az orosz-ukrán háború kapcsán. Oroszország hadserege taktikai <u>sikereket ért el</u> Kelet-Ukrajnában. Azzal, hogy állandó tüzérségi támadások mellett pokoli ember veszteségeket szenvedve másfél hónap alatt elfoglalták Szeverodonyeck városát illetve annak környéket, elérték hogy a Kreml által 2014-ben megfogalmazott hadicélok 8 év után teljesülni látszanak.</p>
<p>Az esetek túlnyomó többségében egyáltalán nem volt igaz, hogy a sztahanovista olyan <u>teljesítményt ért el</u>, amelyet az üzem túlbuzgó vezetői jelentettek, vagy ha igaz volt, ez csak azért történhetett meg, mert ennek az egy embernek vagy brigádnak az üzemi vezetők különleges munkafeltételeket biztosítottak; míg „egyszerű” és kevésbé szerencsés társaik félnapokat álltak a nyersanyag-hiány, a rossz szerszámok, az egymásnak ellentmondó intézkedések következtében, ezek a kirakatmunkások minden segítséget megkaptak, hogy az üzemnek és ezen keresztül az üzem igazgatójának, párttitkárának jó hírét, no meg persze prémiumát, előléptetését „alátámasszák”.</p>
<p>Mikszáth Jókairól szóló életrajzi regényében 18 külön fejezetben rajzolta meg hőse politikusi (képviselői) portréját, s eközben azt állította, hogy Jókai egyszerre adta át magát a politikának és tartott távolságot tőle, s bár a legkiválóbb (legnépszerűbb) parlamenti szónokok közé számított, nem érveivel, nem gondolatmenetével vagy lenyűgöző vízióival hatott, hanem e távolság (retorikai eszközökkel való) megjelenítésével, humorával <u>ért el hatást</u>.</p>
<p>1871-től a szélaknai bányamérnökségen is kiváló <u>eredményeket ért el</u>: „rendkívüli szolgáltatokat teljesített, különösen a Selmec vidéki bányászat átnézeti térképének összeállításánál, a domborzati viszonyok felmérésénél”.</p>
<p>Melescanu külügyminiszter budapesti látogatása – nyilván véletlenül – alig egy nappal előzte meg Juppé francia külügyminiszter bukaresti látogatását; a román diplomata már azzal nyugtatgathatta francia kollégáját, hogy Budapesten komoly <u>előrelépést ért el</u>.</p>
<p>Putyin szerint <u>előrehaladást értek el</u> a fekete-tengeri gabonaexportról folytatott tárgyalásokon, és megbeszélésükön köszönetet mondott a kérdésben közvetítő török kollégájának, Recep Tayyip Erdogannak.</p>
<p>A dél-koreai Incheon Nemzeti Egyetem kutatói valós idejű, IoT-kompatibilis rendszerrel kísérletezve <u>értek el</u> 96 százalékos pontosságú <u>objektumészlelést</u>, ami a maga nemében világszenzáció. A nemzetközi csoport végpontok közötti neurális hálózatot épített – ennek, illetve a hozzá kapcsolt IoT technológiáknak köszönhetően tudtak 2D-ben és 3D-ben is rekordgyanús <u>eredményeket elérni</u>.</p>



Ezekben **nem nagyon helyettesíthető a tárgyragos vonzat igével**, úgyhogy ezeket alighanem helyeslik, csak **rosszul fogalmazták meg a szabályt**. Természetesen ezek is kifogástalan szerkezetek, s ezek nemcsak a **formális** szövegekbe illenek bele, hanem valószínűleg a **közömbös** és **választékos** stílusúakba is. A kérdés azonban további empirikus kutatást igényelne.



## Magabiztos győzelmet ért el Máltán a női A-válogatott

Női A-válogatott | Szurkolók | 2018. október. 08., 18:01



Áttörést értek el amerikai kutatók a fúziós energia területén

Amerikai tudósoknak sikerült úgynevezett nettó energianyereséget elérni fúziós reakció által. Az Egyesült Államok energiaügyi minisztere ezt történelmi tudományos sikerként és a tiszta energiák terén áttörésként értékelte.



## Ugrásszerű fejlődést értünk el

Az európai uniós csatlakozási tárgyalások során Szlovákia kedden átmenetileg lezárta az egyik legnehezebbnek tartott fejezetet, a környezetvédelmit. Ennek részleteiről Miklós László környezetvédelmi miniszterrel beszélgettünk.



ÚJ SZÓ ONLINE | 2001. december 14. 07:00



Történelmi Íjász Világbajnokság

2022.09.29. 10:06

## Történelmi sikereket ért el az eleki íjász egyesület

Frissen Fejérből

2022.12.28. 12:39

## Nemzetközi sikert értek el az etyeki sörmanufaktúra sörei

Több mint 40 ország, közel 700 nevezett tétele között a szakmai körökben a világ legjelentősebb sörversenyének tartott International Beer Challenge-n az Etyeki



## + elért

Hagyományos szóhasználatban a jelentése 'megért':

eléri a célzást 'megérti, rejtett értelmét (azonnal) felfogja'

A nyelvűvelők megfogalmazása szerint újabban – bizonyára az *elír*, *elhall*, *elkezel*, *elnevel* igék hatására – a beszélők az *elért* igének 'félreért' jelentést is „tulajdonítanak”.



Abban igazuk van a nyelvőröknek, hogy a szónak korábban 'megért' volt a jelentése. Valószínűleg csakugyan a felsorolt igék (*elír*, *elhall*, *elkezel*, *elnevel*) igekötőjének analógiás hatására alakult ki az új, mai jelentése.

Mindenesetre így ma az *elért* ún. autoantonima, mivel két ellentétes jelentéssel is rendelkezik. **AUTOANTONIMÁRÓL** olyankor beszélünk, amikor ugyanannak a szónak **két ellentétes jelentése** van. Csak a **szövegkörnyezetből** derülhet ki, melyik jelentésben használja a szót a beszélő.



Valószínűsíthető, hogy hosszabb távon a **korábbi** jelentés **ki fog halni**, bár a szépirodalmi alkotások és fordítások még egy darabig életet fogják.

A korábbi jelentéshez mint egyedüli helyeshez való ragaszkodás értelmetlen **nyelvi konzervativizmus**, amely „veszélyezteti a közlés pontosságát” (ahogy a nyelvűvelők szeretik mondani). Tehát nem igaz az, hogy az *elérte a célzást* ‘megérti a célzást’ jelentésben „helyes” volna, hiszen **félreértésre** ad okot, mivel a mai beszélők többsége nem ebben a jelentésben használja az igét.



További ideológia, amely ezt a hozzáállást támogatja a **nyelvi platonizmus**. Eszerint egy szó jelentése nem attól függ, hogy a beszélők milyen kontextusokban használják, hanem eleve „adva van”, valahol fönt az égben. Teljesen tudománytalan egy jelentésről azt mondani, hogy a beszélők a szónak ezt a jelentést „tulajdonítják”, azt sugallva, hogy valójában nem ez a jelentése. Ez a **nyelvi platonizmus** iskolapéldája, ezenkívül természetesen **nyelvi konzervativizmus** és **nyelvi izomorfizmus** is.

Érdeemes lenne empirikusan megvizsgálni a két jelentést. Egyelőre pár adat az internetről (az idézett részletből nem mindig világlik ki, melyik jelentésről van szó, ám a tágabb szövegösszefüggésből igen).

#### a) A **korábbi** jelentésben:

Értem uram – felelé Sancho – fogadni mernék úgy kellett volna mondanom: kamatostúl nem pamatostúl; no de se baj, csakhogy elértette nagyságod így is. Annyira elértettem – jegyzé meg Don Quijote – hogy beláttam szíved legmélyebb mélyére s tudom már, hová céloztál közmondásaid számtalan nyilveszzejével (Cervantes: Don Quichote).

Hunyadi elértette bősziült ellensége’ titkos célját; írt hát mindjárt az akkor Bécsben kormányon ülő Eyzingernek. (Péczy József: A magyarok története, 1837).

Ügyesen mondtam meg neki... elértette (Gorkij: Az anya).

Várad nyelt egyet – és mintha karót nyelt volna, hirtelenül belé feszült valami érthetetlen makacosság; mint aki tökéletesen elértette a célzást (Jankovich Ferenc: A világverő Mátyás király, 1971).

Nem látott rajta különösebb meglepetést. Alighanem elértette a célzást. Sőt, egész biztosan megértette, mit akar. Ahogy búcsúzásakor ránézett, ahogy bólintott, ez elég bizonyosság (Dickens: Twist Olivér).

Marci is kap egyet, Linda szinte félrelöki Rékát, hogy ő adhassa oda, és bűgő hangon, egy valahai, valójában sosem létezett cinkosság mosolyával ismétli meg. „Boldog karácsonyt!” Marci nem hajlandó elérteni a bizalmaskodást, de udvariasan megköszöni (Falvai Mátyás: Placebo).

#### b) A **mai** jelentésben:

A: Szerintem valamit félreérthettél [...] B: Akkor ezt elértettem. Köszönöm a helyreigazítást! (fórum)

A múltkor mintha mást mondtak volna, vagy elértettem valamit??? (fórum)

A fékbetét kopottságán gondolkodtam én is, de azt írod, Matyika, hogy ez nem okozhatja az általam leírt hibát. Attól nem zúghat, vagy elértettem, amit írtál? :Nemtom: (fórum)

Parancssoron nincs mit visszafejteni. Szerintem elértetted, elértettétek a feladatot. (gyakorikerdesek.hu)

A: Megbocsáss László, de nem egészen ezt írtam, vagy kicsit elértetted. [...] B: Hmmm... ak-

kor tényleg elértetem a dolgot.

Nem a Fradi ellen, hanem a hibás döntések és a szakmaiatlanság ellen emelem fel a hangom. Könnyebb elérteni, mint megérteni! Belátom (blogbejegyzés).

Az új jelentésben található a szó ennek a viccnek a címében is:

Kicsit elértette

– Szia! Érdeklődni szeretnék, hogy mikrohullámú sütők van?

Erre az eladó hátrakiabál:

– Béla gyere ki, itt van valami elmebeteg aki valami mikrohullámú sütőtököt keres!



Az elért új jelentése **semmiképpen sem hibáztatható**, bátran használhatjuk az elért szót ‘fél-reért’ jelentésben **bármilyen beszédhelyzetben** és **bármilyen stílusú szövegben**.



Mások szövegében az igének ilyen jelentésben való használatát **nem javítjuk**. Inkább akkor volna indokolt a javítás, amikor a már egyre kevesebbek által ismert hagyományos jelentésben van a szó használva, legalábbis ha olyan szövegről van szó, amit iskolázatlan emberek is fognak majd olvasni.



### + elfárad – megfárad

A nyelvújítók helyesen hangsúlyozták, hogy nem csupán stílusbeli, hanem **értelmi** különbség is van köztük:

<u>elfárad</u>	<u>megfárad</u>
‘testileg fáradt lesz’	‘az élet küzdelmeiben elfárad’

Az elfáradt ember tehát még kipihenheti magát, a megfáradt ember véglegesen kímélő életmódra szorul.

A nyelvőrök szerint a megfárad **kissé választékos** és **kissé régies** is; az értelmező kéziszótár **régiesként** jelöli. Ezt a véleményt empirikus adatokkal kellene igazolni. Ha csakugyan régies,

volna, akkor ma általában valami mást mondanánk helyette. Mivel nem tudunk róla, hogy a *megfárad* igének volna közhasználatú szinonimája, nyilván a *megfárad* nem régies, legfeljebb kissé választékos, ahogy a nyelvőrök is mondják.



online.hu | 2022.09.03. 08:00

Hajnalra elfáradt a táncoslábú bringatolvaj

Megosztani | 16 | 100%

Egy 17 éves pesti fiú a balatonlellei diszkóból hazafelé menet elfáradt, és séta helyett inkább bicajt lopott.

## Zenéjével adott erőt a megfáradt lelkeknek - Bodonyi András halálhírére

Egyre gyakrabban ütnek szíven a közeli ismerősökről, barátokról érkező rossz hírek. Ez a mai is ilyen volt. Kutatni kezdtem emlékeimben, mikor is találkoztam először Bodonyi Bandival, de a pontos dátumát nem tudtam felidézni.

### + ellát vmivel

A szónak nem minden jelentését fogadják el a nyelvművelők. **Helyesnek** tartják 'gondoskodik valakinek a szükségletéről' jelentésben. Pl.:

élelemmel lát el vkit

ruhaneművel lát el vkit

tanácsokkal lát el vkit

Természetesen ezek a kifejezések csakugyan **kifogástalanok**, minden stílusváltoztatban használhatók, mivel **közömbös stílusértékűek**.

Ám a nyelvőrök kerülendőnek tartják az *ellát* 'valamivel fölszerel, teljessé tesz' jelentését, melyet a **hivatali nyelvhez** és a **sajtónyelvhez** kötnek. Valójában nem is magát a jelentést utasítják el, hanem a funkciógés szerkezeteket, melyekben az *ellát* ilyen jelentésben szerepel:

<i>funciógés szerkezet</i>	<i>teljes értékű ige</i>
aláírással <u>lát el</u> vmit	aláír
pecséttel <u>lát el</u> vmit	lepecsétel
címzéssel <u>lát el</u> vmit	megcímez
kerettel <u>lát el</u> vmit	bekeretez
névvel <u>lát el</u> vmit	elnevez

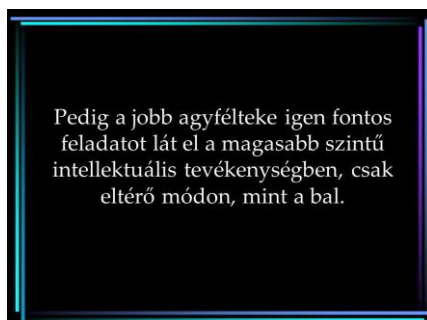
Kontextus nélkül nem lehet megítélni, mennyire jól helyettesítik a javasolt formák a kárhöz-tatottakat. De a fő kérdés az, hogy **van-e okunk** a helyettesítésre, hiszen a formálisabb stílusban a „terjengősség” természetes, sőt elvárt jelenség.

Éppen ezért a hibázottat kifejezéseket **bátran használhatjuk** a **maguk stílusértékének** megfelelően, azaz elsősorban **formális** kontextusban.

Nem derül ki, hogyan ítélik meg a nyelvőrök a *feladatot, munkát, munkakört, szolgálatot* stb. *lát el* kifejezéseket, mivel ebben ugyan nem 'gondoskodik valakinek a szükségéről' jelentésben szerepel az *ellát* ige, de nem is 'valamivel fölszerel, teljessé tesz' a jelentése:

<p>Színdarabként Móricz Zsigmond Sári bírósági ítélet című darabját adták elő (védencem hol az ügyelői, hol a sűgői <u>feladatot látta el</u>, de olykor kisebb szerepekben is szerepelt), melyet Káldor Béla vezetésével alaposan átírtak; ez a változtatás általában önmagában elegendő volt a színját-szók és a közönség közti vita kirobbantásához, amire rendszerint nyomban az előadás után sor került.</p>
<p>Milyen <u>feladatkört látott el</u> a Kremlben L. P. Berija, milyent az Elhárítási Törzs a Szent László-patak mentén, bizony alig tekinthettük át Fejér megyében; sejtettük csak, jelenlegi beosztása akármi ennek a marsallnak, a kék parolis különítmény munkáját szívügyének tekinti.</p>
<p>Minek nézel engem? Ültében is úgy érezte, elgyöngül a lába. – Csak ne kapd föl a vizet! Te most is az Intézet dolgozója vagy, ha beosztottként könyvtárosi <u>munkát látsz el</u>, akkor is. Egyébként gondold meg: annak idején szélnek is ereszthettünk volna, de a vezetőség humánus megoldást keresett. Neked is kell egy gesztust tenned!</p>
<p>Egy közalkalmazott egy családsegítő intézmény alkalmazásában állt, családsegítő <u>munkakört látott el</u>. A munkáltató fegyelmi úton, elbocsátással megszüntette a jogviszonyát. Az indoklás szerint a közalkalmazott munkája során egy vallási konfliktust átélő kiskorúnak saját hit-beli meggyőződéséről beszélt, ennek igazáról kívánta meggyőzni.</p>
<p>Később magukhoz vették az elrejtett pisztolyokat, ismét teherautóra szálltak, több helyen jártak, végül az Üllői út 52. számú házban kötöttek ki. Tóth ott kialudta magát a pincében. Egy ismeretlen közölte, hogy „szovjet egységek jönnek a Nagyváradi tér felől... Én <u>figyelő-szolgálatot láttam el</u> harmadmagammal.” Heves tűzpárbaj után a felkelők elmenekültek a házból.</p>
<p>Az anyja, szegény, lejárta a lábát, hogy tanúkat szerezzen a megmentésére. Számtalan ember igazolhatta, hogy Emil csak a <u>légőszolgálatot látta el</u>, meg a bombázások után a mentési munkálatokban vett részt, s ártatlan, de senki sem mert jelentkezni.</p>
<p>A jogszabályokkal, törvényekkel, intézményekkel ellenőrzött hatalom valóban lehet közszol-gálat. Szükség van a korrekt, szerződészerű közszolgálatra, mert az egyén nem kompetens. Kívánatos, hogy a közszolgálat csak annyi <u>teendőt lásson el</u>, csak annyi szerepet vonjon ma-gához, amennyivel a civil, nem állami szervezetek nem tudnak megbirkózni.</p>
<p>Ez a mokány, jellegzetesen mongol arccsontú, egyenes csőrű, közmondásosan se nem szőke, se nem barna tollú madár már a meotiszi mocsarakban is <u>őrfeladatokat látott el</u>, fürkésző tekintettel járkált a jurták körül és messze hangzó sivitással jelezte az ellenség közeledtét.</p>
<p>Vízkeresztkor kezdődött a munka a Dobó téren, az egeri belvárosi rehabilitáció keretében. A szakemberek nekiláttak a burkolat bontásának, illetve a közművek cseréjének, s ezzel együtt a leendő szőkőkút gépészetének telepítéséhez. A Dobó István Vármúzeum munkatársai ré-gészeti <u>felügyeletet láttak el</u> ez idő alatt, s különleges leletekre is bukkantak.</p>

Természetesen ezek a kifejezések **kifogástalanok, kissé választékos** stílusúak, így a **bizalmas** stílusba **kevésbé** illenek.



#### Milyen feladatokat lát el a mai villamosmérnök ?

*A Kandót végzett villamosmérnök tanulmányainak és egyéni szakmai érdeklődésének megfelelően:*

- Berendezéseket, rendszereket tervezhet
- Ezek gyártásában bemérő, minősítő, ellenőrző feladatköröket láthat el
- Részt vehet üzembe helyezésükben, üzemeltetésükben
- Szervizmérnöki, termékmenedzseri, stb. feladatokat végezhet

## + elszeparál

A nyelvújítók véleménye szerint az *elszeparál* ige használata főként a **vulgáris** nyelvhasználatra, a **kevésbé iskolázottak** beszédére jellemző.



A „**vulgáris**” a nyelvújítók szóhasználatában nem valamiféle közönséges vagy durva használatot jelent, hanem többnyire azt, hogy a **kevésbé iskolázott** beszélőkre jellemző az adott szó vagy más nyelvi forma.



Ez esetben erősen **kétséges**, hogy ez igaz-e, hogy az *elszeparál* szót csakugyan kerülik-e az iskolázottabb beszélők. Meg kellene empirikusan vizsgálni.

A nyelvújítók véleményének kialakításában alighanem az játszott szerepet, hogy az *elszeparál* szóban **főöslegesenek** tartják az igekötőt, mert – úgymond – a latin eredetű *szeperál* önmagában is „ugyanazt” jelenti: ‘elkülönít, elválaszt’.



Csak hogy nyelvi műveletlenséggel sokkal inkább a **nyelvújítók** vádolhatók meg, mint azok a beszélők, akik az *elszeparál* szót használják. A nyelvújítók ugyanis **összekeverik a magyar nyelvet a latinnal**, azt feltételezve, hogy a kölcsönzés után a beszélők a *szeperál* szót hajszálpontosan olyan jelentésben „kötelesek” használni, mint Cicero és Seneca használta a *separo* latin igét.



Ez természetesen nem így van, a kölcsönzés után a *szeperál* szót **magyar anyanyelvű, latinul nem beszélő emberek a saját igényeiknek megfelelően alakítják**. Ha a magyarban olyankor, amikor a beszélők a befejezettséget akarják hangsúlyozni, igekötő kívánkozik a szóhoz, akkor az úgy van jó, ezen nincs oka megütköznie sem Cicerónak vagy Senecának, sem a Nyelvújító kézikönyvtárnak; az ellenkező véleményt a **nyelvi originalizmus** ideológiája motiválja.



Álljon itt néhány „vulgáris” idézet az internetről:

A Rhythm and Blues, R&B, R'n'B egy könnyűzenei megnevezés, ami nem egy egyértelmű műfajra utal, s ebben igazából megegyezés se nagyon van a könnyűzenei szakírók között. A kifejezést a Billboard zenei szaklap vezette be 1949. június 25-én. Korábban a lemezkiadók élesen elszeparálták a fehér és fekete közönségnek szánt kiadványokat. A fehérekét Hillbilly Musicnak, a feketékét Race Musicnak nevezték, ez utóbbit váltotta fel a Rhythm and Blues, ami az évek során rengeteg afro-amerikai előadótól származó tánc- és popzenei műfajt jelentett.

Az Intel ezen a téren is végrehajtott némi változtatást. Az első és talán legfontosabb, hogy végre teljesen elszeparálták egymástól a processzor órajelének alapjául szolgáló BCLK-t, illetve a PCI Express frekvenciáját.

A fal építését 1961 nyarán kezdték meg. A váratlanul jött döntés után utcákat, házakat vág-  
tak ketté, és teljesen elszeparálták egymástól a város két felét. Az építmény stabilizálta a kelet-nyugati viszonyt.

A kutatás során az egészség szerepét vizsgáltam a fogyasztói preferenciában és a vásárlói döntési folyamatban az üdítőitalok piacán, hat elkülönített üdítőkategóriára vonatkozóan. A fogyasztók magatartásának és a fogyasztók elszeparálható egyes csoportjainak üdítőkre vonatkozó vizsgálataim megállapításait a következő pontokban foglalom össze.

Minden alkalommal ki kell bővíteni az operációs rendszer képességeit, feladatkörét. Egy másik igen nagy kérdés a rendelkezésre állás. Egy sokprocesszoros rendszertől egyértelműen



<p>elvárható, hogy ne kelljen soha leállítani, a hibákat is képes legyen lokalizálni, és a meghibásodott részeket is könnyen <u>el</u> lehessen <u>szeperálni</u>.</p>
<p>A raktér rácsokkal <u>elszeperálható</u>, mely a hordozófedélzeti leszállás és felszállás során akadályozza meg a rakomány előre-hátramoizgását. A hátsó rámpa és a gépi csörlő lehetővé teszi a paletták gyors mozgatását a raktérbe és onnan ki.</p>
<p>A keleti kereszténységet valló országokban a vallás természetes része a mindennapoknak, nem tekintik se mindennapoktól <u>elszeperálandó</u> dolgoknak, mint a római katolikus és református országok, se nem valami „varázsrítuálékra” emlékeztető misztikumnak, mint a pünkösdi-karizmatikus mozgalmak. Egyszerűen a mindennapok része, mint a légzés, a napsütés stb.</p>
<p>A differenciálódásnál a következő szempontok sokaságát kell figyelembe vennie az intézménynek: a férfiak és nők <u>elszeperálását</u>, a fiatalkorúak külön elhelyezését, továbbá ügyelniük kell, hogy dohányzó és nem dohányzó személyek is elkülönítetten legyenek fogva tartva.</p>
<p>Ádert <u>elszeperálták</u> – Nem láthatta a tiltakozó diákokat – Fotók // Nem kellett volna <u>elszeperálni</u> Ádert, úgyszem láttam volna. Súlyom sem látta az ablaka alatt esküt tevő alakuló gárdistákat, pedig azt szabad volt megtenni, nem küldte el őket senki. Akkor nem <u>szeperáltak</u>.* (Stop)</p>
<p>Besötétíthet, romba dönthet, ha jön egy <i>nagy „szerelem”</i>. Ami csak annak néz ki, mert ha igazi lenne, akkor nem megosztó, nem kitulajdonító. Ismétlem, az igazi megosztja a boldogságát a többivel, ő is és a másik is belefolyik a másik addigi életébe. Egy igazi kapcsolat nem <u>szeperál el</u> mindent magának.</p>
<p>Olyan fürdőket gyűjtöttünk össze, amelyekben a felnőtteknek kialakított részleg a gyerekrészlegtől jól <u>elszeperált</u>, illetve kevésbé látogatják gyerekekkel a helyet. Csendes, romantikus, nyugodt kikapcsolódást és gyógyulást nyújtó fürdőt keres? Ezeket ajánlunk.</p>
<p>XVI. ker. Sashalmon, főiskolákhoz, egyetemekhez közel, szép állapotú családi ház emeletén, a tulajdonostól teljesen <u>elszeperálva</u>, kiadó egy dupla erkélyes, napfényes, teljesen bebútorozott, 28 nm-es szoba 1 vagy 2, lehetőleg férfinak kiadó. Az emeleten három szoba van, melyből kettő már ki van adva. A szinten található még közös használatú konyha, étkező, kádas fürdőszoba, és külön WC is. A rezszi mértékében a helyszínen állapodunk meg. A környék közlekedése éjjel-nappal kiváló, Örs vezér tere negyed óra alatt tömegközlekedéssel is elérhető.</p>

\* A törtjelek utáni rész az egyik komment a cikkhez.

A *szeperál* és az *elszeperál* közt egyértelmű **jelentésbeli különbség** van, ezért az árnyalt nyelvhasználatot akadályozza az, aki az *elszeperál* alakot kerülendőnek tartja, s tevékenysége – ha sikeres volna – **nyelvszegénnyítéssel** járna:



<i>igekötő nélkül</i>	<i>igekötővel</i>
Ez a polc itt jól <u>szeperál</u> . (folyamatosan)	Egy polccal <u>szeperálta el</u> a szoba két részét. (elvégezte a szeperálást)

Internetes példák a folyamatosságot hangsúlyozó *szeperál* formára:

<p>A tapasztalat azt mutatja, hogy a lakosok nagy része saját elképzelése szerint <u>szeperál</u>, így nagyon sok olyan dolog kerül a műanyag hulladék közé, ami nem hasznosítható újra, vagy az újrahasznosítás gazdaságilag nem kifizetődő, ezért egyelőre még nem foglalkozik vele a környékünkön egy üzem sem.</p>
<p>A sejtmembrán elektromos szempontból olyan elemi egységek hálózataként modellezhető, amelyek feszültségforrásokat, ellenállásokat és kapacitív elemeket tartalmaznak. / A lipidfázis ugyanakkor töltéseket is <u>szeperál</u>, vagyis kondenzátornak, kapacitív elemnek tekinthető. / Az intracelluláris térben negatív töltésű fehérjék találhatók, míg az extracelluláris</p>



tér gyakorlatilag fehérjementes. A sejtmembrán fehérjékkel szemben impermeabilis, tehát az intracelluláris fehérjék nem hagyhatják el a sejtet

A táská belsejében egyénileg rendezhető tépőzáras térelválasztókat találunk, amelyekből kettő jár a DSM-103-hoz. Mint a termékfotón is látható, a szivacsos térelválasztó nem csupán szeparál, de az objektívek stabilabb elhelyezésében is segít a szivacsos gyűrűjének köszönhetően.

Biztosak lehetünk abban, hogy a Cradle kerti pihenőágy a kedvenc bútordarabunk lesz ebben a szezonban. A fekvőrész köré vont keret diszkréten szeparál, de nem különít el látványosan, a puha párnázat és a kis asztalka a maximális komfortról gondoskodik. Igazi luxus egész nyáron.

A műanyag vécédeszkat cseréld le fára. 15. Szappan- és fogkefetartóból válassz halacszkás vagy tengericsillag-mintázatút... A vécéelválasztó szekrény egyszerre szeparál, biztosít intimitást, és belepakolhatjuk a fürdőszobában.

A teszt végéhez közeledve már egyáltalán nem lep meg, hogy ismét mélytúlsúlyos eszköz került a fejemre, de az M50x nagyon jól adja elő magát. Van tere, jól szeparál, részletességben maga alá gyűri a cikk eddigi összes alanyát, ugyanakkor hosszútávon sötétnek és kicsit fárasztónak mutatkozik a hangkép, nagyon keresni kell benne azokat az értékeket, amiket a lassú, de nagy energiával bíró basszusok próbálnak elmosni.

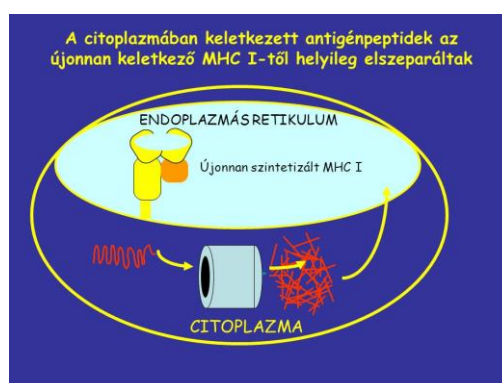
A nyelvőrökkel nemcsak az *elszeparál* igekötőjével van bajuk, hanem magával a szóval is (NymKsz. 2005: 144):



Az *elszeparál* alaknál tehát mindenképpen jobb a *szeparál*, de még helyesebben járunk el akkor, ha ezt meghagyjuk tejpári szakszónak – jelentése ott: '(tejet) szeparátorral lefölöz' –, egyébként pedig valamelyik magyar egyenértékűvel helyettesítjük [...].

Itt vannak az egyes **szinonimák**, melyekkel a nyelvőrök helyettesítendőnek vélik az *elszeparál* alakot:

<i>igekötővel</i>	<i>igekötő nélkül</i>	<i>szinonima</i>
elszeparál	szeparál	elválaszt leválaszt elkülönít elszigetel elzár



**SAFETYBOX LÚG- ÉS SAVTÁROLÓ SZEKRENYEK ELSZEPARÁLT Belső térrel**  
LABOR SECURITY  
Ár kérése

Az, hogy a belső keletkezésű megfelelők beszédhelyzettől függetlenül, eredendően jobbak volnának az idegen eredetű igénél, szintiszta **nyelvi purizmus**.



Természetesen lehetnek esetek, amikor a belső keletkezésű szinonima használata megfelelő, de ugyanúgy vannak esetek, amikor az *elszeparált* vagy a *szeparált* célszerű használni.



Erre szabályt **bajos** (meg talán **fölösleges** is) volna megadni, egyszerűen a **nyelvérzékünk**re kell támaszkodnunk annak eldöntésében, hogy az idegen eredetű vagy a belső keletkezésű formát jobb-e használni egy adott helyzetben.

Felfrissített kis lakás Portugáliából elszeparálható konyhával

2017. 01. 27.

Portó belvárosában található ez a kis lakás, aminek két érdekes elemét szeretnénk kiemelni. A konyhát egy elhúzható harmonikaajtóval tudjuk elérhetővé, vagy éppen láthatatlanná tenni.

A hálszoba érdekessége a régi lecsiszolt ajtó, amibe szöveget martak, a teljesen áttört felületek betölt pedig hátulról világítják meg led fényekkel.



Irodát keresek

Add fel irodakeresésed

Kettő elszeparálható helyiség

2020. június 9.

Körülbelül 40 - 70 nm környékén keresünk, változóan 5 - 7 fő részére kettő elszeparálható helyiséget. Tömegközlekedés fontos. Köszönöm.

szép otthon

2020.07.26. 07:00

Eljön az elszeparált helyiségek korszaka?

## # 6. Az ellen igekötő

Az *ellen* a ritka igekötők közé tartozik, olyan értelemben, hogy kevés igéhez kapcsolódik valódi igekötőként. Ilyen az *ellenáll*, *ellen szegül* és az *ellen vet*. Van azonban több olyan ige, mely előtt áligekötőként áll az *ellen*. Ezekről lesz alább szó.

### + ellenjegyez

Az *ellenjegyez* hivatali és jogi nyelvi szakszó: 'vmely levelet, rendelkezést – hozzájárulásának vagy a felelősség vállalásának jeléül – szintén aláír, kézjeggyével lát el'.

Bár **német tükörszó** (*gegenzeichnen*), a nyelv művelők elfogadják, mivel csak a fenti hosszadalmas körülírással lehetne helyettesíteni.

Az *ellenjegyez* szónak áligekötője van, ennek elválasztása, ill. el nem választása gondot okozhat. Egyelőre csak annyit tudunk, hogy **formális stílusú szövegekben is elválhat** az *ellen* áligekötő, de azt még nem vizsgáltuk empirikusan, mennyire elterjedt ez a szórendi megoldás.

Néhány példa:

A Nol.hu számolt be arról korábban, hogy a házelnök csökkentette az „igazolatlan hiányszakok” miatt az MSZP parlamenti frakciójában ülő képviselők fizetését azzal, hogy nem jegyezte ellen a fizetési papírjaikat.

2014. január 2. hetében felhívtam őket, hogy nem kellene-e valamiféle iratot adniuk a Földhivatal felé, mert a tulajdoni lapom nem tükrözi a kifizetés tényét. Azt mondta az ügyintéző hölgy, ja hát azt már eszében sem volt. Még két hét elteltével már megírták, de az ügyvéd még nem jegyezte ellen. Aztán meg az igazgató szabadságon van, nem tudja aláírni.



Az USA, Kína és a Szovjetunió mellett Franciaország és Nagy-Britannia is azon öt úgynevezett hivatalos atomhatalom közé tartozott, amelyek aláírták az 1970-ben hatályba lépett atomsorompó-szerződést, igaz, azt Franciaország és Kína csak 1992-ben jegyezte ellen.

Nem kell ott hagyni a macikat, csak regisztráljuk, lefotózzuk, és majd később este hat órákor két meghatározó ember ellen fogja jegyezni és ezt elküldjük a Guinnessrekordok Könyvbe.

Felvetődik a kérdés, hogy az írásbeliség és az ellenjegyzés együtt kell-e hogy járjanak. A válasz erre álláspontom szerint egyértelmű igen – vagyis amit ellen kell jegyezni, azt írásba is kell foglalni –, de az írásbeliségből még nem következik az, hogy egy szerződést ellen kell jegyezni.

Minden eltérést a tervtől a tervezőnek ellen kell jegyezni a gázellátási terven. Ha a változtatás a szabályzat szerinti műszaki biztonságot is érinti, akkor a tervvizsgálónak is ellen kell jegyezni. A szabályzat tételesen felsorolja azt a huszonöt módosítást, ami nem minősül műszaki biztonságot érintő változtatásnak, és nem kell hozzá a tervező, illetve a tervvizsgáló.

Amíg nem rendelkezünk bővebb empirikus adatokkal, biztosabb az *ellenjegyez* szóban az „igekötőt” **nem elválasztani**. Mások kéziratában nem feltétlenül szükséges belejavítani.



### + **ellenőriz**

1. Az *ellenőriz* **nyelvújítási** eredetű ige, az *ellenőr* főnév származéka, eredetibb hangalakja **ellenöröz** volt. Korábbi, ma is leggyakoribb jelentései a következők:

a) ember tevékenységét, munkáját; valaminek az állapotát, helyzetét stb. **figyelemmel kíséri**

Nagyon fontos, hogy minden tavasszal ellenőrizze az öntözőrendszert, mert csak így lehet meggyőződni arról, hogy van-e elég víz a növények, a gyepszőnyeg, illetve a kert öntözéséhez.

b) adatokat, méreteket helyességük szempontjából **felülvizsgál**

Az adatokat a megjelentetés előtt ellenőriztük és póoltuk. Ugyanakkor az adatsorok nem mentesek az inhomogenitásoktól.

Újabban – valószínűleg **angol hatásra** – főleg a **sajtónyelvben** ilyen jelentése is kialakult:

c) (katonai alakulat) valamilyen **területet birtokol, megszállva tart**

A várost a felkelők ellenőrzik.

Az első két jelentésben a szót a nyelvújítók elfogadják, a harmadikban **helytelenítik**, mondván, hogy ez „valószínűleg az angol *control* ige szolgai fordítása”. Helyette „magyarosabb” és „pontosabb” megfelelőket javasolnak:



<i>ellenőriz</i>	<i>szinonimái</i>
A várost a felkelők <u>ellenőrzik</u> .	A város a felkelők <u>kezén van</u> . A város a felkelők <u>birtokában van</u> . A várost a felkelők <u>tartják megszállva</u> .

## Teljesen ellenőrzése alá vonta az orosz hadsereg Herszont, Zalaegerszeg egyik testvérvárosát

Oroszország már nem ellenőrzi Luhanszk megye teljes területét. Szerhij Hajdaj kormányzó arról adott hírt a Telegramon, hogy az ukrán erők felszabadították a régióban található, Liszicsanszk melletti Bilohorovka falut.

NAPUNK | N

Nem érthetünk egyet azzal, hogy a javasolt kifejezések pontosabbak volnának az *ellenőrizni*: mindegyikük mást emel ki. **Mind a négy kifogástalan**, a beszélő aszerint választhat közülük, mit akar kiemelni, ill. melyik szimpatikus neki a négy szinonima közül.



Ma már az sem igaz, hogy az *ellenőriz* a kifogásolt jelentésben az angol *control* ige „szolgai fordítása” volna, hiszen az *ellenőriz* ilyen jelentésben **angol eredeti nélküli szövegekben is használatos**. Tehát ez már egyszerűen **egy újabb jelentése** az *ellenőriz* szónak.



Nincs okunk helyteleníteni. **Minden stílusváltozatban** használhatjuk, bár lehetséges, hogy csakugyan a **sajtnyelvre** jellemző.



**2. Az *ellenőriz* igekötőjét a nyelvművelők el nem válónak mondják, s hibásnak tekintik az ilyen szórendet:**



<i>kifogásolt</i>	<i>ajánlott</i>
nem őrizte ellen	nem ellenőrizte
ellen kell őrizni	ellenőrizni kell

Az igekötő elválására főleg **régebbi példát** találtunk az interneten, úgy látszik, hogy a helytelenítés hatására az elvált alakok teljesen **visszaszorultak**.

Jó száz évvel ezelőtt még a Magyar Nyelvőr szerzői (1915: 95–96) sem tudták eldönteni, melyik formát tekintsék helyesnek:

B. Ö. *Nem ellenőrzik vagy nem őrzik ellen?* Mind a kettőben van valami szokatlan, azért inkább elkerüljük, s azt mondjuk: *nem szokták vagy nem kell ellenőrizni*. Nyelvérzékünk az *ellenőriz* igét egyrészt az *ellenőr* főnévhez kapcsolja, s nem akarja tagjait szétválasztani (mint pl. *ellensúly: ellensúlyoz: nem ellensúlyozza*), másfelől pedig az *ellen-áll, ellen-mond*-féle igék mintájára szétválaszthatjuk, mint ha azt mondjuk: *nem áll ellen, nem mond ellen*. A kétféle lehetőség okozza a habozást és ingadozást. Ilyen ingadozások nem ritkák a nyelv használatában: sokszor nem lehet eldönteni, két használat közül melyik a helyesebb.

Arra, hogy abban az időben valóban mindkét forma szokatlanak, rendhagyónak érződött, utal a szerző „megoldása” is, az elkerülési stratégia ajánlása.

Simonyi Zsigmond (1921: 69) a kérdésről – ugyancsak egy évszázaddal ezelőtt – így ír:

Hasonlókép analógiás szórendi hatás, ha *nem föltételezte* helyett azt mondják: *nem tételezte föl* (vö. *nem tette föl*), s ha az *ellenőriz* igét a *megőriz-félék* mintájára szerkesztik: A nyilvános órák, „melyeket a Telefon Hírmondó... *őríz ellen*”. „A csekély szám könnyebben *őrizhető ellen*” (MTanügy 13: 313). Pedig nyelvérzékünk az *ellenőr* főnévhez fűzi, abból is képezték, mert a főnév előbb megvolt (az ige eleinte *ellen-őröz* volt, 1. NyUSz).

Szemben az előző szerzővel, B. Ö.-vel, aki végső soron a nyelvérzék korabeli működéséből kiindulva fogalmazza meg tanácsát, Simonyi a használat körülményeitől elvonatkoztatott „nyelvhelyességre”, ez esetben konkrétan a **nyelvi originalizmus** ideológiájára támaszkodik.



Figyelemre méltó az a főntebb már említett tény, hogy az ige eredeti alakja *ellenőröz* volt, tehát **szabályosan képződött az *ellenőr* szóból** (vö. *járőr* → *járőröz*). A beszélők viszont nyilván **beleéreztek a szóba az *őríz* igét**, mivel az ellenőrzés tekinthető egyfajta „őrzésnek”, létrehozták az *ellenőriz* formát, s természetesen, ebben az *őríz* igét látva, **elválasztották az ige-kötőt**.



Ha nem szóltak volna bele a nyelvművelők, már valószínűleg az ige-kötő elválása általános lenne, és nem okozna senkinek problémát.

Az internetes példákból egyértelmű, hogy régebben (a 19., 20. században) **gyakoribb** volt a **fordított** (*nem őriz ellen-féle*) és a **megszakított** (*ellen kell őrizni*) szórend.

Internetes példák a fordított szórendre:

Németországban, Franciaországban és Angolországban sokat kísérleteztek az eljárással, de különösebb eredményeket nem érlek el vele: mert a hőfok mérésére szolgáló eszközök fontos szerepkörére nem voltak kellő figyelemmel, mert a gázkeverék minőségét nem őrizték ellen, és a gáz nyomását nem szabályozták kellőképpen. (1908)

Sajnos, azonban az illetékes hatóságok e rendelkezés végrehajtását szigorúan nem őrzik ellen sem a mi megyénkben, sem másutt az országban (Békésmegyei Közlöny, 1910).

Tűrhetetlen állapotok. — Miért nem őrzik ellen az árakat? (Pápa és vidéke, 1921)

A zalaegerszegi iparos tanonciskolától tömeges feljelentés érkezik a rendőrséghez az iparosok ellen iparkihágások miatt, mert az iparosok nem őrzik ellen, hogy a tanoncok az iskolai időt tényleg ott töltik-e el, avagy – szokás szerint – a városban csavarognak az oktatás ideje alatt (Zalai Közlöny, 1921).

Az új tantervnek becsülettel akarunk eleget tenni, évvizsgára céltalan az időt vesztegetni. Őrizzék ellen a tanító munkáját a szakfelügyelők! Az egyházmegyei szakfelügyelő azonban egyedül nem képes intenzív ellenőrzést gyakorolni. (1928)

Az Ady-vers problémájáról heves vitát folytat s ez egyszer talán nagyon is a maga bonyolultabb instrumentumán át nézi Adyt. (Az Ady-vers kétségtelenül időmértékes, de szabad – nem ütemelő – tagokon belül vagy azok rovására az!) De ha kifinomult ritmusérzéke olykor el is üti a problémák átlós-megoldásától, részletekbe menő ritmus-analíziseiben a költő-fül őrzi ellen a tudományt. (1929)

Megköveteli az Egyház híveitől, hogy évente legalább egyszer járuljanak a szentségekhez. Bár a plébánosok többször gyónócédulákkal őrzik ellen, hogy híveik megfeleltek-e kötelezettségüknek, panaszt – a lánzsériakon kívül – e szempontból nem igen hoznak vizitációink. Ezzel szemben azonban tudunk tiszteletreméltó buzgóságról. (1929)

A minisztérium most folyósította a 10.000 peng kölcsönt. A törzsgyümölcsös részére kijelöli területen máris szorgos munka folyik. A szakszerű ültetést a minisztérium közvetlen közgei őrzik ellen. (1935)
Az internátusban lakó tanárnevelőnök a tanulmányi idő alatt e kimutatás alapján <u>őrzik ellen</u> a tanulóknak a munkáját. Az írásbeli feladatokat a tanulóknak feltétlenül be kell mutatni s a bemutatást a felügyelő tanár nemcsak aláírásával, hanem még a bemutatási időnek a jelzésével is ellátja. Általános irányelv, először az írásbeli munkákat kell elkészíteni és csak azután szabad áttérni más munkáknak elvégzésére. A felügyelő tanár az alsóbb osztályokban kikérdezés útján is meggyőződik arról, vajjon a növendékek tényleg elvégezték e feladatukat. (1935)
A paprika osztályozását ma már külön hatósági szerv végzi és ellenőrzi. Ezeket az ellenőrzött paprikaféléket zárt csomagolásban hozzák forgalomba, rajtuk ólomzár van. A paprika hamisítását a törvény szigorúan bünteti. A paprikát téglaporrallal, megfestett fűrészporral stb. hamisítják. Az élelmiszereket azonban újabb élelmiszervizsgáló intézetek <u>őrzik ellen</u> . (1942)
Érés idején a szőlőkben tartózkodókat a város által kirendelt örök ( <i>hiatta</i> ) ellenőrzi. A szőlővidéket kerületekre osztják be, ezeket pedig kisebb egységekre ( <i>huit</i> ). Minden kerület élén egy Oberhüter ( <i>auwahiatta</i> ) áll, akinek több Grünhüter ( <i>kreahiatta</i> ) van alárendelve, akik a kisebb őrzési egységeket <u>őrzik ellen</u> . (1943)
1919-ben nemzetközileg rendezték a pontos idő kérdését és erre a célra alapították a Bureau international de l'Heure-t (B. I. H.). Ennek a nemzetközi hivatalnak órája szinkronizálva van az Observatoire főórájával, mellyel minden másodnap összehasonlítják elektromos jelek segítségével. Az Observatoire főóráját viszont a meridiántávcsövön észlelt csillagátmetekkel <u>őrzik ellen</u> a legszigorúbb pontossággal. (1946)

Példák az MNSZ2-ből a fordított szórendre:

Egyszerre kitűnő mesteremberek is akadnak, akikkel együtt Gábor Áron felállítja Kézdivásárhelyen az „ágyúgyárat”, melyben néhány hónap leforgása alatt hetvenkét ágyút gyárt. Ő maga valóságosan ég a cselekvés tüzeiben, mert hol az ágyúgyárban <u>őrzi ellen</u> a munkát, hol a tűzterek kiképzésével és a tűzérütegek felállításával foglalkozik, hol pedig künn a csatában hadakozik a hazai ágyúkkal. (Tamási Áron)
Zsendítze urat rettenetesen elkényeztették szülei gyerekkorában. Cseléd kísérte iskolába. Nevelőkisasszony, orvos, szülők figyelték, <u>őrizték ellen</u> minden moccanását, szavát, gyomorkorgását. A tornából föl volt mentve, végig iskoláin. Kirándulásokon sem vett részt. Állítólagos gyöngye szíve miatt. (Tersánszky Józsi Jenő)
És Varga Kettő egy egészen kicserélt háziurat talált a dolgozószobájában, aki így kezdi vele a beszédet: – Hát csak halljuk, kedves komám, mit végzett? Mire Varga Kettő pontosan, egyre jobban belemelegedve elsorolta: hogyan hozta rendbe az ojtványokat, hogyan fogadta meg a trágyás szekeret, mit alkudott le a követelőző kocsisztól, hogyan <u>őrizte ellen</u> a trágyát, hogy lócitromokat ne keverjenek a tehénganajba, és túl sok szalma ne rontsa a trágya minőségét, mert a lógané kiégeti a gyümölcsfa gyökerét, csak üvegházba való, a szalmás trágya meg gizzag értékű csupán... Ésatöbbi meg a többi... (Tersánszky Józsi Jenő)
A korrektúra voltaképp olvasás, olvasni nem nehéz, korrektúrát javítani borzasztó nehéz. Amióta vérnyomásmérővel <u>örzöm ellen</u> tevékenységeim élettani súlyát, ezt számszerűen látom. Az ember kénytelen sokat javítani, valami kábulatba butítani a fölserkent ellenállást, amíg belőle is csak a helyesírást követő korrektor marad meg. (Németh László)
Míg a templomlépcsőig ér az ember, hagyján, védik a kolonád árnyai, de aztán nem óvja semmi már, csepp napszúrással érkezik Szent Péter híres templomába. Nem tudom, mért nevezem templomnak a Pietrót, nem templomjellegű, apparátusa sem az, középkori öltözetű egyházi személyzet <u>őrzi ellen</u> , illendően öltözött látogatók lépik-e át a küszöböt. A pompa Olaszországban sehol se kihívó, mindig arányos, nem nyomaszt, hanem felfrissít, csak éppen



nem teremt alkalmas légkört az imádkozásra. (Szabó Magda)

E kétirányú munkaterv megvalósítását a javaslat a következő szervezeti keretben kívánja megvalósíttatni: 1. A megye székhelyén levő tagozat a) szervezze meg a népművelés megyei bizottságát, b) a vármegye sajátos viszonyainak figyelembe vételével és a falusi tagozatok képviselőinek bevonásával dolgozza ki az Erdélyi Iskola kötelező anyagához alkalmazkodó és a helyi ismereteket felölelő munkatervet, c) őrizze ellen annak végrehajtását, d) az előre megállapított terv szerint már a munkaév elején jelölje ki és ossza be a központi előadókat és e) szorgalmazza az ifjúsági egyesületek megalakítását és a dalárdák szervezését; 2. A falusi tagozatok vezetősége a) szintén alakítsa meg a népnevelő bizottságát, b) az általános és a helyi anyag feldolgozásáról a maga embereivel előre megállapított terv alapján gondoskodik és c) a megyei központi előadók kihozását és szerepeltetését szervezze meg. (tudományos)

A „tudományos” alkorpuszból származó példa idézet, az Erdélyi Iskola c. pedagógiai és népnevelő folyóirat 1935/36-os évfolyamából való, vagyis ez sem mai. A „szépirodalmi” alkorpuszból való példák kevésbé mérvadók, mivel javarészt régebbi szerzőktől származnak.

Internetes példák a megszakított szórendre

1. Napirend előtt felszólal Drakulics Pál: Kijelenti, hogy oly közbeszólást nem mondott, hogy ellen kell őrizni a minisztert, hogy helyesen olvas-e. (Pesti Hírlap, 1894)

2. Ez rendet teremtett az erdészeti ügyek oly zavaros állapotára; az erdőrészek minősége kapcsolatba hozott a használati céllal, előirányzat alapján kellett eljárni az erdőkihasználás terén az egész éven keresztül, a vágások kiválasztására, teljes végrehajtására s kihasználására, magfák meghagyására gondot kellett fordítani, s általában az erdő bérlőjét mindenben ellen kellett őrizni. (1904)

3. Az ígehirdetésre való előkészülésünket ellen kell őrizni. Utána kel! néznünk az ígehirdetés eredményeinek. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy bókokat erőszakoljunk ki a híveinktől, hanem azt, hogy kérésük Isten pecsétjét munkánkon, vájjon munkálkodik-e együtt velünk az Úr, megerősítvén az Igét jelek által, amelyek követik. (1928–1929)

4. Az első kikérdezés befejeztével annak egész anyagát össze kell foglalni és minden részletét, amelynek valóságához kétely férhet, ellen kell őrizni. Elsősorban a lehetetlen állítások tálthatalanságát kell a gyanúsított elébe tárnai, akit ezáltal taktikájának megváltoztatására szorítunk. Ezt az eljárást addig ismételjük, amíg belátja a gyanúsított, hogy hazudozása hiábavaló. (1931)

5. Megrendszeresíti a Brandy név alatt forgalomba hozott szeszes italok készítését, amelyekkel az utóbbi időben nagy visszaélések történnek. Ennek a készítését szigorúan ellen kellene őrizni (Senát Národního shromáždění R. Čs. r. 1937).

6. Ide tartozik a területi kompenzációknak ma cinikusnak tetsző, de alapjában mélyen kulturált rendszere, melyet ma népek és országok cinikus csereberéjének szoktak tekinteni, a maga idejében azonban a háború megakadályozásának egyik legsikeresebb eszköze volt. Ugyanis az a ma érvényes gondolat nyilvánult meg benne, hogy Európa területi állományának minden megmozdulását tudatosan számon kell tartani, ellen kell őrizni, és összefüggő rendben kell végrehajtani (Bibó István; a 2. világháború utolsó éveit).

7. A terv teljesítését rendszeresen ellen kell őrizni. Az ellenőrzést egyrészt a kartoték rendszerű munkanaplók bevezetésével, másrészt az osztályvezetők hetenkénti, ill. a könyvtárvezetés legalább havi egyszeri helyszíni szemléjével kell biztosítani. (1953–1957)

8. A fajismeret tudatosságát elsősorban a hasonló fajoktól megkülönböztető jelek képzetének differenciáltsága mutatja. Ellen kell tehát őrizni, hogy az egyes fajok alakítási és élettani sajátosságai mennyire differenciáltak az osztály összes tanulóinak tudatában. Hasonlóan fontos feladat a növényi és állati szervek, szövetek morfológiai sajátosságait tükröző képe-

tek ellenőrzése. Egyes fajoknál az egyedfejlődés stádiumairól kialakított képzeteket is ellen kell őrizni. Hasonlóan ellenőrizni kell az élettani sajátosságokról, az egyes mozgásformákról, talajfajtákról, trágyákról, betegségekről, védőszerkekről kialakított képzeteket is. (1965)

9. Ezen egyszerű megoldással elvileg megegyezik, de jobb sztatikus egyensúlyozás érhető el, ha a forgási tengely alátámasztását párhuzamos ékek helyett a 39. ábra szerinti módon korongokkal végezzük. Az ábrán lévő D<sub>1</sub>, D<sub>2</sub> egy-egy vízszintes tengely körül forgatható korongpár, R a kiegyensúlyozandó alkatrész (pl. villanymotor, vagy generátor forgórésze.) A korongpárok párhuzamosságát és a forgási tengelyre való merőleges voltát ellen kell őrizni. (1968)

10. Kongresszusra készült a Párt. Azért így, nagybetűvel, mert akkor csak egy párt volt. Előzetesen megyei szinten is eljátszották a prelúdiumot. Ilyen esetekben műszaki szempontból is ellen kellett őrizni az épületet (2010).

A 8. sz. példában a megszakított szórend két példája után megtaláljuk az egyenes szórendet is. Nyilvánvalóan azért alkalmazta a szerző, mert a harmadik esetben a *hasonlóan* nincs fókuszpozícióban. Lehetséges, hogy az ötvenes-hatvanas években még szélesebb körben volt elfogadható az *ellen* igekötőként való kezelése.

Az utolsó, 10. sz. példában a megszakított szórend **stíluselem** lehet, mivel a szöveg **ironikus** jellegű.



Példák az MNSZ2-ből a megszakított szórendre:

A kikérdezés során megtudtuk, kinek a családjában fordult elő tuberkulózis, minden fiút megkérdeztünk, nem izzad-e éjjel, nem köhécse-e állandóan, nem fáj-e a háta, nem köpköd-e. Összeegyeztetve ezt a vizsgálat eredményeivel, megalkottuk a gyanúsak csoportját, azokat, akiknek a tüdejét évente többször is ellen kell majd őrizni, nehogy a fölbukkanó betegség elkerülje a figyelmünket. (Németh László)

Tusit ez az asszony jobban izgatta az egész sári rokonságnál. Nemcsak azért, mert az ő holmijai közé kellett belopóznia, s mint minden igazi nő, ő is rendkívül érzékeny volt a mások bútorában s kézimunkáiban szunnyadó őrlkek iránt (a szekrény reccsenéseiben a tulajdonosnő volt jelen, az ágyterítőt ölelkezés közben is megigazította vele); de Pétert is ellen akarta őrizni. (Németh László)

Visszamegy az első feleségéhez. A reszkető hősiesség stádiuma után íme a megszeppent gyermeki. Az első felesége érzi, mire van szüksége s megajándékozza a hazugság kegyelmével. „Ellen kell őrizni” a diagnózist. Ahhoz az orvoshoz viszi el, akit a férfi választ. De az asszony alkalmat talál, hogy a laboratóriumi cédulán becsempéssze az orvoshoz haditervét. A halálos beteg megnyugtató. S ő hisz, mert szüksége van rá. (Németh László)

Ki az, aki mindennek fölibe kerül s onnan magyarázza? Mert itt kevés a jószándék: itt az egész helyzetet kell látni, úgy, hogyha kötélre jut is az ember, hát legalább az igazságért. Barbián és a történelem? Egy nagy agy és egy gyönyörű tudomány. De Barbiánt is ellen kell őrizni, a történetet is csinálni s nem tanulni. Németh László)

Látjuk, hogy a példák mind régebbiek, s mind egyetlen szerzőtől, **Németh Lászlótól** származnak. Őt és kortársait hiba volt bevenni a mai magyar nyelvet reprezentálni kívánó Magyar nemzeti szövegtárba.

A megszakított és a fordított szórend mai internetes példái részben olyan **használati utasításokból** vagy más szakszövegekből származnak, amelyeket valószínűleg **hiányos magyar nyelvi kompetenciájú** fordítók készítettek (esetleg gépi fordításról is szó lehet). Nem zárható ki

azonban, hogy bizonyos regiszterekben a nyelvőrök által kárhóztatott forma még ma is elfogadott; a kérdést empirikusan kellene vizsgálni.

A mai internetes példák másik része **informális** stílusú szövegekből való, ami arra utalhat, hogy az igekötő elválasztása inkább **beszélt nyelvi jelenség**. Néhány mai példa a megszakított és a fordított szórendre; valamennyi fórumok anyagából való:



- |   |
|---|
| <p>1. <u>Ellen</u> kell <u>őrizni</u> a futóművet. Kormánymű, gömbcsuklók, támasztó gömbfejek. Mivel az ilyesmi nem szokott csak úgy elállítódni – legfeljebb nagyon durva padkázáskor – ezért a dolog nagyon sürgős, mert elszabadulhatott valami a kormánymű környékén. / Ha valamelyik elülső kerék nagyon lapos, akkor is félrehúzza a kocsit.</p>  |
| <p>2. Akit érint, azoknak én is javaslom erősen az ügyfélkapus megoldást. Maga a regisztráció sem hosszú idő (főleg, ha előre időpontot kérsz az Okmányirodán), és lényegesen egyszerűbb az ügyintézés utána, ráadásul egy-két kattintással meg tudod nézni, hogy állsz az adókkal, és nem ér meglepetés (legfeljebb akkor, ha elfelejtetted, hogy az APEH átlag tíz napos késéssel viszi fel az adatokat, de előfordulhat hosszabb csúszás is, ezért <u>ellen</u> kell <u>őrizni</u>... izé, <u>ellenőrizni</u> kell, hogy mi a legfrissebb felvitt adat).</p>   |
| <p>3. Szegény ember vízzel főz :) ezek fémmegmunkáláshoz való leszorítók, másfajta munkaasztalhoz, de barátságos az ára, talán érdemes adaptálni [link &amp; kép] / ez famegmunkáláshoz való minimalista leszorító: [link &amp; kép] ez meg talán hozzávaló sín (nem <u>őriztem ellen</u> a méreteket!!!) [link]</p>  |
| <p>4. „A Szahara akkor volt virágzó amikor a jelenleginél melegebb volt: 5-8 ezer éve. Erre varrj gombot.” / Talán tényszerű (<u>nem őriztem ellen</u>), de semmiképpen nem tudományos. / A kórházban a betegek átlaghőmérséklete normális, bár a fele negyvenfokos, a másik fele meg már kihűlt.</p>   |
| <p>5. Az történt most a napokban, hogy a főbácsik hirtelen észrevették, hogy az emberek, hát kérem szépen, mit művelnek, megeszik a gyógyszereket! Úgyhogy sürgős intézkedvényt fogantatosítottak, és a polgár most megy a patikába bevásárolni. Némely naivak megkérdezik, hogy minek kell a gyógyszert kétszemenként árulni, hát hiszen senki <u>nem őriz ellen</u>, hogy nem eszi-e föl a polgár az egész évi készletet egyetlen vad habzsolásban. / Csacsiság, ez most már világos. Az utolsó receptmentes Algopyrineket a polgár egy darabig őrizni fogja, aztán egy vagyonért ad túl rajta az Algopyrin-feketepiacon.</p> |

A 2. sz. példában látjuk, hogy a szerző metanyelvi megjegyzéssel jelzi, hogy a fordított szórendet nem érzi normatívnak, ugyanakkor nem törli, vagyis „vállalja” a „külső” normának ellentmondó alakot, nyilván mert nyelvérzéke szerint az volna megfelelőbb. (Persze ez az értelmezés csak akkor helytálló, ha feltételezzük, hogy csakugyan spontán módon írta le először az *ellen kell őrizni* formát, vagyis nem „poénkodásról” van szó csupán.)

A 4. sz. példában a fórumozó az idézőjelbe tett állításhoz fűz megjegyzést, melynek nem ő a szerzője.

Az utolsó, 5. sz. idézetben a fordított szórend **ironikus** környezetben fordul elő, így nagyon valószínű, hogy a szerző **stíluselemnek** szánta.



Az adatok alapján egyértelmű, hogy a mai írott nyelvben az *ellenőriz* „igekötője” ritkán válik **el**, ha mégis, inkább informális stílusú rendezetlen szövegekben.



Ebből következően saját szövegekben **nem ajánlatos elválasztani** az áligekötőt, másokéban meg az elválasztott áligekötő **formális** és **választékos** stílusú szövegekben **javításra szorul**.

### + ellensúlyoz

1. Az *ellensúlyoz* ige az **ellensúly főnév továbbképzésével** jött létre. Az *ellensúly* németből való **tükörfordítás**. Az *ellensúlyoz* ige jelentése: 'vkinek vagy vminek a hatását, esetleg hiányát vkivel, vmivel kiegyenlíti vagy csökkenti'.

Bár az *ellensúly* „idegenszerűség”, a nyelv művelők **nem utasítják el**, mivel „szükségünk van” rá, a főt jelzett bonyolult tartalmat más szóval nem tudjuk kifejezni.



Természetesen azzal teljesen egyetérthetünk, hogy az *ellensúlyoz* igére szükségünk van. Bátoran használhatjuk **minden stílusváltozatban**, mivel valószínűleg **közömbös** stílusértékű s így **választékos, formális** és **informális** szövegekben is megállja a helyét.



A személyi jellegű ráfordítások éves összehasonlításban 2,6 milliárd forinttal 20,5 milliárd forintra nőttek 2021 második negyedévében, ami mögött a Magyarországon 2020 júliusában bevezetett általános béremelés, a mindkét országban magasabb végkielégítési költségek, valamint a növekvő teljesítmény prémium költségek álltak. Ezek ellensúlyozták az alacsonyabb átlagos létszám pozitív hatásait. 2021 első félévében a személyi jellegű ráfordítások éves összevetésben enyhén csökkentek, 39,7 milliárd forintra, mivel az éves szinten alacsonyabban alakuló végkielégítési költségek, valamint az alacsonyabb átlagos létszám ellensúlyozta a fenti tételekben mutatkozó növekedést.

Az extravagáns hangulatot pedig mi más ellensúlyozhatná, mint a könnyed lazaság és hitelesség, ami a mosolygós pincérekéből, a pultosokból és a hely megálmodóiból is természetesen árad. Ezáltal nem is nehéz ráérezni a hely ízére, a sallangmentes buja szabadságra, ami alapján bizton mondható, a Marischkába tett látogatás nem az egyszeri alkalmáról szól.

A vívás a külön csoportban szereplő Fülepnak és Horváthnak sem ment igazán, a másik három tusával azonban jól ellensúlyozták ezt a hiányosságot. A lövészetben például Fülep bizonyult a 78 fős mezőny legjobbjának, 189 körrel.

Az asztalok és a székek masszív bumfordiságát mintegy ellensúlyozták a kecses csillárok és mives gyertyatartók.

Hiába a továbbjutás szempontjából roppant fontos győzelem a Manchester City ellen a Bajnokok Ligája A csoportjában, a Paris Saint-Germain továbbra is könnyen sebezhető, mert a támadóklasszisai okozta törést kimagasló egyéni teljesítmények nélkül képtelenség ellensúlyozni.

Azzal természetesen nem értünk egyet, hogy az *ellensúlyoz* szó azért volna helyes, mert nincs szinonimája; ez csak a **nyelvi necessizmus** ideológiája miatt tűnik úgy.



Az elfogadásnak valójában azon a tényen kellene alapulnia, hogy az *ellensúlyoz* ige **széleskörűen használatos**, nem valamiféle mai alkalmi tükörfordítás, vagyis a döntő a **nyelvi uzualizmus** kell legyen.

## Az alma iránti keresletcsökkenés ellensúlyozta a terméshiányt

Az átlagosnál jóval gyengébb hazai almatermés a léalmapiacon alakított ki relat erősebb hiányhelyzetet, míg az étkezési almánál a magas árak és a járvány miatt visszaesett keresletcsökkenés mérsékelte a piaci űrt.

OLG. SZEPTEMBER 23. 19:04 10/11/2011

## Dánia is meglépte! Tehercsökkentéssel igyekeznek ellensúlyozni a magas energiaárakat

## Négy góllal ellensúlyozták az olaszok a védelem bénázásait

ARCHIVUM 2009.06.11, 11:49



## Az olasz kormány anyagi segítséggel igyekszik ellensúlyozni az inflációt

2. Mivel az *ellensúlyoz* ige az *ellensúly* főnévből jött létre, igekötője **ál**igekötő. Ennek **elválás-  
ra** csak egészen **szórványos** példák akadtak. Néhány példa a kevés közül az **internetről**:

Ausztria második legnagyobb városa talán egyben a legnyugodtabb is. Graz nagyon vonzó hely túlnyomórészt zöld parkokkal, vörös háztetőkkel és kicsi, gyorsfolyású folyóval, mely kettészeli a város központját. Építészetiileg Graz reneszánsz udvarokkal és vidékies barokk palotákkal rendelkezik, melyeket modern, innovatív formatervezés súlyoz ellen.

A: Akkor még egy kérdés, hátha ezt megtudjátok válaszolni: Az alap vevőnek az antennáján a zslugorcsló alatt mi az a nagy cső, kidudorodás? // B: Egy fém cső, ellensúly, az antenna része. // A: Mit súlyoz ellen? Valami funkciója is van, mert más vevőkön nem nagyon láttam ilyet.

Szerencsére ilyenre ezúttal nem volt példa, s pár perccel a start ellövését követően már a teljes mezőny kezdett szétválni a hajók technikailag predestinált sebessége szerint. A hajók legénységei amennyire csak lehet, a fedélzet szélére kihajolva, kiülve, vagy akár hevederen kilógva súlyozták ellen a dagadó vitorlákat.

A MOL-INA probléma is kitartott az év végéig, és az árfolyam folyamatos esését okozta, annak ellenére, hogy kedvező hírek érkeztek a kutatási és kitermelési ágazatával kapcsolatban. A két legnagyobb papír esését súlyozta ellen a Richter, ami visszakerült az MSCI indexekbe, így 15%-ot növekedett az árfolyama. Az egyedi részvények tekintetében a Richter mellett néhány kisebb papír lett felülteljesít. A Danubius Hotelszel kapcsolatosan felerősödtek a spekulációk, hogy a vállalat örökösei az ingatlanportfoliót szétdarabolják és értékesítik, míg az FHB esetében decemberben megnőtt az esélye annak, hogy komoly piaci részesedés növekedést tudjon elérni.

Tegnapelőtt váltottam alsó kijáróról felsőre. Ennél a képen látható kijárószűkítést raktam fel. Másnapra fura hangot hallottam a családnál. Jobban mondva egy vagy két méh szellőztetett! Többször lementem, mondván, csak átmeneti lehet, de nem. Ezért változtattam a szűkítésen úgy, hogy a kijáró magasságának fele van csak takarva (és nem a lukakon szellőzik). Mára minden rendben lett... Ezzel csak azt akarom mondani, lehet takarni akár milyen erősen, a kijáró nagyságával mindazt, ellen lehet súlyozni. Szerintem.

Egyszerűen nincs egy egyenes út, ami ki lenne jelölve arra, hogy ha bukkanókkal is, de arra tartunk, és 2-3 év alatt majd meg is érkezünk valahova. Ezt ellen lehet súlyozni egy komoly mercatóval, de ugye ezek a szó szoros értelmét tekintve elmaradnak – a nyári pl. nem volt



rossz, de legalább egy középpályás nem ide hozatala elképesztő baklövés volt; szóval baromira meg kellene határozni, hogy akkor miből és mennyit és merre.

A meglévő adatok alapján is egyértelmű, hogy az igekötő elválása a beszélők nagy részének szemében is hibának számít. Így saját szövegünkben ajánlatos az igét az áligekötőtől **el nem választani**, a kéziratokban pedig az esetlegesen elváló áligekötőt **ki lehet javítani**. Az igekötő elválasztását **fogalmazási botlásnak** tekinthetjük.



## # 7. Az elő igekötő

### + előáll, előállít

A Nyelvművelő kézikönyv szerint az *előáll* ige számos **átvitt jelentése** részben a **német entstehen** mintájára alakult ki. Bár a kézikönyv elismeri, hogy „ezeket sem érezzük bántóan idegenszerűnek”, a hagyományos szinonimák használatára buzdít. A hagyományos szinonimák ajánlgatása azt sugallja, hogy mégsem érzik teljesen „kósernek” a németesnek mondott kifejezést.



<i>előáll</i>	<i>hagyományos szinonimái</i>
A két elem egymásra hatásából vegyület <u>áll elő</u> .	A két elem egymásra hatásából vegyület <u>jön létre</u> . A két elem egymásra hatásából vegyület <u>keletkezik</u> .
Az a helyzet <u>állt elő</u> ...	Olyasmi <u>történt</u> ... Olyasmi <u>fordult elő</u> ... Olyasmi <u>következett be</u> ...

Természetesen az *előáll* ilyen használatában **semmi helytelen** nincsen, bátran használhatjuk stílusértékének megfelelően, de választhatjuk éppenséggel a nyelvőrök által ajánlott **szinonimákat** is. Ezek **közömbös** stílusértékűek, így használatuk univerzálisabb, ezzel szemben az *előáll* inkább formális, esetleg választékos szövegekbe illik. Érdemes lenne tüzetesebben megvizsgálni empirikus anyagon.



Szintén enyhén helyteleníti a kézikönyv az *előállít* igét, pontosabban annak ‘készít, gyárt’ jelentését, melyről ugyancsak megállapítja, hogy valószínűleg német hatásra keletkezett (vö. *herstellen*). Ilyen jelentésben ma is „kissé hivatali nyelvi, ill. szaknyelvi ízűnek” mondja, s felsorolja „természetesebb megfelelőit”:



<i>előállít</i>	<i>szinonimái</i>
előállít	termel készít gyárt (esetleg) létrehoz





Olyan értelemben „természetesebbek” a felsorolt szinonimák, hogy **nem annyira szaknyelvi**, de semmi „természetellenes” nincs az *előállít* igében sem, és valóban csak „kissé” hivatali nyelvi vagy szaknyelvi. Az ilyen magatartás mögött a **nyelvi aformalizmus** és a **nyelvi naturizmus** ideológiáját láthatjuk.



Bátran választhatjuk **bármelyik szinonimát**, amely **stílusértékénél** fogva beleillik a kontextusba. Az *előállít* kiválóan alkalmas a **szaknyelvi** használatra, a szinonimái pedig a **köznyelvi** használatra, bár természetesen ezek is előfordulhatnak **szaknyelvi szövegekben is**.



### Emberi vizelet felhasználásával állít elő sört egy dán söröződe

KOPPENHÁGA. Az Észak-Európa legnagyobb zenei fesztiválján összegyűjtött 50 ezer liter emberi vizelet felhasználásával állít elő az újrahasonítás netovábbjának tekinthető terméket egy dániai söröződe.



### Hulladékból állítana elő zöldüzemanyagot Bécs

Megkezdte működését Bécsben az a kísérleti berendezés, amelynek segítségével hulladékból és ipari maradék anyagokból állítanának elő szén-dioxid-mentes üzemanyagokat. Ha sikeres lesz a kutatási projekt, a bécsi buszok is az itt előállított zöldüzemanyaggal járhatnak majd.

### A hiánygyógyszerek egy részét a komáromi kórház gyógyszerészei állítják elő

2022. december 20. kedd - 16:57

A komáromi Agel Kórház gyógyszerészei úgy próbálják megoldani egyes gyógyszerek egyre fokozódó hiányát, hogy ezek egy részét ők maguk állítják elő.

## # 8. A fel/föl igekötő

### + felhagy/fölhagy

A *felhagy vmivel* kifejezésről a Nyelvművelő kézikönyv megállapítja, hogy **régebben germanizmusnak bélyegezték**, holott **nincs pontos német mintája** (vö. *mit etw. aufhören*, nem pedig *auflassen!*). Ezzel nyilván implicit módon azt akarja mondani, hogy nincs okunk a helytelenítésére.



Ennek ellenére a kézikönyv **szinonimákat** ajánlgat helyette azok számára, akik „idegenszerűnek vagy hivatalosnak érzik” a *felhagy valamivel* kifejezést:

<i>felhagy</i>	<i>szinonimák</i>
<i>felhagy valamivel</i>	<i>abbahagy valamit</i> <i>nem folytat valamit</i> <i>lemond valamiről</i>

### Svájc is felhagyott a negatív kamattal, nagyot ugrott a frank

Utolsó európai országgént Svájcban is véget ért a negatív kamatok időszaka. A kormány emelte inflációs és rontotta az alpesi ország GDP-növekedési kilátásait.

Semmi okunk sincs a *felhagy* helyettesítésre. Bár a szótárak szerint mind a *felhagy valamivel*, mind az ajánlott szinonimái közömbös stílusértékűek, a *felhagy valamivel* már csak jóval kisebb gyakorisága miatt is valamivel választékosabbnak érződik, ezért az igényes fogalmazású szövegekbe épp ez illik a legjobban.



Ennek szemléltetésére nézzünk meg néhány példát a *felhagy* használatára az MNSZ2 „szépirodalmi” alkorpuszából!

Keservesen bukdácsolva vonszoltam tovább. Nagy sokára ráakadtunk. Követlen mezei út lehetett, aminek az egyenetlenségeit télen eltünteti a ráesett hó. Mint minden út, ez is kétfelé vezetett, nem tépelődöttünk sokat az útirány megválasztásával, arrafelé indultunk, amerre a fényt láttuk haladni a vasúti töltésről. Jól választottunk. Úgy látszik, a véletlen most az egyszer barátunkká szegődött. Rövid gyaloglás után hatalmas szénakazlakra leltünk. Most már felhagytunk minden óvatossággal, farkascorda ordítása sem zavarhatta volna meg bennem azt az örömet, amit a rejtkehely váratlan felfedezése szerzett (Dobos László)

A kereszt jegyével megjegyzett hitleroidák ültek Bizánc trónján is, az intellektuális becsületességnek nemcsak hogy nem volt árfolyama, hanem egyáltalán nem is jegyezték. Arra kell-e gondoljunk, hogy az intellektuális becsületesség új keletű találmány, alkalmasint a liberalizmus fényűzése, és csupán a másfél évszázados liberális demokrácia nyugati melegházában engedhetik meg maguknak vezércikkíró publicisták és közéleti udvaroncok, hogy felhagyjanak a köpönyegforgatással – vagy éppenséggel mint intellektuális becstelenséget elítélik?... Hátha arról van szó, hogy ez a mi nemzedékünk jó szimattal előre szagolja már a liberalizmus feltámogatott romhalmazának beomlását, idejekorán el akarja sajátítani a bizantinizmust mint mentalitást, és mint magatartást, melynek művészete, hamisnyelvűsége és virtuóz köpönyegforgatása könnyen meglehet, hogy hamarosan élet-halál kérdése lesz?... (Határ Győző)

Még világosabban: ha az előzményekben láttuk, miért lett legfőbb ihletője az egyetemes szenvedés, a fenyegetett emberi egzisztencia – háborúval és KZ-lágerek tapasztalataival roncsolt – létélménye (ez vált benne általános érvényűvé) s ha láttuk azt is, hogy egy igazságosztó, mindezt múlttá tevő végítélet rejti számára a reményt, emberi mezítelenségünk felmagasztalását, s mi több: az élet édességét, sőt bármi paradox: az emberséges, megtisztult folytatást is – Pilinszky a keresztény jelképrendszerben fejezi ki magát -, akkor az új versekben tapasztalnunk kell: a költő felhagyott létérzete (létérzetünk) történeti rajzával. Nem célja többé megrendülésről megrendülésre haladva, az okok és következmények, e jövőbeli pszichológiai és szociológiai tények tudományt megelőző költői felmutatása. Sem megsértett evidenciák újravétele a humánus rongált törvénytáblájára. (Lengyel Balázs)

Az Öregember azóta se hagy fel a kísérletezéssel, hogy fölkapaszkodjon a földhányásra, mintha csakugyan képes volna rá, hogy így jusson át a túlsó oldalra egyedül – s ez végül az Öregasszonnyal is megérteti, hogy a zakorángatás nem segít. És váratlan egyszerűséggel le is szereli a makacskodást. Néhány határozott lépéssel ő is följebb kapaszkodik a göröngyökön, az Öregember elé, és elkezdti őt is följebb húzni. E (Mészöly Miklós)

Ha árulkodó mondatai Dömötör Dénes úrnak nem lettek volna elegendőek, ő, Mártha Márton, pszichológiában is jártas egyén, megfigyelte, hogy a nagyságos asszonnyal összevillant a szemük, amikor is a témát szinte kiprovokálták, bár a nagyságos asszonyban talán még él a legendás női jóérzés egy halvány sugara, és visszaküldi a felbecsülhetetlen értékű szobrot, amit tőle, hiszékeny öregembertől kicsaltak... A továbbiakban minden esetleg érkező levelet bontatlanul a feladóra hárít, aki, ha az elfogultan befolyásoló tevékenységével nem hagy fel, haladéktalanul, jogi úton történő felelősségre vonásával bizton számolhat... (Jókai Anna)

A *felhagy* kivételesen a *valamivel* vonzat nélkül is megjelenik:

Szövegét, formáját, ritmusát, tréfáit tekintve: a Születésnapomra József Attila legoptimistább versei közé tartozik. Mindez ne tévesszen meg minket. Az első szónál érzett szorongásunk nem hagy fel a legbiztatóbb utolsó szakasznál sem. Én egész népemet fogom nem közép... Álljunk meg itt, a „közép”-pel kezdődő szó közepében. Akármivel folytatódik, abban benne van a középszerűség. Legyen az arany középut, horáciuszi középszerű vagy horgerantali

középiskola. A költő, nyilvánvaló, magasabbra tekint. És magabiztos a dolgában. (Hubay Miklós)

### + fellebbez/föllebbez

A *fellebbez* ige a *fellebb* alapszóból keletkezett, korábbi alakja *fellyebb* volt, ma a *feljebb* [fejjobb] formát használjuk. Mivel az *-ező* alak elavult, a szótó eredeti elhomályosult, ezért érthető, hogy a beszélők késztetést éreznek egy (eddig nem létező) *lebb* [leb] tőnek a kikövetkeztetésére. A **szótó elavulásával** magyarázható a kiejtésben bekövetkezett *bb > b* rövidülés is ([fellebbez] > [fellebez]).

Mivel a *fellebbez* igében a *fel* áligező, az ige valódi igekötőt is fölvehet. Az ilyen ige tovább is képezhető. Nézzünk meg példákat az igére és származékaira:

Bármilyen, a vízum újbóli törlésére vonatkozó döntést jó eséllyel megfellebbez majd a teniszező annak érdekében, hogy játszhasson az Australian Openen, ahol rekordot beállító, 21. Grand Slam győzelmét szeretné kivívni.

Kérdezem, hogy milyen kártérítést kérhetek a következő esetben: május 25-én jobbkézszabály meg nem adásából összetörték kocsinkat. Az elkövető minden határozatot megfellebbez, nem ad a rendőrség az ügy lezárásáig igazolást, így nem fogad a biztosító.

Nem gyűjthetnek aláírást az önkormányzati választásra Szentesi Polgári Szövetség Egyesület tagjai, a regisztrációjukat egy fideszes email címről fellebbezték meg – állítja Antal Balázs Tibor. A szentesi képviselőről megírtuk, új színekben indul, miután a Fideszben parkoló pályára tették.

Mivel főegyházmegyeként fellebbviteli bíróság is vagyunk, ezért ide érkeznek a megfellebbezett ügyek a nagyszombati, a nyitrai, a zsolnai és a beszercebányai egyházmegyékből is.

Egy fotó megfellebbezhetetlen bizonyítéka annak, hogy egy bizonyos dolog megtörtént. A kép torzíthat; mégis mindig megmarad a föltevés, hogy létezik vagy létezett valami olyasmi, ami a képen látható.

BELFOLD | DEMOGRÁFIA | KÖVÉR LÁSZLÓ

### „Mefellebbezhetetlen igazság, hogy a világ azoké, akik teleszűlik” - mondja Kövér László

A házelnök szerint gyilkos hazugság, amit a liberálisok harminc éve erőltetnek a közoktatás értéksemlegességéről.

### Mefellebbezhetetlenül a magyaroké a Tokaji



Az olasz borászok végleg le kell, hogy mondjanak a "Tocai" márkanév használatáról, a magyar borászok viszont 2007 áprilisától teljes védelmet élvezhetnek "Tokaji" márkanevükre

Ajánlom 0

Az empirikus adatokból arra lehet következtetni, hogy az áligező elválása iskolázottsági kérdés, az **iskolázatlanok** nyelvhasználatához kötődik. Az interneten jó pár példát találunk rá, mind két *bb*-vel, mind egy *b*-vel írva.



Példák a *fellebbez* írásváltozatra (helyesírás szerinti változat)

Egészen pontosan lebbezzen fel nyugodtan, de a sok másik *fellebbező* levél között úgyis elvész.

Fel lehet-e lebbezni ilyenkor? Biológia-érettségiken (előző évek) törvénytelenül kérdeztek

bizonyos dolgokat? Ilyenkor fel kell lebbezni? / Elvileg csak azt nem lehet számonkérni, amit tartalmaz a hatályos követelményrendszer. Én ez alapján tanultam, ismerem az egész követelményrendszert, mégis sokszor olyat kérdeznek, ami nincs benne ebben. Ezt most tapasztaltam, ahogy érettségire készülvén az esszéfeladatokat nézegettem...

Josep Guardiola kitért az Iniesta incidensre is (tizenegyes volt, avagy sem?): „A játékvezető úgy látta, hogy nem volt büntető, ezt elfogadom. Azt viszont nem fogadom el, hogy sárga lapot adott műesésért Iniestának. Fel fogunk lebbezni a sárga lap miatt.”

Példák a *fellebez* írásváltozatra (kiejtés szerinti, írva hibásnak számító változat)

Még semmi papír nem jött, de amint jön fel fogok lebezni!!! Bár sokan azt mondják, hogy mivel már a decemberit kifizették, nem fogják megmásítani a döntést.

Dinamikus ügyvédem ugyan ezt meg akarta támadni, hogy van remény a per megnyerésére, de nekem elég volt a tréfából, s egy másodfokú próbálkozásnak az anyagi tétje is nagyobb. Faxoltam neki, hogy nem lebezünk fel, s tudomásul veszem, hogy a pert elvesztettem. Hova és mennyit fizessek?! Szegény, nagyot csalódott bennem. Talán 10.000 költséggel megúszom.

Azt mondták az ismerősömnek a nyugdíjintézetben, hogy lebezzen fel. De fél évig is eltarthat az újabb kivizsgálás.

Érdeemes megjegyezni, hogy a gyakorikerdesek.hu portálon három olyan kérdés is elhangzott, amelyben az „igekötőt” a kérdező elválasztotta a *lebez* vagy *lebez* „igétől”. Mind a három esetben a válaszolók azonnal lecsaptak erre az alakra, és – meglehetősen lekezelő módon – elmagyarázták a kérdezőnek, hogy az igekötő elválasztása helytelen.

Idézzük az egyik ilyen esetet:

(A kérdés:) Mit kell tennem, ha augusztusi gyerekeket nem veszik fel az oviba, mert nincs hely?

(Válasz:) A körzeti oviba kötelesek felvenni! Ha nem veszik fel, nyugodtan lebezz fel. Ha akkor sem jutsz eredményre, mehetsz a fenntartóhoz. (Önkormányzat, egyház, alapítvány)

(A kérdező kommentje:) Lebbezzek fel? :)

(Válasz:) Helyesen: fellebbezhetsz nyugodtan.

(Válasz:) Igen, fellebbezzél!. (Olyan nincs, hogy lebbezzek fel, nem igekötős szerkezet!)

Mindezek alapján egyértelmű, hogy a *fellebez* igekötőjének elválasztása **nem illik bele az iskolázott embereknek még az informális nyelvhasználatában sem**. Ezért mások kéziratában is javításra szorul. Természetesen otthoni, baráti környezetben úgy használjuk a *fellebez* igét, ahogy jólesik.



### + felolt/föloolt

A *felolt* ige ‘felgyújt’ jelentésben, a *leolt* párjaként a *felgyújt* ige **analógiájára** keletkezett.

A nyelvművelők az „**alacsonyabb szintű beszélt nyelvhez**” kötik, helytelenítik. A helytelenítés okaként „értelemzavaró” voltát jelölik meg, emiatt tanácsolják, hogy „okvetlenül kerüljük”, és szinonimáival helyettesítsük:



<i>felolt</i>	<i>szinonimái</i>
<u>feloltja</u> a villanyt	<u>felgyújtja</u> a villanyt <u>meggyújtja</u> a villanyt <u>bekapcsolja</u> a villanyt

Egyedi Tiffany lámpa feloltva



Ezt a tanácsot határozottan **el kell utasítanunk**. Szó sincs róla, hogy a *felolt* értelemzavaró volna, valójában **teljességgel félreérthetetlen**. Normális, **analógiás alakulás**, melyben az *olt* **igének megváltozott a jelentése**: a 'kapcsol' jelentést vette fel.



Néhány internetes példa:

Amikor minden félelmem elszlott, mert elhúztam a függönyt, mert <u>feloltottam</u> a lámpát, amikor megérkezett hozzám valaki, és amikor megjöttek anyáék, hirtelen éreztem, hogy testemet elhagyja a hatalmas teher és a nyomás. De ha úgy alakul, hogy a gyermekkori félelem beigazolódik, akkor sajnos felnőttkorig megmarad a rossz élmény.
A következő este Marcsi mindenhol <u>feloltotta</u> a lámpákat. Még a pincében is, pedig rázárta az ajtót kétszer is. Bekuporodott az ágyába. Nem mert kimenni még fogat mosni se. Csak várt és hallgatózott a csendben. De nem történt semmi se. Se morgás, se szörny. Ránézett az éjjeli szekrényén ácsorgó órájára. Majdnem éjfél volt. Már alig bírta a szemeit nyitva tartani. Végül elfeküdt és állig betakarózott. Eseménytelenül telt az éjszaka többi része. Edina a szokott időben jött haza és megnyugodva nézett rá lányára. Fáradtan hullott be hálószobájába. Még a ruháit se vette le. Elalvás előtt az utolsó gondolata lánya fürdőszobai kalandja volt.
A házban a bejárati ajtó csak felül volt bezárva. A keresztpántban ott pihent Emese kulcs-csomója. Nem akarta felébreszteni a családot, ezért nem <u>oltotta fel</u> a villanyt, sötétben fordította el a kulcsokat a zárban. Lezuhanyozott, és lefeküdt békésen alvó felesége mellé. Boldogan szenderült álomba, az idejét sem tudta, mikor érezte utoljára ilyen jól magát.
Ma már nem is volt olyan átlagos napunk. ;) Kellett Nekem tegnap úgy „elkiabálni” :D / Hajnalban kezdődött, mikor is a riasztó csipogására ébredtünk. Először azt hittük, hogy a kazánal van valami baj, mert abból az irányból jött a csipogás. Majd, miután <u>feloltottuk</u> a villanyt, a kutyókat pedig kiengedtük a kertbe (hajnali 5-kor), megtaláltuk a hang forrását. Beletelt némi időbe, mire kikapcsoltuk, de utána már félig nyugodtan fekuhdhattunk vissza még aludni egy keveset. Huhh...
Hol ismerkedjen egy 40 feletti ember például? Jó eséllyel fix munkahelyen van évek óta, ugyanazon az útvonalon jár munkába, és nagyjából ugyanazokat a helyeket látogatja. Persze, nyilván rátalálhat a szerelem jógaórán is egy új edzeni vágyó felbukkanásakor, de alapvetően elég jól be van korlátozva. Ebben a korban már kevésbé partiállat az ember, meg egyébként is, buliban ismerkedni már kamaszkorunkban sem volt túl sikeres, főleg miután <u>feloltották</u> a villanyt a diszkóban... Ott is lehet nyilván, de ritkább, mint gyakori.
Történt ugyanis, hogy amikor véget ért a <i>Lobos de Arga</i> című spanyol horror-vígjáték, de még nem <u>oltották fel</u> a lámpákat, hirtelen mindenféle rémalak került elő a terem egyes helyeiről, durván frászt hozva szerencsétlen, mit sem sejtő nézőkre.
Az addig renden van, hogy az utolsó dalnál elköszönnek, majd levonulnak a színpadról, hiszen tudjuk, hogy ilyenkor érkezik még a ráadás... Ennek tudatában a közönség lelkesen tapsolt, és a szokásokhoz híven követelte vissza a művésznőt és csapatát a színpadra, akik vi-

szont csak nem akartak megjelenni. A dolog furcsasága, hogy valószínűleg az Akvárium munkatársai is bíztak a ráadásban, mivel nem <u>oltották fel</u> a villanyt, nem kezdték el leszerelni a színpadot és nem játszották be a „kiűző” zenét – ezek egyértelmű jelei szoktak lenni annak, hogy távozásra vagyunk felszólítva.
Hogy is mondjam... a Smoke on the Water-t még nagyon nehezen végigültem... de a végére úgy éreztem muszáj állva tapsolni... szerencsére még 5 ember is így látta a történetet. Majd utána lementek a színpadról, de nem <u>oltották fel</u> a villanyt, úgyhogy sejtettem, hogy még nincs vége....vissza ültem. Természetesen visszajöttek és pár másodperc után felismertem a Hust-t, na akkor mondtuk azt, hogy nem ülünk tovább! Átmásztunk öt emberen és kimentünk.
Szerintetek nem rossz ez? Egyrészt jó mert pisil szépen, szárazon vagyunk így egész éjjel, de nekem sem biztos, hogy jó lenne, ha éjjel valaki felkapna, <u>feloltaná</u> a fürdőszobában a villanyt, beszélne is hozzám és leöltöztet, hogy pisiljek... Nem jobb, ha inkább bemegy a pelusba???
Én éjjel nem pelenkázok. Sőt fényt se <u>kapcsolok</u> ... Mert ha <u>feloltanám</u> , megébredne. Csak szopi, aminek a végén beajul, és ágyba visszarakás.
Szintén hiányállapottól való megszabadulást, vagy valaminek a jelenlétére tételét szolgálhatja Lugossy László <i>pénz MENTES pénz</i> című installációja, amely ugyan nemcsak a múlt emlékeinek felidézésére inspirál „a padon álmodozni nem tilos” felirattal, hanem egy idilli jövő megtervezésének lehetőségét is felkínálja. A pad felirata mellé helyezett lámpát bárki <u>felolt-hatja</u> , ha valami világossá válik számára (elég konkrét ez a tárgyi utalás). A pad felett két oldalt egy-egy porcelánőzikkével díszített „tízezerforintos”, középen egy vélhetően üres műanyagdoboz alatt két „MENTES” felirat.
Honnan tudjuk, hogy melyik a helyes út? Melyik a jó döntés? / Miért nem szól fanfár, vagy osztogatnak aranyérmeket, ha a jó útra érünk, és miért nem szól egy éles sípszó, ha rossza útra lépünk, mint valami videójátéknál? Hogy tudjuk? Hogy ne a sötétbe tapogatózzunk? Legalább valaki <u>felolthatná</u> a villanyt, hogy lássak valamit... / Pedig mennyivel egyszerűbb lenne...
Az Arduino egy nagyon egyszerűen programozható mikrokontroller – ha tetszik –, egy primitív miniszámítógép, mely lehetővé teszi, hogy hagyományos tárgyainkat interaktívvá tegyük. Alkalmas például arra, hogy este a villanyt <u>feloltva</u> automatikusan húzódjon be a függöny, vagy a gyerek maciját szóra bírjuk. Elsőre barkácsoló mérnökapukák játékszerének tűnik, valójában a technológiai fejlesztések világát demokratizálja, hiszen míg korábban egy prototípus kifejlesztéséhez is komoly tőke és szaktudás volt szükséges, az Arduinóval fillérekért és autodidakta módon valósíthatjuk meg az ötleteinket.
Szobájába érve próbálta <u>feloltania</u> lámpát. Nem lehetett. Sehol se lehetett. De ő nem gondolkozott csak kattintgatta a kapcsolót, <u>fel</u> kell <u>oltódnia</u> , mielőtt visszatér az a szellem, mielőtt végleg elkapja, kizsigereli és megöli. <u>Fel</u> kellett <u>oltódnia</u> . Ekkor kinyílt az ablak. Esőcseppek hullottak íróasztalára és a szőnyegre. A szél a plafonig emelte a függönyt. Az égen villámok cikáztak. És jött ő. Lágyan, lassú könnyedséggel libbent be a szobába.

Szándékosan idéztünk hosszabb részleteket, hogy látni lehessen: rendezett, igényesen megfogalmazott szövegektől sem idegen a *felolt* ilyen jelentésben, s **közömbös** stílusértékűnek tekinthető.



Még egy részletet idézünk, kivételesen fordításból, Jack London egyik novellájának magyar fordításából, azt szemléltetendő, hogy igényes fogalmazású, enyhén választékos stílusú szövegektől sem idegen a *felolt*:

Egyszer csak teljesen körbezárva találta magát. Minden irányban törzsek, ágak vagy sűrű bozót állta az útját. Akkor kénytelen volt feloltania a lámpáját. Fénysugarát először körülte-



kintően a lábához, a földre irányította. Ahogy óvatosan körbevilágított, a fényben élesen kirajzolódtak az őt körülvevő növények körvonalai. Észrevett egy rést két nagyobb fa törzse között, lámpáját kikapcsolva arra indult tovább. Érezte, hogy itt kicsit szárazabb a talaj a lába alatt, a sűrű lombréteg nyújtott némi védelmet a nyirkos köd ellen. Irányérzéke eddig nem hagyta cserben, érezte, hogy hamarosan rábukkan a házra.

Meg kell jegyezni, hogy számos más szépirodalmi (igényű) alkotásból lehetne idézni a *felolt* igét a tárgyalt jelentésben.

Arra, hogy az *olt* igében jelentésváltozás következett be, bizonyíték, hogy már **igekötő nélkül** is van ilyen jelentése:

Esetleg egy cerkaelemmel működő ledlámpás?... Nincs sok fénye de párna alá jó lehet ha éjjel valamit megnéznél és nem szeretnél villanyt oltani...

Hajnali negyed három. Halkan becsukom magam mögött a hálósoba ajtaját. Lámpát sem oltok.

Semmi pánik biztosan kiment az áram  vissza akartam oltani a villanyt már a kapcsolón volt a kezem amikor egy hideg kéz rátette a kezét az enyémre.

(Kázmér Anikó példái)

Kázmér Anikó kutatásaiból tudjuk, hogy a *felolt* „logikátlanságát” nemcsak a nyelvőrök kifogásolják („fogásolják ki”), hanem a **laikus beszélők** is.

Sajnos én is tanultam pár értelmetlen kifejezést a szüleimtől, majd később jöttem rá, hogy nem léteznek ilyen szavak, mondatok! Pl. oltsd fel a villanyt, ne hazudgálj, kirafinált, ruhástul, türülködő stb. Szóval ultragáz a mai világban ilyen szavakat használni, főleg munkahelyen!

A feloltják a villanyt meg nem tájszólás hanem tirpákság. / Na de ne mondjatok, hogy egy ponton túl nem hangzik valami túl suttyónak. Mar olyan igénytelen értelemben. Szerintem van különbség egy jópofa nyelvi lelemény és pl. a „feloltani” a lámpát között.

Feloltják a villanyt? Ez olyan mintha azt mondanád, hogy a tűzoltók legyújtották a tüzet...

Engem jobban zavar ha a lámpát *feloltják*. Ilyen alapon lehetne *legyújtani* is, de a józan paraszti ész azt mondatja velünk, hogy dolgokat eloltani, esetleg leoltani lehet, feloltani nem.

A logikára való utalás **nyelvi logicizmus** és **nyelvi racionalizmus**; mindkettő a nyelvműködés félreértésén alapul.

Az adatok alapján úgy tűnik, hogy a *felolt* használata – legalábbis bizonyos körökben – **iskolázottsági kérdés**, ezért annak ellenére, hogy nyelvileg teljesen kifogástalan alakulatról van szó, s – amint fentebb láttuk – vannak rá példáink kiegyenlített, sőt **választékos** stílusú **rendezett** szövegekből is – használatával **óvatosságnak** kell lennünk, a szokásosnál nagyobb mértékben kell tekintettel lennünk a befogadó közegre. A *felolt* ilyen használatának elutasítása, helytelenként (sőt nemlétezőként) bélyegzése valószínűleg még az értelmiségi beszélőknek is csak egy részére jellemző, ám nem tudjuk, melyik részére. Ezért **formális** és **választékos stílusú** szövegekben megfontolandó a nyelvművelők által javasolt **szinonimák** használata. Javításra mások szövegében is szükség lehet. Mivel nyilván folyamatban lévő nyelvi változásról van szó, akár néhány éven belül is változhat a helyzet, ezért érdemes figyelni az élő nyelvhasználatot.



## + feltalálja magát/föltalálja magát

A Nyelvművelő kézikönyvtár szerint a *feltalálja magát* kifejezés „idegen nyelvi szemléletet tükröz”. Az olvasókat arra buzdítja, hogy válasszanak helyette valamilyen „természetesebb, magyarosabb” szinonimát vagy körülírást:



<i>feltalálja magát</i>	<i>szinonimák</i>
feltalálja magát	kivágja magát nem jön zavarba túlteszi magát vmin könnyen beilleszkedik vmibe könnyen beleilleszkedik vmibe jól érzi magát vhol

### A kolerikus mint szülő

- A kolerikus szülőként szereti, hogy a gyermeke rendes közegben nőjön fel
- A gyermeket rendre és fegyelemre neveli és arra, hogy minden helyzetben feltalálja magát.

Nem szükséges mást választani, ha csak nem vagyunk a **nyelvi purizmus** vagy a **nyelvi naturizmus**, ill. a **nyelvi idiomizmus** hívei. A *feltalálja magát* kifogástalan, egyáltalán **nem érződik magyartalannak** vagy **mesterkéltnak**. Tetszésünk szerint választhatunk a szinonimák közül.



### A politikától visszavonult Vona Gábor feltalálta magát: alapított egy reklámcéget

A cég neve Vlog Influence Kft., amiből akár következtetéseket is lehet levonni.

ARCHÍVUM | 2020. április 2. 09:30

### Az egyház feltalálta magát a virtuális térben



## + feltételez/föltételez

Kovalovszky Miklós már 1977-ben azt írta, hogy „a *feltételez* – nyilván a rokon értelmű *feltesz* hatására – már egészen szokott ilyen szórenddel”:

<u>Tételezzük fel.</u>
Nem <u>tételezem fel</u> róla.
Pedig <u>fel</u> lehet <u>tételezni</u> .

Kovalovszky csak implicit módon jelzi, hogy az új formát **nem érdemes helyteleníteni**, a Nyelvművelő kézikönyv viszont ezt nyíltan ki is mondja: véleménye szerint – mellyel teljes mértékben egyetérthetünk – „az elváló és az el nem váló szórend **egyaránt helyes**”. Pl.:



<i>helyes</i>	<i>helyes</i>
Nem <u>tételezik föl</u> .	Nem <u>föltételezik</u> .



A nyelvművelői elfogadás mögött leginkább a **nyelvi elitizmus** és a **nyelvi purizmus** ideológiáját láthatjuk, vagyis azt, hogy a szóban forgó formát értelmiségiek is használják (sőt épp rájuk jellemző), és nem tekinthető idegenszerűségnek (egy kifogástalan igekötős ige, a *feltesz* hatására jött létre, ha igaz Kovalovszky feltételezése/feltevése ☺). További nyelvi ideológia, amely hozzájárulhatott az elfogadásához, a **nyelvi konzervativizmus**, ill. **nyelvi legitimizmus**: az igekötő elválása nem új keletű jelenség.

Az elfogadás azonban nem tökéletes, ugyanis a kézikönyv szerint a „*föltételez* elváló igekötővel a.m. *föltesz*, de ebben a (súlyos hibának nem minősülő) használatban fölöslegesen körülményeskedő alak az egyszerű *föltesz* helyett”. Ebben a megítélésben a **nyelvi szimplicizmust** és verbalizálatlanul a **nyelvi szintetizmust** érhetjük tetten.



Néhány internetes példa a *feltételez* igekötőjének elválására:

A *vegetációs démonokkal* kapcsolatos vita a múlt század második fele óta zajlik az európai folklorisztikában. W. Mannhardt (1865; 1876–1877), majd J. Frazer (1912) a természet körforgásában részt vevő, annak meghalását-újjaszületését megtestesítő-szimbolizáló, eredetileg a fákból lakó „faszellemekek”, erdei démonokat tételeztek fel, amelyek Európa parasztkultúráiban gabonadémonokká lettek, és mind a különböző szláv, mind a germán népek agrárritusaiban, valamint szólásokban és egyéb nyelvi sztereotípiákban a mai napig megőrződtek mint a gabona növekedésének megtestesítői. Noha a „gabonadémonok” létét megcáfolta a kutatás (von Sydow 1948), újra meg újra felvetődtek a Mannhardt véleményét támogató nézetek. A közelmúltban Ujváry Zoltán tételezte fel gabonadémonok meglétét nemcsak germán és szláv szomszédainknál, hanem a magyar néphitben is.

Idézzük fel röviden a neutrínó-kutatások történetének főbb állomásait (egyes eseményeket a későbbiekben részletezünk). A neutrínó létezését Wolfgang Pauli tételezte fel 1930-ban. 1933-ban Enrico Fermi beépítette a neutrínót a béta-bomlás elméletébe. (A neutrínó név olaszul „kis semleges” jelent, a „nagy semleges” az 1932-ben felfedezett neutron.) Létezésüket kísérletileg F. Reines és C. Cowan mutatta ki elsőként 1956-ban atomreaktor mellett, majd 1962-ben különböztették meg először az elektron- és a müon-neutrínókat.

Először is – ismételtelen – gazdasági „leszivárgásra” épített: arra, hogy ha elegendő pénzt dobunk a Wall Streetnek, akkor az valahogyan a gazdaság „főutcájára” is leszivárog, kisegítve az átlagos munkavállalót és lakástulajdonost. Ez a fajta leszivárgás szinte soha nem működik. / A terv ráadásul azt tételezte fel, hogy az alapvető probléma bizalmi jellegű. Ez kétségtelenül része a problémának; de a mélyebben fekvő gond az, hogy a pénzpiacok néhány nagyon rossz hitelügyletet hajtottak végre. Volt egy ingatlanbuborék, és a hiteleket irreálisan magas árakra alapozták.

A 3.3. alfejezetben azt tételeztük fel, hogy a környezet teljesen megfigyelhető és determinisztikus, valamint hogy az ágens tisztában van minden cselekvésének következményével. Ebből kifolyólag az ágens pontosan ki tudja számítani, hogy egy tetszőleges cselekvésszekvenciának milyen állapot az eredménye, és azt is tudja, hogy ő maga melyik állapotban van. Az érzékelései nem nyújtanak új információt az egyes cselekvések után.

A lent látható részletgazdag kép volt az első, amely a marsi üledékes kőzetek sokkal gazdagabb történetét sugallta a kutatóknak. A képen a Valles Marineris kanyonrendszer Candor Chasma nevű szakadékvölgye látható, pontosabban annak délnyugati szegletében egy 1,5 x 2,9 km-es terület (alsó kép). Itt a korábbi felvételek (Mariner 9 és Viking) alapján nem tételeztek fel rétegzett kőzeteket.

Tételezzük fel, hogy egy szoftver terméket fejlesztünk. A termék részeként szükségünk van egy adott programra, amit vagy magunk fejlesztünk ki, vagy kész csomagként megvásárolunk. A döntési fa segítségével döntsünk arról, hogy az adott programcsomagot vegyük, vagy

magunk fejlesszük. Úgy gondoljuk, hogy ha magunk fejlesztjük ki a csomagot, akkor nagyobb lesz az üzleti siker valószínűsége, bár ez többre fog kerülni, mint a vásárlás.

A módszer teszteléskor a kísérleti alanyoknak gombok sorát kellett nyomkodniuk előírt sorrendben, mintha zongora billentyűin játszanának hangok meghatározott sorozatát. Egyértelműen kiderült, hogy az áramvonalasított alanyok gyorsabban meg tudták jegyezni a helyes sorrendet. Viszont egyelőre csak az úgynevezett izommemóriát „edzi” az áramos módszer, a mozdulatsor-émlékezést segíti, így például zenészeknek kiváló. Okkal tételezhető fel azonban, hogy más területeken is erősítheti a nagyon gyenge áram a tanulás képességét, gyorsíthatja sebességét.

Régebbi példák a történeti korpuszból és az internetről:

1. Egyenlő terhek viselése és egyenlő jogok gyakorlása, a mellett hogy ritka, eddigelé soha nem létezett köz értelmességet tételez fel, és nem egy kivételnek van kitéve, inkább oly nemzetekhez áll, noha mindig elég távol tőlük is, azért még is sokkal közelebb mint hozzánk, mellyek, mint például az amerikai egyesült statusiak, nincsenek körülsáncolva az elévülésnek falai által, mint körülövedzve vagyunk mi magyarok. Mihez képest, mert ha az elévülés nem vétetik tekintetbe, minden teljes káoszba dűl e földön, mi már többször történ. (1840)

2. Az erdélyi szászoknak német nemzetiség melletti buzgólkodásukra nézve, van ugyan kevés különbség; de ész bírálatát ez sem állja ki. Ez is olly gyermeknek játékához hasonlít, ki szobában akar földet művelni 's kertet építeni; holott létezik a kert s föld, mellyben erejéhez képest ő is dolgozhatik, s mellynek örömeit ő is élvezheti, s gyümölcséből ő is részesülhet. Az erdélyi szászok, igaz, törvény szerint léteznek nemzetül – s nemzetül kell a törvény ortalma alatt folyvást létezhetniök. – De polgári jogaikat s szabadságukat nem szász vagy német nemzetiségök tételezi fel, nem az annak biztosítéka s kezessége. (1843)

3. E nézetben van Volkmar, Kuntze, Jolly és Thöl, ki a váltót, mint formális ügyletet elfogadva, annak alapjául a váltószereződést tekinti; szerinte a váltó fizetési ígéretet képvisel, mely mint a római stipulatio, causa debendi nélkül is érvényes. Mittermayer a váltó mellett szerződést tételez fel, mely által az adós a fizetést minden váltóhitelezőnek ígéri. (1875)

A szénleg hatása folytán vasoxid redukálódik vasoxidullá, mely utóbbi a szénsav által karbonatizáltatik, míg a vízgőzök behatása az ércben előforduló mészsilikátokra tételezhető föl. (1900)

4. De tegyük föl, hogy a szövegíró feledékenységéből maradt ki a sas színjelzése, ott van a festett kép, melynek vázlatát, a biztosan megállapítható szokás szerint előzetesen bemutaták a királynak, s az csak már nem tételezhető föl, hogy a szöveg is, a festő is kész akarattal mellőzze a fehér színt, ha az t. i. úgy festetett volna meg a tervben, hisz ismerték azok a királyuk címerét. Itt a királynak határozott szándéka volt a Dessewffyék ősi címerét bővíteni, még pedig királyi kegyből a saját címeréből vett motívummal, de hogy ez éppen a *fehér* sas lett volna, semmivel sem bizonyítható. (1904)

5. Schwarzenberg főhadiszállásán utolsó pillanatig teljes bizonytalanság uralkodott az ellenség helyzete és szándéka felől, sőt a francia fő erőt még mindig Lipcse tájékán tételezték fel, holott azon a környéken gyenge hadtáp csapatokon kívül egyáltalában nem voltak francia erők. Továbbá ahelyett, hogy a fegyverszünet lejártá után másnap, augusztus 18-án mindjárt megkezdték volna a támadólagos eljárást, egyelőre 4 napon keresztül még mindig meddő tárgyalásokat Napóleonnal. Pedig az augusztus 18-án meginduló támadás a franciákat a lehető legkellemetlenebb körülmények között érte volna. (1928)

A 4. sz. idézetben a *tételezhető föl* mellett a rövidebb, a nyelvművelők által támogatott *tegyük föl* formát is megtaláljuk.

A nyelvőrök által jelzett jelentéskülönbség tényével egyetérthetünk, azzal nem, hogy a *föltételez/feltételez* fölöslegesen körülményeskedő volna, a mai nyelvhasználatban ez teljesen szokványos, ezzel szemben a *föltesz/feltesz* formálisabb. **Bármilyen beszédhelyzetben élhetünk bármelyik szórendi megoldással**, és semmi okunk sincs mások szövegébe belejavítani.



SEBESTYÉN MIHÁLY

## Sebestyén Mihály: Tétélezzük fel

2015. augusztus 3., hétfő, 14:59

Facebook, Messenger, YouTube, Instagram icons

Adaptív 0

**Tétélezzük fel, hogy**  
szeretnél egy online jelenlétet  
nézzük meg mire lesz szükséged

hogy összeálljon a kép

### + felvételez/fölvételez

A szó igekötője hagyományosan **attól függ, milyen jelentésben használjuk.**

a) 'Felmérést végez' jelentésben való használatkor nem válik el az igekötő:

Ma a határ hányad részét felvételeztetek?

b) A 'raktárból átvesz, kivesz' értelmű *felvételez* ellenben a **vételez ige igekötős származékának** is tekinthető, ezért elváló szórendű is lehet:

Hány kiló lisztet vételeztetek fel?

Internetes példák:

Az első pillanattól kezdve tudtam, hogy óriási jelentősége van a frissítőállomásoknak. Így aztán már az első méterek után bőségesen vételeztem fel banánt, szőlőcukrot, olajat, krumplit, hagymát, rizst, kenyeret, bort (békességet), egy kevéske kávé, pár kiló húst.

A munkakörzet elfoglalása előtt fel kell vételezni a munkafeladathoz szükséges, raktárban tárolt szerszámokat, felszereléseket, segédeszközöket, védőfelszereléseket, azokat a munkakörzetbe kell szállítani és ott szükség szerint el kell rendezni. A betonozást megelőzően a munkát irányítóval közösen ellenőrizni kell az előzetes munkák műszaki állapotát, munkavégzés szerinti alkalmasságát, a munkakörzet, illetve a munkahely munkavédelmi megfelelőségét.

A mérvizsgákon a magyar hidegvérű lófajta egyedeit jelentetik meg, és a bírálók különböző szempontok alapján vételezik fel őket. Alapfeltétel, hogy a nevezett lónak be kell töltenie a két és fél éves kort, és DNS alapú származási lappal kell rendelkeznie. Ezek után következhet a méretfelvételezés, a küllem bírálata, a mozgás bírálata, kondíció- és készségvizsgálat, és végül a viselkedésbírálat.

A magyarországi olcsóbb üzemanyagárak miatt mind Ausztriából, mind Szlovákiából járnak át határ menti településeinkre tankolni, továbbá a tranzitkamionok is hazánkban vételezik fel üzemanyagjaikat, melyek miatt néhány benzinkúton hiány alakult ki, főleg gázolajból. Ez több országrészben hatalmas pánikhoz vezetett, tömött sorok alakultak ki a benzinkutaknál, és mindent megtöltöttek, amiben üzemanyagot lehet tárolni. Volt olyan, aki tartálykocsival



érkezett.
Amíg nincs feltárva, hogy pontosan mi okozta a fa pusztulását, addig semmiféle növényt nem javaslok a helyébe. <u>Fel kell vételezni</u> a talajt és megfigyelni, megvizsgálni, pajorok száma stb., ha nem egyértelmű, akkor talajvizsgálat ajánlott.
Ha pedig megállapítást nyert, hogy a könyvelők és segédtszjtjeik többet <u>vételeztek fel</u> , mint amennyi a főkönyvi kimutatás szerint birodalmi könyvelőségünkön nyilván van tartva, nevezettek kétszeresen kötelesek visszatéríteni, a hadtápfőnököktől is levonva a szóban forgó tételt, mint amelyet ezek amazok követelésére már kiosztottnak tüntettek fel. (fordítás)
A töveket 2012 kora tavaszán, a vegetációs periódust megelőzően földdel feltöltöttük. A feltöltést a vegetációs idő folyamán egy alkalommal megismételtük. A tő- és vesszőfertőzöttséget a szezon folyamán ugyanúgy 50-50 töről, három alkalommal, ugyanazokban az időpontokban <u>vételeztük fel</u> , és ugyanúgy a kezeletlen kontrollhoz viszonyítottuk az eredményeket.
– Nincs abból a gyümölcszéből, amelyet most mindig ettem? / – Elfogyott, százados úr. / – Miért nem szólt idejében az élelmező altisztnek? Mondtam, hogy sokáig leszünk idekint. / Az altiszt kissé habozva felel: / – Azt nem <u>vételeztük fel</u> , százados úr. / – Hát honnan volt? – faggatom. / – Én kaptam, százados úr, az édesanyám küldte tábori postán. / – Ember! De hiszen maga abból sohasem evett! / – A százados úr számára tartogattuk.
Elkészítés. Ülünk fel a 9-es buszra, és döcögünk el vele a piacra. Dobjunk be egy stampedlit a kórusban, és keressük fel kedvenc hentesünket. Némi gusztálás és hümmögés után <u>vételezzük fel</u> a sütnivalókat, majd uszgyi a búbajos savanyúságos nénihez káposztáért, majd a pékhez egy kis toronyi kenyérért. Ha mindezekkel megvagyunk, utazzunk haza.

Ma ez az ige ebben a jelentésben a nyelvvelők szerint többnyire **igekötő nélkül** használatos:

Hány kiló lisztet vételeztetek?

Mivel mindkét jelentés szaknyelvi, a használatban nem követhetjük nyelvérzékünket, nem követhetünk valamilyen elképzelt „köznyelvi normát”, hanem a szaknyelvi használatot kell követnünk.



### Áram, gáz és víz: így derül ki a szabálytalan vételezés

A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) fogyasztóvédelmi ügyfélszolgálatára érkező beadványok jelentős része a szabálytalan vételezéssel kapcsolatos. A szabálytalan vételezés élet- és balesetveszélyes, emellett több százezer forintos kötbérfizetési kötelezettséget is eredményezhet - adta hírül a hivatal.





## # 9. A felül/fölül igekötő

### + felülír/fölülír

A *felülír* ige újabban keletkezett **számítógépes szakszó**: a szövegszerkesztő *felülíró üzemmód*-ja azt jelenti, hogy az újonnan beírt írásjelek törlik a már ott levőket, azoknak a helyére kerülnek.

A Nyelvművelő kézikönyv megjegyzi, hogy ez az angol *type-over* fordítása, de magyarosabb lett volna az *átír* igét alkalmazni.

Ez a vélemény **nyelvi purizmusra** vall. Ha a szerzők nem volnának puristák, örülniük kéne, hogy nem az *átír* szó terhelődött még egy jelentéssel, hanem egy új szó jött létre.

A *felülír* **metaforikus** használatával **átvitt** értelme is kialakult, ezt azonban a Nyelvművelő kézikönyv „**divatszóként**” bélyegzi meg:

A miniszterelnök közjogi reformjavaslatai felülírják az alkotmány rendelkezéseit.

További vád a *felülír* igével szemben – legalábbis az idézett mondat vonatkozásában –, hogy ez a „szépítő szóhasználat egybemossa az *érvénytelenít, hatályon kívül helyez, módosít vmit*, ill. az *ellentétben áll vmivel* kifejezések jelölte tartalmat, ennél fogva nem nyeresége a publicisztikai stílusnak” (NymKsz.<sup>2</sup> 2005: 181).

Ezzel a véleménnyel messzemenően **nem értünk egyet**: a kommunikációban éppoly szükség van árnyaló, differenciáló kifejezésekre, mint több jelentést, árnyalatot magába sűrítő kifejezésekre. És természetesen **szükség van eufemisztikus kifejezésekre is**.

<i>kifogásolt</i>	<i>ajánlott</i>
A miniszterelnök közjogi reformjavaslatai <u>felülírják</u> az alkotmány rendelkezéseit.	A miniszterelnök közjogi reformjavaslatai <u>érvénytelenítik</u> az alkotmány rendelkezéseit. A miniszterelnök közjogi reformjavaslatai <u>hatályon kívül helyezik</u> az alkotmány rendelkezéseit. A miniszterelnök közjogi reformjavaslatai <u>módosítják</u> az alkotmány rendelkezéseit. A miniszterelnök közjogi reformjavaslatai <u>ellentétben állnak</u> az alkotmány rendelkezéseivel.

A *felülír* igét **bátran használhatjuk mind eredeti, mind átvitt jelentésben**; mivel eredeti értelmében **közömbös** stílusértékű, átvitt értelemben pedig talán **enyhén formális** vagy **választékos** (de ezt a feltevést empirikusan kellene vizsgálni), elég sokféle szövegbe beleillik. Természetesen a **nyelvőrök által ajánlott** szavak és kifejezések is **kifogástalanok**.

Példák az MNSZ2-ből:

A regény a rend megbomlásának folyamatát a történelmi időbe vetíti vissza, és az átmenetek jelentőségét hangsúlyozza a mindent <u>felülíró</u> jövőendő zsarnokságával szemben. A dolgok „eseményjellegét” (M. Foucault) oly módon domborítja ki, hogy az átmeneti helyzetekben adott/adható válaszlehetőségekre összpontosít. (Keserű József)
Szóval nem volt könnyű belátni mindezt, azután elkezdni nulláról, bedarálni, át- és <u>felülírni</u> az előzményeket, s úgy dolgozni ezzel a félrégi anyaggal, mintha új lenne, holott végig kötöttek és fékeztek a saját áthallásaim, de ezek már műhelydolgok, olykor még az én számomra is áttekinthetetlenek, akár a szállongó, délutáni por egy asztalosműhelyben. (sajtó)
Az SNP-analízis eredmények alapján úgy tűnik, hogy a mai magyarországi lakosság egy részének az ősei és a kazakisztáni madjar populáció ősei között valamikor a múltban (mai történelmi és régészeti tudásunk szerint legalább 1300-1500 évvel ezelőtt) genetikai kapcsolat állt fenn. A magyar történelem során sokan sikertelenül keresték a keleten maradt magyarokat, most sikerült őket meglegelni. A genetikai eredmény nagymértékben <u>felülírja</u> a magyarok származásáról eddig vallott elméleteket. (sajtó)
Összességében elmondható, hogy a kedvezménytörvény kérdéséhez való viszonyulás Romániában alapvetően a vélt vagy valós nemzeti érdekekhez való viszony alapján történt, ennek következtében a lapok természetes belpolitikai irányultságát, mely a kormány-ellenzék dichotómián alapul, <u>felülírta</u> a nemzeti érdekekhez való viszony. (tudományos)
Lex specialis mivoltánál fogva a rendelet <u>felülírja</u> a polgári együttműködés általános rendelkezéseit; visszaállítja a közösségi jog elsőbbségét egy a tagállamok akaratánál fogva eddig kivételt képező területen, ugyanakkor azonban nem változtatja meg a tagországok belső jogrendjét. (hivatalos)
Most már kevesen emlékeznek erre, mert a görög válság <u>felülírja</u> a magyarok történetét, de mi voltunk az elsők. De ennek ellenére én azt mondom, hogy minden országnak futnia kell a saját kockázatát, hiszen Magyarország is kijött a függelmi viszonyából vagy a függő viszonyból az Európai Unióhoz és a Nemzetközi Valuta Alaphoz képest. (besznye)
A tudomány szigorú módszerei segítséget nyújthatnak – ha tényleg alkalmazzák őket. De nem megyünk velük túl sokra: az eredmények érvényességi köre szűk, és egyébként is kevés az egész. Szerintem együtt kell élni a bizonytalansággal. A bölcs zokszó nélkül hajlandó radikálisan <u>felülírni</u> az egyes igazságaihoz rendelt valószínűségi értékeket, ha új dolgokkal találkozik. (fórum)

Van, hogy hiába a statisztika, a kémia mindent felülír. Hogyan legyünk szinglik? c. film

**HRBLOG**<sub>HU</sub> BLOGFOLYAM HR BLOGOK SZERZŐK  
PUBLIKÁLVA: 2022.10.01 - 7 NAPJA / ÉRTHETŐ MUNKAJOG

**A veszélyhelyzet felülírta a munkahelyek fűtési szabályait is**

2022. február 19., 11:35 ma7 | MTI

## A politikai helyzet felülírja a járványügyi óvatosságot Angliában

Az Ukrajnából Angliába utazóknak akkor sem kell indulásuk előtt koronavírustesztet végeztetniük, ha nem oltották be őket teljes körűen a kórokozó ellen - közölte a brit közlekedési minisztérium pénteken.



Fotó: TASR/AP

## Az Európai Parlament ismét felülírna Orbánék akaratát

JUDI TAMARA (BRÜSSZEL)

2020.12.16. 09:33



## Létezik-e olyan emberi jog, amely felülírhatja az élethez való jogot?

Teljesítés Megosztás



NEMZETKÖZI GAZDASÁG

Felülírhatja a szupervariáns a kilátásokat – ezek a forgatókönyvek

„A RETTENETESEN NEHÉZ GYEREKOR IS FELÜLÍRHATÓ, HA VAN VALAKI, AKI MEGFOGJA A KEZED” – A GYERMEKHÍD ALAPÍTVÁNY MENTORPROGRAMJA VALÓDI SEGÍTSÉGET KÍVÁN NYÚJTANI A GYERMEKOTTHONOK LAKÓINAK

TÁMOGATOTT TARTALOM

2021. DECEMBER 16. | KAAD | OLVASÁSI IDŐ KB. 6 PERC



## # 10. A fenn/fönn igekötő

### + fennforog

A Nyelvművelő kézikönyv megállapítása szerint a *fennforog* **hivatali** és **sajtónyelvi** kifejezés. Ezzel egyet is érthetünk, valószínűleg ez az ige csakugyan jellemző a hivatali nyelvre, talán kevésbé a sajtónyelvre, mert **erősen formális** stílusértékű.



Azzal azonban nem tudunk egyetérteni, amit a kézikönyv ezután állít, hogy ti. a *fennforog* „sok más, megfelelőbb igét szorít ki a használatból”.



<i>fennforog</i>	<i>szinonimák</i>
A háború kiterjedésének veszélye <u>forog fenn</u> .	A háború kiterjedésének veszélye <u>fenyeget</u> .
Az a körülmény is <u>fennforog</u> , hogy...	Az a körülmény is <u>adódik</u> , hogy...
	Az a körülmény is <u>kínálkozik</u> , hogy...
	Az a körülmény is <u>lehetséges</u> , hogy...

A *fennforog* **szinonimái semmivel sem megfelelőbbek**, csak éppen **nem formális**, hanem **közömbös** stílusértékűek, így **többféle típusú szövegbe beleillenek**. Megfelelő stílusú (nagyon formális) szövegben bátran használhatjuk a *fennforog* igét, de kevésbé formális stílusú szövegben nevetséges lehetne (például egy szakdolgozat szövegébe sem illik).



Példák az MNSZ2-ből:

Az éjjeliőr, aki éjjél után volt az éjjeliőr, fél tizenkettőkor vette át a szolgálatot társától, aki éjjél előtt volt az éjjeliőr. Tartott a fémre vadászó besurranó tolvajoktól, ezért óvatosságból hevenyészett leltárt készített. Hatszázötvennégy Lenin-szobor, hatszázhuszonhárom felszabadulási, száznegyvennégy tanácsköztársasági emlékmű állt a parkban és egy külön tárolóban még négyezer-hatszázkilencvenkilenc vegyes témájú alkotást gyűjtöttek össze – Horthy Miklós lovas szobrától kezdve egészen Károlyi Mihály, Kun Béla és Rákosi Mátyás képmásáig. Túlbugzó önkormányzati tisztviselők néhány utcai illemhelyet is beküldtek, mert azok is köz-

területen álltak, és alapos gyanú látszott <u>fennforogni</u> , hogy elvtelenül kiszolgálták a letűnt rendszert. (Moldova György)
Forgatom, fölírom és kihúdom, hagyom gubózkodni, lenni és kifesleni, nem kezdek vele semmit. Mintha egy vastag, rosszfogású paksaméta fölirata volna, egy érett, szennyesszürke iratgyűjtőé, amely egy nyugat-német illetőségű amatőrfilmtekeracet tartalmaz citromos stanecliban, továbbá egy jegyzőkönyv rojtos, lila másolatát, valamint két darab nyúlszürke, laposra száradt vattát kisalakú borítékban. E dosszié fedelén áll egyebek között ez az én egyszerű, száraz és síkos szavam: Selyemgyár. Kuna Józsefné és Straubinger Ferencné a jegyzőkönyv tanúsága szerint „szabotázs”-tevékenységet nem gondoltak <u>fennforogni</u> , továbbá fájlalták, de nem nehezményezték az azonnali elbocsátást, és maradandóan megtanulták, hogy a dolgozó osztályok egyes tréfája az ellenség kezén egyenesen tragédiába is torkollhat. (Parti Nagy Lajos)
Katasztrófa Koszovóban máris van, a sokat látott Oroszországban pedig már annyi farkast kiáltottak (és nevesítettek is Zsirinovszkijtól Lebegyig), hogy ha úgy tetszik, itt is <u>fennforog</u> a hiteltelenség esete. (sajtó)
A szolgálat megmenti, megszabadítja és felszabadítja, különféle szinteken a bebörtönzött tudatot. Ugyanezt lehet megállapítani a halálról. De amennyiben a szolgálatot nem vagyunk képesek a <u>fennforgó</u> esetben minden tény intuitív megértése szerint végezni, okosan végrehajtani és a szeretet szellemében alkalmazni a fizikai síkon, az nem fogja teljesíteni küldetését megfelelően. (tudományos)
Én tovább tudnám fokozni a borzalmakat, képviselő úr. Mert meg tudnám kérdezni azt is, hogy kinek a tulajdonában áll az autó, belülről hallgatják-e le, vagy kívülről? És akkor máris az örültek háza fog <u>fennforogni</u> , amit ebben a törvényben nagyon nehéz rögzíteni. De én is úgy érzem, hogy amennyiben ez a lehallgatott személy tulajdonában lévő gépkocsi és itt valamiféle belső eljárással folyik majd ez a lehallgatás, akkor való igaz, némi analógia fedezhető fel egy lakásba való behatolással kapcsolatban. (hivatalos)
Tehát a rend és a biztonság megteremtésének ez a kis lépése feltétlenül szükséges, éppen ezért nem tehetjük kockára ezt a rendeletet azzal, hogy – ahogy azt a jogi bizottság és a Közigazgatási Hivatal is jelezte – újból <u>fennforog</u> a veszélye annak, hogy ezt ismét vissza kell vonnunk. (hivatalos)
A másik megjegyzésem ahhoz az alkotmányossági aggályhoz szól, amit az alkotmányügyi bizottság itt <u>fennforogni</u> lát. Nyilván emögött az van, hogy a versenyszféra egy szereplőjét nem lehet alkotmányosan olyan támogatásban részesíteni, ami számára indokolatlan versenyelőnyt biztosít. Ugyanakkor teljesen nyilvánvaló mindenki számára, hogy a szövetkezet kifelé tényleg versenyhelyzetben van – no, nem az, aki meg fogja kapni adott esetben a kormánydöntésnek megfelelően ezeket az élelmiszer-feldolgozó üzemeket, tehát nem azok, akik most a termelők, hanem versenyhelyzetben fog dolgozni továbbra is ez az élelmiszer-feldolgozó. (hivatalos)
Jelenleg pedig a tanya tulajdonképpen olyan gazdasági épületekkel ellátott földbirtokot jelent, mely valamely község határában a községhez tartozó földekből került kialakításra és ebben rejlik a tanya és puszta közt <u>fennforgó</u> különbség, mert utóbbinak rendszerint nagyobb területe nem valamely község határából lett kihalászva, hanem önálló terület. (besznye)
Más: szóval mindenki gyanús aki él, meg aki tud biciklizni, meg aki nem tud biciklizni, továbbá ezek szerint újfent a kisnyúl esete látszik <u>fennforogni</u> , mármint a sapkája ügyében:-)) (fórum)
Hamisítás tényállásának megvalósulása láccik <u>fennforogni</u> . De nem rosszz, én sem utálom nyomkeresőt, meg Hans Castorpot sem (és a többi nickjét sem, egyik nickemmel sem). (fórum)

Több példában a *fennforog* használata mögött **iróniát** sejtethünk, vagyis **stíloselemként** kerül ez a szó a szövegbe. Az utolsó példában csak a ténylegesen helyesírási hibának tekinthető jelenségek lettek kijavítva, azok, amelyek valószínűleg stíloselemként működnek, nem.



A kézikönyv szerint a *fennforog* helyett újabban előfordul a „kevésbé körülményes” *fennáll* ige is:



Fennáll az a veszély, hogy...

Fennáll az a lehetőség, hogy...

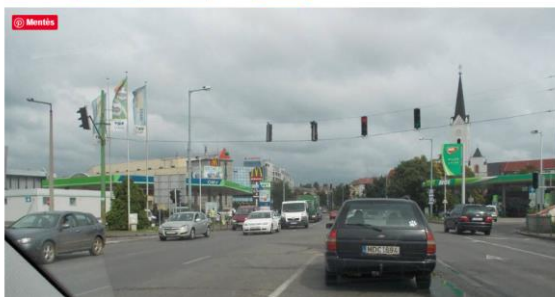
Fennáll az a körülmény, hogy...

Valóban úgy tűnik, mintha **régiessé** kezdene válni a *fennforog*, de empirikusan kellene vizsgálni. A *fennáll* csak **enyhén formális** vagy **választékos**, ezért **szélesebb körű** a használata.

A közmunka lehetősége még fennforog –  
harc az igazságért – kicsi a zöld idő – a  
térfigyelő kamerák gyengék

by Szántó István · 2014.08.12. (2014.08.12.) · Hozzászólások · Megtekintés399

Facebook · Twitter · LinkedIn · Mentés · Email



## Még fennáll a forintválság veszélye

MN SZABÓ ESZTER

2006.03.10. 00:00

Komoly figyelemztetésként értékeli gazdaságkutatók a forint jelentős gyengülését. Az elmúlt két nap pénzügyi eseményeit egyelőre globális folyamatokkal magyarázzák az elemzők, akik közül azonban egyre többen vélik úgy, hogy megnőtt hazánkban egy pénzügyi válság esélye. Eközben Veres János elismerte: még nyáron intézkedéseket kell hozni a költségvetési hiány csökkentésére.

Más megítélés alá esik a *fennforog* igéből képzett *fennforgás* főnév, ill. a *fennforgás van* kifejezés, amely – talán meglepő módon – alapvetően **bizalmas** stílusértékű. Az MNSZ2 példái:



Néhány régi balhét ráverhettem volna egy barátomra, akiről tudtam, hogy egy hónappal korábban disszidált, de nem bíztam Rajnában, tudtam, hogy csak felszedi a fülesek, és a markába nevetne. Nem mondtam semmit, behozott ide a kapitányságra. Na, itt már fennforgás van! – mondtam magamban. – Úgy látom, hogy dühös vagy Rajnára. – Igen, mert újra megmotozott, belenyúlka a zsebembe, mint egy buzi. (Moldova György)

Ettől kezdve azonban a történet másfelé kanyarodik, mert a rendőr nemhogy elköszönne, és felvillantana egy korsó sör üdítő képét, de továbbra is ragaszkodik ahhoz, hogy itt fennforgás van, és erősen kétli, hogy bármiféle művezető igazolni fogja itt ezt a cigányembert. Ezért együtt elmennek a közeli utcába, ahol a rendőr sejtése beigazolódik: a művezető (többségi, fehér bőrű) nem igazolja a cigányembert, mert az igazságát hierarchiába állította a rendőrével. (sajtó)

Mi Andrew-val a Bompusára mentünk, így aztán deréig vizes voltam, amikor a táborba visszaérve mondtak a többiek, hogy hívott a családom.:) A tábori laboratóriumban van a legjobb műholdas vétel, így oda mentem telefonálni. Ahogy jövök vissza látom, hogy fennforgás van: megérkezett a karácsonyi menü – egy krokodil... Nesze neked természetvédelem! Így végül 24-én este krokodilpörköltet ettünk... (sajtó)

Uraim itten valami nagy tévedés fennforgása van. Igaz hogy hardware-rel foglalkozom, de az jelenleg hardware-store. :-) Azaz vas – szó szerint. Én már 92 óta nem foglalkozom profesz-



szionálisan számítógépekkel, csak a saját cégem informatikai rendszerével, meg haverok itt-ott. Aztán próbálok megmaradni a képben, mert hát ez volna az eredeti szakmám, és szerettem is. (fórum)

Azt hiszem, itt bizonyos fennforgás van, fogalomzavar szempontjából, vitézice. Tudtommal a vitéz nem nemes, így a javaslatnak (a megismert részlet alapján) nem kell tartalmaznia a vitézi cím viselhetőségére irányuló indítványt. Szóval, emlékeim szerint a vitézi rendet Horthy alapította, méghozzá azért, mert nemesi címet csak a király adományozhatott márpedig a Magyar Királyságnak nem volt királya. Így hát a vitézek „alából” NEM tartoznak a történelmi családok tagjai közé. (fórum)

Szerencsétlen fickót, miután jelentette az esetet rádión, elküldték egy benzinkúthoz, hogy ott várjon meg valami Wartburgot. Miután rájött, hogy itten a kisfiam menj ki a konyhába, nézd meg, nem vagyok-e ott című eset fennforgása volt ténnyügyileg megállapítható, visszatért az eredeti helyszínre. Ott persze már senkit és semmit nem talált. (fórum)

Egyiptomi krízis: A magyar média csak azzal van el, hogy ott most nem ajánlott nyaralni és egyébként csak kis fennforgás van az országban nem kell aggódni. Alig van oldal, ami elmondaná, hogy mi is zajlik arrafelé... (közösségi)

A kifejezés tudatos **stíluselemként** való használatára jól utal ez az internetes példa, melynek szerzője metanyelvi megjegyzést fűz a kifejezéshez:

Amikor egy megmagyarázhatatlan helyen és időpontban bedugult forgalomban az autóban ücsörögve idegesen dobolsz ujjaiddal a kormányon, majd' megöl a tájékoztatlanság, hogy ezt most miért. És meddig. Azon agyalsz, vajon te mulasztottál-e el valami hírt, vagy egyszerűen a rendőrszargonnal élve: „fennforgás van”. Mindenfélére gondolsz, útfelújítást, csőtörést, balfaszkodó sofőröket, rémes baleseteket, kisebb természeti katasztrófákat vizionálsz, de vajon gondolsz-e arra, hogy valahol ott elől, az egyik fontosabb csomópontnál mondjuk utcazenészek adnak elő egy spontán performanszt? Vagy esetleg egy híresebb zenekar, neadjisten világsztár őrjíti a népet? Sőt, talán épp egy olyan banda, amelyikért te is rajongsz?

A kifejezés alapvetően **bizalmas** stílusértéke azzal magyarázható, hogy minden valószínűség szerint az 1982. évi Humorfesztivál egyik jelenete nyomán terjedt el, ahol a Markos–Nádas duó Sebes elvtársat, a tanácselnököt, ill. a hivatali „bikkfanyelvet” a *fennforgás* és a *tényállás* szó gyakori használatával jellemezték és figurázták ki. Ilyeneket mondtak vele:



Józi bácsi, hogyne, hogyne, persze, teljes tényállás van, mint fennforgás.

Sógora, az unokahúgának a nővére, persze, született Berger Elvira. Ez egy magyarosított név, Baunn, persze ezt tudjuk, kérem, megkeresett minket és közölte velünk, hogy itt egy falazás tényállása van fennforgásilag, mint fennforgásilag képezett tényállás persze.

Egy hülyeség, mindegy, teljesen mindegy. Igen, igen, hát most itt tényállás fennforgása van.

A szó a tárgyalt kifejezésben is elhangzott:

Gizike, drága, ne adjon be több vonalat, mert most itt fennforgás van!

Az idézetek hiteles forrásból, Nádas György: Hugyosjózi szülei, avagy a Markos–Nádas sztori címmel 2012-ben a Kossuth Kiadónál megjelent könyvéből valók.

Arra, hogy a kifejezés valóban az említett kabaréjelenet nyomán terjedt el, ez az MNSZ2-ből való sajtónyelvi idézet is utal:



De bármiként is nézzük, értelmezni csak egyféleképpen lehet: a szemünk előtt célirányos, hasznos munka folyik. Nem úgy van az, mert mi irodalmon, sőt, kabarában edződött nép vagyunk, ezért jól tudjuk, hogy mindent lehet másképp is értelmezni. Ezért ha máshonnan nem, hát Markos-Nádas Hugyos Józsi bácsis jelenetéből eszünkbe juthat: ami egyszer a nyilvánosság elé került, abban akkor már ott van a fennforgás lehetősége. Márpedig ahol fennforgás van, ott annak tényét rögzíteni is kell, a képhez tehát nélkülözhetetlen egy rendőr. Képzeljük el tehát most azt, hogy emberünk munkáját egy, a fennforgás appercipiálására hivatott rendőr is nézi. Megvan? (sajtó)

A *fennforgás van* kifejezés tehát arra példa, hogy az **ironikus** használat révén egy szó **bizalmas** stílusértékre tehet szert. Figyelemre méltó, hogy az irónia azt is elősegítette, a *fennforgás van* kifejezés annak ellenére elterjedjen, hogy alapjelentésében „értelmetlen”. A példák alapján olyasmit jelent, hogy ‘van egy probléma, amit meg kell oldani’; olyan probléma, amely felfordulással is jár (lehetséges, hogy hangzási hasonlóság alapján a *fennforgás* jelentése eltolódott a *felfordulás* irányába).

Nem biztos, hogy a *fennforgás van* története már lezárult. Az interneten olyan adatok is előkerültek, amelyek arra utalnak, hogy a kifejezés akár **közömbös** stílusértékűvé is válhat, és használata már nem mindig játékos-ironikus:

Valahol a gondolataim mélyén tudtam, hogy a leveles tészta egy igazi jolly joker, de igazából csak mostanában kezdtem el használni. Nincs rá értelmes magyarázatom, de amióta tudatosítottam magamban az előnyeit, azóta minden nagybevásárláskor veszek egy-két csomag félkész leveles tésztát, hogy ha fennforgás van, akkor tudjak mihez nyúlni. És nálunk azért elég gyakran van fennforgás... Gondolom, hogy ezt már mondanom sem kell.

A Blizzard körül jó nagy fennforgás van mostanában. Tavaly hatalmas botrány kerekedett belőle, mikor kiderült, hogy a stúdiónál milyen toxikus munkahelyi körülmények uralkodnak (állítólag egy női alkalmazott a zaklatások miatt lett öngyilkos); a Diablo IV és az Overwatch is nagyon lassan akarnak csak elkészülni; és hát nem mellesleg a Microsoft felvásárolta őket az Activisionnal egyetemben. Nem elképzelhetetlen, hogy a túlélős játékot azért is jelentették be most, hogy végre valami tisztán pozitív hír is legyen a stúdióval kapcsolatban.

Ahogy általános iskolás koromban lesétálok az aulába, mert tudom, hogy akkor jön értem a nagymamám, és látom, hogy valamiféle fennforgás van az iskolabüfé kiadóablakánál. Egy csomó gyerek zszizseg, a nagymamám áll közepén, és sorra veszi a gyerekeknek a hot-dogot. Arra érek oda, hogy a büfésnő kérdezi, hogy ketchupot vagy mustárt rakjon a következőbe, ő meg az érdes hangján azon a viccen kacag a gyerekekkel, hogy: „Mindent bele!”.

De úgy gondolják, hogy hosszabb távon ez a helyzet javulni fog, ezért az az érdekes helyzet állt elő, hogy rövid távra magasak a kamatok, de hosszabb távra csökkennek. Minél hosszabb az időtáv, annál alacsonyabbak a kamatok. Ezt inverz hozamgörbének hívják és csak akkor fordul elő, ha valami fennforgás van. Utoljára 2008-ban volt inverz a magyar állampapírok hozamgörbéje.

A kutató már nyáron szólt azoknak a gyártóknak, melyek eszközeiben megtalálta a problémát, és jelezte az US-CERT-nek (Computer Emergency Response Team) is, hogy itt komoly fennforgás van, melynek nyomán a CERT augusztusban ki is adott egy tájékoztatást a piac többi szereplőjének. A KRACK sérülékenységi azért okoz nagyon komoly problémát, mert nem egy konkrét hardverben vagy szoftverben van, hanem magában a WPA2 protokollban.

Az idézetek **nem kifejezetten bizalmas** stílusú szövegekből valók, s **nem** is érződik a szóban forgó kifejezés használatában **irónia**.



## Újra az elsétálási joggal hülyítik a devizahitelesek

Azt hittük, valami fennforgás van elsétálási jog ügyben, ezért elolvastuk a Magyar Nemzet erről szóló cikkét.

Azt hittük, valami fennforgás van elsétálási jog ügyben, ezért elolvastuk a Magyar Nemzet erről szóló cikkét. Nem kellett volna.

## Ismét fennforgás van, avagy a kereszt és tàrsai

Nem, nem Berlusconi mondott le (sajnos), de igaz, hogy amint leírtam a múlt héten, hogy valamelyes nyugalom van a politikában, egyből történt tutto e di piú, bár ezen Murphyszt ismerve még csodálkoznom sem kellene.

### # 11. A ki igekötő

#### + kibeszél

1. A *kibeszél* ige egyes jelentéseit nem egyformán ítéli meg a nyelvújítás. **Kifogástalannak** tartja az ige **konkrét jelentésben** való használatát, amivel természetesen egyet is érthetünk:

kibeszél az ablakon

kibeszél a konyhából

2. A *kibeszél* ige többféle **kifejezésben** is szerepel, ezeknek legalább egy részét a nyelvújítók helytelenítik.

a) A *mindent kibeszél* kifejezést egyrészt **állítólagos német tükörfelfejtés** mivolta miatt helytelenítik, másrészt azért, mert szerintük „**elkoptatott**”. Helyette „magyarosabb és színesebb” kifejezéseket javasolnak:

<i>kibeszél</i>	<i>szinonimái</i>
mindent <u>kibeszél</u>	mindent <u>kifecseg</u> mindent <u>kiptetykál</u> mindent <u>elptetykál</u> mindent <u>elmond</u>

Az, hogy ki mennyire „színes” kifejezést akar használni, egyéni döntés, stílus kérdése, ilyen alapon nem helyteleníthető a *mindent kibeszél*. Ráadásul a javasolt *mindent elmond* semmi-vel sem „színesebb”. A javasolt kifejezések „magyarosságára” való utalás **nyelvi purizmus**, a „színességre” való utalás **nyelvi dekorizmus**, ill. **nyelvi expresszizmus**.

Példák erre a jelentésre az MNSZ2-ből:

1. Szerelmi dolgokban aztán egész a tökéletességig ravaszodott, finomodott... egy szerelmi ideg az egész... egy nagy csókoló száj... a szaporaság protozoája... Írni alig tud: – oly primitívek betűi, mint egy szakácsnőéi... S vőlegénye, egy komoly, nyugodt, okos orvos, – szenvedve szereti, – az érzékei kötve vannak: – sírva fakad, ha egy ilyen primitív ákom-bákomos levelet kap tőle... – S ő kibeszél mindent és mindenkit... – néha aztán megbánja és visszavonja az

egészet... Invertál: – egész regényeket beszél el másokról s kiderül, hogy saját ügyeit szellőz-teti ekképpen... Egy nemes úrfiról beszél, aki megejtett egy úrilányt, – s kiderül, hogy saját történetét mondta el benne... S egy kokott temperamentuma lobog gyenge kis testében... Kiadja barát nőit: – F. Katóról és ötven kolozsvári úrilányról kompromittáló történeteket me-sél... (Füst Milán)

2. Kezecsémről most nem beszélek, mert mert olyan, amilyenek itt felejtetted, akár csak egy pár átmeneti kesztyűt, és jön az esős évszak, majd eszedbe jut, és eltűnődhetsz, ugyan miért hagytad itthon, amikor most mindenhol melegíthetne, tenyerem a dombjaival, kör-möm a hegyeivel, könnyeimről tudod már a múltkori levelemből, hogy hány karátosak, bár unalmasak talán kicsikét könnyeim a karátjaikkal, és jóformán semmi értéket nem képvisel-nek már, annyit hullajtottam őket: sőt valamikor kis üvegekbe gyűjtöttem és a spájzban tároltam, mint a körtebefőttet. De ezt már elmeséltem neked. Az egész életemet kibeszél-tem neked, mindent tudsz rólam. (Ágh István)

3. Kibeszélni mindent, ami nem ránk tartozik, az egyik legkedvesebb női elfoglaltság. Főleg, ha szexről van szó. Figyelünk, hallgatunk, tapasztalunk, olvasunk, és a legvégén kamatozta-tunk. Összegyűjtjük neked cikkeink legjavát, ami hasznodra vagy egészségedre válhat. (sajtó)

4. A családomat nem igazán zavarja, hogy mindent kibeszélek, édesanyám például azt mon-dta, teljesen mindegy, miről beszélek a színpadon, csak legyen rendszeren felöltözve és borot-válkozzam meg. Volt már olyan szentesi fellépés, ahol valahogy megtudta, hogy borostás vagyok, és már küldte is a bátyámat a borotvával, hogy az öltözőben pár perc alatt húzzam le a szőrt az arcomról. (sajtó)

5. A nappali álmos hangulata elől menekül Nóri és Györgyi. A hálósobában módszeres ala-possággal kibeszélnék mindent és mindenkit, megy az ármánykodás, az intrika. A lányok a kertben gyanútlanul golfozó Okiról beszélgetnek a háló mélyén. (sajtó)

6. A problémákat ki kell beszélni, annál is inkább, mert a szlovák-magyar viszonyban, különö-sen szlovák részről, de magyar részről is tapasztalhatjuk, hogy ez valamifajta lélektani prob-léma igazából, akár nemzetlélektani, akár valamilyen közösségi lélektani, de olyan probléma, amit az egyén esetében például pszichiáter gyógyít, és a pszichiáternek az egyik fő módszere az, hogy beszéli a paciensét. (besznye)

Az 1. sz. példát érdemes volt hosszabban idézni, mivel tartalmilag is jól leírja a kibeszélés mibenlétét.

**Bátran használhatjuk a *mindent kibeszél* kifejezést stílusértékének megfelelően**, de ugyan-úgy választhatjuk valamelyiket a nyelvőrök által javasolt formák közül **tetszésünk szerint**.



**b) A *kibeszél valakit* egy másik kifejezés, amit a nyelvűvelők nem kedvelnek. Pótlására kö-rülírást javasolnak:**



<i>kibeszél</i>	<i>körülírás</i>
<u>kibeszél</u> valakit	bizalmas dolgait kifecsegi pletykál róla rossz hírét kelti

Ez a jelentés is megjelenik az a) alatti 1. és 5. sz. példában („S ő kibeszél mindent és minden-kit...”, ill. „A hálósobában módszeres alaposággal kibeszélnék mindent és mindenkit”).

Az, hogy a nyelvőrök egy kifogástalan (csak éppen talán kontaktushatás következtében létre-jött) kifejezés helyett inkább körülírást javasolnak, egyértelműen mutatja a nyelvűvelés



nyelvszegényítő jellegét és mélységes **nyelvi purizmusát**. Pedig máskor mennyire fontosnak tartják a tömörséget, amikor éppen a terjengősebb kifejezést kívánják kárhozatni!

Természetesen **bátran használhatjuk** a *kibeszél valakit* a maga stílusértékének megfelelően; a kifejezés alapvetően **közömbös** stílusértékű, de **egy kicsit jobban illik a kevésbé formális stílusú szövegekbe**.



Schobert Norbi csúnyán kibeszélte Fruzsit:  
"Egy kiszámíthatatlan ember"  
Farm VIP

FÜLES  szavak  
szó  
**EGY KÖZELI BARÁT KIBESZÉLTE  
BERKI MAZSIT**

Az özvegyet pár napja Nádai Anikóval exével boronálták össze.

c) A nyelvűvelők még számontartják a ritka *kibeszéli magát vmiből* '(ravasz magyarázattal) kimentti magát' kifejezést is, de nem közlik a helyességével kapcsolatos álláspontjukat. Talán az alábbi MNSZ2-beli példa (bár vonzat nélkül) ezt a használatot tükrözi:

Te! – kiáltok Zsuzskára, és meg akarom fogni a karját. De mintha ő is észrevette volna rajtam, hogy nem jóra várhat, az asztal mellé futott tőlem... – Hát hogy foghatod te rá a grófra az állapotodat, ha nem nyúlt soha egy ujjal sem hozzád? – kérdem tőle... Hát várjak! hát várjak! ő majd úgy csinálja, hogy elhívja a grófot ide, és csak éppen... Így akarta már kibeszélni magát előttem! (Tersánszky Józsi Jenő)

Ugyancsak ehhez a jelentéshez kapcsolható a következő internetes példa is:

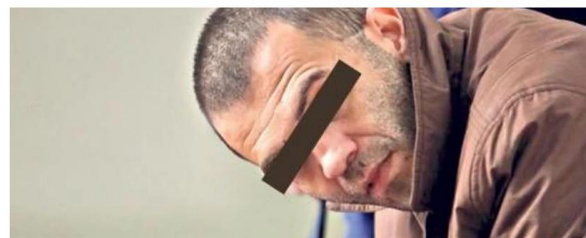
Kibeszélte magát a szatír karmaiból a kisfiú // Dunaújváros — Talpraesettségének, jó dumájának, illetve a dzsúdóleckéknek köszönheti a 12 éves fiú, hogy megmenekült egy pedofil karmai közül. A kisfiú édesapja mesélt a Blikknek gyermeke elképesztő hidegvéréről.

A perjelek előtti rész a cikk címe, azt követi a lead.

#### Kibeszélte magát a szatír karmaiból a kisfiú

2013. nov 20. 18:36

 Megosztás



d) A szlovákiai magyarban szlovák mintára létrejött a *kibeszéli magát valamire* 'valamit ürügyként használva kimentti magát' kifejezés, vö. szl. *vyhovoriť sa/vyhovárať sa na niečo*. Ez inkább **informális** stílusú szövegekben használatos, az értelmező kéziszótár **bizalmasként** jelöli. Bizalmas stílusú szövegekben – legalábbis ha szlovákiai magyar olvasóknak szólnak – **bátran használhatjuk**.



Borovský sem igennel, sem nemmel nem reagált a javaslatomra. Ehelyett <u>arra beszélte ki magát</u> , hogy a jelenlegi szerződés formai okokból érvénytelen, aminek a felelősségét nem akarja felvállalni” – tudatta portálunkkal az MKP-s városatya. (hírek.sk)
Tegnap a rendőrség egy fiatal férfit vett őrizetbe, aki alaposan gyanúsítható a két lopás elkövetésével. Először <u>arra beszélte ki magát</u> , hogy az anyja után jött a Presscentrumba, később pedig azt állította, hogy a barátjával kell találkoznia. (Új Szó)
Ennek kapcsán azt javasoltam: utólag hozzunk egy olyan döntést, hogy akár ideiglenes érvénnyel folytassuk a sugárzást, mert a helyi és környéken élő lakosság igenis kíváncsi arra, hogy mi minden zajlik a térségben. Borovský sem igennel, sem nemmel nem reagált a javaslatomra. Ehelyett <u>arra beszélte ki magát</u> , hogy a jelenlegi szerződés formai okokból érvénytelen, aminek a felelősségét nem akarja felvállalni” – tudatta portálunkkal az MKP-s városatya.
Igen, és ebből sok problémám is volt, kivált olyankor, ha a rendőrség igazoltatott, mert benne volt az igazolványomban, hogy a Csemadok alkalmazottja vagyok, de ott volt a főiskola pecsétje is. Ilyenkor <u>arra beszéltem ki magamat</u> , hogy ez a helyzet csupán ideiglenes. (A Hét; Beszélgetés Ozsvald Árpád költővel).
A külügyminiszter, az eddig magabiztosnak és feddhetetlennek bizonyuló Miroslav Lajčák ugyanis csak dadogott a műsorban, a kérdésekre nem adott egyenes válaszokat, sokkal inkább úgy tűnt, hogy a válaszai egy központilag előre megformált forgatókönyvet követnek. Az indokai meg – amikor például <u>arra beszélte ki magát</u> , hogy akkoriban ENSZ-főtitkárjelölt volt, s ebből kifolyólag több ezer beszélgetést lefolytatott, így nem emlékezhet pontosan arra, mit is mondott beszélgetésük során Hlávkovának – enyhén szólva gyerekesek voltak.
Örülök a sikereknek, amiket elértünk, és új feladatokat tervezek az elkövetkező időszakra. Annak ellenére, hogy sem a Mindenható, sem a vállalkozás világa nem kényeztetett el az utóbbi időben, nincs tőlük rossz érzésem. Egyetértek azzal a mondással, hogy mindenki a maga szerencséjének a kovácsa. Ha keményen bánik is velünk az élet, nem segít, ha sírunk, ha <u>arra beszéljük ki magunkat</u> , hogy miért nem lehetett ezt vagy azt tenni, inkább harcolni kell. (Zselízi Hírmondó)
Másik kérdés, hogy a digitalizáció világában ma egy bármilyen közösségileg elérhető kereskedelmi csatornát műholdas vételnél át tudok kapcsolni nyelvileg. A gyermekműsorokat ötféle nyelven tudom nézni. Ebben a világban elég furcsa, hogy a törvény megfogalmaz valamit, amit nem tudunk betartatni, és <u>arra beszéljük ki magunkat</u> , hogy nincs rá pénz. Ez nem igaz, hiszen az itteni kisebbségek ugyanúgy befizetik a koncessziós illetéket, illetve ugyanúgy adófizető polgárok.
Csáky Pál szerint Angyal Béla párttagsága amúgy is csak ürügy, <u>amire kibeszéli magát</u> a kormányfő tétlensége miatt. Angyal Béla pedig úgy véli, semmi nem indokolja, hogy feladja párttagságát. „Nem látok okot arra, hogy lemondjak párttagságomról, vagy bármelyik más pártbeli funkciómról. A törvény sem lát ebben semmilyen összeférhetetlenséget” – mondta Angyal. (Felvidék Ma)

A szlovákiai használatban sincs okvetlenül jelen a vonzat. Ilyenkor a szlovákiai használat öszeér a c) pont alatt említett ritka közmagyar használattal:

A főutcán törtek be egy üzletbe és két rádiómagnót emeltek el a kirakatból. Az üzlet riasztóberendezésének szirénahangjára mentünk ki, és a hang alapján találtunk rá a betört kirakatra. A kutyám ott szimatot fogott és szépen elvezetett bennünket a tettes után, akit el is fogtunk. Megtaláltuk nála a két rádiómagnót, amiről azt állította, hogy a haverjától kapta kölcsön, de még az árcédula is rajta volt, úgyhogy hiába próbálta kibeszélni magát. (Új Szó)

Ez a jelenség jól példázza azt a kontaktológiai törvényszerűséget, hogy az átadó nyelv hatása nemegyszer az étvevő nyelvi rendszer azon pontjain érvényesül, ahol ehhez megvannak a kedvező feltételek. Ez számos esetben azt jelenti, hogy az idegen hatás az átvevő nyelvi rendszerben mintegy potenciálisan amúgy is meglévő változási tendenciákat indít el, vagy meglévő változási tendenciákat erősít fel.

### + kiértékel

A nyelvőrök a *kiértékel* szóban a *ki* igekötőt alapvetően **fölöslegesnek** tartják, bár elismerik, hogy **szaknyelvi** és **hivatali** nyelvi használatban van bizonyos **jelentéstöbblete** ('valamit alapos elemzés után értékel'), ami elfogadhatóvá teszi:



Kiértékeltek az utolsó négy év eredményeit 'alapos elemzéssel vizsgálták, mérlegelték'.

A nyelvőrök ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy „sokszor” elég helyette a puszta *értékel* ige is, ám azt nem árulják el az olvasónak, hogy mikor. Ennek könnyen lehet az a következménye, hogy a beszélő a biztonság kedvéért ott is elhagyja, ahol nem kellene. Még csak példamondatot sem hoz arra az esetre, amikor elhagyható a puszta *értékel* ige!



Nézzünk néhány példát az igekötős változat használatára az **internetről!**

A színház egy éve hivatalban lévő vezetősége kiértékelte a Nemzeti Dalszínház című főigazgatói pályázatban meghatározott vállalások teljesülését. A művészeti program eredményei közül kiemelték a *Csárdáskirálynő*, a *János vitéz* és a Kálmán Imre Teátrumban bemutatott *Párizsi randevú* című „dinner show” minden várakozást felülmúló sikerét.

Na, de félre a körítést, jöjjön, aminek jönni kell: kiértékeltek a kérdőívet – melynek kitöltését ezúttal is köszönjük mindenkinek!

Ez részben azzal függött össze, hogy a börtönben az elvtársakkal minden fontosabb eseményt megtárgyaltunk, kiértékeltek, minden oldaláról megnéztük, mert ez a szakadatlan politikai oktatásnak szerves része volt.

A program teljes mértékben a Double Pass know-how-ja alapján valósult meg, a mérési adatokat a Double Pass erre a célra fejlesztett számítógépes programjában értékeltek ki. Az audit legnagyobb értéke, hogy az ún. globális-jelentés mellett (amely a szövetség vezetése részére ad átfogó képet a fejlesztési területekről) minden egyes vizsgált szervezet részére egyedi értékelést és fejlesztési javaslatokat fogalmaz meg.

A legjobban teljesítő cégek 76%-kal több tervezési változtatást értékelnek ki és hagynak jóvá, mint versenytársaik. Több opció kiértékelése és már meglévő ötletek elhagyása nagyobb innovációhoz vezet. Egy kerékpárokat tervező cég vezetőjénél például fontos szempont volt a CAD rendszer kiválasztásakor, hogy a szoftverrel több tervkonceptiót tudjon kiértékelni.

Radiológiai Osztály öt külön részlegen biztosítja a Transzplantációs és Sebészeti Klinika és a Belső Klinikai Tömb fekvő- és járóbeteg ellátásának képző (akut/krónikus) diagnosztikai és intervenciós háttérét. A hagyományos röntgen részlegen elsősorban mellkasi, gyomor- és bélrendszeri, valamint csontrendszeri felvételeket és átvilágításokat végeznek. A nap 24 órájában várólistáról transzplantációra behívott betegek műtét előtti rutin hasi és mellkasi felvételét szintén itt készítik el és értékelik ki.

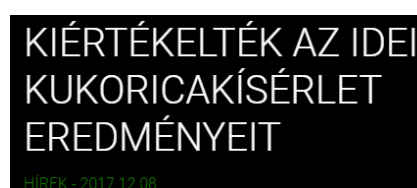
Műszeres fékvizsgáló berendezésen lemérjük fékberendezésének hatásfokát és az egyes kerekek között mérhető fékerő különbséget. Ezen adatokat kiértékelve eldöntjük, hogy fék-



rendszere javításra szorul-e. Amennyiben a mért értékek határértéken kívül vannak a fékek javításra szorulnak. A fékpadai vizsgálat csak előzetes vizsgálat, tehát csak a pillanatnyi állapotot tükrözi felénk.

Post processing: Ezalatt elsősorban az olyan képmanipulálási lehetőséget értjük, melyek a rendelkezésre álló digitális képekből az emberi szem fiziológiáját figyelembe véve könnyebben értékelhetőbb képek állítanak elő. A digitális képet megfelelően ki kell zoomolni, az ablakozási technikákkal a kiértékelendő szövetre optimalizálni. A 3D rekonstrukcióval a megfelelő denzitású felszínek megjeleníthetők. A denzitás értékekhez való szín hozzárendelésével szélesebb ablakot használva is növekszik a szem kontrasztérzékelő képessége, azaz egyszerre több különböző denzitású lépcsőt tud megkülönböztetni.

Egy adatot csak egy másik adattal összehasonlítva lehet kiértékelni, ezért egy automata öntözőrendszer árajánlat önmagában véve kiértékelhetetlen. Természetesen lehet tetszetős, vagy éppen megfelelő is, legfőképpen akkor, ha ajánlatot adó már a környezetünkben készített másnak is munkát annak megelégedésére.



## Szatmáry Zoltán

### Mérések kiértékelése

Egyetemi jegyzet

#### ANALÍZIS

### Kihalt lelátók – kiértékeljük kérdőívünket

CSIBU – 2016. ápr. 12. 13:00 3 hozzászólás



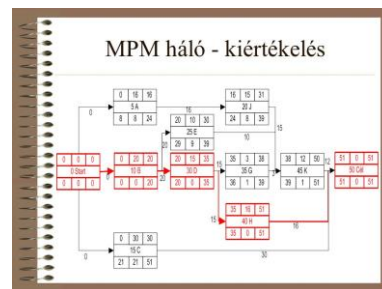
Bőven vannak példák a *kiértékel* igéből képzett *kiértékelés* főnévre is:

1. A kérdéslista alapján azonosított felelős magatartás vezetési gyakorlatát e felmérés és kiértékelés alapján összességében 85%-osnak lehet megállapítani. Ez az érték még akkor is magasnak tekinthető, ha a kiértékelés elsősorban a cégcsoport saját adatai és nyilatkozatai alapján történt.
2. E források azonban csak a toponímiában szereplő emlékező nevekről alkotott helyi és nemzeti elit diskurzusokra engednek következtetni, amelyek különbözhetnek a lakosság szimbólumokról alkotott véleményeivel. Másrészt az adatok kiértékelése közben óhatatlanul befolyásolt egyéni szubjektivitásom, mint erdélyi felmenőkkel igen, de erdélyi élettapasztalattal nem rendelkező magyar ember.
3. Az objektummező-kiértékelések segítségével kiértékelheti egy olyan objektum mezőit, melynek meghatározását egy objektumstruktúra tartalmazza. Más üzleti objektumokat is kiértékelhet, amelyek elérhetők WHERE rész kifejezéssel.
4. Első lépésként a feldolgozáshoz szükséges anyagokat és eszközöket készítettük elő. Ennek során a mérőkép negatívokról 18x24 cm-es méretű nagyításokat készítettünk a kiértékelés közbeni tájékozódás megkönnyítésére és a kapcsolópontok helyének megjelöléséhez. Ezután

kiértékelési tervet készítettünk oly módon, hogy a helyiségek alaprajzain bejelöltük a felvételek azonosítási számát és megjelöltük azok feldolgozási sorrendjét.

5. A Miranda kiértékelő mechanizmusa úgynevezett lusta kiértékelés. Ez pontosan azt jelenti hogy semelyik alkifejezés nem értékelődik ki mindaddig, míg nincs szükség az értékére. Egyik következménye mindennek, hogy így lehetséges kötetlen függvények definiálása, azaz ezek a függvények képesek értéket visszaadni akkor is, ha valamelyik argumentumuk nem definiált. Másik lényeges következménye a lusta kiértékelésnek, hogy lehetővé teszi végtelen adatszerkezetek definiálását.

A 3. példában egy, a kiértékelés főnévből képzett melléknevet is látunk, a kiértékelési-t.



TUDOMÁNY

### A Holter EKG távkonzultációban is kiértékelhető

ORIGO / 2020.03.27. 16.35

A kiértékel igét, valamint a kiértékelés névszót **bátran használhatjuk**, s nyelvérzékünk alapján dönthetjük-e el, ezeket akarjuk-e választani, vagy inkább az értékel igét, ill. értékelés névszót.



### + kiértésít

A Nyelv művelő kézikönyvtár szerint az értésít ige **önmagában is teljes értékű**, ezért „általában” a ki- igekötő „fölösleges” mellette:

igekötővel	igekötő nélkül
Az új időpontról idejében <u>kiértésítik</u> a konferencia résztvevőit.	Az új időpontról idejében <u>értésítik</u> a konferencia résztvevőit.

A kézikönyv tanácsával nem sokra megyünk, az általában miatt. Egy kézikönyvnek épp az volna a dolga, hogy megmondja, mikor „fölösleges” és mikor nem.



Az, hogy egy nyelvi forma „önmagában is teljes értékű”, nem jelenti azt, hogy ne lehetne megtoldani egy igekötővel vagy más elemmel. Itt újra a **nyelvi necesszizmus** ideológiájának a romboló hatását láthatjuk.



Nyugodtan támaszkodhatunk a **nyelvérzékünk**re, amikor a két forma közül választunk, mindkét forma **kifogástalan**. Bár még kevés az empirikus adatunk, a meglévőkől úgy látszik, hogy a **kiértésít formális** stílusú szövegekben is használatos.



Példák az MNSZ2 „sajtónyelvi” alkorpuszából:

Szerettünk volna az idén belekezdeni, a testület kilencvenötmillió forintot hagyott jóvá erre a célra. Két kiemelt helyszínen, a budafoki és a nagytétényi főúton terveztük a sortatarozást. A költségek felét – legfeljebb ötszázezer forint értékig – átvállaljuk, illetve vissza nem térítendő hitelt nyújtunk. Sajnos eddig mindössze néhány pályázat érkezett, ezért hamarosan cím szerint <u>kiértésítünk</u> mindenkit. Ezt a programot reményeim szerint két-három éven belül végre lehet hajtani. Bízom benne: ha elkezdődik egy-egy ház tatarozása, a szomszédok is kedvet kapnak.
A dolgozókat folyamatosan veszik vissza, többen vannak azonban, akik az őszi elbocsátás óta már elhelyezkedtek, így valószínűleg új munkaerőre is szükség lesz, de hogy mennyire, azt még nem tudni. A korábban elbocsátottakat egyébként <u>kiértésítették</u> , hogy ismét munkába állhatnak, ez csaknem száznyolcvan embert jelent.
Bírói jóváhagyás esetén valamennyi érdekeltet <u>kiértésítik</u> , és mindenki egyénileg dönti el, elfogadja-e a megállapodást. A megegyezés részletei még nem nyilvánosak, nyilatkozták a felperesek és közölték, hogy annak véglegesítéséig titoktartás köti őket.
A tűzoltóság <u>kiértésíti</u> az ügyfelet az ellenőrzés megtételét, és a kémény felülvizsgálatát követelve A tűzoltóparancsnok szerint, amikor egy hatóság próbálja rábírnivalak a kémény felülvizsgálatára, akkor nagyobb hajlandóságot mutat, mint más esetben. A lángolovagok szén-monoxid mérgezés esetében csak segítségnyújtó szervezet. Ebben az esetben a helységben tartózkodó személyt kimenekítik, és az adott részt kiszellőztetik.
Egyik legnagyobb eredményének tartja például, hogy a kormány az egyensúly megőrzése mellett élénkítette a gazdaságot. De ugyanúgy büszke arra is, hogy megkezdték a nyugdíjrendszer átalakítását azzal, hogy négy millió munkavállalót <u>értesítenek ki</u> az állami nyugdíj-számlájára eddig érkezett befizetésekről.
Korábban már sokat foglalkoztunk azzal, hogyan érinti ez az új adónem az előfizetői szerződéseket, vagyis fel lehet-e mondani a hűség szerződést, de egyelőre nagy a kavarodás ezen a fronton, csak a Vodafone esetében tudtunk időben információt szerezni a kérdésben, a többi szolgáltató esetében sokáig ellentmondásos információkat kaptunk (a Telenornál például mást mondtak az ügyfélszolgálaton, mint amit az újságok lehoztak, amikor már mindenki arról beszélt, hogy lehet hűség szerződést bontani, akkor mi telefonban azt az információt kaptuk, hogy még nem is <u>értesítették ki</u> az ügyfeleket a változásról).

Példák az MNSZ2 „hivatalos” alkorpuszából:

Szeretném kérni majd a kormány esetleges észrevételét arra, hogy hogyan próbálja rendezni ezt a kérdést, például hogy <u>kiértésítik-e</u> szakmai szövetségeken keresztül vagy az érintett címlistákon keresztül például a borászati üzemeket, ahol a laborjukban található lepárló berendezés, hogy figyeljenek oda, mert a vámhatósági engedélyt nekik is be kell szerezni, hogy ebből külön konfliktust ne gerjesszünk fölöslegesen, mert természetesen elméleti úton lehet, hogy abban lehetne pálinkát főzni, de aki látott már ilyen laborokat közelről, az tudja, hogy ez eléggé nem szokványos, illetve naiv feltételezés, káros, egyoldalú feltételezés.
Az önkormányzat jóhiszeműen járt el, semmi adatot el nem titkolt, semmi olyat nem írt a pályázatában, amivel megtévesztette volna a PM-et – miközben a Pénzügyminisztérium első sorban <u>kiértésíti</u> arról, hogy alkalmatlan a pályázata, néhány hónap múlva visszatér rá és maga dönt arról, hogy ezt a pénzt kiutalja a Tolna megyei önkormányzatnak.
Ezt követően többször összefoglaló tájékoztatót készítettünk a Tulajdonosi Bizottság részére,

legutoljára 1997 augusztus hónapban, majd a Tulajdonosi Bizottság egy szeptember 5-ei, 12 órás határidőt határozott meg arra, hogy minden jelentkező befektető – akik akkor tízen voltak – pontosan határozza meg a végleges ajánlatát. Tehát volt egy ilyen végső határidő, amit a Tulajdonosi Bizottság a megfelelő határozatában meghatározott. Erről természetesen kiértésítettük a befektetőket, és a szeptember 5-ei állapotot összefoglalva: a Tulajdonosi Bizottság ismételten háromszor tárgyalta még október 30-áig ezt az ügyet, amikor Önök meghozták 1510/1997. számú határozatukat, amelyben négy befektetőt határoztak meg, egymást követő sorrendben.

(3) Az a hadköteles, aki a sorkatonai szolgálat várható időpontjáról értesítést kapott, vagy akinek a behívóparancsot kézbesítették, továbbá, aki katonai szolgálatát teljesíti, csak a honvédelmi miniszter engedélyével utazhat külföldre. (4) A külföldre utazás engedélyezése nem tagadható meg, ha a bevonulás várható időpontjáról már kiértésített, illetőleg a behívóparancsot már kézhez kapott hadköteles külföldi tartózkodása a sorkatonai szolgálatnak a 100. § (4) bekezdésében meghatározott időben való megkezdését nem akadályozza. 89. §

Tekintettel arra, hogy az előző minisztériumi vezetés az ideai forrásokat döntésekkel gyakorlatilag teljesen lekötötte, végleges döntést akkor lehet hozni, ha a jövő évi költségvetés Központi Környezetvédelmi Alapra vonatkozó sarokszámai ismertek lesznek. A nemleges döntésekről természetesen ki lehetne értesíteni a pályázókat, de a tárca reméli, hogy például az alap maradványából felszabadíthatók források, és így néhány esetben támogathatók lesznek a környezetvédelmi szempontból legégetőbb problémákat megoldó pályázatok.

## A kiértésítettek negyede elment a szűrésre

A Nemzeti Népegészségügyi Központ még több háziorvost szeretne bevinni a vastagbélszűrési projektbe, ezért Müller Cecília országos tisztifőorvos levélben fordult az önkormányzatokhoz.

### ZNO: Minden jelentkezőt kiértésítettek

2019. május 8., 17:31

Megosztás 5

Április 30-ig minden, a külső független értékelésre (ZNO) bejelentkezett személy megkapta a meghívóját, amelyben szerepel a tesztelés helye és időpontja – jelentette az UNIAN.

## + kifogásol

A *kifogásol* ige a *kifogás* főnévből jött létre továbbképzéssel, ezért igekötője **áligekötő**. A nyelv művelők **el nem válónak** tartják igekötőjét, az igekötő elválasztását **helytelenítik**:



<i>fordított szórend</i>	<i>egyenes szórend</i>
azt <u>fogásolta ki</u> , hogy...	azt <u>kifogásolta</u> , hogy...
nem <u>fogásolom ki</u> , hogy...	nem <u>kifogásolom a személyét</u>

Mivel az MNSZ2 nem ad egyáltalán találatot, nézzünk meg néhány példát az igekötő elválására az internetről!

1. Összefoglalva: rengeteg esküvőn voltam, és bár sok mindent „ki lehet fogásolni”, mégis kajától, zenétől, béna játékoktól függetlenül azok maradtak meg legjobb emlékként, ahol jó volt a hangulat.

2. Teljesen normális az a reakció, hogy nem a barátoddal együtt képzelte a dolgot (bár ez valóban megcsalás, és erkölcsileg „ki lehet fogásolni”) viszont probléma mentes és kényelmes megoldás, mert két idegen pasi között csak magadra kell figyelned, nem kell avval törődnöd, hogy sérülnek-e közben a barátod érzései, ha neked esetleg a másik pasival jobb, és ha mégsem annyira jó neked ez az egész, mint ahogy elképzelted, akkor legfeljebb elfelejted az egészet és nem kell

<p>folytatnod.</p> <p><b>3.</b> Gyakran hallhatjuk, hogy ez és ez a magatartás lehet, hogy erkölcsileg kifogásolható, ámde törvényes. („Mi az hogy! Nagyon is...!”) / Hát akkor „<u>fogásoljuk ki</u>”!!! (Tudom, persze, hogy ez nyelvi abszurdum, nem is komolyan gondoltam, mindössze egy buta poén volt, elnézést kérek...)</p> <p><b>4.</b> Első Szóló barátunk nem ezt <u>fogásolja ki</u> (immár másodszer), hanem azt, hogy nem a repteret, hanem csak a reptér üzemeltetés jogát 75 évig bitorló <u>céget</u> privatizálták, és Járai bűnösen pongyolán fogalmaz.</p> <p><b>5.</b> De amíg a kuratórium nem <u>fogásolja ki</u> az objektum felhasználását, addig rendben van.</p> <p><b>6.</b> Van róla bibliai leírás, hogy egészen derék emberek is táncoltak, és nem <u>fogásolta ki</u> ezt az Úr.</p> <p><b>7.</b> Á, itt van a kutya elásva, már bocsz, de egy szexjelenet került bele. Amit még szexnek sem nagyon lehet nevezni, de az, hogy meleg vagy sem, tökéletesen irreleváns, főleg, hogy nem emlékszem, hogy a jelmezben lehetett-e látni, hogy milyen neműek a szereplők. Ahogy emlékszem, korábban is volt szexjelenet a sorozatban. Mindjárt visszanezém, hogy ki <u>fogásolta ki</u> azokat, hogy mi értelmük volt.</p> <p><b>8.</b> A kilátás nem rózsás, mert tehénkedik a vízpára, jobb időkben jobb bizonyára ez is. Haragoszöld a levél és virágol a hegyoldal, és lihegünk, mert fölfelé van, izzadási is előadjuk a tempót. Ellenőrző pont, vegyes páros, a kormány útmutatása szerint. Bezzeg a toronynál roskadás, táplálék és vetkőzés, italozás. Buli nyomai a tüzes helyen, de nem aludtak itt valószínűleg, mert a pizzafutár – aki nem akart kapálni és alkotni, ezért szaladgál – erre nem jár, így a modern ember pedig pórul. Nincsenek erre búzaföldek, repce is csak alig, azaz semmi, ezért megyünk, menni kell, a puszta vár Katikáé, addig függőhíd, cserhátos ereszkedés, remek tempó, nem fogásolható ki semmi.</p> <p><b>9.</b> A két újságíró értekezésükben a közvélemény hipokritikus hozzáállásának ad hangot, viszont míg Brooks a gúnyolódást és a provokációt <u>fogásolja ki</u>, Abunimah az iszlámmal szembeni diszkriminatív társadalmi megítélést és a muszlim közösség mellett kiálló francia állampolgárok elleni hatósági intézkedést tárgyalja terjedelmes cikkében. (fordítás?)</p>
---

Az idézett példák közül is kettőben **idézőjelben** van az inkriminált kifejezés, jelezve, hogy a szerző tisztában van azzal, hogy nem standard formát használ. A 3. sz. példában metanyelvi megjegyzés jelzi, hogy a beszélő „nem gondolta komolyan” az áligekötő elválasztását, sőt még elnézést is kér érte. A 4. sz. példában nincs ugyan idézőjel, de könnyen elképzelhető, hogy szintén oda kell érteni. A 8. sz. példában az írás **játékos-ironikus** stílusa miatt feltételezhetjük, hogy az elválasztott igeekötő **stíluselem**.

Az adatok alapján egyértelmű, hogy az **áligekötő elválasztása** nem felel meg a standard nyelvi normának, s **nyilván más nyelvvaltozatokban sem használatos**. Lehetséges, hogy még a **besznyében** is inkább **nyelvbtlás**. Az írott nyelvben jobb **nem használni**, kivéve persze, ha szándékosan játszunk a nyelvvel, mint a fenti példák szerzői.



Ha mások kéziratában – nem stíluselemként – előfordul, egyértelműen **javítandó**.

### Ezt a törvényt nem kifogásolta Brüsszel

Portfolio  
2012. június 13. 18:46

Ajánlom 0

Az Európai Bizottság nem fűzött elmarasztaló véleményt a készülő magyar trafikktörvényhez annak notifikációs eljárásában, így a tagállami észrevételekre adott válaszokat követően, augusztus 17-e után lehetőség nyílik a törvényjavaslat végszavazására, írja az MTI.

2022. április 14. | 16:42

### Senki sem kifogásolta a választási eredményeket, megalakulhat az új országgyűlés





## + kigyakorol

A Nyelvművelő kézikönyv megítélése szerint a *kigyakorol* egyrészt „kissé idegenszerű”, másrészt „szaknyelvi ízű”:

<i>új igekötővel</i>	<i>hagyományos igekötővel</i>
kigyakorol	begyakorol

Természetesen sem az, hogy „kissé idegenszerű”, sem az, hogy „szaknyelvi” ízű, nem lehet ok a kerülésére a köznyelvben sem, ahogy azt a nyelvújítók nyilván gondolják.

Az a vélemény, hogy egy elem azért kerülendő, mert idegen eredetű, **nyelvi purizmus**, melynek nem szabadna szerepet játszania a nyelvhelyességi ítéletekben.

Az MNSZ2 példáiból:

Dagasztás, amitől lehetetlenné válik a játék, aztán az ingerültség, hogy egyre pocékabbul néz itt ki minden, mire föl persze szitkok megint, ordítózás s előlről újra a taposás. Illetve menekülés az ezerszer elátkozott, de legalább kiismert, kigyakorolt áthallásba. Amitől újra csak idegesség, frusztrált kapkodás s roham előre, csonttörni, ordenárni. Karddal Frigiába Gordiushoz. (Parti Nagy Lajos)

Hát olyan kitűnő muzsikus volt? Mit is mondjak? Igen. Villanyzongora nem lett volna megbízhatóbb, és úgy „blattolt”, mintha már kigyakorolta volna. Tudod az a nő, aki olyan mint az elátkozott „visszhangtalan barlang”, az kísérteties, agyonütő, írőembernek végzetes. Marika nem ilyen volt, nem volt „visszhangtalan”; de örökké bele kellett kiabálni valamit, hogy visszahallja magát az ember: neki magától nemigen jutott eszébe semmi. (Határ Győző)

A drámaköltő kitérőnek, díszítésnek helyet nem engedő tömörségét hangsúlyozza. A színészi alakítások harcban állnak a régi és a más színjátszás között. Harkányi a meghatódáson régen túlesett, száraz, kemény hanggal indítja el a Vízárust színpadi életútjára. Visszariad saját merészségétől. Megkapaszkodik régóta kigyakorolt hangjaiba, szerencsére: átmenetileg. Hamarosan visszatalál a helyes útra. (sajtó)

A te feladatod az volt, hogy a képeket figyeld és reagálj? – Igen. Voltak azért kulcspontok, megbeszélte részecskék, de azok sem pont úgy történtek és nem ugyanakkor. Persze olyan keveset próbáltunk, hogy nem is volt elég ahhoz, hogy ezeket igazán kigyakoroljuk és működésre bírjuk. (sajtó)

Műsorunkban elmondta egy – egy mérkőzést két hónapos felkészülés előzi meg, amikor teljesen az ellenfélre koncentrál, videókat elemezik, kigyakorolják a technikákat. (sajtó)

Internetes példák:

És hogy Lilla néni is hogy röhögött, amikor a tanári szoba előtti ügyeletben – piros filcalapon fehér „Ü” betű a mellkason – seggen csúsztam le a szegeces fakorláton. Hogy előző este fejben kigyakoroltam az esést, hogy hatásos legyen. Amit egy nyolcéves gyerekről senki nem feltételezett.

Érdekes, mert ennek a versenynek volt a legnagyobb tétje, mégis most voltam a legfelszabaldultabb, és sokkal kevésbé izgultam, mint korábban. Egyszerűen csak élveztem, és örültem, hogy ott lehetek. Úgy gondolom, felkészülten érkeztem. Jól kigyakoroltam a koreográfiáim, és magabiztosságot adott, hogy előtte több versenyen is részt vehettem. Egyedül a szalaggyakorlatomban vétettem hibát, a többi úgy sikerült, ahogyan terveztem.





Soha nem tudtam jó hollandi mártást csinálni. Elmentem egy szakács ismerősömhöz, aki a város legmenőbb értermében séf helyettes. Ő tanított meg rá. Persze ő mutatta meg azt is, mire kell figyelni a lazacsütésnél. Mindennek már egy hónapja. Azóta jól kigyakoroltam és bátran állíthatom, hogy tökéletes hollandit készítek.

A P. Mobil sarkosnak mondható abban a tekintetben, hogy mindig lemezűen játsza a dalait, pontosabban mindent kigyakorol, mire lemezre veszi, és ezt kapjuk vissza a koncerteken. Ritka tehát, hogy ők nagyot változtatnának a jól megírt számokon.

A hajlékonysági trükkök mellé több erő trükköt visznek az új számukba, ezáltal szakmailag komolyabb trükköket mutatnak be. Volt egy erős alapjuk, így ezek a trükkök nem ismeretlenek számukra, de most van idejük kigyakorolni őket.

Gagi egy igazi nagymama, akinél az unokák mindig számíthatnak egy jó palacsintára. „Főleg érzésre csinálom, még az anyósom tanította nekem, 50 év alatt volt módon kigyakorolni. Nekem a palacsinta a szeretetnyelvem, az unokáimon kívül csak annak sütöm, akit nagyon szeretek.”

Azonban az, hogy a matek gyengébben megy, még nem azt jelenti, hogy valaki buta lenne, mindenki más, attól függetlenül simán lehetsz még egy nagyon sikeres és jó orvos a jövőben, hogy nem vagy egy nagy Spieler matekból. Szerencsére az emelt kémia vizsgához nem szükséges annyira durva matematikai tudás, ami mégis, az tanulható, kigyakorolható.

Véleményem szerint ez viszonylag könnyen kigyakorolható mozdulat, de valóban kell hozzá adottság, amivel a tornász képes a labdát a lábfejevel (RG nyelvben pipával) stabilan tartani. Ezen kívül rá kell érezni a két láb közötti átadás technikájára. Miután ez megvolt, onnan már csak gyakorlás kérdése, hogy milyen valószínűséggel sikerül a gyakorlatot végrehajtani.

A *kigyakorol* igét az MNSZ2 adatai (mindössze 23 találat tisztítás után) ritkának tűnhet, ám az interneten nem kevés rá a példa; lehet, hogy ez azzal magyarázható, hogy a szó gyorsan terjed.

**Stílusértékét** a kevés adat miatt **nehéz megállapítani**, de úgy tűnik, hogy leginkább **közömbös** stílusértékű, így **formális**, **választékos** és **bizalmas** stílusú szövegekbe is beleillik. Nincs okunk kerülni a használatát.



#### + **kihat**

A nyelvőrök azt tanácsolják, hogy csak akkor használjuk a *kihat* igét, „ha **értelmi többletet** fejez ki a *hat*-tal szemben”.



A képviselők döntése kihat ('nagy, erős hatással van') a magyar mezőgazdaság jövőjére.

Ez a tanács **elfogadhatatlan**. A **szinonimák** **nem** kell, hogy **értelmi többletet** fejezzenek ki, sőt, **ha értelmi többletet** fejeznek ki, **nem is teljes szinonimák**.



Ugyanakkor elég gyakorinak látszik, hogy a *kihat*nak **többletjelentése** van a *hathoz* képest: azt hangsúlyozza, hogy a hatás valami **más**, **külsődleges dologra történik**, más területre van (ki)hatása, ill. **hosszan tartó következményekkel** lehet számolni. Példák az internetről:

1. A gyerekkori bántalmazás kihathat egy életre?

2. Az alkatrészhiány továbbra is megkerülhetetlen akadály volt, melynek következtében a

járműgyártók többsége takaréklángon termelt. Emellett a legnagyobb súlyú hazai alág visszaesése kihathatott néhány kapcsolódó terület teljesítményére is. Továbbá kedvezőtlen, hogy az elmúlt hónapokban egy másik prominens alágban, az elektronikai iparban is meglehetősen mérsékelt a kibocsátás.

**3.** Ha elszigetelten élnél egy szigeten a tenger közepén, akkor talán nem hatna ki a személyes bűnöd másra, csak magadra. De mivel – ahogy a szállóige is mondja –, „senki sem különálló sziget”, nagy valószínűséggel van családtagod vagy barátod vagy ismerősöd, akivel állandóan kapcsolatba kerülsz. Valamilyen szinten mindegyikükre kihathat a bűnöd, mivel a bűnnek következményei vannak (Róma 6:23). Ez az alapelv már a teremtéskor lefektetésre került. Minden teremtett dolognak van egy magja, amelyből a saját „neme” szerint hoz teremtést (1Mózes 1:11, 21, 25). Más szóval, nem ültetsz kukoricát, és várod, hogy cékla legyen belőle. Bűnt sem lehet „elültetni”, még személyeset sem, és közben azt remélni, hogy nem fogod a következményeit learatni. A következményeknek pedig, az asszociációnak nevezett, másik alapelv miatt, van egy olyan tulajdonságuk, hogy mindenkire kihathatnak, akivel kapcsolatba kerülsz.

**4.** Ciprus általános gazdasági helyzete a futballra is kihathat, gyengül majd a bajnokság. Igaz, az ottani csapatok egyelőre kedvezőbb helyzetben várják a nemzetközi kupák selejtezőit a magyaroknál, de ez az előző évek eredményeinek köszönhető.

**5.** A telefon, hogy úgy mondjam „makulátlan állapotú”. 1989 és kb. 1993 között volt használva, anya szobájában, ugyanis gáz- és taxirendelést vett fel vele Komlón, és tényleg ugyan csak külön kérésre lett ilyen és ráadásul piros is. (A másik telefon is piros, csak az a hagyományos CB66, valahogy '86 körüli.) Aztán pedig lekerült az alagsori fűtött műhelybe, ahol egy szekrényben volt egy szatyorba. Tavaly ősszel került hozzám (elkunyiztam mamától, meg úgyis mit kezdett volna vele), Szóval inkább hívás lett vele fogadva, napi 100 körül, ami rendszeren kihathatott arra a kapcsolóra...

**6.** Tudjuk, és sohasem felejtjük el, hogy az árak terén folyamatosan jelen lévő verseny soha, semmilyen körülmények között nem hathat ki a szolgáltatás minőségére.

**7.** A kőzetek vizsgálata során találtak egy fekete szénréteget is, amely arra utal, hogy a robbanás után hatalmas tüzek söpörtek végig a kontinensen. Ám a forróság után ezer éves lehűlés következett, amely Ázsia és Európa éghajlatára és embercsoportjaira is kihathatott.

**8.** Kihathat a magyarokra a német vasutasok sztrájkja // A német vasutasok munkabeszüntetése érinti a magyar nemzetközi vonatok közlekedését is – közölte a Mávinform kedden az MTI érdeklődésére.

Az utolsó, 8. sz. példában a törtjelek előtti rész a cikk címe, a törtjelek utáni rész a cikk első mondata. Érdeemes megfigyelni, hogy a kettő gyakorlatilag azonos jelentésű, csak a szerző más stílusú nyelvi eszközöket használt.

Születésünk pillanata egész életünkre kihat – Foglalkozunk vele!

**Böhm: a visszaélés kihatott az eredményre**

Infostart  
2008. március 17. 18:17

Ajánlom 9



**8 alvási pozíció, amely kihat az egészségünkre!**



**A gyermekkori bántalmazás, ami egy életre kihat**

1 / 10 Komment

Sok emberrel előfordul, hogy kiskorában nem megfelelően bántak velük, ami traumát okozott nekik, és a felnőttkorukra is kihatással lesz. De mit is nevezünk gyerekbántalmazásnak?

FIT TIPPEK BODYSSZOL

**Nem egyformák a melleid? Ez kihat a mentális egészségedre is**

ÍRTA: / 2014.12.03

**Hogyan hathat ki a lelkiállapot a fizikai állapotra és a kezelésekre?**

EMLŐRÁK: 200 VÁLASZ / 2019. február 4.

A Nyelvművelő kézikönyv a következő példát hozza arra az esetre, amikor – a szerzők megítélése szerint – „elegendő az igekötő nélküli *hat* ige”:



<i>igekötővel</i>	<i>igekötő nélkül</i>
Az időjárás változása <u>kihat</u> a közérzetünkre.	Az időjárás változása <u>hat</u> a közérzetünkre.

Aligha van *A képviselők döntése kihat...* és *Az időjárás változása kihat...* közt olyan különbség, hogy ezért más szabályt kellene érvényesíteni. Mi van, ha az időjárás változása „nagy, erős hatással van” a közérzetünkre?

Ezért **tetszésünk szerint** választhatjuk ebben és minden más esetben akár a *kihat* igekötős, akár a *hat* igekötő nélküli formát. Mind a kettő **közömbös** stílusértékűnek tűnik, vagyis mindenfajta szövegbe beleillik. A *kihat* mégis talán a **kissé formális** szövegekre a legjellemzőbb.



A Nyelvművelő kézikönyv a *kihatás* származékban is **főlösllegesnek** tartja az igekötőt. Ez a példája:

<i>igekötős forma</i>	<i>igekötő nélküli forma</i>
Az intézkedés <u>kihatása</u> még nem mérhető fel.	Az intézkedés <u>hatása</u> még nem mérhető fel.

Ha jobban tetszik az igekötős változat, **nyugodtan használjuk!** Szubjektív dolog az, hogy hangsúlyozni akarjuk-e, hogy valamilyen más területen érvényesül a hatás, pl. az idézett példában.



## A háborús kihatások ellenére jól teljesített a hazai ipar

SZTORI Nagy János Makrogazdasági elemző | 2022. május 6. 16:40

Ma reggel közzétette a KSH a márciusi ipari termelési adatokat. Az ágazat kibocsátása a 0,1 százalékkal mérséklődött havi szinten. Az éves volumenindex a munkanaphatástól megtisztítva 4,2 százalékkal emelkedett, az ipar teljesítménye az év harmadik hónapjában.

Az ukrajnai háború súlyos kihatással van a környezetre is



## + kirándul

Amint arról fentebb már volt szó, a nyelvőrök véleménye **megoszlik** arról, hogy a ‘kirándulást tesz’ jelentésű *kirándul* **igében el kell-e választani az igekötőt**.

**Megszokottabbnak**, természetesebbnek tűnik az **egyenes szórend** alkalmazása.



Pizzát sütött, majd Tokaj-Hegyaljára kirándult az ifjúság

## Bécsbe „rándult ki” a laji-ban eltűnt szíriai család

Agerpres



2017. április 28., péntek, 14:56

Ajándok

Bécsben van az a szíriai család, amelynek tagjai nem jelentek meg a laji-ban szervezett iskolai sakkbajnokság hatodik fordulóján - közölte Sorin Iacoban, a Román Sakk szövetség elnöke.

## + kitakar

Eredeti jelentésén kívül (pl. *kitakarja a beteget*) újabban ‘eltakar’, ill. ‘letakar’ értelemben is használatos:

<i>új</i>	<i>hagyományos</i>
Teljes napfogyatkozáskor a Hold egy ideig <u>kitakarja</u> a Napot.	Teljes napfogyatkozáskor a Hold egy ideig <u>eltakarja</u> a Napot.
A gyanúsított arcát a felvételen <u>kitakarták</u> .	A gyanúsított arcát a felvételen <u>letakarták</u> .
A cég nevét, címét, telefonszámát ilyenkor <u>ki</u> szoktuk <u>takarni</u> .	A cég nevét, címét, telefonszámát ilyenkor <u>le</u> szoktuk <u>takarni</u> .

A Nyelvművelő kézikönyvtár az új jelentést **elutasítja**. Az egyik oka az, hogy a *kitakar* szónak ez az új jelentése „feltehetőleg az *eltakar*, *letakar* és a *kitöröl*, *kihúz* igék **keveredésével** alakult ki”, a másik az, hogy „nem jelent mást”, mint a szinonimái. Különösen „igényes stílusú” szövegben, pl. újságcikkben a szinonimák használatát ajánlja.



Nem indokolt beleszólni a *kitakar* szó sorsának alakulásába. **Szabadon használhatjuk** azt a szinonimát, amelyik nekünk rokonszenves. Mind a *kitakar*, mind a szinonimái alighanem **közömbös** stílusértékűek, így minden stílusváltozatba beleillenek.



Az, hogy esetleg **keveredéssel** keletkezett, semmit nem von le az értékéből; aki ezt gondolja, az a **nyelvi lapszizmusban** és a **nyelvi kontaminizmusban** hisz. Aki pedig csak akkor fogad el egy nyelvi formát, ha az jelentéstöbblettel bír más nyelvi formához képest, az a **nyelvi necesszizmus** híve.



Egyébként is feltehető, hogy **funkcionális elkülönülés** van kialakulóban, és a *kitakar* inkább szakszóvá válik ‘letakar’ jelentésben, főleg akkor alkalmazzák, **amikor felvételeken felismerhetlenné teszik az arcot** vagy **intim testrészeket**.

1. Kikockázás // Akit lefotózunk, annak tehát hozzá kell járulni a kép elkészítéséhez, és a fotó közzléséhez is. A hozzájárulás hiányában megsértjük a fotóalany képmáshoz fűződő személyiségi jogait – vagy rendszám esetén az adatkezelési törvényeket. / Az ebből adódó jogi kellemtlenségek elkerülése végett szokás az újságokban (pl. tüntetéseknel) kitakarni, kikockázni, vagy egyéb módon felismerhetlenné tenni a képen szereplőket – ha ezt a képszerkesztési irányelvek engedik. \*

2. Többé nem kell kitakarni a tüntetéseken dolgozó rendőrök arcát a sajtófotókon – számolt be a Kúria szerdai döntéséről az Index. / A rendőrség még 2011-ben fordult bírósághoz amiatt, hogy ki kell-e takarni a tüntetésekről szóló tudósításokban a szolgálatot teljesítő rendőrök arcát. A Kúria szerint nem kell, ezzel elutasította a rendőrség keresetét és az Indexnek adott igazat.

3. A hétfvégén járta be az internetet, hogy a Google Mapsen a cancúni strand egyik utcaképes képén egy félmeztelen női strandoló látható. Először a számolt be a dolgról, ahogy arról is, hogy amint a Google megtudta a dolgot, egyből kitakarták a nő mellett, úgyhogy most már hiába keresik.

4. Kiretusálták Lomnicit a Híradóban // A többek közt a bűnözők személyiségi jogainak megvédésére használt úgynevezett kimaszkolásos technikát alkalmazva kitakarták Lomnici Zoltánt, a Legfelsőbb Bíróság egykori elnökét a Duna TV és az MTV szombati híradójában.

Az 1. sz. példában a törtjelek előtti rész egy köztes cím, a törtjelek utáni a folytatás. Hasonlóképpen a 4. sz. példában a törtjelek előtti rész a cikk címe, a törtjelek utáni az első mondata.

Ilyen jellegű kitakarás **véletlenül** is bekövetkezhet:

Kitakarták Orbán Viktor az Európai Tanács csúcstalálkozóján készült egyik csoportképen. Az ügyetlen beállítás miatt a magyar miniszterelnök az egyetlen, aki nem látszik az EU állam- és kormányfőinek fotóján – hívta fel a figyelmet a hvg.hu.

Itt nemigen lehetne a *kitakar* igét a *letakarral* helyettesíteni.



## Nem kell kitakarni a bilincsbevert politikusokat

MN

2017.11.22. 10:00

Az Alkotmánybíróság szerint a tudósítás joga elsőbbséget élvez a felperes képmás védelméhez fűződő jogához képest.

TANÁCSOK NEPPERÜZŐ RENDSZÁM HIRDETÉS

## Miért takarják ki a rendszámot a hirdetők?

BECSULETESNEPPER.HU  
KÖVETÉS

2015.09.23. 10:27

Alkotmány 110

## Kitakarna valamit a YouTube videójában? Itt a megoldás!

HORVÁTH BALÁZS | 2016.02.26. | KÖZÖSSÉG & HR

## Kitakarták a fontos részeket az EU-s vakcinaszereződéseken

ORIGO / 2021.03.22. 12:16

*Vicces ajándék: „kitakar szemüveg” – „inkognitó szemüveg”:*

Inkognitó szemüveg arra az esetre, ha nem szeretnél a fotókon, videókon szerepelni, illetve szeretnéd, ha kitakarnának, de persze egyáltalán nem biztos, hogy megteszik. Tedd meg akkor helyettük te! Csak tedd fel a szemüveged és a fekete sáv máris ott van előtted, mint a TV-ben szereplő bűnözőkön szokott lenni. Nincs több probléma a buli fotókkal, mert az ismerősök max annyit tudnak majd mondani, hogy „na ő meg pont úgy néz ki, mint te!” de ugye a biztosat, csak te fogod tudni. Az biztos, hogy pontosan tudjuk mindannyian, hogy készült rólad és rólam is már olyan fotó, amin jobb lett volna egy ilyen viselni!





Kitakarni **nem csak fényképet** lehet:

A hvg.hu most azt írja, a vendégház sem Hollókő honlapjának szálláshely-adatbázisában, sem az ismert szálláshely-portálok kínálatában nem szerepel, a vendégháznak honlapja sincs. A kapunál található táblán kitakarták a telefonszámot, az épület pedig kihaltnak tűnt.

A legendás Időjós, Horváth Szilárd most Darth Vaderként tér vissza. Azt mondja: annyira gonosz, hogy a stúdió felé menet felrúgott két kukát is. Direkt. És kitakarja a térképet is, hogy senki semmi ne láthasson belőle. Ezt is direkt.

És ha egy autóból csak egy példányt készítettek, vagy csak egy olyan színű van, akkor, ugye, azt sem szabad lefényképezni még kitakart rendszámmal sem, mert egyedisége miatt beazonosítható.

Eddig ehhez a szerződéshez csak az Európai Parlament tagjai értek hozzá: Ők is csak úgy, hogy egy szigorúan biztosított szobában lapozgathatták a 60 oldalas dokumentumot 45 percen át, amelynek számos oldalát és sorát kihúzták, kitakarták. A képviselők a dokumentumról nem készíthettek feljegyzéseket vagy fényképeket. / Így olyan részletek maradtak tisztázatlanok, mint hogy mennyibe kerül az oltóanyag, vagy hogy a vállalat milyen felelősséggel tartozik az uniós állampolgároknak.

Az utolsó példánál a szerzők szinonimát is használtak: „kihúzták, kitakarták”.

Nézzük meg egy nagyobb felület kitakarását az alábbi képen:



A képhez tartozó szöveg így hangzik:

Középen román zászlóval precízen kitakarták a magyar–román kétnyelvű tájékoztató táblát, jobb oldalt a német–angol „sértetlen”.

### + kitárgyal

A nyelvőrök a *kitárgyal* igét ‘megtárgyal’ jelentésben „**idegenszerűnek**” és „**kerülendőnek**” tartják; az értelmező kéziszótár csak ebben a jelentésben ismeri a *kitárgyal* szót, és „pongyola használatúnak” minősíti.



A nyelvőrök észreveszik, hogy a szónak olykor „**sajátos mellékértelme van**”, vagyis használati értéke nem azonos a *megtárgyal* igéével, mégsem azt a következtetést vonják le, hogy a ki-



*tárgyal* kifogástalan (pedig az), hanem így fogalmaznak: „Pejoratív szóként sajátos mellékértelme van, ezért a bizalmas-vulgáris stílusból nemigen számúzhető”:

Alaposan kitárgyalták az ügyet az érdekelt(ek) háta mögött.

A nyelvőröknek sikerült a kifejezést alaposan **megbélyegezniük**, miközben **nem javasolnak mást helyette**. Vagyis beszéljük a nyelvünket rossz érzéssel, esetleg vessünk el egy szükséges nyelvi eszközt!



Nézzünk meg néhány „bizalmas-vulgáris” példát az internetről:

Micsoda hangzatos szavak, sírni tudnék ahogy hallgatom. Minden tiszta érthető volt már 2007-ben is, még konferencián is kitárgyalták! De azóta sincs semmi változás, csak annyi, hogy még jobban gyártják a vegyi felhőket, a gyümölcsfák pusztulnak, a növények betegek, és asztmás minden ember lassan.

Kate Middleton most egy újabb online fogadóórát tartott, ahol megint hangsúlyozta, hogy mennyire fontos figyelni a mentális egészségünkre is a járvány ideje alatt, és már beszélt a királyi család újévi terveiről. Ahogy ez minden alkalommal lenni szokott, alaposan kitárgyalták különféle fórumokon a hercegné megjelenését.

A lányomnak volt egy barátja, akivel egész kicsi koruktól ismerték egymást. Egy óvodába jártak, és sokszor mindkét gyereket én vittem haza. A hosszúra nyújtott séták többnyire arról szóltak, hogy a két gyerek eljátszotta, ami az óvodában történt. Általában ők voltak az óvónénik, és jól kiosztották a rosszalkodó gyerekeket, vagy csak kitárgyalták egymás között a napi konfliktusokat.

A nők megbeszélték, hogy hol vásároltak olcsó cipőt a hét végén, kitárgyalták romantikus érzelmi ügyeiket és kellemetlen szobatársnőiket.

Nőttön nő! című műsorunkban kitárgyaljuk a világ nagy dolgait, könnyedén, sok humorral. Felkutatjuk azokat a híreket, újdonságokat, olvasmányokat és témákat, amik érdekesek, említésre méltóak és ugyanakkor képesek mosolyt csalni az arcunkra.

Szervezünk speciálisan nőknek, és külön férfiak számára ajánlott programokat, de az anyasággal, gyermekvállalással, családdal, sőt az intimitással, szexualitással kapcsolatos kérdéseket is felvetjük, kitárgyaljuk – a boldogsághoz bizony sok részletnek kell helyre kerülnie, úgyhogy még a kényesebb témákban sem hagyunk magatokra!

Hosszan ücsörgünk a kertben összebújva. Részletesen kitárgyaljuk jó és rossz szokásainkat, az összeillő és össze nem illő bútorainkat, a megszokott életritmusunk és minden más buta dolgot. Lelkesen mesél a családjáról, a lakásáról én pedig a nagy izgalom hatására elalszom az ölébe kucorodva. Hallom még a hangját, szeretném húzni a pillanatot, de belebódulok az illatába, és magával ragad az álom.

Azt már sokan kitárgyalták, hogy mennyire fontos a gerincoszlop megfelelő alátámasztása, de arról is fontos említést tennünk, hogy a matracot is kellőképpen meg kell, tartsa valami, hogy erős és kényelmes ágy legyen a hálószobában.

Három és fél éves volt akkor Lonci néni. Nagyanyám és barátnői kitárgyalták a személyzetet – ahogy mi tesszük alkalmazottainkkal, a befolyásért, átláthatatlan pénzekért tülekvő, kocsmái verekedő, egymás ellen vádaskodó, nyalizó, szónokló és ígérető politikusokkal. Mintha nem bírnánk a szemünket levenni róluk.

Kérem, egy elemét szeretném valamivel részletesebben kifejteni, kitárgyalni itt ennek a törvénymódosítási csomagnak. A piramisjáték az az elem, amely vadonatúj a magyar büntetőjogban. Természetes, tudjuk, mert hiszen már kitárgyalás tárgyává lett ennek a törvényalkotási folyamatnak a során, hogy ez mit jelent. Nevezetesen ez egy olyan pénzgyűjtési akció, amelyben bizonyos turpissággal bizonyos turpis személyek csaláshoz hasonló módon nye-

részkednek a megtévesztett emberek kárára.

Adott egy fodrászüzlet egy álmos louisianai kisvárosban, az amerikai délen, ahová nemcsak a szépség kedvéért járnak a hölgyek, különösen a törzsvendégek, hanem egy kis pletykálgató-sért is. Egy jó fodrászszalonban lehet beszélgetni, megvitathatjuk ügyes-bajos dolgainkat, kitárgyalhatjuk a pasikat, recepteket cserélhetünk, és egyáltalán, kiönthetjük, ami a szívünket nyomja.

Rá kellett jönnöm arra is, hogy még ez a legegyszerűbbek közé tartozónak gondolt étel is túl összetett ahhoz, hogy teljes mélységében valaha is kitárgyalható legyen. A vajaskenyér is annyiféle, ahány szelet kenyérré a vaját kenjük. Mindemellé bizonyára mindenkinek akad legalább egy vajaskenyér élménye, amikor a komplex íz-illat élmény talán egy életre rögződött.

A példákból látjuk, hogy a szó olykor valóban **alapos megtárgyalást, megbeszélést** jelent (s ilyenkor **nem is pejoratív**), máskor pedig valamilyen **belső dolognak az alapos megbeszélését**.



Az is kiderül, hogy a szó **nem eleve pejoratív**, csak akkor, **ha a kitárgyalás valami miatt nem etikus** (tehát a pejoratív stílusérték nem tartozik eredendően a szóhoz).

Nagyon is **hasznos** ez a szó (de ha nem tűnne is „hasznosnak”, mert volnának azonos stílusértékű szinonimái, akkor se lenne okunk helyteleníteni). A *kitárgyal* stílusértékének megállapításához még további empirikus vizsgálatra volna szükség, de valószínűnek tűnik, hogy **nem kifejezetten bizalmas**, hanem **közel áll a közömbös stílushoz**, így sokféle szövegben használható. Mások kéziratában nem kell javítani.



### Kitárgyaltuk a Királyi esküvőt Holdampf Lindával

rtbka



Népszerű

**5. Feltár**  
„Füstöl ez a csaj!” – Mihályfi Luca ismét lenyűgözte a mentorokat

**Nyerő Páros**  
Új szövetség született, majd megváltak a Nyerő Páros első bálkirályát és bálkirálynőjét

### Az uniós külügyminiszterek is kitárgyalják a fehérorosz választásokat

Rendkívüli ülést tartanak pénteken az Európai Unió tagországainak külügyminiszterei a hétvégi fehéroroszországi elnökválasztás nyomán kialakult állapotokkal, a libanoni robbanást követő fejleményekkel és a Földközi-tenger keleti medencéjében zajló török szénhidrogén-kutatásokkal kapcsolatban.

Rácz Gergő, 2020. augusztus 12. szerda, 12:45

### Ideje kitárgyalni az ötven éve történt holdraszállást



Címlap / Választás 2022

### Orbán Viktort látta vendégül Márka néni: kitárgyalták a 13. havi nyugdíjat – videó

2022. feb 7. 16:13

Megosztás

**Blikk** Blikk-információ

### + kivisz, kivihető, kivitel

1. A *kivisz* igét a nyelvművelők **kerülendőnek** tartják ‘megvalósít, valóra vált’, ill. ‘kieszközöl’ jelentésben, mert véleményük szerint ez a jelentés **„idegen hatást tükröz”**. Pl.:



<i>kivisz</i>	<i>szinonimái</i>
Szándékát nem tudta <u>kivinni</u> .	Szándékát nem tudta <u>megvalósítani</u> . Szándékát nem tudta <u>véghezvinni</u> .

A hétköznapi nyelvben a *kivisz* ige ebben a jelentésben nem használatos, a **választékos** és **formális** nyelvben meg miért ne gazdagíthatná a szinonimasort? Az, hogy „idegen hatást tükröz”, csak a **nyelvi purizmus** ideológiájában hívők számára ok a helytelenítésre.



Valószínűleg a *kivisz* még a **formális** nyelvben is **kissé régies**, manapság inkább a *kivitelez* használatos helyette; de ezt a feltételezést empirikus adatokkal kellene igazolni.

**Formális** vagy **választékos** stílusú szövegekben **bátran használhatjuk** ezt az igét ilyen jelentésben. **Kevesbé formális** helyzetben használhatjuk éppenséggel a nyelvújítók által ajánlott *megvalósít* vagy *véghezvisz* igét, de még a *kivitelez* igét is. Bizalmas stílusú szövegekbe ezek sem illenek, informális helyzetekben eleve másképp fogalmazunk, pl. körülírással (*nem tudta megcsinálni, amit eltervezett/akart* stb.).



Míg a *kivisz* valószínűleg **régiesen választékos**, a *kivitelez* inkább **kissé formális** és **szaknyelvi** (de **köznyelvi** közegben is használják). Annyi biztos, hogy **semmi okunk nincs a kerülésükre**, sőt nagyon is nehéz lenne szaknyelvi kontextusban elkerülni. Természetesen mások kéziratában sem kell javítani.

Az MNSZ2-ben néhány megvizsgált főnévvel (*cél, elgondolás, elképzelés, ötlet, terv, szándék*) a *kivisz* tárgyalt használatára csak régi példákat találtunk (idézetekként). Az egyetlen felfedezett „mai” példa is Tersánszky Józsi Jenőtől való, és csaknem száz éves (1928-ban jelent meg *Az igaz regény*, melyből a részletet vettük).

Biztos vagyok benne, hogy például magam, az én képességeimmel, az ő körülményei közt sok szükségtelen és keserves utókövetkezményű csirkefogóságomat vagy renyhességemet takarítottam volna meg életemből. / Föltétlen zokszavakra természetesen apámmal szemben azért nem lehet jogom, mert állhatatlan és befolyásolható természeténél fogva, némi eréllyel mindig kivitem nála szándékomat. (Tersánszky Józsi Jenő)

**2.** A nyelvújítók a fenti értelemben vett *kivisz* származékait sem kedvelik. Így kerülendőnek tartják a *kivihető* melléknevet is; arra akarják rávenni a nyelvhasználókat, hogy más szinonimákat használjanak:



<i>kivihető</i>	<i>szinonimái</i>
<u>kivihető</u> cél	<u>elérhető</u> cél
<u>kivihető</u> ötlet	<u>valóra váltható</u> ötlet
<u>kivihető</u> elgondolás	<u>véghezvihető</u> elgondolás
<u>kivihető</u> terv	<u>megvalósítható</u> terv

A nyelvújítók **nyelvszegényítő tanácsát nem kell követni**, a szinonimák közt a szöveg stílusának megfelelően válogathatunk. Semmiképpen sem kell javítani a *kivihetőt* mások szövegeiben.



Példák a *kivihető* származékra az MNSZ2 „szépirodalmi” alkorpuszából.

Csaba eltűnődött, mi volna, ha elvinné az éjjeliszekrényről a pisztolyt, felöltözne a rendőr ruhájába, és megszökne az intézetből? Tudta, hogy ez a terve nem kivihető, mégis elmosolyodott; mikor eszébe jutott, hogy esetleg a rendőrt zárnák be helyette a javítóba, alig tudta visszatartani a nevetését. (Moldova György)

Hagyjuk most gyülemlő kétségeinket, hogy kivihető terv-e az ilyen, hogy nem a humorérzék hiányára vall-e versben ítélni halálra a költészetet, és a költőre fordítsuk figyelmünket, aki a szemünk láttára tekereg a poros földön a rohamokban támadó indulat görcseitől. (Orbán Ottó)

Tervei közül a legkönnyebben kivihető Ibsen Nórá-jának a fordítása volt, ez most, hogy munkaerőm megcsappant, anyagi okokból is kívánatosná vált; egy darabfordítás, még ha vidéki színházban mutatják is be, három-négyszer annyi jövedelmet ígért, mint ugyanannyi munka, ha kiadónak végzem. (Németh László)

Nemcsak a nem éppen legmaibb szóhasználatot tükröző „szépirodalmi” alkorpuszból vannak szórványos példáink, hanem más alkorpuszokból is:

Mondják meg a véleményüket, hogy kivihető-e ez, jó ötlet-e ez, vagy hát rosszul éreznék magukat, hogyha egy ilyen rendszerben kellene valamilyen népszerű helyen sorban állni, jegyért? (besznye)

Az Európai Bizottság elnöke azt mondta, hogy a görög deficitcsökkentő terv „kivihető, de kockázatokkal terhelt”. November 25-én az euró 1,5145 dolláron tizenöt havi csúcsot ért el a dollárral szemben. (sajtó)

Fontos hangsúlyozni, hogy a példák száma nagyon alacsony.

Egy további származéka a fenti értelemben használt *kivisz* igének a ‘vminek az elvégzése, megvalósítása’ jelentésű *kivitel* főnév. A nyelvművelők ezt is **kerülendőnek** tartják, s a beszélőket ismét csak szinonimákkal való helyettesítésre buzdítják, amelyeket természetesebbnek tartanak:

<i>kivitel</i>	<i>szinonimái</i>
a feladat <u>kivitele</u>	a feladat <u>elvégzése</u> , <u>végrehajtása</u>
a szándék <u>kivitele</u>	a szándék <u>elvégzése</u> , <u>végrehajtása</u>

A táblázat jobb oszlopában található szinonimák mellett kézenfekvő a *kivitelezés* használata is, csak azt a nyelvművelők szintén helytelenítik, azért nem említik.

A kifogásolt forma valóban kevésbé tűnik természetesnek, emiatt viszont **formális** vagy **választékos**.

A természetesebb forma előnyben részesítése a **nyelvi naturizmus** ideológiáján alapul.

Mivel a *kivitel* ilyen értelemben valószínűleg **ritka** és csakugyan **kevésbé természetes**, mint az *elvégzés*, *végrehajtás* vagy *kivitelezés*, olyan szövegekben, melyekben a **természetesség** fontos stílusjegy, érdemes lehet inkább a **szinonimáikat** választani.





A *kivitel*nek szaknyelvi jelentései is vannak. Egyrészt néhány **pontozásos sportág** (műkorcsolyázás, műúszás stb.) szaknyelvében (a *tartalommal* szembeállítva) a **gyakorlat végrehajtásának módját, (művészi) színvonalát** jelenti. Ezt a jelentést valószínűleg a nyelvűvelők nem helytelenítik, bár ezt a Nyelvűvelő kézisótár nem teszi explicitté.

Szintén elfogadják a szót **‘valamely termék kidolgozása, külső formája’** jelentésben:

erős <a href="#">kivitel</a>
kiváló <a href="#">kivitel</a>
gondos <a href="#">kivitel</a>

Példa kontextusban:

A 19-20. század forduló éveiből már több, általában díszesebb [kivitelű](#) és nagyobb terjedelmű étlap maradt fenn, és ebben az időszakban jelentek meg az étlaptól elkülönült önálló itallapok. / A menülapok legősibb nyomait a rómaiaknál találjuk, majd több évszázados szünet után Németországban a 16. században jelennek meg ismét. A legrégebb ismert hazai példány 1863-ból származik, de már a 70-es évekből több tucatnyi, 1900-ig több száz menülap van a gyűjteményünkben. Legnagyobb részük ünnepi alkalmakra, díszes, gyakran művészi [kivitelben](#) készült, az ételsort, de sok esetben az italokat, zeneszámokat, szónoklatokat és egyéb közléseket is tartalmaznak. Különböző típusait, eltérő tartalmukat Gundel Imre dolgozta fel 1970. és 1976. évi múzeumi évkönyvünkben.

Festőnek készült, majd férjhez ment Berend Miklós orvoshoz. Német egyetemeken művészettörténeti, irodalmi és filozófiai tanulmányokat folytatott. Számos történelmi és társadalmi regényt írt. Műveiben nagy ismeretanyagot, művelődéstörténeti adalékokat dolgoz fel, művészi [kivitelük](#) azonban nem különösebben jelentős, bár A lüktető talaj c. kétkötetes regényét kedvező kritikák kísérték.

A Cult of Mac azonban kitért arra is, hogy bizonyos esetekben talán még olcsóbb is az új jövevény, mint az elődje. Nevezetesen, ha a régi MacBook Pro-t választjuk ki a lehető legerősebb [kivitelben](#), és ehhez viszonyítjuk az új MacBook Pro árát (ugyanolyan felszereltséggel természetesen), akkor az alábbi képen látható, hogy 300 dollárral, vagyis mintegy 72 ezer forinttal drágább az elődmodell. Bár hozzátehetjük, hogy a plusz 300 dollárért kapunk egy optikai meghajtót, körülbelül fél kilóval nehezebb és vastagabb házat, és egy kisebb felbontású kijelzőt is.

Az XK kupé sportváltozatának legerősebb [kivitele](#), a 300 km/órás végsebességre képes XKR-S először a Genfi Autószalonon lesz látható. Elegáns karakterétől idegen, élénk fényezésénél csupán teljesítményével kelt majd nagyobb feltűnést a Jaguar XKR-S. Az angol túrakupé legerősebb változatának orrába kompresszoros V8-as kerül, 550 lóerős teljesítménye és 680 Nm nyomatéka kiemelkedő vezetési élményt garantál. A gyártó ígérete szerint ez lesz a valaha gyártott legjobban kezelhető és leginkább vezetőközpontú autójuk.

Diplomáciai és hadvezéri képességeit Bethlen a harmincéves háborúban kamatoztatta, ám a háború végét 1629-ben betegségben bekövetkezett halála miatt nem érte meg. Fontosnak tartotta az ipar és a kereskedelem szabályozását. Igyekezett reális piaci és árpolitikát kialakítani. Megfigyelőket küldött külföldi kereskedelmi központokba. Pénzverésében elődeit folytatta, mégis – [gondos kivitelük](#) okán – történelmünk egyik legváltozatosabb, legszínesebb fejezetét aranyforintjai, tallérjai, garasai idézik élénk.

Munkássága Korai alkotói korszakában rézkarcokat és linómetszeteket készített. Stílusában gunyoros, ironikus, groteszk vonások jelentkeznek, melyekhez a kellékeket és a szimbólumokat főleg a commedia dell’arte-ből meríti. Rajzai pontos megfigyeléseken alapulnak, [gondos kivitelben](#). A 1980-as években elején grafikai a groteszkból az abszurdba váltanak, de előadómódjában még sok a színjátékszerű elem, ugyanekkor az alföldi festésből is ihletet

merített, tájképeket fest olajfestékkel.

A nő (és a szex) nyilvánvalóan hatalmas médiaüzlet. Nem függ össze az erkölcsökkel, nem ront és nem javít, és kétségkívül sohasem henyl. A női magazinok gyönyörű kivitelben készülnek. Itt van kezemben egy: a Cosmopolitan, amely címéhez méltóan nemzetközi.

Úgy tűnik, hogy mindezekben a jelentésekben **szinonimaként használható** a *kivitelezés*. Sajnos empirikus vizsgálatok híján nem tudjuk, melyik milyen kontextusban gyakoribb. Mindenesetre a nyelv művelők inkább a *kivitel* szót ajánlják (l. alább).



Természetesen mind a *kettő*, a *kivitel* és a *kivitelezés* ebben a jelentésben **egyformán helyes**, bár a *kivitelezés*nek többletjelentése is van: 'vminek a megvalósítása, különösen műszaki megalkotása', ebben a *kivitel* nem használatos. Példa a *kivitelezés* többletjelentésére:



(5) Az önkormányzati hozzájárulás odaítélését követően a Polgármesteri Hivatal a Városgazda Kht. bevonásával megállapodást köt az építőközösséggel, melyben felek rögzítik a közmű(vek) megvalósításával kapcsolatban felmerülő tennivalókat. E megállapodásban kell rögzíteni a kivitelezés során az építőközösségek részéről érkező észrevételek rendezésének módját, valamint azt is, hogy a pályázatok bizottsági elbírálása, az önkormányzati részt vállalás összegének odaítélése után az építőközösségnek 45 nap áll rendelkezésére, az önerő – önkormányzat által megjelölt számlára történő befizetésére.

Cóttus szériakard egyedi kivitelben



### GÓTIKUS SZÉRIAKARD EGYEDI KIVITELBEN

\* PILLANATNYILAG NINC S RAKTÁRON, A GYÁRTÁS ÜTEMÉZÉSÉRŐL KÉRJÜK ÉRDEKLŐDJÖN KOLLÉGÁINKNÁL! A VÁRAKOZÁSI IDŐTARTAM ÁLTALÁBAN 2-6 HET KÖZÖTT ALAKUL.

f t p [Tetszik 0](#)

Góttikus szériakard, fényesre polírozott pengével, osztott markolattal.  
A penge csatormás kialakítású, anyaga 51CrV4 acél, haditornára alkalmas kivitelben készült.

## 260 €

PILLANATNYILAG NINC S RAKTÁRON, A GYÁRTÁS ÜTEMÉZÉSÉRŐL KÉRJÜK ÉRDEKLŐDJÖN KOLLÉGÁINKNÁL! A VÁRAKOZÁSI IDŐTARTAM ÁLTALÁBAN 2-6 HET KÖZÖTT ALAKUL.

Elemes robot különféle kivitelezésben 26cm magas

 **Előnyök:**

✓ 14 napos visszaküldési jog



## + kivitelez

**1.** A *kivitelez* mint a *kivitel* igei származéka a köznyelvben is használatos szakszó, két legfontosabb jelentése a következő: 1. 'tervet műszakilag megvalósít'; 2. 'alkotást, terméket szakszerűen elkészít'.



A nyelvújítók a szó **szaknyelvi** használatát **nem kifogásolják**, de a **köznyelvben kerülendőnek** tartják, és szinonimáival való helyettesítését javasolják. Pl.:



<i>kivitelez</i>	<i>szinonimái</i>
A hidat még nem lehet <u>kivitelezni</u> .	A hidat még nem lehet <u>megépíteni</u> . A hidat még nem lehet <u>felépíteni</u> .

Ezzel a tanáccsal egyáltalán **nem értünk egyet**. Nincs okunk a *kivitelez* igét köznyelvben más-  
sal helyettesíteni, mivel érthető, és a stílusértéke is közel áll a **közömböshöz**, bár alighanem  
kissé azért **formális** vagy **választékos**.



A polgármesteri hivatal szakosztálya 2012–2013-as időszak fakivágási-ültetési programját 50  
százalékban kivitelezték, a fennmaradt munkákat a következő idényben végzik el. 82  
tulajdonosi társuláznál, 26 fasorban és parkban, 9 iskolánál és óvodánál végeztek koronaala-  
kító vágásokat.

Mert amilyen mesterien megtervezett és kivitelezett tett volt Március Tizenötödike, annyira  
nélkülözött a nemzetközi és a hazai viszonyokból fakadó valóságos lehetőségek megértését a  
forradalom Petőfi képzelte továbbfolytatásának eszméje.

Az ellenőrzött épületeket, építményeket általában jó minőségben kivitelezték. A feltárt mi-  
nőségi hibákat önként kijavították.

Szívből ajánlom Kapi Béla csapatát mindenkinek, aki kreatív, igényes, precíz és gyors faipari  
kivitelezőt keres! A kezdeti gondolatébresztő ötleteink után nagyon tetszetős, modern, a  
legújabb technikai megoldásokat is tartalmazó konyhát kaptunk. Mi megálmodtuk, és ők  
pont úgy kivitelezték, ahogy szeretnénk volna! Sőt, még annál is jobban!



Ezek a cégek kivitelezik Magyarország komplex útfelújítását

#### Hogyan kivitelezik a híres SWAT-tréfát?

Figyelt kérdés

A kérdés arra a viszonylag népszerű tréfára irányul, amikor a streamelőt megviccelik a nézői kiderítvén a  
pontos lakcímét. Ezután tesznek egy nyomósabb bejelentést a rendőrségen (bomba, gyilkossági  
fenyegetés stb.) és megtörténik a vicc lényege: a streamelő élő adásban látható, amint a rendőrség  
behátol a házába és általában őt is letartóztatják.

Kert és kutya? Hogyan kivitelezhető  
a fűvesítés kutya mellett?



Önnfenntartó kunyhó,  
ami valójában iroda: de  
vajon kivitelezhető is?



2. A *kivitelez* továbbképzésével jött létre a *kivitelezés* főnév. Eredetileg ez is **szakszó** lehetett,  
ám ma ez is használatos a **(kissé formális) köznyelvben** is. Főntebb már hoztunk is a haszná-  
latára egy példát.

a lakótelep <u>kivitelezése</u>
a létesítmény <u>kivitelezése</u>
az energiaellátó rendszer <u>kivitelezése</u>

A *kivitelezés* főnév a **megvalósulás módjára, eredményére** is utalhat, pl. *igényes, nívós, ill. olcsó, színvonalatlan kivitelezés*. Ebben a jelentésben a nyelvújítók a *kivitel* vagy a *forma* szót ajánlják használni.



<i>kivitelezés</i>	<i>szinonimái</i>
igényes <u>kivitelezés</u> nívós <u>kivitelezés</u>	igényes <u>kivitel</u> , igényes <u>forma</u> nívós <u>kivitel</u> , nívós <u>forma</u>
olcsó <u>kivitelezés</u> színvonalatlan <u>kivitelezés</u>	olcsó <u>kivitel</u> , olcsó <u>forma</u> színvonalatlan <u>kivitel</u> , színvonalatlan <u>forma</u>

Sajnos a Nyelvújító kézikönyv szerzői nem magyarázzák meg, miért lennének jobb az ajánlott formák.



Mivel ezt nehéz magyarázat nélkül belátni, s mivel empirikus adatok sem állnak rendelkezésünkre, nem tudunk mást tenni, mint a **nyelvérzékünkre** bízni magunkat.

A *kivitelez* igekötője **áligező**, mivel az ige a *kivitel* főnévből keletkezett. Emiatt az igekötő **el nem való** lenne, de **analógiásan** – más áligezőkhöz hasonlóan – **el is válhat** az igétől. Az igekötő elválására **kissé formális stílusú** mondatokban is vannak példák, nem is kevés. Csak néhányat idézünk:



Figyelemreméltó a városközpont egységes barokk stílusa a hercegi palota közelében. Eredetileg úgy tervezték, hogy a város a hercegi kastélytól keletre és nyugatra szimmetrikusan fog felépülni, de a tervet soha nem <u>vitelezték ki</u> , miután a nyugati oldal elkészült, elfogyott a pénz a keleti oldalra. Néhány műemlék épületet a megvalósultakból a törvény véd. 1999 óta a teljes városkép védelem alatt áll.
Az ideai képzés egyik érdekességének számított, hogy a résztvevőknek két csoportos projektet is <u>ki</u> kellett <u>vitelezniük</u> : egy alternatív tevékenység megtervezését, kivitelezését, elemzését a társaikkal, valamint egy matematikai tartalom nem szokványos megjelenítését (pl. a permutációk ciklusokra bontásának megjelenítése tánc, illetve dráma formájában).
Ha az ügyfél vett valamit, azt <u>ki</u> kell <u>vitelezni</u> , meg kell valósítani. Ez lehet egy szövevényes, egyszerű projekt, amelynek keretében a cég kiszállítja a terméket, és a vevő aláír, vagy egy félévig húzódó komplex projekt is.
László Botond, ideiglenes gazdasági igazgató elmondta, felmérték a lehetőségeket és a hónap folyamán <u>ki</u> fogják <u>vitelezni</u> a kórház területének villanypásztorral való körbekerítését.
Az átészterezés a szóba jöhető hőmérsékleti tartományban csak katalizátor jelenlétében megy végbe, azaz homogén reakció nem <u>vitelezhető ki</u> , így az eljárások gyakorlati megvalósításának alapvető kérdése a katalizátor és a reakciókörülmények meghatározása. Az átészterezéshez használatos alkohol tisztasági követelményei jelentős mértékben meghatározhatják az eljárás gazdaságosságát, így a katalizátor megválasztásánál figyelembe kell vennünk nemcsak a kiindulási olaj, hanem az alkohol lehetséges szennyezéseit (például: víz) is.
Amennyiben járóképes maradt a jármű, akkor minden további nélkül be lehet vinni a biztosítóhoz, ha pedig ez nem <u>vitelezhető ki</u> a kár miatt, akkor egy egyszeri beszállítási költséget megfizet a biztosító. Erről a szállítási költségről számlát kell kapni és ennek fejében fizeti ki a biztosító az adott egyszeri szállítási díj összegét.
Árkedvezmény vagy a vételár teljes megtérítése / A vevő további lehetőségként igényt tarthat árkedvezményre, illetve a vételár teljes megtérítésére, ha a termék javítása vagy cseréje: / nem lehetséges; / a termék jellegét/hibáját tekintve túl költséges lenne; / jelentős kényelmetlenséget okozna a vásárlónak; / nem <u>vitelezhető ki</u> észszerű határidőn belül.
Barni hozzátette, összeraktak egy koreográfiát, amelynek az volt a lényege, hogy a kamera

<p>és a korcsolyázó közötti tánc legyen. „Az elképzelés szerint a kamerás is korcsolyázott. Csináltunk próbafelvételeket, elő volt készítve a terep. Kijelöltük azt a pontot a térképen, ahol meg kell csinálni a jeget, Szabó Károly és a munkatársai <u>ki is vitelezték</u>. Harminc méter átmérőjű kör kellett legyen, de vastag volt a hóréteg, több napig dolgoztak rajta, hogy ez létrejöhhessen, elkészüljön a jégpálya.</p>
<p>Figyelem: amennyiben a felület festése <u>nem vitelezhető ki</u> egy ciklusban, úgy a keményre száradás után 1 hét múlva fessük át az objektumot.</p>
<p>A képviselőtestület tudomásul vette, hogy ez a projekt abból a költségvetésből, amit a korábbi városvezetés erre a célra meghatározott <u>nem vitelezhető ki</u>, és nem járt sikerrel az a kétszeri próbálkozás sem, mely során a kormánytól reméltek anyagi támogatást szerezni a nélkülözhetetlen sportberuházásokhoz.</p>

Nézzünk meg internetes példákat **más stílusú** szövegekből is!

<p>Siófok emblematikus épülete egyébként 45 méter magas, a tornyot pedig 1911-ben tervezték, egy évre rá pedig sikeresen <u>ki is vitelezték</u>. 1980 óta vált csupán turisztikai látványossággá.</p>
<p>A Nagy-Cohárdra tervezett beruházás összértéke 15 millió euró. Eddig mintegy 700 ezer lejt fordítottak a projektre. Az összeg nagy részét kormánytámogatásból, pályázati pénzekből fedezték, Gyergyószentmiklós önkormányzatának eddigi hozzájárulása 50 ezer lej. Mezei állítja, a tervek kivitelezésének akadályt jelentő hatástanulmányt felül fogják vizsgálni, a tervet pedig <u>ki fogják vitelezeni</u>.</p>
<p>A kívülről jövő motiváció fontos. Egy könyv, egy tréning, egy motiváló előadás. Tartós hatást nem hoz. / Vége van és meg kell csinálni az aprómunkát a magam-, vezetői-, céges működésében. <u>Ki kell vitelezeni</u> azt, amit tudok. Itt bukik meg a dolog. / Dönthetek egy újabb oktatás mellett... egy újabb mellett... a végtelenségig. / Vagy... szaktudást és megvalósítási eszközöket vásárolok... és megcsinálom... minden nap... folyamatosan fejleszték... ritmusban... kitarítóan... motiváltan... belső erőttől hajtva. / Ezt adja a Gm-Essencia 300 + 45 perc program.</p>
<p>Az adatbányászat – a többi IT-ágazattal azonos módon – erős teoretikus és praktikus feltételeket egyaránt támaszt. Vagyis nem elég, hogy tudjuk, hogyan kell megoldani egy adattudományi feladatot, ténylegesen is <u>ki kell vitelezeni</u> a megoldást. Különösen a big data területén...</p>
<p>A Chelsea labdaszerzés után menten a spanyol játékmestert kereste a labdával, aki viszont sokat nem dédelgette a játékszert, hanem azonnal dobta Droga irányába. Di Matteo ebből a szempontból remekül gondolkodott, hisz a teljes keretéből mindössze két játékos képes rövid idő alatt tökéletes döntést hozni, majd hibátlanul <u>ki is vitelezeni</u> azt, a másik, Lampard viszont nélkülözhetetlen a tizenhatos előterének védelmezésében.</p>
<p>A Szigetvárásban az a legjobb, amikor az ember menetrendet készít, előre megtervezi, melyik helyszínen melyik koncertet fogja meghallgatni. Persze nekem még sosem sikerült egy ilyen tervet akár félnapos távlatban <u>ki is vitelezeni</u>, de muszáj néha improvizálni.</p>
<p>Azt nem tudom, nálad mit jelent a „súlyos” szó, (fitymavégi bojtösszenövés, hegesedett fitymafelszín, gyulladás... vagy nemtom pontosabban mi a baj...), de ha megosztod velünk, pontosabb képet csak akkor kapunk. / Ha azt mondod, metélés kell, elhisszük neked, azonban itt is csak rajtad múlik, hogy RKM/TKM-et akarsz, és olyan orvost választasz, aki ezt képes <u>ki is vitelezeni</u>.</p>
<p>Valószínűleg az lesz, hogy ha van egy baráti társulat – mondjuk egy 3 fős társaság, akkor 3 különböző kategóriában ugyanazzal az autóval fognak menni. Persze, ennek a technikai részét is <u>ki kell vitelezeni</u>, mert természetesen a versenyrendezés rovására nem mehet az, hogy várakoznak egyik kategóriában egy éppen akkor sofőrcserezés autóra.</p>
<p>Marty Stratton az <i>id Software</i>-től a lenti videóban megerősítette, hogy az <i>id Tech 7</i>, a korábban a <i>Wolfenstein 3D</i>-vel, <i>Doom</i>-mal és <i>Quake</i>-kel forradalmi dolgokat produkáló csapat legújabb engine-je támogatni fogja a valós idejű sugárkövetést, így a <i>DOOM: Eternal</i>ban is</p>

jelen lesz ez a vizuális effekt. Ez még rendben is volna, de Stratton ezek után hozzátette, hogy „[a sugárkövetést] mindenki másnál jobban ki fogjuk vitelezni”, ami azért már-már kicsit túlzásnak tűnik...

Ha jól tudom, az áramra nem igaz az, hogy annyi a kvóta ahány lakás van (ez csak a társasház gákszámmlájára vonatkozik tudtommal a központi fűtés miatt). Magyarul szerintem az áramnál csak az számít, hogy hány mérési pont van kialakítva. Magyarul nem elég ha még szét is van választva, hogy van két mérőóra. Két külön villanyórát kell igényelni és beköttetni, és ezzel egy időben mérőóra szabványosítást is ki kell vitelezni szabály szerint, ha jól tudom...

Ne gondoljuk, hogy a hétköznapi emberek helyzete egyáltalán eszükbe jut, mikor elképzelik a jövőt, bocsánat eszükbe jutunk mikor az általuk elképzelt világot ki kell vitelezni, azért a javadalmazásért melyet majd csepegtetnek.

Itt ülök, próbálom rávenni magam a tanulásra, és közben semmi sem történik. Ez szörnyű. Semmi ami kicsit is felkeltené az érdeklődésemet, unalmas minden. Legfőképp az, hogy itt ülök. Pedig ha sikerül, akkor az utolsó ZH-mra készülök. De valahogy ez se pörget fel. És bár titokban reménykedem, a jövő hetem se lesz jobb, mert valami hihetőt össze kell dobni önlab beszámolóra. Vagy legalább hazudni. És ki kell vitelezni az ötlet szintjén már létező ajándékokat is. A még hátralevő kitalálандóról nem is beszélve...

Látjuk, hogy a **kiegyenlített** vagy **átmeneti**, ill. **bizalmas** stílusú szövegek közt is vannak **rendezettek**, sőt **gondozottak**, ami az áligekötő elválásának viszonylag széleskörű elfogadottságára utalhat.



Amíg empirikus kutatások nem tisztázzák, hogy ez a megoldás mennyire elterjedt a formális stílusban, nem tudunk pontos nyelvhasználati tanácsot adni; itt is jobb, ha az igekötőt **nem választjuk el**, viszont mások kéziratában a szórendet nem szükséges megváltoztatni.

#### + **kivonatol**

A *kivonatol* ige a *kivonat* főnévből keletkezett 'kivonatot készít' jelentésben, ezért igekötője **áligekötő**.

A *kivonatol* igében az **igekötő elválása** az internetes adatok tanúsága szerint **ritka**, ezért saját nyelvhasználatunkban ajánlatos az igekötőt **el nem válóként** kezelni, kivéve természetesen a hétköznapi nyelvhasználatot. Mások kéziratában is **szükség lehet javításra**.



Néhány internetes példa:

Az EP javaslatában mi ellen van kifogásod, illetve hogy javítanád? (Az FFII honlapján meg lehet találni, egy csomó kiegészítő infóval együtt. Ha sok időm lesz, becsszó ki fogom vonatolni, de az egy darabig még nem következik be.)

A bíró túlon túl jogász elme, semhogy ítéleteit az értelemtől és a tudománytól tenné függővé; hiszen az értelem és a tudomány következtetései körül örök viták zajlanak. Határozatait és ítéleteit dogmákra és hagyományokra alapítja, így aztán tekintélyük vetekszik az Egyház parancsolataival. Kánoni ítéleteket hoz. Ezt úgy értem, hogy bizonyos számú megszentelt kánonból vonatolja ki őket. A tanúvallomásokat például nem a valószínűség és az emberi igazság elmosódott és csalóka jegyei szerint osztályozza, hanem szinte szervi, állandó, kézzel fogható jegyek szerint.

Azokat a véletlenszerű, kontrollált vizsgálatsorozatokat vették figyelembe, melyek összevették szisztémás intravénás kemoterápiát a palliációval, a kombinált és monoterápiát, valamint a különböző kombinációkat előrehaladt gyomorrákos esetekben. / Egymástól függetlenül két szerző <u>vonatolta ki</u> az adatokat. Egy harmadik pedig a döntnök szerepét játszotta a vitatott kérdésekben. Személyesen is megkerestek szerzőket a hiányzó adatokért.
A fő szerzők ősi próféták voltak, például Nefi, Jákób, Mormon, valamint Moróni, Mormon fia. Mormon állította össze és <u>vonatolta ki</u> azokat a feljegyzéseket, amelyeket történelmükről, próféciáikról és tanításaikról vezettek a próféták. Saját tapasztalataiból is leírt néhányat. Mormon egybefűzött – arany színű – fémlemezre véste ezt a feljegyzést, ezért ezekre gyakran utalunk úgy, mint az aranylemezek.
Ez a funkció 9 képkockát <u>vonatol</u> ki a mozgóképből, majd azokat új képként menti el (INDEX) minden képkocka előképével együtt.
Az, hogy kivonatolunk egy gyógymódot, nem biztos, hogy sokat ér, de akkor legalább nézzük meg, honnan van kivonatolva, mert az eredeti szöveg egyáltalán nem használható rosszabban, ez legalább általában így van. Ha nincs így, akkor van a hibára vagy hibákra utalás a kivonatban, de itt én nem utalok semmiféle hibára, tehát akárhonnán is <u>vonatolok ki</u> , akár Yotengritből, akár máshonnan, az eredeti szöveg könnyen lehet jobb, mint az enyém.
Túl sok jó szerepjátékos és játékelméleti cikk jelenik meg ahhoz, hogy ne értesüljön legalább egy részéről a hazai közönség! A Távirattal érkezett sorozatban olyan aktuális írásokat <u>vonatolok ki</u> nektek, amelyek minden RPG-s számára hasznosak lehetnek...
Hogy megfogásom esetén eltitkolhassam a tervem megvalósított és hátralevő részét egyaránt, nem vittem magammal térképeket, és nem is <u>vonatoltam ki</u> azokból adatokat. Minden szükséges információt memorizáltam. Továbbá előkészítettem olyan megtévesztő útvonalakat, amelyekről nyilatkozatomban vallanom kellett.
Semmi. Csak a Don-tól idéztem, és nem <u>vonatoltam ki</u> . Ő is csak összekevert valakivel, aztán azt hitte, engem pocskondiáz.
Egymástól függetlenül két szerző <u>vonatolta ki</u> az adatokat. Egy harmadik pedig a döntnök szerepét játszotta a vitatott kérdésekben.

## # 12. A le igekötő

### + lebüntet

A nyelvőrök a *lebüntet* igét a **bizalmas besznyéhez** kötik, ott gyakorinak mondják, de azzal, hogy a *megebüntet* formát „hagyományosnak” és „helyesnek” mondják, azt sugallják, hogy a *lebüntet* helytelen.



bizalmas	hagyományos és helyes
A rendőr <u>lebüntette</u> 5000 forintra.	A rendőr <u>megebüntette</u> 5000 forintra. A rendőr <u>megebírságolta</u> 5000 forintra.

Ez azonban nem így van: a *lebüntet* **éppoly helyes**, mint a *megebüntet*, csak **más a stílusértéke**, **bizalmas**, ahogy a nyelvőrök is megállapították. A *megebírságolta* kétségtelenül **választékosabb**, de épp azért **nem alkalmas, hogy a *lebüntet* formát helyettesítse**, hiszen **stílus-törést** okozna.



Az alábbi internetes példákban is **bizalmas** a stílusértéke:

<p>1. A letiltás nem megy? Nem tudod <u>lebüntetni</u> azért, hogy nekimenne, csipkedne, provokálna más kutyákat? / Én inkább azt gondolom, hogy te vagy kevés, mint gazda. Hogy te nem tudod a kontrollt kialakítani. És ezen egy ideig a kutyasuli tud segíteni, de ráérzést, következetességet, határozottságot nem fog tudni adni!</p>
<p>2. Bár nem voltak kétségeink, hogy szerintem melyik gárda fogja húsz ponttal <u>lebüntetni</u> a másikat, a hozzáfűzött mondata azonnal megadta a választ: „Sok a sérültünk, Pahlmblad és Budimir sem egészséges, Délicity nem is játszik, ez így túl sok, átszáguldanak rajtunk.” A mondat első felével egyet kellett értenünk – de bízunk abban, hogy a másodikban azért téved.</p>
<p>3. Pár hete engem is <u>lebüntettek</u>, kétszer is egy nap, de mákom is volt mindkétszer, így az anyagi kár mindössze 10 ropi lett. (hangmester.com)</p>
<p>4. <u>Lebüntetett</u> az ellenőr. Félig hamis adatokkal utánam tudnak járni? (www.valaszok.net)</p>
<p>5. A kiba húsz-harminccal poroszkálókat is kiszűrhetnék, akiket nem mer az ember megelőzni, mert záróvonal van, vagy jönnek szembe, vagy nem tudja az ember, nem egy spicli vagy egy fakabát provokál-e esetleg, aztán jól <u>lebüntetnek</u> esetleg.</p>
<p>6. A törvény pontos hatásait a következő napok alatt lehet pontosan megbecsülni, de biztosan drágább lesz az internet, és ügyesen <u>lebüntették</u> a mobilpiacra is épp beszállni készülő Digit.</p>
<p>7. Húsvét reggelén fokhagymás zsíros pirítóst készített, s forralt bort hozzá, jó fűszeresen. / A fiú nem nyúlt a borhoz. / – Vezetek, édes mama. <u>Lebüntetnek</u> a sárga földig, ha én fél liter meleg borral a fejemben volánhoz ülök. / – Ó, fiam, egy kicsi nem árthat. Hűvös van. Meglásd, rögtön jobban érzed magad.</p>
<p>8. Legyünk lényegretörőek, ne „rízszázzunk” csak azért, hogy minél több tartalmunk legyen. Tehát fontos a kulcsszósűrűség, ezt megállapíthatjuk. De! Azt sem szereti a Google ha túlzásba vesszük. Eleve nem lesz élvezhető a cikk a gyakori szóismétlés miatt, másrészt „Google anyánk” is <u>lebüntethet</u> a „csalás miatt”. Lényeg a lényeg, minél több saját kútfőből származó releváns, hasznos tartalmunk van, annál több esélyünk van, arra hogy a keresők ránk találjanak.</p>
<p>9. Amúgy ez is ugyanolyan elméleti vita, mint a többi. Nekem is volt már, hogy érvényes, jól látható lakossági engedélyem dacára a saját házam előtt <u>lebüntettek</u>. / Gondolom, nem láthatta a szakember a matricát – ergo szerinted jogos. / Szerencsére csak szerinted. Egy biztos: nem mentem sehova rohángálni, hogy jajjjjjjjj töröljék már. Nem faxolgotok stb. Oldják meg. Ha gondjuk van eljönnek hozzám. Vagy pereljének. Alig várom...</p>
<p>10. Érdekes hírral jelentkezett tegnap a Google. <u>Lebüntettek</u> hét darab Japán linkhálózatot. A hír azért érdekes mert eddig az európai linkhálózatokra koncentráltak. / Matt Cutts a Google webspam elleni osztályának vezetője Twitter üzenetben jelentette be, hogy az elmúlt néhány hónapban összesen hét japán linkhálózatot számoltak fel, és <u>büntettek meg</u>, amire a Google alkalmazott: „hihetetlenül büszke”.</p>

A 10. sz. idézet első része a cikk leadjéből való, a törtjel utáni mondat a folytatásból, ahol a hagyományos szinonimája, a *megbüntet* van használva.

Úgy tűnik, hogy a *lebüntet* még **neologizmusnak** számít, mert bántja némelyek nyelvérzékét (nem valószínű, hogy ezt a nyelvművelőkre vagy az anyanyelvi nevelésre kenhetnék). A 4. sz. példánkban feltett kérdésre ilyenek voltak a reakciók:

- *lebüntet* :D:D:D
- Hamis adatok 2–5 év fegyház! Készítsd a segged
- De ebben az esetben a büntet igének a „meg” a nyelvtanilag helyes igekötője, a „lebüntet”



kifejezést még életemben nem olvastam és hallottam ezen a kérdésen kívül, mindenesetre jót nevettem rajta, köszönöm szépen a napindítást.:)

- Lebüntetett?:o)) Milyen nemzetiségű vagy, tezsvír? Egyébként meg a fene a bőrödet, remélem, elkapnak és hamar. Jól néznénk ki, hogy annyival megúsznám a büntetést, hogy Lajos helyett Julist mondok a nevemre, a levelet meg nem veszem át... a rendőrség meg síkagyatlan, mi? Örülnék, ha közmunkán töltened az augusztust.
- Őszintén remélem, hogy utánajárnak, és a jelenleg hatályos bírság 100-szorosát fogod befizetni.
- A levél iső eljutott hozzád nem? A behajtók vagy a rendőrség is elfog...
- Ha a rendőrséget is bevonják, igen! Sőt, akkor már a „hatóság félrevezetése” bűncselekmény is terítéken van (lesz)!

Figyelemre méltó az is, hogy a neologizmust a romákkal kapcsolták össze, s ez lekezelő, **gúnyolódó** hozzászólásokat indukált. Egy ártatlan nyelvi forma (plusz persze maga az eset, amit leírt a kérdező) ilyen magatartást válthat ki!



Meglepő, hogy erre a „neologizmusra” ebben a jelentésben százéves példák is előkerültek.

A második felvonás Szegeden játszik az alsóvárosi búcsún. Báránynak ellopják a subáját s a gazda, akit a kihágásért is lebüntettek, mód nélkül elkeseredik. Ekkor munkába veszi egy vigéc, aki már az első felvonásban a nyakába varrta magát, most pedig rábeszéli a pénzhamisításra. (Színházi Élet 2. évf. 37. sz., 1911)

Ha hófehér múltad van, és mindig tisztelettel megsüvegelted a rend derék őreit, szóval még nem kapaszkodtál egyikkel sem össze, könnyen megesik, hogy feltételesen lebüntető parancsolnak. Ezt azt jelenti, hogyha egy esztendeig jól viselted magad, nem gilt az egész büntetés, de ha megint kalamajkázol, újra lebüntetnek, s akkor gilt az is, meg az előbbi is. (1911)

Másnap amikor éjjeli csendháborításért és botrány okozásért lebüntették, keserűen jegyezte meg: „azt hittem, itt is úgy van, mint Burgenlandban, örülnek, ha kiabálunk, mert akkor azt hiszik, hogy meg vagyunk elégedve”. (Kőszeg és Vidéke, 1923)

Tanú nincs, mondanom nem is lehet egy szót sem, hiába is mondom, amit a biztos állít, az szent igaz, az ellen nincs apelláta. Lebüntetnek aszerint, milyen nagy a bűnöm 10.000, 50.000, ha füstöltem és sebesen mentem 40.000, 50.000, 100.000 koronára. Készen vagyunk, lemegetek, gépemet is elvihetem. Újra le a lépcsőn, ami még nehezebb, mint fel. Közben eldő a gép, a biztos urak ismét jóleső mosollyal kísérik vergődésünket. (1926)

A leventéket lebüntették 5—16 pengő pénzbírságra, és minden lebüntetett leventének anynyi pofont adtak, ahány pengő pénzbírságra ítélték. (Képviselőházi napló, 1927. VII. kötet)

Távrolról kürtszó hallatszott. / – Maga gazember! A tűzoltókat értesítette? / – Hát a gáztársaság nem hozhatja le! / – Ott egy létra... Könyörgöm... Mielőtt ideérnek... / – Szépen! Azután lebüntetnek, mert hiába hívtam őket. Mondja, hány rubinos az óra? (Rejtő Jenő, 1939)

Állandó razziákat rendszeresített a városban, amelynek eredményeként már eddig is több nőt állítottak elő, akiket nyomban a rendőri büntetőbíró elé állítottak. Volt közöttük budapesti, fehérvári, egy kiskorú kiskanizsai és egy fiatal nagykanizsai leány, akiket lebüntettek. A más városba illetőségűeket büntetésük kitöltése után a szokásos közigazgatási elbánás alá vonják. Kívülük férfiakat is állítottak elő. (1942)

Érdekes, hogy a *lebüntet* szó már 1945-ben tollhegyre tűzetett, s „utálatos pestiességnek” minősítették. Nem is akármilyen munkában, hanem egy elismert költő, regényíró, újságíró, színpadi szerző, elbeszélő, Szép Ernő nyelvújító írásában. ☺ A kritikát a Magyarosan c. nyelvújító folyóirat Lapszemle c. rovatából idézzük (1947: 37)

Szabad Szó. 1945. december 14. — Nyelvészkedés közben. Megrovás Szép Ernőnek egy nyelvészkedő cikke ellen: Sz. E. három vadhajtást nyeseget a magyar nyelvről. A szándék a legtisztéletreméltóbb; sokkal kevésbé tisztéletreméltó az, hogy a jóindulatú cikk tele van olyan helytelenségekkel, amilyeneket irtoogat. Pl. *azt teszi, magyarul: azt jelenti. Előkelőnek a középfoka előkelőbb. Előbbkelő az, aki előbb kelt fel, mint...* *Tanulni vagy megtanulni lehet, de nem eltanulni[?]. „Egy tájszó így szól...” A tájszó nem szól, hanem hangzik[?]. A lebüntetni utálatos pestiesség. Helyesen: büntetni vagy megbüntetni. A nyelvújítást nem úzik. Úzni azt jelenti: üldözni, követni.* Rossz szóképek ezek: úzték a foglalkozást, az ipart. Örülünk a nyelvtisztogatásnak, de amíg megtisztogatunk három szót, ne maszatoljunk össze egy féltucatot.

Úgy néz ki tehát, hogy egy **lappangó régi magyar szó** (esetleg **tájszó**) ébredt föl több évtizedes Csipkerózsika-álomból.

## Lebüntették, mert nem adott büntetőt

INDEX 2012.02.10. 11:01 Aláírás 9

Az természetes, hogy az ítéletet rosszaló futballisták úgy futnak a bíróhoz, mint baromfiudvarban a tyúkok a táposedényhez, de azért nem árt, ha meg is tudnak állni. A brazil Amazonas állami bajnokságban játszó Fast Clube kapusa nem fékezett időben, letarolta a játékvezetőt.

KAPCSOLÓDÓK (4)

Vasúti átkelőnél vo

Büntetés kedvében van a Google. Ma kora hajnalban az egyik legismertebb vendégblog hálózatot büntette le a Google.

Matt Cutts, a Google webspam elleni osztályának vezetője Twitter üzenetben jelentette be, hogy lebüntették az egyik nagy vendégblog hálózatot, de nem nevesítette melyikről van szó.

## + ledegradál

1. A *ledegradál* ige azok közé tartozik, melyekben a nyelv művelők fölöslegesnek tartják az igekötőt, mivel „az idegen alapszó amúgy is tartalmazza ezt a jelentésmozzanatot”. Ám igekötő nélkül sem lelkesednek a szóért, inkább „jó magyar megfelelők” használatára próbálják rávenni a beszélőket, ami **nyelvi purizmus**:

<i>igekötős ige</i>	<i>szinonimák</i>
<u>ledegradál</u>	<u>lefokoz</u> (vmivé) <u>alacsonyít</u> alacsonyabb beosztásba helyez

Az, hogy a latinban a *degradare* tartalmazza a 'le' jelentésmozzanatot, a mai magyar anyanyelvű beszélők szempontjából **lényegtelen**. Még egy nyelven belül is kialakulnak nyomatékítás céljából kettőzött formák; még természetesebb, hogy egy szó egy másik nyelvbe átkerülve kiegészül olyan morfémával, melynek jelentését a másik nyelv beszélői beleértették a szótőbe.

A nyelv művelők véleménye a **nyelvi originalizmus** ideológiáján alapszik.

Egyáltalán nem indokolt sem a *degradál*, sem a *ledegradál* kerülése, mindkettőt **bátran használhatjuk stílusértékének** megfelelően; mások kéziratában is csak akkor javítjuk ki esetleg, ha egyértelműen stílustörést okoz.



A *degradál* alighanem **közömbös** stílusértékű, a *ledegradál* viszont inkább **bizalmas**, bár formálisabb kontextusban is vannak rá példák az internetről. Mégis úgy tűnik, hogy **inkább informális** közegben használják. Lehet, hogy formális közegben inkább a kevésbé iskolázott beszélők kedvelik:



Mindent ledegradálnak, ami eddig számomra érték volt. Kokárda, Himnusz, Alkotmány, Magántulajdon, Demokrácia.

A cigányokkal kapcsolatban ugyanez a helyzet. Az önkormányzati lakások esete nem ütött szöveget a fejébe? Mégis hogy lehet az, hogy a cigányok kapják a legtöbb segélyt, gyakorlatilag ingyen lakhatást, és mégis az az eredmény, hogy az épületeket széthordják, a parkettát eltüzelik, és mindent ledegradálnak az eredeti szintjükre?

Amennyiben nem látszik belőle a haszon, akkor nem érték, akkor ledegradálják, okoskodásnak nevezik, elhallgatják és még ezer módszerrel fordítják el róla az emberek figyelmét a piramis alsó két foka irányába.

Az utóbbi évtizedek a szakma tekintélyét ledegradálták, azonban ennek a szemléletnek valamint a kor hozta modern technológiáknak (elsősorban itt az egyre több elrejtett csövezésre gondolunk) a következtében ismét kezdi a tiszteletét visszaszerezni.

A közmunka bevezetésével ledegradálták a becsületes munka fogalmát, aki pedig normális munkára és munkabérré vágyik, azt veszi a kalapját és külföldön keresi a boldogulást – mondta a szocialista párt megyei alelnöke, aki szerint a fiatalok az iskola elvégzése után nem mernek családalapításba fogni, mert nem látják biztosítottak a jövőjüket.

Nem tartom tehát elfogadható megoldásnak, ha ezt a főosztályt ledegradálnák alosztályá, vagy a többi kisebbséggel foglalkozó osztályokkal vonnák egybe.

2014-es kormányzásuk óta a kormánypropaganda költségei már elérték az 50 milliárd forintot (163 millió eurót), további 77 milliárd forintot (több, mint 250 millió eurót) kapott a közmédia, mely a kormánypropaganda engedelmes eszközévé lett teljesen ledegradálva.

Nehéz a hivatástudatot mint életérzést elmagyarázni. Ő nem azt látja hogy „jé egy szakadt végbél”, ahogy a mentős sem arra gondol hogy „már megint egy baleset”, meg a tanár se úgy tanít hogy „na, jöttem ugyanazt elmondani amit a harminc évem alatt már ezerszer”. Még folytathatnám, minden szakmát le lehet degradálni egy olyan nézőponttá, ami nem teszi vonzóvá.

**Miért van az hogy a baloldali érzelmű emberek semmilyen konkrét javaslattal nem állnak elő soha, csak ledegradálják azt aki valamit meglátva véleményt ír?**

Figyelt kérdés

**2.** A nyelvőrök szerint a *ledegradál* olykor 'lebecsül' értelemben is használatos; az ilyen használatot „pongyolának” és „a választékos stílusban kerülendőnek” tartják.



Mivel a nyelvművelő munkák példát nem közölnek, lehetetlen megítélni a tanács jogosságát. Az alábbi példa eléggé **választékos** stílusú, mégsem tűnik benne pongyolának a szó:



A régészek korábban a Mississippi indiánjainak kultúráját jelentősen ledegradálták, annak komplexitását túlságosan is alábecsülték, azonban az újabbnál újabb tanulmányok fokozatosan rávilágítanak az elődök hibáira, mondván: a kultúra bonyolultan és szervesen épült fel.

Néhány további példa a *ledegradál* használatára:

Az új AT-LP5 lemezejátszó megjelenése és tesztelése kapcsán néhány személyes gondolat foglalkoztat, amit szeretnék megosztani olvasóinkkal! Természetesen örülök a technika újbóli felélesztésének, köztudatba kerülésének és a lemezezés iránti érdeklődés fokozódásának. Annak kevésbé, hogy az elmúlt évtizedek során legalább két generáció maradt ki (kivétel a DJ-k és közönségük) az otthoni analóg hangzás élményéből. Nagyon kár, hogy egyes gyártók ledegradálták a lemezejátszást nagyon gyenge minőségű műanyagokból, deszkalapokból készült gyártmányokkal, mondván „belépő kategória”. Ezzel inkább elvették a kedvet a do-logtól, mintsem segítették volna megőrizni a lemezekbe préselt kultúrkinccs otthoni ápolását

Én végzett RTV műszerészként kezdtem a munkámat, mint 2. szakma és azt kell hogy mondjam, én anno éreztem és tudtam, hogy igen megbecsült és köztiszteletben álló személynek tartottak az ügyfeleim. Na de most, hogy ennyire ledegradálták a szakmákat és lassan még egy WC-s névnek is diploma kell... Hát ez az ami igen elszomorít és borús a jövőképem, mert egy diplomával nem adnak tudást is és intelligenciát is. Márpedig minden szolgáltatói szakmához e két feltétel elengedhetetlen, de az ügyfelek részéről is elvárható lenne, tisztelet a kivételnek persze.

Ami pedig a film ipari oldalát érinti a saját készítésű, valóban európai filmek mellett elég, ha csak arra gondolunk, hogy az amerikai filmek mekkora hányada készül bér munka keretében a nagy angliai, illetve cseh filmgyárakban, az egykoron meglehetősen nagyra becsült szocialista stúdiók utódjaiban. Ezen gyárak infrastruktúrája, tehetséges szakembergárdája ma is létezik, nálunk éppúgy, mint a cseheknél. Ha nem is olyan mértékben, mint ahogy a csehek degradálták le saját filmiparukat az amerikai szórakoztatóipar kiszolgálójává, de a „prágai modell” alkalmazása egyik lehetséges megmentője lehet ennek az örökségnek.

Nyilván pályakezdőként ezen annyira nem mosolyog az ember. Én nem mosolyogtam. Végtelesen dühös voltam. Nem azért, mert alábecsültek a korom miatt, hanem mert a munkámat degradálták le ezzel. (Amibe egyébként nem nagyon lehetett belekötni a beteges maximalizmusom miatt.)

Azt, hogy az ország, a magyarok verseny-, kommunikációképessége és nem utolsósorban a kisiskolások további nyelvek tanulására történő sarkallásához az angol nyelv ma, 2011-ben, a legideálisabb, és ezen okokból azt és csak azt javasoljuk első, kötelező nyelvként, szemben Hoffmannék + a Fidesz elborult újlatin (esetleg orosz) elképzeléseivel. A németet soha nem degradáltuk le, sőt, második idegen nyelvként kifejezetten ajánljuk is; csupán – a fent felsorolt okok miatt – első, kötelező nyelvként nem.

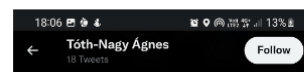
Sajnálattal tapasztaltuk tájékozódásunk során – pró és kontra oldalon is – hogy maguk a szakemberek sem tudnak dűlőre jutni egyes készítmények hasznosságán vagy káros mivoltán. Az orvosok, akik az oltásra ki vannak jelölve, igen dilettáns, tájékozatlan módon állnak a szakmájukba vágó emberéletet befolyásoló eljáráshoz. Elszomorító módon, döntő helyzetben levő magas beosztású orvosok is egyfajta fanatizmussal képviselik szakmájukat a nyitottság vagy tájékozódás legkisebb igénye nélkül. Szakanyagokat médiaheccnek könyvelnek el, ezzel ledegradálva neves szakemberek több évtizedes kutató munkáját, hivatali gőg és rendeletek mögé bújva.

Nem éppen a kedvencem a vonal amit ő képvisel, de el kell ismernem jól tolja. Minden internetes tevékenységet le lehet degradálni valami ultra cringe szintre, szóval ezt a trigger se tartom különbnek mint a többit.

Szerintetek is a nők saját magukat degradálták le az egyenjogúság következményeként?

Figyelt k

Ágink: "Az én álmaimat senki se degradálja le," "Mi itt egy jó közösséget építünk, rosszindulat nélkül"



## + leellenőriz

A nyelvőrök szerint a *leellenőriz* a **hivatali** nyelvben gyakori, ám manapság már a **köznyelvben** is teljesen **közhasználatúnak** látszik.

Használatát csak akkor tartják elfogadhatónak, „ha jelentéstöbbletet tartalmaz: ‘befejezi az ellenőrzést’”.



<i>igekötővel</i>	<i>igekötő nélkül</i>
<u>Leellenőrizték</u> a számlát.	<u>Ellenőrizték</u> a számlát.

Nyilvánvaló, hogy az *ellenőriz* épp azért kapott igekötőt, mert a beszélők szükségét érezték a befejezettség kifejezésének vagy nyomatékosításának. Ott, ahol sürgősen az igekötő, a beszélők nem is teszik ki. Így nyugodtan támaszkodhatunk a **nyelvérzékünkre**, esetleg a **nagyon formális** és **nagyon választékos** szövegekben, **ha nem szükséges hangsúlyozni a befejezettséget**, használjuk inkább **igekötő nélkül**. (A formális és választékos szövegekbe általában jobban beleillenek a hagyományos formák.)



Az **internetes** példák tanúsága szerint a *leellenőriz* mind **informális**, mind **formális** közegben használható, de nem végeztünk gyakorisági vizsgálatokat annak kimutatására, hogy használata milyen stílusú szövegekre jellemzőbb.



A család azután derült ki, hogy néhány elítélt szolt a cseréről az öröknek, akik a benmaradó testvért azonnal kihallgatták és leellenőrizték személyazonosságát. Az ikrek nem jártak jól a cserével, a kiszabadult testvért megtalálták a rendőrök és visszavitték a börtönbe, az elvileg szabaduló Paulo Henrique-t pedig átszállították egy másik cellába és vizsgálati fogságban marad az ügy tárgyalásáig.

Szintén nincs teendő azokkal a csekkekkel sem, amelyeket közüzemi (gázművek, áramszolgáltatató) vagy más szolgáltatók (mobiltelefon-társaság, internetszolgáltató) bocsátanak ki, ha azokon a csekk küldője feltüntette a befizető azonosítóját. Ez ugyanis azt jelenti, hogy a befizető személyazonosságát a szerződéskötéskor leellenőrizték.

Meghalt egy beteg, egy másikat pedig újra kellett élesíteni, mert rosszul szerelték be a műtőbe vezető altatógázcsöveket a mosonmagyaróvári kórházban. A műtő felújítása után senki nem ellenőrizte le, hogy melyik csőből milyen gáz jön.

Nem értem, miért nem ellenőrizte le senki a tömb hozzátétleges sűrűségét, hamar lebukott volna az eladó. Az arany több mint kétszer sűrűbb a réznél. / Kiszámolónak szerintem igaza van abban, hogy általában nem jó befektetés az arany, de ha valaki mindenképp akar venni, akkor én éremet javasolok, semmiképp se tömböt.

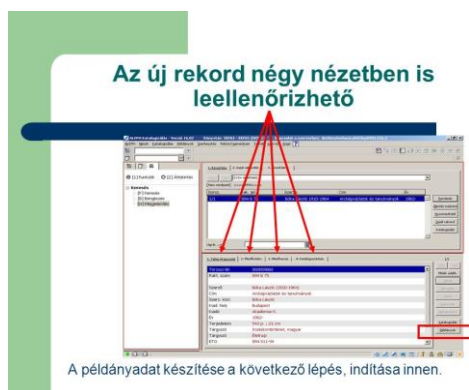
A rakéta nem érte el a világűr, és nem vitt magával sem űrhajósokat, sem hasznos terhet, csak ballasztot és több száz érzékelőt. A start késleltetésének oka az volt, hogy újra le kellett ellenőrizni a rakéta rendszereit, mivel a kilövő állomás környékét több mint 150 villámcsapás érte az éjjel.

Éppen ezért a jól bevált gyakorlat szerint le kellett ellenőrizni az izzógyertyákat egyesével. Mindegyik megfelelően működött! Nem maradt más hátra, vissza az alapokhoz!

Pintér Sándor arról beszélt: Magyarország védelme hatásos volt, az országot elkerülik az illegális bevándorlók, de van még feladat, mert nyugat-európai országokból 40 ezer kérelem érkezett, hogy vissza akarják küldeni azokat, akik Magyarországon keresztül érkeztek az unió területére. Ismertette: jelentős feladatok vannak ezen a területen, le kell ellenőrizni, hogy az érintett személyek valóban Magyarországon keresztül érkeztek-e az unió más országába, és



meg kell vizsgálni, hogy illegális migránsról, illegális határátlépőről vagy menekültről van-e szó.
A biztonsági problémákat komolyan vesszük, és gyorsan reagálunk, hogy kijavítsuk a <u>leellenőrizhető</u> biztonsági réseket.
Fontos kérdés például, hogy mit tartalmaznak pontosan a megadott őrzés-védelem árak. Hány embert küldenek ki, milyen felszereltséggel? Kutyás, illetve fegyveres őrzés igényelhető-e? Sajnos könnyen lehet, hogy annak, amit sikerül megspórolni az őrzés-védelem árakon, annak a többszörösét veszítjük el, ha az őrk nem elég precízek és illetéktelenek hatolnak be a telephelyre. Érdemes olyan céget választani, ami nagy tapasztalattal rendelkezik, <u>leellenőrizhető</u> és van lehetőség fegyveres és kutyás őrk igénylésére is.
Ezek után pedig úgyis az lesz a vége, hogy egy sok éves múlttal rendelkező webfejlesztő cégre bízunk online megjelenésünket. Egy cég könnyen <u>leellenőrizhető</u> , referenciái publikusak, szakmai rátermettségéhez pedig nem férhet kétség.
A legtöbb esetben a fogazatmérőn egy pontosan 2 centiméter hosszúsága csík is található, amelynek segítségével <u>leellenőrizhető</u> a légnedvesség hatására esetleg megváltozó karton mérettartása, ezáltal a fogazatmérő pontossága.
Afféle szellemi proliként mindennemű elméleti önfelkészítés nélkül léptem be a moziba. A könyvet ugyan olvastam, de elkövettem azt a megbocsáthatatlan hibát, hogy elfelejtettem agyonjegyzetelni, s ezt csak tetőztem azzal, hogy miután hazamentem se lapoztam át, <u>leellenőrizendő</u> a két műalkotás közti eltéréseket vagy átfedéseket.
Én annyit tanácsolnék, hogy az ilyen állítások valóságtartalmát <u>leellenőrizendő</u> egyből legalább 3 garnitúrát készíts a kábelekből.
Képzeld! Kérdésemre elmondta, hogy elől vannak a lejáró szavatosságú árak, és hátul a frisek. Tehát, minél hátrább kotorászik az ember, annál később lejáró szavatosságú árura bukkan. Szavait <u>leellenőrizendő</u> , be is nyúltam a tejfölkök leghátuljára, és valóban: az ottani tejfölkös poharak a jövő hónap végéig voltak fogyaszthatóak.
A szerződéskötő hatóságnak konzultálnia kell a világítástervezőkkel, <u>leellenőrizendő</u> , hogy a helyes, a legnagyobb hatékonyságú útvilágítási rendszert szerezték be, amely kielégíti az illető út világítási követelményeit.



### Az énidentitásnak háromféle kapcsolata van a realitással:

1. **A REALITÁSÉRZÉKEN** keresztül, amely a gyakorlati világot és a képzeleti (vizionált) világot kapcsolja össze
  2. **A TÉNYEK** világán keresztül, amely leellenőrizhető megfigyelés és egyéb módszerekkel
  3. **Az AKTUALITÁSON** keresztül.
- E három tényezőn túl a szerencsének is szerepe lehet az énidentitás megvalósulásában.

### + leközöl

A nyelvőrök a *leközöl* 'nyomatásban közzétesz; publikál' igét a „szakmai zsargonhoz” kötik, s ezzel máris **negatív színben** tüntetik fel. Bár elismerik, hogy a *le* igekötőnek „befejezettséget sugalló, ill. nyomatékosító szerepe van”, mégis azt állítják, hogy az igekötőre többnyire nincs szükség.





<i>igekötővel</i>	<i>igekötő nélkül</i>
A lap <u>leközölte</u> a cikket.	A lap <u>közölte</u> a cikket.
A szerkesztő megígérte, hogy a következő számban <u>leközli</u> a novellámat.	A szerkesztő megígérte, hogy a következő számban <u>közli</u> a novellámat.

A *közöl* ige igekötő nélkül **két jelentésben** használatos: 1. ‘tudtára ad valakinek valamit’, 2. ‘leközöl, kinyomtatva közlést’. **Érthető** tehát, hogy a beszélők szívesen választják az **egyértelműbb** *leközöl* alakot, melynek nincs más jelentése. A nyelvújítók körében nagyon népszerű **nyelvi izomorfizmus** ideológiája alapján azt várnánk, hogy nyelvőreink inkább az „egyértelmű” *leközöl* formát támogatják, de hát nem ez a helyzet.



Néhány internetes példa a *leközöl* alakra:

Az újságban megjelent totó-tippeket nagy örömmel vettem, s bevallom, mielőtt kitöltöttem a szelvényemet, mindig elolvasom az önök javaslatait is. Ennyi segítség tényleg jól jön még az „öreg totózóknak” is. Viszont amit hiányolok, hogy nem követik az eredményeket. Legalább a keddi újságban <u>leközölhetnek</u> a telitalálatos szelvény tippjeit, ahogyan például a lottó számainak esetében is. Örömmel vennék egy ilyen változást, és gondolom, ezzel nem vagyok egyedül.
Pakisztán berendelte a magyar nagykövetet és nyolc másik európai ország diplomatáját a Mohamed-karikatúrák miatt. / Közben Irán a gazdasági kapcsolatok megszakításával fenyegeti azokat az országokat, ahol <u>leközölték</u> a rajzokat, az Arab Liga országai pedig kampányt indítanak az iszlámról kialakult kedvezőtlen kép megváltoztatására.
Ahogy nyilatkozta Horváth Gábor, a volt veszprémi válogatott szélső, inkább nem mond semmit, mert ha mondana, annak politikai felhangja lenne. Magyarországon pedig nem lehet „cigányozni”, nem lehet mást mondani, mert egyből rasszista valaki. / A románok bezzeg simán <u>leközölték</u> , hogy cigányok voltak a tettesek, itt még csak suttogva lehet róla beszélni, nehogy megsértsünk vele valakit.
Most már bulvárlapban is <u>leközölték</u> , hogy én olyan ember vagyok, aki megmondom a véleményemet. Na most ez a vélemény nehezen támadható, mert nem az enyém, nem magamért van, nem önös érdekből van, hanem tiszta lelkiismeretű, tiszta fejű és mesterségüket magas fokon űző emberek érdekében van. Tehát becsületes emberek oldaláról mondom én ezt az igazat.
A környezetvédelmi tárca hétfőn kiadott közleménye szerint „a cikk a valósággal köszönő viszonyban sem álló adatokra hivatkozó koholmány. A minisztérium megdöbbenéssel tapasztalta, hogy a cikk szerzője a legelemibb sajtóetikai szabályoknak sem tett eleget, amikor a névtelen levél tartalmát leközölve nem kérdezte meg a másik felet: sem a Debreceni Agrártudományi Egyetemet, sem a Környezetvédelmi Minisztériumot.”
A Kérelmezők a jogsértés tényének megállapítását, a Médianács által meghatározott marasztaló közlemény Médiaszolgáltató általi közzétételét, vagy álláspontjuknak egy határidőre <u>leközölendő</u> interjú keretében történő ismertetését kérték.
Természetesen szeretnénk „jutalmazni” azt, aki energiát és időt fektet abba, hogy <u>leközölhető</u> tartalmú beszámolót küld nekünk. / Minden olyan szerzőt, akinek írása megjelenésre alkalmas és közkinccsé tesszük, megjutalmazzuk. Mivel pályázat és pályázat között is van különbség, az azért adott ajándéknál is különbséget kívánunk tenni. A publikáció „ellenértéke” egy minimum 5.000, maximum 10.000 Ft értékű, Haldorádó termékekből álló csomag lesz.
A Fővárosi Törvényszék elsőfokú ítélete azonban minden kérdésben a PestiSrácok.hu-nak adott igazat, kimondva, hogy a videofelvételek nem a rendőrökről szólnak, hanem magáról az esetről, így a képmásuk <u>leközölhető</u> volt.

Első zsenéi magától értetődően leközölhetetlen fércművek voltak, ám mert bőséges szabadideje tekintélyes hányadát kedvenc írógépe előtt töltötte, 1973-ban, negyvenévesen megjelenhetett első bestsellere, az *A vadállatban is van szájalom*. Bunkert ekkor gyakorlatilag kicserélték: mivel módja nyílt arra, hogy tiszta lappal folytassa, 1975-ös szabadulásakor önként és dalolva beállt a sorba.

**Bátran használhatjuk** ‘publikál’ jelentésben akár a *közöl*, akár a *leközöl* formát, a kontextusnak megfelelően, a **nyelvérzékünkre** támaszkodva. Mindkettő **közömbös** stílusértékű, így **minden stílusváltozatban** elfogadható.



Természetesen **semmi okunk** sincs arra, hogy mások kéziratában akár az egyiket, akár a másikat kijavítsuk, kivéve, ha a *közöl* kétértelműsége miatt félreérthető volna.

### + lemerül

A nyelvőrök elfogadják a *lemerül* igét eredetibb, lefelé irányuló mozgást kifejező jelentését (‘folyadékba belemerülve lesüllyed’), szemben a ‘kimerül, kifogy’ (pl. elem) jelentéssel, melyet azért kifogásolnak, mert „még nem tekinthető köznyelvinek”, bár azt elismerik, hogy ez az új szóhasználat – különösen autósok körében – nagyon elterjedt. Véleményük szerint választékos beszédben és írásban a *kimerül* vagy a *kifogy* igét kell használni.



<i>kifogásolt</i>	<i>helyeselt</i>
<u>lemerült</u> az elem / akku / akkumulátor	<u>kimerült</u> az elem / akku / akkumulátor
	<u>kifogyott</u> az elem / akku / akkumulátor

**Nem igaz**, hogy a *lemerül* ige **nem volna köznyelvi**, legfeljebb az képzelhető el, hogy korábban esetleg **kissé bizalmas** színezetű volt.



A köznyelv/standard nyelv rétegzett, ezért **köznyelvi szöveget** nemcsak választékos, formális vagy kiegyenlített, hanem **bizalmas stílusban is lehet fogalmazni**. Amikor tehát a *lemerül* az új jelentésben még bizalmas stílusértékű volt – ha ugyan volt ilyen időszak –, ugyanúgy köznyelvi volt, mint ma, amikor már nem „bizalmas”.



Hogyan indítsuk el az autót, ha lemerült az akkumulátor // Sok vezető szembesült már azzal a helyzettel, amikor a motor elindítása a lemerült akkumulátor miatt lehetetlen. Ez gyakran előfordul, amikor fagyponthoz alatti a hőmérséklet, vagy például, amikor elfelejtette lekapcsolni a külső világítást vagy az autórádiót. A probléma megoldható azzal, ha egy másik autó akkumulátorához csatlakoztatja saját gépkocsija akkumulátorát.

Amikor a rendszerben található akkumulátor töltöttsége egy bizonyos szint alá csökken, a szünetmentes áramforrás kiadja a lemerült akkumulátor állapotra utaló jelzést. / A szünetmentes áramforrástól érkező lemerült akkumulátor jelzés hatására a rendszer az áramkimaradás szerinti irányított rendszerzárást fogja végrehajtani, ha fennállnak a következő feltételek:

Ez a remek lámpa tökéletes kiegészítője lehet egy esti túrának, szalonnasütésnek vagy barkácsolásnak is. Ajándéknak sem utolsó egyedi technológiájából adódóan. Kiváló tartozéka lehet egy íróasztalnak, műhelyek asztalának, vagy akár gépjárművekben is bárhol, ahol szükségünk van egy kis extra világitásra! / Ez az asztali tölthető lámpa a ledes izzók miatt energiatakarékos, így nem kell azon aggódnunk, hogy percek alatt lemerül és nem biztosítja a kellő világitást, ha épp nincs nap-

fény! Amennyiben az éjszaka folyamán a lámpa lemerülne, akkor sem kell aggódni, mivel nem csak napenergiával, hanem hagyományos módon is tölthető.

Elmondta, a jármű hajtása, akkumulátorai még alapszinten működnek, de már fejlesztik hozzá az akkumulátorok digitális felügyeleti rendszerét. Ezt versenykörülményekre tervezik, így ha egy cella a többi előtt lemerülne, egyszerűen kikapcsolják a rendszerből, és mehetnek tovább 1-2 km-t anélkül, hogy károsodna.

A példák is mutatják, hogy a *lemerül* ige újabb jelentésében is teljesen köznyelvi, s ma már **közömbös** stílusértékű.

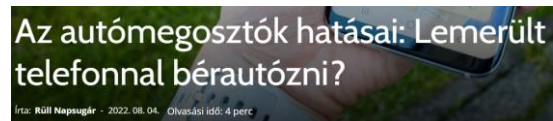
Annak oka, hogy a nyelvőrök a köznyelvet valamiféle választékos nyelvhasználattal azonosítják, valószínűleg a nyelvművelők **nyelvi standardizmusa** az oka, de szerepet játszhat a **nyelvi elegantizmus** ideológiája is.

Érdeemes még megjegyezni, hogy ma a *lemerül* igét az újabb jelentésében a mobiltelefon akkujára, ill. metonimikusan az egész telefonra is használjuk:

Amikor a telefont feltöltjük, majd lemerül, és újra feltöltjük, a folyamat közben elveszik némi energia, kapacitás, amit utána már nem tudunk használni.

Mostanában már többször megtörtént, hogy a telefonom olyan 20% akkumuláttságnál használat közben vagy anélkül hirtelen kikapcsolt (lemerült). Utána feltettem a töltőre, és kb. 15%-ról kezdi el tölteni. Tehát akkor csak nem merül le a telefon teljesen?

Lemerült a telefonom, vagy nem volt aktív internetkapcsolat, ezért nem tudtam bemutatni az érvényes jegyet vagy bérletet. Mi a teendőm ilyenkor?



Sőt a *lemerül* állítmányt tartalmazó mondat alany már a telefonáló személyre utaló szó is lehet:

Lemerültem, nem hívott vissza. Noémiéről hívtam fel...

Lemerültem és nem tudtam felhívni őt hogy késik a vonatom mégis várt rám fél órát, míg nagy nehezen megtaláltuk egymást!

Leteszem mert lemerülök.

Otthonról írok hosszabban mert mindjárt lemerülök.

A *lemerül* igét a tárgyalt jelentésben bátran használhatjuk **bármilyen stílusú** szövegben.

### + leterhel

A nyelvőrök a *leterhel* igekötős igét a *megterhel* szinonimájának tartják. Megítélésük szerint nemcsak a köznyelvi, hanem még a szaknyelvi használatban is „jobb, mert magyarosabb” a hagyományos *megterhel*. Pl.:



<u>újabb</u>	<u>hagyományos</u>
Nem szabad a tanulókat túlságosan <u>leterhelni</u> .	Nem szabad a tanulókat túlságosan <u>megterhelni</u> .
A számla <u>leterhelése</u> ellen fellebbezni lehet.	A számla <u>megterhelése</u> ellen fellebbezni lehet.

Semmivel sem jobb a **hagyományos** forma, szabadon választhatunk. **Nem is teljesen azonos a jelentésük**, mert az újabb forma **nyomatékosabb**, nagyobb mértékű megterheltséget is kifejez.



## Leterhelt fehérköpenyesek

LAPSZEMLE FORRÁS: TEOL.HU

A fiatalok közül Tolna megyében is nagyon sokan külföldre készülnek.



Leterheltek a honi orvosok, átlagban több mint 65 órát dolgoznak egy héten – derült ki a Magyar Orvosi Kamara online kérdőíves felméréséből. Az érintettek közel egyötöde külföldi munkavállalásban gondolkodik - idézi a kutatási eredményt a teol.hu portálja.

MECHANIKA I. Széchenyi István Egyetem  
TÉRBELI ERŐK

## HATÁSÁBRÁK LETERHELÉSE

Első dia címe:  
A MECHANIKAI  
HATÁS FOGALMA

Az előző dia címe:  
HATÁSÁBRÁK  
LETERHELÉSE

Következő dia  
címe:  
A KERESZT-  
METSZET-  
MAXIMÁLIS  
IGÉNYBEVÉTELEI

Utolsó dia címe:  
A MAXIMÁLIS  
ÁBRÁK



Megoszló teher esetén a dx elemi  
hosszon összegzett elemi erők  
hatásösszegét kell előállítanunk :

$$Y_K^{q(x)} = \int_{K_1}^{K_2} y(x) \times q(x) dx$$

Ha az intenzitás **állandó**, kiemelve az  
integrálkifejezés a **hatásábra területe lesz**.

$$Y_K^q = q \times \int_{K_1}^{K_2} y(x) dx = q \times A_y^{K_1-K_2}$$

31

Semmi más indokát nem látjuk a *leterhel* helytelenítésének, mint **ideológiáit**: az olyan nyelvi ideológiákat látjuk itt működni, mint pl. a **nyelvi purizmus**, a **nyelvi konzervativizmus** és a **nyelvi necesszizmus**.



A *le* igekötős forma azon túl, hogy **nagyobb fokú megterhelésre** utalhat, még **szemlélete-sőbb** is, mivel eleven benne a lefelé történő mozgás képzelete, míg a *meg* a mai nyelvben nem képszerű.

## + leredukál

Akárcsak a *ledegradál* ige esetében, a *leredukál* igénél is azt állítják a nyelvőrök, hogy „*le* igekötő jelentését lényegében már az alapszó, a latin eredetű *redukál* ige is tartalmazza”. Ebből itt is azt a következtetést vonják le, hogy „a *leredukál* csaknem mindig jól helyettesíthető a *redukál*-lal, ill. ennek magyar megfelelőjével”.



<u>igekötővel</u>	<u>igekötő nélkül vagy szinonimával</u>
A csoport létszámát <u>leredukálták</u> tíz főre.	A csoport létszámát tíz főre <u>redukálták</u> .
	A csoport létszámát tíz főre <u>csökkentették</u> .

A „csaknem mindig” kitételrel a nyelvhasználó nincs kisegítve: mivel nem tudja, mikor használható mégis a *leredukál*, félő, hogy mindenfajta kontextusban kerülni fogja ezt a formát.



Pedig nincs rá oka, mert akár csupán **nyomatékosító** szerepe van a *le*- igekötőnek, akár esetleg ezen túl **nagyobb mértékben is változtat** az ige jelentésén, semmiképpen sincs okunk az igekötős formát helyteleníteni. **Bátran használhatjuk stílusértékének megfelelően**, s mások kéziratában sem szükséges kijavítani.



Itt ismét a magyar és a latin nyelv összekeverésének az esete forog fenn (áll fenn ☺). Ha a magyarban igekötő kívánkozik az igéhez, nyugodtan ki lehet tenni. Aki nem így gondolja, az a **nyelvi originalizmus** ideológiájában hisz.



Internetes példák az **igekötős** változatra:

<p>A kérdés itt azonban sokkal összetettebb, mint hogy <u>leredukáljuk</u> a dolgokat Putyin mondatára. Az orosz miniszterelnök tétele egyszerű és jól emészthető a közemberek számára, de a világ nem fekete-fehér, hogy ráhúzhassuk az adott szint, amikor éppen úgy kell. Hodorkovszkij ügye valójában az orosz igazságszolgáltatásról, a hatalommal való visszaélésről és legfőképpen az orosz jogállamiságról szól, és az utóbbi 7 év eseménye alapján úgy tűnik, hogy a jogállamiság elveszíti a mérkőzést.</p>
<p>Talán unalmas lehet, hogy életünk minden aspektusát lassan egy teljes éve a koronavírus-járvány határozza meg, ami miatt <u>leredukáltuk</u> személyes kontaktjainkat, lemondunk programokat és lehetőségeket, kényszerűségből átalakítottuk személyes életterünket, egyszers mind bárhogyan is, de változást generáltunk az életünkben, melynek talán nyögtük a következményeit, aztán lassan hozzászoktunk, és reménykedünk, hogy mindez csupán átmeneti állapotnak bizonyul.</p>
<p>Mivel rengeteget utaztam, sok-sok fotó és állt rendelkezésemre, ráadásul már a Döglégy a világ körül cím is megszületett bennem. Erre Zsolt kitalálta, hogy vegyük előre ezt a tervet, és ebbe vágjunk bele. Jövőre pedig jöhet a Kartel-könyv. Iszonyú sokat melóztunk rajta Tomival: az ezer fotó közül első körben kiválasztottunk kétszázat, majd ezt <u>redukáltuk</u> le ötvenre.</p>
<p>A jól megtervezett és jól kivitelezett víztisztító rendszereknek nincsenek mellékhatásai és nem várt események sem fordulnak elő velük. Már a kínálat kialakításánál olyan mértékben <u>redukáltuk</u> le választékot, hogy azok a legjobb minőségű és paraméterű alapmodellt képviseljék egy nagy múltra visszatekintő víztisztító berendezés gyártó cég palettájában.</p>
<p>Az emberi test társadalmiasult, ami azt jelenti, hogy nem <u>redukálható</u> le fiziológiai-biológiai folyamatokra, azokat felülírja az akarat, a szándék, a hit, a társas támogatás, amelyek, mint erők, a pszichológiailag érzékeny orvos szövetségesei lehetnek a gyógyításban.</p>
<p>Ez a fajta kockázat valóban <u>leredukálható</u> ilyen lépésekkel, azonban bizonyos esetekben éppen ezek az intézkedések növelik egy másik veszély, a tüzesetek kockázatát. Ez pedig szintén komoly problémát jelenthet az épületben tartózkodók szempontjából.</p>
<p>Ez a közös használat nagyon komplex kérdés, nem lehet egyértelmű ítéletet mondani az egyes szereplőkről, tevékenységükről. És nem <u>redukálható</u> le pusztán pénzügyi szempontokra sokféle használat összevetése: ki fizessen a fejlesztésért, fenntartásért, használatért, akadályozásért vagy rongálásért.</p>
<p>Nagyszerű kezdeményezésnek és követendő példának tartom, hogy a horribilis nyomdai költségeket <u>leredukálандó</u> ilyen frappáns megoldással áll ki egy szerkesztőség a nyomtatott formájú termékek megjelenése mellett.</p>
<p>A visszaszoruló lehetőségek, a támogatottság hiányán kívül egyre inkább azt veszik észre, hogy a befogadói réteg is mind szűkösebb. „A többség befogadóképessége <u>le</u> van <u>redukálva</u> arra, hogy nagyon hangos és nagyon gyors legyen, amit éppen hallgatnak, még gondolni se kelljen közben semmire.</p>

Az internetes példák közt sok a **bizalmas, informális** stílusértékű, de azért nem nehéz köztük **formálisabb** stílusértékűeket is találni.

Mindenesetre valószínűsíthető, hogy a *leredukál* **kevésbé formális** a *redukálnál*, de ezt a feltevést még empirikus vizsgálatoknak kell alátámasztaniuk vagy elvetniük.



## # 13. A meg igekötő

### + megkifogásol

A Nyelvművelő kézikötő szerint a *megkifogásol* ige csak **jogi nyelvi szakszóként** fogadható el, a köznyelvben elég a *kifogásol*.



<i>jogi szakszó</i>	<i>köznyelvi</i>
<u>Megkifogásolja</u> a határozatot, az intézkedést, a tanúvallomást.	<u>Kifogásolja</u> a határozatot, az intézkedést, a tanúvallomást.

Dicséretes, hogy a nyelvőrök elismerik a *megkifogásol* létjogosultságát a jogi szaknyelvben (ahol egyébként inkább bizalmas stílusértékű; formális megfelelője a *kifogással él ellene* és a *kifogást nyújt be ellene*). A (nem szakmai jellegű) köznyelvi használatot **nincs értelme tiltani**, már csak azért sem, mert a *megkifogásol* valószínűleg a köznyelvben **egyáltalán nem használatos** (bár érdemes lenne empirikusan tesztelni); ha jogi szakszóként mégis bekerül egy köznyelvi szövegbe, ott **vendégszónak** tekinthető.



A nyelvőrök arra az esetre, ha feltétlenül hangsúlyozni akarnánk a kifogásolás **befejezettségét, mozzanatosságát**, ill. **hivatalos** jellegét, inkább a kissé terjengős *kifogást emel* vagy *kifogást tesz* kifejezést ajánlják.



A **köznyelvi formának más a jelentése**, azért nem szokott igekötőt kapni. Jogi értelemben a köznyelvben is **csak igekötősen** lehet használni, az igekötő elhagyása értelemzavaró lenne. Nem mindegy, hogy valaki magánemberként, szóban kifogásol-e valamit, vagy hivatalosan emel valami ellen kifogást, ami jogi aktus: ez utóbbi a *megkifogásol*.



Amúgy a nyelvművelők a terjengős formákat meg nem szokták szeretni, de úgy látszik, a **nyelvi konzervativizmus**, a **nyelvi szisztemizmus** és a **nyelvi homogenizmus** erősebben hat, mint a **nyelvi brevizmus** vagy a **nyelvi szintetizmus**.



Példák az MNSZ2-ből:

A dolgozni, gyarapodni kívánó kanadás cigányok gyakran emlegetik, hogy szándékuk azért fog megghiúsulni, mert akik a börtön elől léptek meg, nem hagynak föl külföldön se a korábbi életmódjukkal, s miattuk elítélik őket is. – Valóban néhány, vélhetően Kanadában tartózkodó személy ellen folytatunk büntetőeljárást – közölte Mondom Attila, a mohácsi rendőrkapitányság áldozatvédelmi referense. Mint megjegyezte, négy-öt személyről van szó, de ennél lényegesen többen tanúként kellene kihallgatniuk a kint élők közül. A büntetőeljárást természetesen a távollétükben lefolytatják, ítélet is születik majd, amelyet a hazatérésüket követően módjuk lesz megkifogásolni.

A törvény előírása szerint csak idén szeptembertől lesz a tanároknak huszonkettő, a tanítóknak pedig huszonhárom a kötelező óraszámuk hetenként – ám Kölked önkormányzata a spórolás jegyében elébe ment a jogalkotók szándékának, és már egy évvel korábban, azaz 2000 szeptemberétől ezt a normát írta elő. A képviselő-testület múlt év augusztusi döntését természetesen a közigazgatási hivatal megkifogásolta. (sajtó)

Mondjuk, az is furcsa számomra, hogy a Fővárosi Önkormányzat SZMSZ-ét 1998-ban alkotuk meg, vagy 1999 legeleje is volt, mire elfogadtuk. A Közigazgatási Hivatal ezt ismerte.



<p>Ugyan Grespik úr csak 2000 tavaszától, vagy mikortól lett vezető, de már akkor is ismerte. Ez egy rendelet. Miért nem kifogásolta meg, ha ez rossz? Miért pont most? Ezenkívül számomra az is furcsa, hogy például ezzel egy időben, ha már itt <u>megkifogásolta</u>, miért nem tette meg ezt a kifogást mondjuk a IV. kerületben és a VI. kerületben? (hivatalos)</p>
<p>Mielőtt bárki <u>megkifogásolná</u> a felszólalás Hárszabály-szerűségét, készséggel elismerem, hogy ez a látogatás nem országos jelentőségű ügy, csak azt szeretném, ha nem lenne rendkívüli, hanem rendszeressé válnának a pártok és a civil szervezetek közötti kapcsolatok, mert jogot alkotni csak a tényállás ismeretében lehet, és az adatokat legjobb közvetlenül a forrásnál beszerezni, nem pedig a pataknak azon a részén, ahol már egy tehéncsorda megfürdött benne és beszennyezte. (hivatalos)</p>
<p>Akkor elérkezett a pillanat, hogy visszatérjünk a harmadik <u>megkifogásolt</u> témakörre, a regisztráció kérdéskörére, a regisztrációs kötelezettségek kérdéskörére. Eddig az online tartalmakat nem kellett regisztrálni, például az Origónak vagy az Indexnek nincs regisztrációja, ISSN száma? (besznye)</p>
<p>Közben folyamatos fenyegetésnek vagyunk kitéve, hogy ugye az igazságügyi szakértő leírta az első véleményében, hogy szerinte jár a 18 millió forint, a hátralévő 18 millió forint még a kivitelezőnknek, mi viszont ezt <u>megkifogásoltuk</u>, hogy szerintünk ez így nem igazán jár, és erre való hivatkozással a kivitelezőnk, illetve a kivitelező ügyvédje, nagyon erőteljesen próbál minket presszionálni, bontással fenyegetnek, hogy azonnal, de rögtön fizessük ki, a szerinte nekik járó összeget. (besznye)</p>
<p>Saját magát tudja lehetetlenné tenni, ha egymás után több jelöltet <u>megkifogásol</u>. Így viszont az SzDSz tette (egyelőre) ha nem is lehetetlenné, de... kissé kínossá a szereplését. Az én laikus, józan (pillanatnyilag:) paraszti eszem szerint egy ilyen parlamenti vizsgálóbizottság kb. olyan szerepet tölt be, mint egy mezei honpolgár esetén egy rendőrségi vizsgálatban eljáró nyomozók. Ahogyan egy gyanúsítottnak joga van elfogultságot jelenteni az ügyében eljáró nyomozóval szemben: analóg a helyzet itt is, szerintem. (fórum)</p>
<p>Ha azonnal, vagy legalábbis hamar mást jelölnek bizelnöknek, ez roppant elegáns húzás lett volna, és természetesen egészen más a helyzet egy elfogadott elnökkel, mint egy jelölttel, tehát attól (jogállamiság talaján) egyáltalán nem kell tartani, hogy azt is <u>megkifogásolták</u> volna, beiktatása után. (fórum)</p>
<p>Sajnos, van olyan ügyfél is, akinek már nem tudunk segíteni. Önállóan és teljesen jóhiszeműen próbált szembeszállni a Porsche Bankkal. <u>Megkifogásolta</u> a fizetési meghagyást, ami perré alakult. Majd egyedül ment el a tárgyalásra. A tárgyaláson teljesen jóhiszeműen kijelentette, hogy azt elismeri, hogy tartozik a banknak, de nem ennyivel. Nos, ez a mondata hogy került bele a bírósági jegyzőkönyvbe? Elismerem a tartozást, de ennyit nem bírok fizetni. Van némi különbség! Mivel ez van a jegyzőkönyvben, amit nem <u>kifogásolt</u> meg időben, az ítélet jogerőssé vált. (közösségi)</p>
<p>Csak melleleg jegyzem meg, hogy néhány bejegyzéssel korábban a blog másik szerzője (Droli) <u>megkifogásolta</u> egyes hozzászólók olykor mellőzik gyönyörű és gazdag szókincsű anyanyelvük következetes használatát. Idegen szavakkal, kifejezésekkel tarkítják bejegyzésüket, indokolatlan. Én egyetértettem vele. Nem vagyok egyedül, gondoltam, mikor olvastam egy másik Joooe hozzászólását: „nekem is lol-undorom van:). De lám itt a nagy dilemma, hogy az a Joooe ugyanaz-é, mint aki a „feature”-t kétszer is használja hozzászólásában. Vagy az tűnik logikusnak, hogy az a Joooe nem az a Joooe, vagy még inkább, hogy 1, azaz egy darab tudathasadásos Joooe-val állunk szemben. (közösségi)</p>

A példák alapján teljesen egyértelmű, hogy alapvetően jogi szakszó a *megkifogásol*; bár előfordul olykor más, metaforikus értelemben is.

Természetesen **jogi értelemben teljesen indokolt** a *megkifogásol* ige használata, ám nem kevésbé indokolt a *megkifogásol* igét metaforikusan más területekre kiterjesztve is használ-



ni. A **nyelvérzékünk**re és nyelvi **kreativitásunkra** támaszkodva **bátran használhatjuk** a nyelv-  
őrök által értelmetlenül kifogásolt szót.

## # 14. Az össze igekötő

### +összejön

1. A szónak **két ellentétes jelentése** is van. A Nyelvművelő kéziszótár a 'sikerül, megvalósul'  
jelentést a **bizalmas** stílusra tartja jellemzőnek. Példája:



Ez, sajnos, nem jött össze.

Ezt a példát nem nehéz kiegészíteni internetes példákkal:

Pék tanár úr bizonyosan tudta, hogy soha életében egy gombostűt sem tudna eladni. Vagy ha mégis, csak ráfizetéssel. Ekkor rámosolygott a szerencse. Van ilyen, még ha némelyek kétlik is. Valamelyik lapban, amit otthagytak a tanáriban, megakadt a szeme egy hirdetésen. Leinformálható, megbízható, intelligens idősebb urat kerestek kutyasétáltatásra. És összejött. Információként elfogadták a tanári diplomáját.

A régi társaság. Jezovics reménykedett. Hogy megint összejön. A Balaton volt második gyerekora. Szülővárosa után szülővárosa, boldogtalanul boldog úrfikora után egyszer-boldog férfikora. Nem csak maga víz, a régi Zamárdi, hol a parton lelógó hajú fűzfák alatt rebbenve várt rá a nedves szájú Ildikó öt évesen és véglegesen, beteljesíthetetlenül és egész életben fölöslegesen.

Azt a szót pedig fájdalmas mélységgel tudja kimondani, hogy holdfogyatkozás. Van olyan reggel, amikor minden összejön, amikor a kellő szögben esik be egy fényhasáb az ablakon, amikor a dongók mámorosan repkednek az ablak előtt, amikor a tárgyak csendes, mozdulatlan tombolásba fognak, a színeikkel féktelenkednek, én pedig megérezem a felületek kihegyezett éberségét.

Naplót írtam útközben. Igyekeztem akkor írni, amikor éppen történések voltak, nyilván ez azért nem mindig jött össze. Sok esetben akár hetekkel később írtam le az eseményeket. Az expedíció után a laptopon lévő bejegyzésekből olyan anyagot készítettem, amelybe egy csomó idézetet is beleírtam Csoma Sándortól. Párhuzamot vontam az ő és az én utazásom között.

No, jó, most éppen nem írok semmit, ha ez érdekel. Most tanítok. Szeptembertől ugyanis huszadik századi magyar irodalmat adok elő a bölcsészkaron. Nagyon élvezem, mert ez régi vágyam volt, csak valahogy sosem jött össze.

VONNA Akkor nem is én vagyok az első, aki megkért, akinek igent mondtál, és aki szintén nem tudta a házasságot elhálni veled. ZONNA Ezt nem értem. VONNA Ez régi jogi kifejezés: akivel nem jött össze a nemi élet.

Látványosan, körözgetve is lehet vele menni. Valahol a kettő között kell megtalálni a kompromisszumot. És a murvát én jobban szeretem, ahol jobban lehet ezt művelni. A győzelemről pedig: igazából nagyon-nagyon összejött minden – húzta alá Ollé Sándor.

Most nagyon összejött, de ehhez – a tehetségük mellett – természetesen nagyon kellett a gyerekek hozzáállása, szorgalma is, kellett a szakmai stáb, és nagyon fontos a szülői hozzáállás, az, hogy a szülők partnerek voltak.

A Protein puding szuper íze kimondottan megörvendeztetett. A csoki ízesítést választottam,

és hát el kell mondanom, ez nagyon összejött a gyártónak. A puding tényleg csokoládé ízű, nem túl édes, nem is műanyag. Minden további nélkül 10/10 pontot adtam volna. / Viszont a puding állagáról muszáj beszélnünk – ragacos és kicsit nyúlós. Nem vagyok meglepve, többször megesik a proteines édességekkel, engem nem is zavar túlságosan. Nem muszáj viszont, hogy ez mindenkinek tetszen.

A példák igazolják, hogy a szó a **bizalmas** stílusra jellemző. A nyelvművelőkhöz hasonlóan természetesen nekünk sincs okunk ezt a szót helyteleníteni: használata a **bizalmas** stílusban teljességgel helyénvaló.



Csak Összejött!

A Fordulat Színház első produkciója, nevetésre vágyóknak.

2. A kézikönyv csodálkozva állapítja meg, hogy szintén **bizalmas** stílusértékben **ellentétes értelemben** is használják a szót. Pontosabban: a kézikönyv szerint csak „használták”.



Ma minden összejött (é. több baj történt egyszerre).

**Nem elavult** még ez a jelentés, ma is előfordul. Az értelmező kéziszótár **bizalmasként** jelöli, **nem pedig régiesként**, s ez reálisnak tűnik.



A szerkesztők valószínűleg azért írják, hogy ez a szónak egy „régibbi” jelentése, mert nem tudnak megbirkózni azzal a ténnyel, hogy ugyanaz a szót két ellentétes dolgot jelentsen.

Pedig ez nem probléma, a világ nyelveiből jól ismert, bár nem túl gyakori jelenség a főntebb is említett **AUTOANTONÍMIA**, az a jelenség, amikor **egy szónak két ellentétes jelentése** is van **egyszerre**.



A főntebb bemutatott *elért* igen kívül jól ismert autoantonima a magyarban a *tempós*, melynek az értelmező kéziszótár így fogalmazza meg a két jelentését: 1. kimért ütemű, lassú, esetleg körülményes; 2. *biz* élénk ütemű, gyors. Az 1. jelentés ma már a fiatalabb nemzedékek számára régies, sőt elavult, de az idősebb, olvasottabb beszélők még jól ismerik, s talán használják is.

A csallóközi nyelvjárási háttérű köznyelvi beszélők számára autoantonima a *kies*, amely a köznyelvben ‘kellemes látványt nyújtó, vonzó <táj, vidék>’ jelentésű, a csallóközi nyelvjárásban viszont ennek az ellentéte: ‘kietlen, elhagyatott’.

Nézzünk meg néhány példát az *összejön* igének erre a másik jelentésére!

Minden <u>összejött</u> az idén sajnos, hogy a háztartások visszafogják a kiadásait és fogcsikorgatóan spórolós legyen az idei karácsony. Ám nagyon úgy tűnik, hogy az ünnepek ünnepére nem sajnáljuk a pénzt. Még csak azt sem lehet mondani más, fejlett országokkal összevetve, hogy hitelből költ a magyar. A fenyőfától a szaloncukorig mindent áttekintünk nagy ünnepi összeállításunkban.
A vadlibák az asztal fölé hajoltak, Péter is előmászott, és az ágy végére könyökölt. Marci gyorsan írta a számok alá a betűket. – 25 egyenlő sz-szel! 34 egyenlő o-val! Végre minden betűt kikeresett, és egybeolvasta őket. SZOBAFOGSÁGBAN VAGYOK. NEM ÁRULTAM EL SEMMIT! – Szegény Süle! – mondta Péter, és visszadólt az ágyra. – Majd kiszabadul – felelte a kis Rece, a ceruzacsonkot újra a fogai közé dugta. – Vagy amnesztiát kap! – Hát igen – me-rengett Karcsi –, Sülének minden <u>összejött</u> . Először a macska, aztán az állatkerti kalamajka.
De most, szerencsétlenségére, kocsija sem volt. Minden <u>összejön</u> , ahogy szokták mondani. A kocsí kipufogója leszakadt, a ventilátor gumija beakadt, a ventilátor két vasfoga kitört, és az ablaktörő pálcá levált. Ezért vitte a szerelőhöz a kocsit – már nem látott ki az ablakon. Épp most, amikor a szerkesztőségbe kell rohannia, hogy megbeszélje a szilveszteri számba írt novelláját. Két óra késéssel állított be, csatakosan elcsigázva, francia csizmában. – Már nem vártalak. Majdnem kiadtam a munkát másnak.
Ráadásul más se sikerült neki – magyarázta buzgón. – Nem méltányolták a verseit. Nem aratott sikert, nem kapott pénzt sehonnán. – Az rossz. Az marha rossz, valóban. – Szóval, úgy minden <u>összejött</u> – mondta elmélázva Drinkl Evelin. – Ahogy néha szokott...
Kérte, ne haragudjak. Nagyon rosszul <u>jött össze</u> ez a tegnap délután. Az egész nap. Először maga a madár. Eszébe juttatta az ő madara halálát. És annyira izgult, hogy most minden jól menjen. Azért parancsolgatott nekem, azért volt fölényes. Ó, dehogy bántam én ezt, dehogy bántam!
Mindenesetre ezt a hetet nagyon szívesen kitörölném az életemből, mert most minden nagyon <u>összejött</u> . :( Szegény Martensz bácsi is miattam nem ment dolgozni, erős a gyanúm. Csak ki ne rúgják itt a végén!

Természetesen ahogy a nyelvművelők nem hibáztatják ezt a használatot, úgy nekünk sincs rá semmi okunk. De ebben a jelentésben is **bizalmas** a szó stílusértéke.



A két ellentétes jelentés együttélésének nagyon egyszerű a magyarázata: az *összejön* azt jelenti, hogy **'több minden egyszerre előadódik'**. És ezek egyaránt lehetnek pozitív és negatív dolgok. Nem szükségszerű, hogy valamelyik használat háttérbe szoruljon, mert a kontextusból úgyis egyértelmű, hogy pozitív vagy negatív értelemben kell-e venni a szót.



## Szinte minden *összejött* ellenük

A Szpári kettő egyik osztályozón sem kapott ki, mégsem jutott fel.

Sok minden *összejött*, egész nap bögttem, mellé meg elszívtam jó pár cigit(pedig nem szoktam). Nem kéne már undorodjam ezektől?

Figyelt kérdés

Ma vagyok 8 dpo-n és nagyon sok minden *összejött* a mai nap(család, munkahely). Hihetetlen rosszul vettem pedig nem szoktam és egész nap bögttem. Mellé meg én hülye elszívtam jó pár cigit(pedig nem szoktam hisz babát szeretnék ezért ne kövezzetek most meg légyszi).

Csak azt kérdezném hogy nem kéne ettől már undorodnom ha netán volt beágyazódás?

Nézzünk meg néhány olyan példát, ahol talán nincs is jelen értékítélet, hogy ti. pozitív vagy negatív-e az, hogy bizonyos dolgok **egyszerre kerültek sorra**:

1. Csütörtöktől vasárnapig vártunk arra, hogy megérkezzen a kislányunk, így a film első hétvégéje a mi életünkben kihullott. Nagyon összejött minden: az új film forgatásának kezdete, a

régi film bemutatója és a gyerek születése. Kemény.

2. – Egy döbbenetesen új világ megismerése mennyire befolyásolhat egy író? Bár ez a kérdés így meglehetősen ügyetlennek tűnik. Hadd legyek konkrétabb! A Jelenkorban megindított regényed és Amerika hogy kapcsolódik össze? Szekszárd és az Óperenciás tengeren túl? – Bennem, azt hiszem, elég jól „összejött”. Régi rögeszmém, hogy ha a történelemben nem állni, lemaradni, eljellegtelenedni, hanem továbblépni akarunk, kell valami mást, újat kezdenünk a hagyományos nemzeti érzésünkkel – amely olyannyira át van itatva jogos vagy nem jogos, virtuális vagy nem virtuális érzelmi tartalmakkal. A mai nagyhatalmi világhelyzetben jóvátehetetlen helyzetbe sodródhatunk így. Újra kell hangszerelnünk a nemzeti érzésünket.

3. De most másképp alakult a nap. Április negyedikre esik, előtte húsvétvasárnap és húsvéthétfő. Így jött össze. A megemlékezés nem maradhat el, utána viszont már iskolai szünet.

Az 1. sz. mondatban látszólag inkább negatív értelemben van használva az *összejön*, ám a dolgok közt, amik „összejöttek”, a gyerekszületés is szerepel, ami nem tekinthető balszerencsés dolognak. Tehát a lényeg az, hogy sok dologgal kellett megbirkózni egyszerre, nem az, hogy valami sikerült-e.



## # 15. A vissza igekötő

### + visszahív

A *visszahív* ige a telefonálással kapcsolatban eredetileg azt jelentette, hogy **valaki telefonon felhívja azt a személyt, aki (telefonon) kereste**.

Később kialakult egy **új jelentése**: akkor is ezt az igét használják, amikor valaki újból felhívja azt a személyt, akit már egyszer hívott.

Most nem érek rá, hívj vissza tíz perc múlva!

Ezt a szóhasználatot a Nyelvművelő kézikönyv egyfelől **pongyolának** tartja és **hibáztatja**, mivel „a kétféle jelentés összemosódásához vezethet”, másfelől **megértően** is viszonyul hozzá, mert felismeri, hogy a *visszahív* ige új jelentésben való használatát számos olyan ige támogatja, melynek szintén *vissza-* az igekötője, mégpedig ‘újra’ jelentésben, pl. *visszahallgat*, *visszanéz*, *visszajátszik*). Ezért úgy gondolják, hogy a kifogásolt használat „idővel köznyelvivé válhat”.





A „két jelentés összemosódása” **fiktív veszély**, valójában csupán annyi történt, hogy ugyanaz a hangalak két jelentésben használatos, ami teljesen természetes; valószínű, hogy a magyar (és minden más) nyelv nem szaknyelvi szavainak többsége egynél több jelentésben használatos. Ennél több a jövőben sem történhet.



A *visszahív* ige használata ‘újrakív’ jelentésben nyilvánvalóan már ma is köznyelvi, nem a jövőben válik azzá. Nyugodtan használhatjuk a számunkra megszokott módon, bármilyen stílusváltozatban.





## & A JEGYZETBEN EMLÍTETT NYELVI IDEOLÓGIÁK

**Nyelvi aformalizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelv formális változatainak használata eredendően negatív jelenség. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a formális, de nem választékos stílusértékű („hivatalos ízű”) nyelvi formák eredendően rosszabbak, mint választékos, közömbös vagy más stílusértékű megfelelőik.

**Nyelvi belletrizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a szépírók által használt nyelvi regiszterek, ill. az írók által létrehozott szövegek nyelvi szempontból különleges értékűek és jelentőségűek. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a szépírók által használt nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a más foglalkozású emberek által használt nyelvi formák.

**Nyelvi brevizmus.** *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a rövidebb nyelvi formák eredendően helyesebbek a hosszabb nyelvi formáknál.

**Nyelvi deficitizmus.** Az a meggyőződés, hogy a nemstandard nyelvváltozatok nyelvi okokból alkalmatlanok bizonyos nyelvi funkciók betöltésére, azaz nemcsak társadalmilag, hanem nyelvileg is alacsonyabb rendűek a standarddal összehasonlítva. Mikroegységekre vonatkoztatva az a meggyőződés, hogy léteznek olyan nyelvi formák, amelyek társadalmi érvényűek, s mégsem alkalmasak annak a funkciónak a betöltésére, amilyenben használják őket.

**Nyelvi dekorizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés esztétikai vonzereje, szépsége abszolút érték. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az előnyösebb esztétikai tulajdonságokkal rendelkező, pl. stílusosabb, metaforikus, hangulatfestő jellegű stb. nyelvi forma eredendően helyesebb, mint a kevésbé szépnek, kevésbé stílusosnak tartott forma.

**Nyelvi elegantizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvi választékoság abszolút érték; a nagyobb műgonddal megformált, választékos stílusértékű közlések eredendően értékesebbek egyéb (pl. mindennapi beszélt nyelvi, közömbös vagy formális stílusértékű) közléseknél. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nagyobb műgonddal megformált közlésekre jellemző, választékos stílusértékű nyelvi formák eredendően helyesebbek a bizalmas, közömbös vagy formális stílusértékű nyelvi formáknál.

**Nyelvi elitizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az iskolázottabb társadalmi rétegek nyelvhasználata eredendően értékesebb, jobb, helyesebb a kevésbé iskolázott társadalmi rétegekénél. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az iskolázottabb társadalmi rétegek által használt nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a kevésbé iskolázott társadalmi rétegek által használt nyelvi formák.

**Nyelvi expresszivizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a stilisztikailag jelölt, expresszív, az átlagosnál nagyobb érzelmi töltésű közlés abszolút érték.

*Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a stilisztikailag jelölt, expresszív, érzelmileg telített nyelvi forma eredendően megfelelőbb a stilisztikailag jelöletlen, expresszív érték nélküli nyelvi formánál.

**Nyelvi extrudizmus.** Az a meggyőződés, hogy egyes nyelvi formák azért veszélyesek a nyelvre nézve, mert képesek más formákat kiszorítani a nyelvhasználatból, és így a nyelvi rendszerből is

**Nyelvi hiperfrekventizmus.** Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy egyes nyelvi formák előfordulási gyakoriságának radikális növekedése, a formák „felkapottá” válása – vagyis a nyelvi divat – negatív jelenség, mert a gyakori használat „partalanná” teheti a divatszók jelentését, „szürkítheti” vagy „modorossá” teheti a stílust, ezen-

kívül pedig más, alternatív nyelvi formák visszaszorulását idézheti elő. Nyelvhelyességi ideológiaként *mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az „unos-untalan” használt, „elkoptatott” nyelvi formák, mindenekelőtt az ún. divatszavak eredendően rosszabbak, mint kevésbé divatos vagy nem divatos megfelelőik.

**Nyelvi homogenizmus.** Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvi és nyelvváltozati sokféleség, valamint a nyelvi változatosság negatív jelenség. Hívei ezért a nyelvi egységet, ill. egységes nyelvet szorgalmazzák a nyelvi és nyelvváltozati sokféleség, valamint a nyelvi változatosság rovására. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvileg homogén nyelvhasználat eredendően helyesebb a különféle nyelvek vagy nyelvváltozatok formáit vegyítő közveleges, ill. kódváltásos nyelvhasználatnál, hasonlóképpen a nyelvileg egységesebb nyelvváltozatok eredendően értékesebbek a valamilyen szempontból kevert nyelvváltozatoknál. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a homogén nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a kevert, hibrid (pl. két vagy több különböző nyelvből, nyelvváltozatból származó, vagy akár azonnyelvi formákból szóvegyüléssel keletkezett) nyelvi formák.

**Nyelvi idiomizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az olyan nyelv, nyelvváltozat vagy nyelvi közlés, amely nagymértékben „őrzi”, ill. tartalmazza az adott nyelvre sajátosan jellemző nyelvi formákat, eredendően értékesebb annál, amely ilyeneket csak kisebb számban tartalmaz. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az adott nyelvre sajátosan jellemző nyelvi formák eredendően helyesebbek azoknál a formáknál, amelyek sok más nyelvben is megvannak, különösen pedig azoknál, amelyek idegen nyelvek hatására jöttek létre. A magyar nyelv vonatkozásában a magyar nyelvre jellemző nyelvi formák a nyelvi idiomizmus hívei szerint azért rendkívül értékesek, mert „magyar gondolkodásmódot”, „magyar szemléletet” tükröznek, amit az idegen mintára keletkezett közvetett kölcsönszavak „megzavarnak”.

**Nyelvi imitacionizmus.** *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a meglévő minták alapján, analogikusan létrehozott nyelvi formák eredendően rosszabbak, mint a nyelvben hagyományosan meglévő, rendhagyóbb formák.

**Nyelvi invariabilizmus.** *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az alakváltóval vagy szinonim változattal nem rendelkező nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a két vagy több alakváltozatban élő, „ingadozó” nyelvi formák. Ez az ideológia megnyilvánulhat magának a lexémának az elutasításában (ha létezik hagyományos szinonimája), vagy pedig az egyik változat kiemelésében, helyesnek nyilvánításában.

**Nyelvi izomorfizmus.** *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az egyetlen funkcióval, ill. jelentéssel rendelkező nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok, amelyeknek több funkciójuk, ill. jelentésük van.

**Nyelvi kommunikacionizmus.** Az a meggyőződés, melynek hívei a nyelvi közlés funkcióját valamely tartalom átadására szűkítik le, s nem vesznek tudomást a nyelv egyéb fontos funkcióiról, mint amilyen az identitásjelző vagy az esztétikai funkció.

**Nyelvi kontaminizmus.** *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a vegyüléssel keletkezett nyelvi formák eredendően rosszabbak, mint azok, amelyek egyetlen szótőre vagy szóelemre vezethetők vissza.

**Nyelvi konzervativizmus.** Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelv hagyományos formái különleges értéket képviselnek, megőrzésük társadalmi, sőt kulturális és nemzeti érdek. Hívei nem riadnak vissza az olyan nyelvalakító tevékenységtől sem, melynek célja a nyelvi változások fékezése, vagy akár visszafordítása. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az archaiku-

sabb, több régies formát tartalmazó nyelvek vagy nyelvváltozatok (pl. nyelvszigetek, nyelvjárászigetek, nyelvcsaládok peremhelyzetű nyelvei, peremnyelvjárások) eredendően értéke-  
sebbek a nagyobb változáson átment nyelveknél, nyelvváltozatoknál. *Mikroszinten* megfo-  
galmazva az a meggyőződés, hogy a hagyományos, a nyelvben régebb óta meglévő nyelvi  
formák eredendően helyesebbek, mint az újabban létrejöttek vagy bekerültek.

**Nyelvi lapszizmus.** *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvbotlás vagy  
más nyelvi vonatkozású tévesztés, félreértés stb. útján – pl. szóvegyüléssel, szerkezetkevere-  
déssel, betűejtéssel, az írott forma helytelen kiolvasásával – keletkezett nyelvi formák ere-  
dendően rosszabbak, mint az elismert szóalkotási eljárásokkal vagy szóteremtéssel létrejöt-  
tek.

**Nyelvi legitimizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az államhatalmi  
vagy más eszközökkel legitimált vagy legitimálódott (pl. „nagy múltú”, hivatalossá nyilvání-  
tott, speciális funkciókban használatossá vált, nagyobb társadalmi előrehaladást lehetővé  
tevő stb.) nyelvek, ill. nyelvváltozatok eredendően értékesebbek azoknál, amelyek nem ren-  
delkeznek ilyen jellegű legitimációval. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy  
a legitimált vagy legitimálódott nyelvekhez, ill. nyelvváltozatokhoz tartozó nyelvi formák  
eredendően helyesebbek a más nyelvekhez, nyelvváltozatokhoz tartozó formáknál.

**Nyelvi logicizmus.** *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a gondolkodás tör-  
vényeinek megfelelő, „logikus” nyelvi forma eredendően helyesebb annál a nyelvi formánál,  
amely kevésbé van összhangban a gondolkodás törvényeivel.

**Nyelvi naturizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés termé-  
szetessége abszolút érték, a természetesebbnek tartott nyelvhasználat, ill. nyelvváltozatok  
eredendően értékesebbek, mint a kevésbé természetesnek talált nyelvhasználat, ill. nyelv-  
változatok. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a beszélők által (informális  
vagy választékos stílusú diskurzusokban) természetesebbnek érzett nyelvi formák eredendő-  
en helyesebbek, mint azok, amelyeket a beszélők (informális vagy választékos stílusú diskur-  
zusokban) nem éreznek annyira természetesnek.

**Nyelvi necessizmus.** Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meg-  
győződés, hogy két vagy több szinonim nyelvi forma közül az egyik – a hagyományos, kodifi-  
kált, standard – forma szükséges és helyes, a később kialakult egy vagy több forma viszont  
fölösleges, és így kevésbé helyes vagy helytelen.

**Nyelvi originalizmus.** *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az etimológiai  
szempontból elsődleges, vagy ahhoz közelebb eső hangalak vagy jelentés eredendően helye-  
sebb annál, amely később jött létre, ill. amely jobban különbözik tőle.

**Nyelvi platonizmus.** Az a meggyőződés, hogy a nyelvnek van egy ideális formája, amely min-  
tegy független a tényleges közlésekben található nyelvi alakulatoktól. Egy-egy nyelvi forma  
helyessége tehát nem függ attól, mennyire elterjedt, és kik használják.

**Nyelvi purizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a hagyományos,  
nem idegen eredetű nyelvi formákat előnyben részesítő beszédmód eredendően értéke-  
sebb, mint az, amely nagyobb számban tartalmaz idegen eredetű nyelvi formákat.

*Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a hagyományos, nem idegen eredetű  
nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint az idegen eredetű nyelvi formák. Hasonlókép-  
pen az idegen minta nélküli, belső keletkezésű nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint  
azok, melyeket idegen mintára alkottak.

**Nyelvi racionalizmus.** Az a meggyőződés, hogy a nyelvi szerkezeteket az emberi elmében  
található kognitív szerkezetek határozzák meg, azaz a szavak és a nyelvtani formák azért jön-  
nek létre, hogy (eredendően meglévő) gondolatainkat ki tudjuk fejezni. Ebből következik,

hogy a szavak (jelentések) és a nyelvtani formák levezethetők az elme működéséből. Ebből a meggyőződésből ered az az elvárás, hogy a nyelvi rendszer legyen összhangban az emberi gondolkodás törvényszerűségeivel, azaz legyen „logikus”.

**Nyelvi standardizmus.** Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a standard nyelvváltozat kiemelkedő szerepű, a műveltség megszerzésének elengedhetetlen eszköze, a nyelv legfontosabb változata, nyelvileg magasabb rendű más nyelvváltozatoknál, a helyesség zsinórmértéke, a társadalmi előrehaladás pótolhatatlan eszköze, s ezért minden embernek elemi érdeke, hogy azt elsajátítsa és használja. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a standard nyelvváltozat eredendően értékesebb, magasabb rendű, fejlettebb, jobb, sőt szebb a többinél. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a standard nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a más nyelvváltozatokhoz tartozó formák. Képviselői a standard nyelvváltozat normáját „a normának” nevezik, s az összes többi fölé helyezik.

**Nyelvi szimplicizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés egyszerűsége abszolút érték. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az egyszerűbb szerkezeti felépítésű nyelvi formák eredendően helyesebbek a bonyolultabbaknál.

**Nyelvi szintetizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés tömörsége (tartalmi azonosság mellett) abszolút érték. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a szintetikus nyelvi formák eredendően helyesebbek az analitikusaknál.

**Nyelvi szisztemizmus.** *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvi rendszerbe jobban beágyazódó, a nyelv hagyományos eszközkészletével harmonikus egységben lévő nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok a formák, amelyek kevesebb nyelven belüli párhuzammal rendelkeznek, netán inkább más nyelvekben van párhuzamuk.

**Nyelvi uzualizmus.** *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az elterjedtebb nyelvek, nyelvváltozatok nyelvileg eredendően értékesebbek a kevésbé elterjedteknél. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az elterjedtebb (azaz nagyobb földrajzi területen, több társadalmi rétegben, több beszédhelyzetben, többfajta nyelvi kontextusban stb. használt), ill. a nyelvhasználatban gyakrabban előforduló nyelvi forma eredendően helyesebb a kevésbé elterjedtnél, ill. ritkábban előfordulónál.

# & NYELVMŰVELŐ IRODALOM ÉS SZAKIRODALOM

## AZ IGEKÖTŐS IGEK HASZNÁLATÁNAK KÉRDÉSEI

### Igekötők és igekötős igék általában

1. Bárczi Géza 1974. Igekötők. *Nyelvművelésünk*. Budapest: Gondolat. 75–76.
2. Benyhe János 2005. Igekötőrendszerünk. *Dohogó. Nyelv-őr-járat*. Budapest: Kortárs Kiadó. 110–111.
3. Bíró Ágnes 1989. Szaknyelvi igekötők. Bíró Ágnes szerk., *Szaknyelvi divatok*. Budapest: Gondolat. 52–61.
4. Büky László 1994. A nyelvi minták követésének hátrányáról. Kemény Gábor–Kardos Tamás szerk., *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*. Budapest: A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete. 43–46.
5. Büky László 2007. Normaváltozás a szóhasználatban. Zelliger Erzsébet szerk., *Nyelv, területiség, társadalom*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság. (MNYTK. 228. sz.) 151–161.
6. Fazakas Emese 2002. Funkcióváltás az igekötőhasználatban. Balázs Géza–A. Jászó Anna–Koltói Ádám szerk., *Éltető anyanyelvünk. Írások Grétsy László 70. születésnapjára*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 164–167.
7. Fazakas Emese 2007. Teret hódító igekötőink és a nyelvművelés. *Magiszter* 5/2, 84–90.
8. Grétsy László 1964. Még egyszer az igekötőkről. *Szaknyelvi kalauz*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 199–202.
9. Hangay Zoltán 2002. Igekötős igék a Magyar nyelv értelmező szótárában. Balázs Géza–A. Jászó Anna–Koltói Ádám szerk., *Éltető anyanyelvünk. Írások Grétsy László 70. születésnapjára*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 215–220.
10. Hegedűs Rita 2004. Az ígét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 95–96. 100–101.
11. HivKk. 1978. Igekötők szerepe és használata. Grétsy László szerk., *Hivatalos nyelvünk kézikönyve*. Budapest: Pénzügyminisztérium, Államigazgatási Szervezési Intézet. 142–145.
12. Kemény Gábor 1992. *Vállal, elvállal, felvállal. | Felvállaljuk? | Rákérdezhetek?* Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd! Válogatott nyelvművelő cikkek*. Budapest: Auktor Kiadó. 116–118. 118–119. 120–121.
13. Kiefer Ferenc 2006. Alaktan. Az igekötős igék alkotása. Kiefer Ferenc szerk., *Magyar nyelv*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 68–70.
14. Kovalovszky Miklós 1953. Nyelvünk újabb belső fejleményeinek nyelvhelyességi kérdései. III. Lőrincze Lajos szerk., *Nyelvművelésünk főbb kérdései*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 173–177.
15. Kovalovszky Miklós 1977. Igekötők. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 169–182.
16. Ladányi Mária 2012. Igekötős igék kapcsolódási mintázatai. Vizsgálati lehetőségek. Tolcsvai Nagy Gábor–Tátrai Szilárd szerk., *Konstrukció és jelentés. Tanulmányok a magyar nyelv funkcionális kognitív leírására*. Budapest: ELTE. 71–74.
17. MGr. 2000. Az igekötő. Keszler Borbála szerk., *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti

Tankönyvkiadó. 264–267.

18. MNyL. 2001. igekötő. *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina. 111.
19. MNySz. 2007. igekötő. Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk., *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pauz-Westermann. 110.
20. Nádasy Ádám 2003. Megfőzők és kigombolók. *Ízlések és szabályok*. Budapest: Magvető. 217–220.
21. NyKk. I. 1983. igekötők szerepe és használata / III. Az igekötő jelentésváltoztató hatása. IV. Az igekötők használatának néhány stilisztikai vonatkozása. V. Az igekötők használatának nyelvhelyességi kérdései. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv I*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 983–988.
22. NymKsz.<sup>2</sup> 2005. igekötők használata. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 255.
23. Sebők Szilárd 2010. Az igekötő-használat változásainak néhány jellegzetes esetéről, avagy „ledöbbszentő igekötős formák bevállalása”. *Fórum Társadalomtudományi Szemle* 12/4, 111–128.
24. Seregy Lajos 1992. Mit számít az igekötő?. Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd!*. Budapest: Auktor Kiadó. 268–269.
25. Sinkovics Balázs 2011. Az igekötők jelentésmódosító szerepe. *Nyelvi változók, nyelvi változások és normatív szabályozás*, 110–126. (Irodalom és források 139–161.) Szeged: Szegedi Tudományegyetem. (Doktori értekezés.)
26. Tímár György 2002. A nyelvi dekadencia ellen. Baráti vita egy ünnepelttel. Balázs Géza–A. Jászó Anna–Koltói Ádám szerk., *Éltető anyanyelvünk. Írások Grétsy László 70. születésnapjára*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 460–462.

### Az új igekötők funkciói

1. Bencédy József 1968. Az elszabadult igekötő. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 101–102.
2. Kovalovszky Miklós 1953. Nyelvünk újabb belső fejleményeinek nyelvhelyességi kérdései. III. Lőrincze Lajos szerk., *Nyelvművelésünk főbb kérdései*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 173–175.
3. Kovalovszky Miklós 1977. Újszerű, jelentésárnyaló igekötő-használat. | Az igekötős ige jelentéstömörítő értéke. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 173–174. 174–175.

### Igekötősödés

1. MNyL. 2001. fölösleges igekötő. *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina. 75.
2. MNySz. 2007. fölösleges igekötők. Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk., *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pauz-Westermann. 81.



### 3.1. „Igekötőre „nincs szükség”

1. Huszár Ágnes 1992. Kevesebb több lett volna! Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd!* Budapest: Auktor Kiadó. 269–271.
2. É. Kiss Katalin 2004. „Szükségtelen” igekötők. *Anyanyelvünk állapotáról*. Budapest: Osiris Kiadó. 25–27.
3. É. Kiss Sándor 1988. *Le van rendezve? „Értsd is a szót...!” Nyelvművelő írások*. Budapest: Tankönyvkiadó. 259–261.
4. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat stilisztikai vonatkozásai és nyelvhelyességi szempontjai. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 176.
5. Tótfalusi István [1999]. Igekötők főlegben. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 101–102.

### „Már van” igekötő az igén (idegen szavakban)

1. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat stilisztikai vonatkozásai és nyelvhelyességi szempontjai. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 176–177.
2. Tótfalusi István [1999]. Igekötők duplán. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 102.

### Igekötőtlenedés

1. Grétsy László 1964. A bonyolításra ítélt vállalat. *Szaknyelvi kalauz*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 203–205.
2. Hernádi Sándor 1963. Tüntetés. *Helyesen, szépen magyarul. Kis nyelvművelő az általános iskolák számára*. Budapest: Tankönyvkiadó. 11–12.
3. Kemény Gábor 1992. Igekötő-elhagyási tendencia: normasértés vagy normatágítás? Kemény Gábor szerk., *Normatudat – nyelvi norma*. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézete. 205–227.
4. Kemény Gábor 1994. Az igekötő elmaradásának néhány jellegzetes esete a mai magyar köz- és sajtónyelvben. Kemény Gábor–Kardos Tamás szerk., *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*. Budapest: A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete. 99–105.
5. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat stilisztikai vonatkozásai és nyelvhelyességi szempontjai. | Az igekötő-használat új alakulásának értékelése. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 175–176. 178–179. 180.
6. Lőrincze Lajos 1980. Úgy tűnik. *Emberközpontú nyelvművelés*. Budapest: Magvető Kiadó. 138–146.
7. MNyL. 2001. igekötőhiány. *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina. 111.
8. MNySz. 2007. igekötő hiánya. Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk., *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pauz-Westermann. 110–111.

9. Seregy Lajos 1992. Mit számít az igekötő? Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd!* Budapest: Auktor Kiadó. 268–269.
10. Tótfalusi István [1999]. Igekötők sorvadása | Minek tűnik a „tűnik”? | tűnik. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 99–101. 106. 239–240.

## Igekötőcsere

### Általában

1. Bencédy József 1968. Az elszabadult igekötő. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 102.
2. Grétsy László 1964. *Ki-, be-, le-zés. Szaknyelvi kalauz*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 197–198.
3. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat új alakulásának értékelése. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 180.
4. MNyL. 2001. eltévedt igekötők. *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina. 62.
5. Tótfalusi István [1999]. Igekötők cigányúton. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 103.

### Idegen hatásra létrejött igekötős igék

1. Bencédy József 1968. Az elszabadult igekötő. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 102.
2. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat stilisztikai vonatkozásai és nyelvhelyességi szempontjai. | Az igekötő-használat új alakulásának értékelése. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 177. 179.

### „Logikátlan” igekötős igék

1. Hernádi Sándor 1963. Nyiti – csuki. *Helyesen, szépen magyarul. Kis nyelvművelő az általános iskolák számára*. Budapest: Tankönyvkiadó. 12–13.
2. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat stilisztikai vonatkozásai és nyelvhelyességi szempontjai. | Az igekötő-használat új alakulásának értékelése. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 178. 180.

## „Divat” hatására létrejött új igekötős igék

1. É. Kiss Sándor 1988. *Beérik? Megérik? | Le van rendezve? „Értsd is a szót...!” Nyelvművelő írások.* Budapest: Tankönyvkiadó. 257–259. 259–261.
2. Kovalovszky Miklós 1953. Nyelvünk újabb belső fejleményeinek nyelvhelyességi kérdései. III. Lőrincze Lajos szerk., *Nyelvművelésünk főbb kérdései.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 175–176.
3. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat stilisztikai vonatkozásai és nyelvhelyességi szempontjai. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 177–178.

## Új igekötő vonzatváltással

1. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 100–101.
2. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat új alakulásának értékelése. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 180–181.

## Egyes igék

1. NymKsz.<sup>2</sup> 2005. felfektet | felfut | feltalálja magát | felvág. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár.* Budapest: Tinta Kiadó. 174. 174. 178. 181.

## Az igekötők elválasztásának és el nem választásának rendhagyó esetei

1. Grétsy László 1987. Látszólagos igekötő, valódi hiba. Bachát László szerk., *Szépen magyarul – szépen emberül.* Budapest: Hazafias Népfront Országos Tanácsa–Kossuth Könyvkiadó. 124–125.
2. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat új alakulásának értékelése. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 181.
3. MNyL. 2001. el nem való igekötők. *Magyar nyelvhelyességi lexikon.* Budapest: Corvina. 59.
4. Simonyi Zsigmond 1921. Szórendi kérdések. *Magyar Nyelvőr* 50, 67–69.
5. Zsardon Béla 2012. Ellen nem őrzött igekötők. *Korrektorblog.* [http://korrektor.blog.hu/2012/11/10/ellen\\_nem\\_orzott\\_igekotok](http://korrektor.blog.hu/2012/11/10/ellen_nem_orzott_igekotok)

## Igekötők szórendje

1. Nádasy Ádám 2003. A két primadonna. *Ízlesek és szabályok*. Budapest: Magvető. 244–247.
2. NyKk. I. 1983. igekötős ige szórendje. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv I.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 990–964.

### Az igekötő szórendi helye az igekötős igében

1. Bencédy József 1968. A szórend. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 140.
2. HivKk. 1978. igekötős ige szórendje. Grétsy László szerk., *Hivatalos nyelvünk kézikönyve*. Budapest: Pénzügyminisztérium, Államigazgatási Szervezési Intézet. 145–146.
3. Kovalovszky Miklós 1977. Az igekötő-használat új alakulásának értékelése. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 181–182.
4. Nádasy Ádám 2008. A magyar folyamatos. *Prédikál és szónokol. Újabb írások, beszélgetések a nyelvről 2003–2007*. Budapest: Magvető. 223–225.

### Az igekötő szórendi helye az igekötős igenevekben

1. Benyhe János 2005. „Elváló”? „Nem elváló?”. *Dohogó. Nyelv-őr-járat*. Budapest: Kortárs Kiadó. 112–113.
2. Horváth Péter Iván 2015. Biztos, hogy alig elviselhető? *(Ny)elvi kérdések. 100 könnyed ismeretterjesztő cikk*. Budapest: Inter KHT–Tinta Könyvkiadó. 194–195.
3. Kemény Gábor 1992. A sorrend *nem megfordítható?* Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd!*. Budapest: Auktor Kiadó. 293–295.
4. É. Kiss Katalin 2004. *El nem választható vagy nem elválasztható? Anyanyelvünk állapotáról*. Budapest: Osiris Kiadó. 28–31.
5. É. Kiss Sándor 1988. Elválik? Nem válik? „Értsd is a szót...!” *Nyelvművelő írások*. Budapest: Tankönyvkiadó. 294–295.
6. MNyL. 2001. igekötős melléknévi igenév sorrendje. *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina. 112.
7. MNySz. 2007. igekötős igenevek tagadása. Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk., *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pauz-Westermann. 111.
8. Szilágyi Ferenc 1987. „Nem elfogadható szerkezetek”. Bachát László szerk., *Szépen magyarul – szépen emberül*. Budapest: Hazafias Népfront Országos Tanácsa–Kossuth Könyvkiadó. 121–122.
9. Tótfalusi István [1999]. „Nem elfogadható”. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 104–106.

## Az igekötők egyeztetése a mondat határozójával

1. Sebestyén Árpád 1994. „Egyeztető” tárgyalás. *Értsünk Szót! Útvesztők és útjelzők mindennapi nyelvhasználatunkban*. Debrecen: KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 174–175.

### Egyes igekötők és egyes igekötős igék

1. Minya Károly 2011. Igekötős igék mint spontán neologizmusok. *Változó szókincsünk. A neologizmusok több szempontú vizsgálata*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 20–21.
2. Sebestyén Árpád 1994. Felkonferál, lekonferál. *Értsünk Szót! Útvesztők és útjelzők mindennapi nyelvhasználatunkban*. Debrecen: KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 90–91.

#### át

1. NymKsz.<sup>2</sup> 2005. át | átbeszél | átél | átmegy | átvesz. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 50–51.51. 51. 52. 53.
2. Tótfalusi István [1999]. átbeszél. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 103.
3. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 97.

#### be

1. Engländer-Virth Petra 2013. „Ádámka bealudt a kocsiban.” A be igekötő és a neologizmusok. Kassai Ilona szerk., *A nyelvújítás mint nyelvpolitikai aktus*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola.
2. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 98–99.
3. Ladányi Mária 2012. Igekötős igék kapcsolódási mintázatai. Vizsgálati lehetőségek. Tolcsvai Nagy Gábor–Tátrai Szilárd szerk., *Konstrukció és jelentés. Tanulmányok a magyar nyelv funkcionális kognitív leírására*. Budapest: ELTE. 79–81.
4. NymKsz.<sup>2</sup> 2005. beájul–elájul | bealszik–elalszik | befájdul | befogad | befoglal | be igekötő | bevállal, befúj, beidéz | igekötők használata. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 62. 63. 64. 65. 65. 66–67. 75.
5. Súlyom Réka 2010. *Befigyel, bepuszil, beújíjt...* Néhány be igekötős neologizmus jelentésének vázlata.  
[http://www.robertpejsa.cz/data/image/istvan/uj/reka\\_nehany\\_igekoto.pdf](http://www.robertpejsa.cz/data/image/istvan/uj/reka_nehany_igekoto.pdf)
6. Súlyom Réka 2011. Becéloz, betámad, bevállal | be igekötős neologizmusaink szemantikájáról. Parapatics Andrea főszerk., *Félúton*. Budapest: ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola. (Elektronikus kiadás). 203–213.  
<http://linguistics.elte.hu/studies/fuk/fuk10/BE%20igek%F6tos%20neologizmusaink%203LYOM.pdf>.

## **el**

1. Nádasy Ádám 2008. Az igazi nyelvrontók. *Prédikál és szónokol. Újabb írások, beszélgetések a nyelvről 2003–2007.* Budapest: Magvető. 229–232.
2. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 97.
3. Ladányi Mária 2012. Igekötős igék kapcsolódási mintázatai. Vizsgálati lehetőségek. Tolcsvai Nagy Gábor–Tátrai Szilárd szerk., *Konstrukció és jelentés. Tanulmányok a magyar nyelv funkcionális kognitív leírására.* Budapest: ELTE. 80.

## **fel**

1. É. Kiss Sándor 1988. *Fel-, fel-, fel-... „Értsd is a szót...!” Nyelvművelő írások.* Budapest: Tankönyvkiadó. 280–82.
2. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 97–98.
3. Ladányi Mária 2012. Igekötős igék kapcsolódási mintázatai. Vizsgálati lehetőségek. Tolcsvai Nagy Gábor–Tátrai Szilárd szerk., *Konstrukció és jelentés. Tanulmányok a magyar nyelv funkcionális kognitív leírására.* Budapest: ELTE. 79.

## **ki**

1. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 98.
2. NymKsz.<sup>2</sup> 2005. kiáll | kibeszél | kiértékel | kifejt | kihangsúlyoz | kihat | kihoz | ki igekötő | kiír | kijön | kikézbésít | kiköt | kinéz | kinyer | kitakar | kitárgyal | kitesz | kivan | kizár. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár.* Budapest: Tinta Kiadó. 298. 299. 300. 301–302. 303. 304. 305. 306. 307. 308.
3. Tótfalusi István [1999]. kitárgyal. *Kis magyar nyelvklinika.* Budapest: Anno Kiadó. 103.

## **le**

1. Benyhe János 2005. Felvitte isten a le- dolgát. *Dohogó. Nyelv-őr-járat.* Budapest: Kortárs Kiadó. 108–109.
2. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 98.
3. Ladányi Mária 2012. Igekötős igék kapcsolódási mintázatai. Vizsgálati lehetőségek. Tolcsvai Nagy Gábor–Tátrai Szilárd szerk., *Konstrukció és jelentés. Tanulmányok a magyar nyelv funkcionális kognitív leírására.* Budapest: ELTE. 79.
4. Nádasy Ádám 2003. A termékeny lebeszélés. | Besír, beröhög. *Ízlések és szabályok.* Budapest: Magvető. 237–240. 285–288.
5. NymKsz.<sup>2</sup> 2005. lead | leáll–megáll | leápol | lebüntet | lecsatlakozik | lecseng | lecserél | lecsökkent | ledegradál | leég | leegyszerűsít | leellenőriz | leépít, leépítés, leépül | lefektet | lefixál | lefizet | lefogad | lefullad | legyárt | leigazol | le igekötő | lejelentkezik | lekezel | lekonferál | leközöl | lemerül | lenyúl | leredukál | lerendez | lerövidít | lesokszorosít | lestrapál | leszállít | leszerepel | leszervez | leszereződik | letárgyal | leterhel |



letilt | leutánóz. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 330–331. 332. 333. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 341–342. 342. 343.

### **meg**

1. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 96.
2. Ladányi Mária 2012. Igekötős igék kapcsolódási mintázatai. Vizsgálati lehetőségek. Tolcsvai Nagy Gábor–Tátrai Szilárd szerk., *Konstrukció és jelentés. Tanulmányok a magyar nyelv funkcionális kognitív leírására*. Budapest: ELTE. 80–81.
3. NymKsz.<sup>2</sup> 2005. megbénul | lebénu | megbetegedik | lebetegedik | megkifogásol | megmosakodik | lemosakodik | megörököl. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 357. 357. 360. 361. 361.
4. Waseda Mika 2007. Mit lehet megvenni? A meg igekötő használatáról pragmatikai szempontból. Maticsák Sándor szerk., *Nyelv, nemzet, identitás II*. Budapest–Debrecen: Nemzetközi Magyarásgtudományi Társaság. 295–300.

### **össze**

1. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 99.
2. NymKsz.<sup>2</sup> 2005. össze. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 430.

### **vissza**

1. Hegedűs Rita 2004. Az igét módosító elemek – az igekötők. Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 99.
2. NymKsz.<sup>2</sup> 2005. vissza | visszaforgat | visszahív. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 605–606. 606. 606.

## & VIZSGATÉTELEK

### Jelmagyarázat

÷ gyakorlati kérdés (a megszerzett ismereteket mondatokba foglalt konkrét nyelvi formák nyelvi helyénvalósági megítélésében kell alkalmazni; nem szükséges elméletileg ismerni az érintett nyelvi formák nyelvhelyességi és a nyelvi helyénvalósági megítélését)

### AZ IGEKÖTŐS IGEK ÉS AZ IGEKÖTŐK

1. Az igekötők és az igekötős igék mibenléte és főbb kérdései – általános áttekintés.

### AZ IGEKÖTŐK HASZNÁLATA

1. Az igekötősödés általános kérdései.
2. A korábban igekötő nélkül használt igék igekötős változatának nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
3. A korábban igekötő nélkül használt idegen eredetű igék igekötős változatának nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
4. A korábban igekötővel használt igék igekötőtlen változatának nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
5. Az igekötőcsere általános kérdései. Példák.

### AZ IGEKÖTŐ SZÓRENDJE

1. Az igekötő három-, ill. négyféle sorrendje. Példák.
2. Az egyenes és a fordított szórend váltakozása. ÷
3. A fordított szórend egyéb kérdései. ÷
4. Az igekötők elválasztásának és el nem választásának rendhagyó esetei – általános áttekintés.
5. Az áligekötő fogalma. Példák.
6. Az áligekötők elválasztása.
7. Az igazi igekötők el nem választása.
8. Az igekötő sorrendi helye az igekötős igevekben – általános áttekintés.
9. Az igekötő sorrendi helye a ható képzős folyamatos melléknévi igevekben. Példák.

### AZ IGEKÖTŐK EGYEZTETÉSE

Ebből az anyagrészből csak gyakorlati kérdések lesznek. ÷

### EGYES IGEKÖTŐK ÉS IGEKÖTŐS IGEK

1. Az *átbeszél* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
2. A *beazonosít* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
3. A *befolyásol* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.

4. A *beigazolódik* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
5. A *bepótol* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
6. Az *elért* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
7. Az *ellenőriz* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
8. A *fellebbez* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
9. A *felolt* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
10. A *feltételez* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
11. A *kiértékel* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
12. A *kitakar* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
13. A *ledegradál* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
14. A *leellenőriz* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.
15. A *leredukál* jelentése, stílusértéke, nyelvhelyességi és helyénvalósági megítélése. Példák.

### NYELVI IDEOLÓGIÁK

1. A nyelvi aformalizmus mibenléte.
2. A nyelvi belletrizmus mibenléte.
3. A nyelvi brevizmus mibenléte.
4. A nyelvi deficitizmus mibenléte.
5. A nyelvi dekorizmus mibenléte.
6. A nyelvi elegantizmus mibenléte.
7. A nyelvi elitizmus mibenléte.
8. A nyelvi expresszvizmus mibenléte.
9. A nyelvi extrudizmus mibenléte.
10. A nyelvi hiperfrekventizmus mibenléte.
11. A nyelvi homogenizmus mibenléte.
12. A nyelvi idiomizmus mibenléte.
13. A nyelvi imitacionizmus mibenléte.
14. A nyelvi invariabilizmus mibenléte.
15. A nyelvi izomorfizmus mibenléte.
16. A nyelvi kommunikacionizmus mibenléte.
17. A nyelvi kontaminizmus mibenléte.
18. A nyelvi konzervativizmus mibenléte.
19. A nyelvi lapszizmus mibenléte.
20. A nyelvi legitimizmus mibenléte.
21. A nyelvi logicizmus mibenléte.
22. A nyelvi naturizmus mibenléte.
23. A nyelvi necesszizmus mibenléte.
24. A nyelvi originalizmus mibenléte.
25. A nyelvi platonizmus mibenléte.
26. A nyelvi purizmus mibenléte.
27. A nyelvi racionalizmus mibenléte.
28. A nyelvi standardizmus mibenléte.
29. A nyelvi szimplicizmus mibenléte.

30. A nyelvi szintetizmus mibenléte.
31. A nyelvi szisztemizmus mibenléte.
32. A nyelvi uzualizmus mibenléte.

## & JELMAGYARÁZAT



nyelvhelyességi ítélet, szabály, kívánalom



helyénvalósági ítélet, nyelvhasználati tanács



a helyénvalóság megállapításához empirikus kutatásra van szükség



cáfolat, részleges vagy teljes ellenvélemény, korrekció, kiegészítés



stílusérték, használati érték



nyelvi ideológiák, más magyarázat



ellentét; fontos!



nyelvjárási, népnyelvi, népi használat



tudománytalan, elfogadhatatlan megállapítás, rossz példa vagy rossz eljárás, gyakorlat



sokkolóan tudománytalan, elfogadhatatlan megállapítás, rossz példa vagy rossz eljárás, gyakorlat



örvendetesen helyálló megállapítás



humor

ISBN 978-80-974359-2-9  
EAN 9788097435929